

**Bevált gyakorlatról
szóló útmutató**

*a gyermekek jogellenes
külföldre vitelének polgári
jogi vonatkozásairól szóló,
1980. október 25-i Hágai
Egyezmény alapján*

Közvetítés

Bevált gyakorlatról szóló útmutató
*a gyermekek jogellenes külföldre
vitelének polgári jogi vonatkozásairól
szóló, 1980. október 25-i
Hágai Egyezmény alapján*

Közvetítés

Kiadta
A Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia
Állandó Hivatala
6, Scheveningseweg
2517 KT Hága
Hollandia

Telefon: +31 70 363 3303
Fax: +31 70 360 4867
E-mail: secretariat@hcch.net
Honlap: www.hcch.net

© Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia 2012

Minden jog fenntartva. A szerzői jog tulajdonosának írásbeli engedélye nélkül e kiadvány semmilyen részlete nem sokszorosítható, nem tárolható adatfeldolgozó rendszerben, illetve semmilyen formában és eszközzel – ideértve a fénymásolást és a hangfelvételt – nem vihető át.

„Az útmutató a helyes gyakorlathoz a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló 1980. október 25-i Hágai Egyezményhez – Közvetítés” című dokumentumnak az Európai Unió valamennyi hivatalos nyelvén, valamint arabul történő szerkesztése, fordítása (az angol, a francia és a spanyol nyelvek kivételével) és terjesztése az Európai Unió Jogérvényesülési Főigazgatóságának nagylelkű segítségével vált lehetővé.

E kiadvány hivatalos változatai a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia honlapján (<www.hcch.net>) angol, francia és spanyol nyelven olvashatók. A dokumentum szövegének egyéb nyelvi változatait a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia Állandó Hivatala nem ellenőrizte.

ISBN 978-92-79-32400-0

Belgiumban nyomtatva

Áttekintés

Fogalommeghatározások 7

Célok és hatály 12

Bevezetés 14

- A A Hágai Konferencia családjogi ügyekben végzett nemzetközi közvetítéssel és az egyezségen alapuló megoldások elérésére irányuló hasonló folyamatokkal kapcsolatos háttérmunkája 14
- B Más szervek által végzett munka 18
- C Az útmutató felépítése 20
- D Háttér – Néhány jellemző eset 20

Az útmutató 21

- 1 A felügyeletet és a kapcsolattartást érintő, határon átnyúló családjogi vitákban elért megállapodás ösztönzésének általános jelentősége 21
- 2 A közvetítés alkalmazása a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény keretében – A konkrét nehézségek áttekintése 26
- 3 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítésre irányuló speciális képzés / A közvetítés minőségének biztosítása 36
- 4 A közvetítéshez való hozzáférés 40
- 5 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés alkalmazási köre 53
- 6 Közvetítési alapelvek/modellek/módszerek 55
- 7 A gyermek bevonása 66
- 8 Harmadik személyek lehetséges bevonása 71
- 9 A hátrahagyott szülő és a gyermek közötti kapcsolatfelvétel megszervezése a közvetítési folyamat során 72
- 10 Közvetítés és a családon belüli erőszak vádja 74
- 11 A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás feltételei – Alkalmazhatósági vizsgálat 79
- 12 A megállapodás jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá nyilvánítása 81
- 13 Joghatósági kérdések és az alkalmazandó jogra vonatkozó szabályok 86
- 14 Közvetítés alkalmazása a gyermekek jogellenes elvitelének megelőzése érdekében 89
- 15 Az egyezségen alapuló megoldás kialakítására irányuló más folyamatok 90
- 16 A közvetítés és az egyezségen alapuló megoldás kialakítására irányuló hasonló folyamatok alkalmazása a Hágai Egyezmény hatályán kívül eső ügyekben 92

Mellékletek 95

Tartalomjegyzék

Fogalommeghatározások 7

Célok és hatály 12

Bevezetés 14

- A A Hágai Konferencia családjogi ügyekben végzett nemzetközi közvetítéssel és az egyezségeen alapuló megoldások elérésére irányuló hasonló folyamatokkal kapcsolatos háttérmunkája** 14
- B Más szervek által végzett munka** 18
- C Az útmutató felépítése** 20
- D Háttér – Néhány jellemző eset** 20

Az útmutató 21

- 1 A felügyeletet és a kapcsolattartást érintő, határon átnyúló családjogi vitákban elért megállapodás ösztönzésének általános jelentősége** 21
 - 1.1 Az egyezségeen alapuló megoldások előnyei 21
 - 1.2 Korlátok, kockázatok és biztosítékok 23
 - 1.3 A vonatkozó jogi eljárásokkal való kapcsolat általános jelentősége 25
- 2 A közvetítés alkalmazása a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény keretében – A konkrét nehézségek áttekintése** 26
 - 2.1 Időkeretek / Gyorsított eljárások 27
 - 2.2 Szoros együttműködés a közigazgatási/igazságügyi hatóságokkal 30
 - 2.3 Egnél több érintett jogrendszer; a megállapodás végrehajthatósága mindkét (valamennyi) érintett joghatóságon belül 30
 - 2.4 Eltérő kulturális és vallási háttér 31
 - 2.5 Nyelvi nehézségek 32
 - 2.6 Távolság 33
 - 2.7 Vízum- és bevándorlási ügyek 33
 - 2.8 Az elvivő szülő elleni büntetőjogi eljárások 34
- 3 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítésre irányuló speciális képzés / A közvetítés minőségének biztosítása** 36
 - 3.1 Közvetítőképzés – Meglévő szabályok és követelmények 36
 - 3.2 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítésre irányuló speciális képzés 38
 - 3.3 Közvetítői jegyzékek létrehozása 39
 - 3.4 A közvetítés minőségének biztosítása 39
- 4 A közvetítéshez való hozzáférés** 40
 - 4.1 A közvetítés hozzáférhetősége – A Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárások szakasza; közvetítésre utalás / közvetítés önkéntes igénybevétele 41
 - 4.1.1 A központi hatóság szerepe 42
 - 4.1.2 A bíró(k)/bírószágok szerepe 44
 - 4.1.3 Az ügyvédek és más szakemberek szerepe 46
 - 4.2 A közvetítésre való alkalmasság vizsgálata 47
 - 4.3 A közvetítés költségei 49
 - 4.4 A közvetítés helye 51
 - 4.5 A közvetítési szerződés – A közvetítésbe történő tájékoztatáson alapuló beleegyezés 52

- 5 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés alkalmazási köre** 53
- 5.1 A sürgős kérdések előtérbe helyezése 53
- 5.2 A joghatóság és az alkalmazandó jog jelentősége a szülői felelősség és a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásban érintett további témakörök szempontjából 55
- 6 Közvetítési alapelvek/modellek/módszerek** 55
- 6.1 Közvetítési alapelvek – Nemzetközi normák 56
- 6.1.1 A közvetítés önkéntessége 56
- 6.1.2 Tájékoztatáson alapuló beleegyezés 57
- 6.1.3 A közvetítésre való alkalmasság vizsgálata 57
- 6.1.4 Semlegesség, függetlenség, pártatlanság és méltányosság 58
- 6.1.5 Titoktartás 58
- 6.1.6 A gyermek érdekeinek és jólétének figyelembevétele 61
- 6.1.7 Tájékozott döntéshozatal és a jogi tanácsadáshoz való megfelelő hozzáférés 62
- 6.1.8 Interkulturális kompetencia 62
- 6.1.9 A közvetítők vagy közvetítő szervezetek képzése – képzési minimumkövetelmények 63
- 6.2 Közvetítési modellek és módszerek 63
- 6.2.1 Közvetlen vagy közvetett közvetítés 63
- 6.2.2 Egyéni közvetítés vagy társmediáció 63
- 6.2.3 A kétnyelvű, kétoldalú kulturális közvetítés fogalma 64
- 7 A gyermek bevonása** 66
- 7.1 A gyermek bevonása a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásokba és a családjogi eljárásokba 67
- 7.2 A gyermek véleménye a közvetítésben 70
- 8 Harmadik személyek lehetséges bevonása** 71
- 9 A hátrahagyott szülő és a gyermek közötti kapcsolatfelvétel megszervezése a közvetítési folyamat során** 72
- 9.1 Biztosítékok / Az ismételt jogellenes elvitel elkerülése 72
- 9.2 Szoros együttműködés a Központi Hatóságokkal, valamint a közigazgatási és igazságügyi hatóságokkal 73
- 10 Közvetítés és a családon belüli erőszak vádja** 74
- 10.1 A családon belüli erőszak kezelése a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli ügyekben 75
- 10.2 Biztosítékok a közvetítés során / a kiszolgáltatott fél védelme 77
- 10.3 Információ a védőintézkedésekről 79
- 11 A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás feltételei – Alkalmazhatósági vizsgálat** 79
- 12 A megállapodás jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá nyilvánítása** 81
- 13 Joghatósági kérdések és az alkalmazandó jogra vonatkozó szabályok** 86
- 14 Közvetítés alkalmazása a gyermekek jogellenes elvitelének megelőzése érdekében** 89
- 15 Az egyezségeen alapuló megoldás kialakítására irányuló más folyamatok** 90
- 16 A közvetítés és az egyezségeen alapuló megoldás kialakítására irányuló hasonló folyamatok alkalmazása a Hágai Egyezmény hatályán kívül eső ügyekben** 92

Fogalommeghatározások

Az alábbi szakkifejezések tematikus tartalom szerint csoportosítva, nem pedig betűrendben szerepelnek.

Közvetítés

Az útmutató alkalmazásában fontos különbséget tenni a „közvetítés” fogalma és az egyezségen alapuló vitarendezést segítő más hasonló módszerek között.

Az egyes jogszabályszevegek és kiadványok rendkívül sokféleképpen határozzák meg a „közvetítés” fogalmát; e meghatározások gyakran az érintett joghatóságokon belül a közvetítési folyamatra és a közvetítő személyére vonatkozó egyes minimumkövetelményeket tükrözik. A különböző meghatározások közös jellemzőit összegyűjtve a közvetítés olyan önkéntes strukturált folyamatként határozható meg, amelynek során a „közvetítő”¹ elősegíti a kommunikációt egy konfliktus résztvevői között, lehetővé téve ezáltal számukra, hogy felelősséget vállaljanak az őket érintő konfliktus megoldásáért.² Ez az útmutató – függetlenül az alkalmazott modelltől vagy módszertől – ebben a tág értelemben alkalmazza a „közvetítés” fogalmát. A közvetítés fogalom meghatározásába esetenként beillesztett további, gyakran előírt, de nem egyetemesen alkalmazott alapelvekkel – úgymint titoktartás, semlegesség vagy pártatlanság – az útmutató 6. fejezete foglalkozik.

Közvetítő

A „közvetítő” fogalmának számos nemzeti és regionális eszközben foglalt meghatározása a valamely személy által a „közvetítővé” váláshoz teljesítendő szükséges (jogi) követelményeket, valamint a közvetítés lebonyolításának módját tükrözi. Ismét a közös jellemzőket kiemelve ebben az útmutatóban „közvetítő” alatt a közvetítést végző, pártatlan harmadik felet kell érteni. Ellenkező utalás hiányában a kifejezés alkalmazása nem érinti a közvetítő szakmai háttérét és azokat a célzott követelményeket, amelyeket egy személynek egy adott jogrendszerben a „közvetítő” státusz megszerzéséhez esetlegesen teljesítenie kell.

A „közvetítő” kifejezés ezen útmutatóban történő alkalmazása független attól, hogy a közvetítésre társmediációként vagy egyéni közvetítésként kerül sor, azaz ellenkező utalás hiányában az útmutatóban egyes számban szereplő „közvetítő” szó egyúttal az egynél több közvetítő által végzett közvetítésre történő utalásként is értendő.

1 A közvetítést egynél több közvetítő is végezheti, lásd még alább a „közvetítő” fogalmának meghatározását, valamint a társmediációról szóló 6.2.2. szakaszt.

2 A közvetítés egyes országokban alkalmazott fogalom meghatározásainak rövid összehasonlító áttekintését lásd itt: K.J. Hopt és F. Steffek, *Mediation - Rechtstatsachen, Rechtsvergleich, Regelungen*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2008, 12. és azt követő oldalak.

Békéltetés

A közvetítést és a békéltetést néha szinonimaként használják,³ ami félreértésre adhat okot. A békéltetést ma általában a közvetítésnél irányítóbb jellegű folyamatként jellemzik. Ezen útmutató alkalmazásában ezért a békéltetés olyan vitarendezési mechanizmusként értendő, amelynek során egy pártatlan harmadik fél tevékeny irányító szerepet vállal abban, hogy hozzásegítse a feleket a vita egyezsége alapuló megoldásához. A közvetítés lehet proaktív, irányító jellegű azonban nem. Közvetítés esetén hangsúlyt kell helyezni arra, hogy magának a közvetítőnek nem áll módjában a felek helyett döntést hozni, az csupán segít nekik megtalálni saját megoldásukat. Ezzel szemben a békéltető konkrét megoldás felé irányíthatja a feleket.⁴ Ez az alábbi példával szemléltethető. Egy közvetítői képesítéssel rendelkező bíró folytathat közvetítést, de csak olyan esetben, amelyben nem ő az eljáró bíró, és amennyiben nem tesz kísérletet a felek közötti konfliktusmegoldási folyamat eredményének befolyásolására. Egy adott ügyben eljáró bíró értelemszerűen soha nem „közvetíthet” valamely elé utalt ügyben, azaz akkor, ha a felek tisztában vannak vele, hogy az egyezsége alapuló megoldásra irányuló törekvésük kudarca esetén az illető bíró hoz határozatot.⁵ Ezen útmutató értelmezésében az a folyamat, amelynek során az ügyben eljáró bíró segítséget nyújt a feleknek a bírósági megegyezéshez szükséges egyezsége alapuló megoldás kialakításához, inkább a békéltetés fogalmába tartozik.⁶

Tanácsadás

A közvetítést meg kell különböztetni a tanácsadástól, ez utóbbi alkalmazása ugyanis a kapcsolati problémák kezelésében nyújthat segítséget pároknak vagy családoknak. A közvetítéssel szemben a tanácsadás rendszerint nem egy konkrét vita megoldására irányul.

Választottbíráskodás

A közvetítés és a békéltetés annyiban tér el a választottbíráskodástól, hogy az előző kettő célja a felek közötti egyezsége alapuló megoldás kialakítása, míg a választottbíráskodás során a pártatlan harmadik fél (választottbíró) határozathozattal rendezi a vitát. Noha a feleknek bele kell egyezniük a választottbíráskodásba és el kell fogadniuk annak eredményét, a választottbírói eljárásnak nem célja egyezsége alapuló megoldás elérése.⁷

3 Lásd például az UNCITRAL által 2002-ben elfogadott, a nemzetközi kereskedelmi békéltetéséről szóló UNCITRAL mintatörvényt, amely a következő címen érhető el: < http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-conc/03-90953_Ebook.pdf > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.); 1. cikk (3) bekezdés:

„E törvény alkalmazásában a »békéltetés« – attól függetlenül, hogy azt a békéltetés, a közvetítés vagy más hasonló jelentésű szóval illetik – olyan folyamat, amelynek során a felek harmadik személyt vagy személyeket (»békéltető«) kérnek fel arra, hogy segítse vagy segítsék a szerződéses vagy más jogi viszonyból eredő vagy ahhoz kapcsolódó vitájuk békés rendezésére irányuló törekvéseiket.”

4 A közvetítés és a békéltetés közötti különbségekről lásd még a következőt: „A fair say - A Guide to Managing Differences in Mediation and Conciliation” (A beleszólás joga – Útmutató a közvetítés és a békéltetés során felmerülő nézeteltérések kezeléséhez) (1999. augusztus), 1. o., szerző: Ausztrál Nemzeti Alternatív Vitarendezési Tanácsadó Szövetség (NADRAC), elérhető a következő címen: < <http://www.nadrac.gov.au/publications/PublicationsByDate/Pages/AFairSay.aspx> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

5 Ezt az alapelvet széles körben elismerik. A közvetítés különböző országokban használt fogalom meghatározásának összehasonlító áttekintését lásd: K.J. Hopt és F. Steffek (*idézett mű*, 2. lábjegyzet), 12. o.; lásd még a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól szóló 2008. május 21-i 2008/52/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: a közvetítésről szóló európai irányelv) 3. cikkét, elérhető a következő címen: < <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008L0052:HU:NOT> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

6 A békéltetés fogalmának meghatározásai azonban eltérőek, lásd például az UNCITRAL nemzetközi kereskedelmi békéltetéséről szóló mintatörvénye (*a fenti 3. lábjegyzet*) 1. cikkének (3) bekezdését.

7 A közvetítés és a választottbíráskodás közötti különbségek további részleteiről lásd többek között: N. Alexander, *International and Comparative Mediation* (Nemzetközi és összehasonlító közvetítés), Austin - Boston - Chicago - New York - Hollandia, Wolters Kluwer, 2008, 26–27. o.

Korai semleges értékelés

„Korai semleges értékelés” esetén a felek megkapják jogi helyzetük nem kötelező érvényű szakértői értékelését, amelyet követően lehetőséget kapnak arra, hogy egyezségeen alapuló megoldásra irányuló tárgyalásokat folytassanak.⁸

Kollaboratív jogérvényesítés

A „kollaboratív jogérvényesítési” modellben a feleket érdekalapú problémamegoldó tárgyalási módszereket alkalmazó „kollaboratív jogászok” segítik abban, hogy bíróságon kívül rendezzék a vitát.⁹ Ha az ügyet megállapodás hiányában bírósági eljárás keretében kell megoldani, a kollaboratív jogászok a továbbiakban nem láthatják el a képviselőt.

Kooperatív jogérvényesítés

A „kooperatív jogérvényesítési” modell a „kollaboratív jogérvényesítési” modell alapelveit követi azzal a kivétellel, hogy a képviselők az ügy bíróság elé utalása esetén sem veszítik el képviselői státuszukat.¹⁰

Közvetlen vagy közvetett közvetítés

Az útmutató alkalmazásában a „közvetlen közvetítés” kifejezés olyan közvetítésre utal, amelynek során mindkét fél közvetlenül és egyidejűleg vesz részt a közvetítő által vezetett közvetítési üléseken akár személyes találkozó keretében, akár video- vagy telefonkonferencia-eszközök vagy internetes kommunikáció útján megvalósuló távülés formájában.¹¹

Ezzel szemben a „közvetett közvetítés” kifejezés olyan közvetítést jelent, amelynek esetében a felek a közvetítés során egymással nem találkoznak, hanem ehelyett külön-külön egyeztetnek a közvetítővel. A közvetítővel folytatott találkozókra két különböző államban, vagy egyazon államban, de eltérő időpontban, illetve azonos időpontban, de különböző helyiségekben kerülhet sor.¹²

Természetesen előfordulhat, hogy a közvetítési folyamat egyaránt magában foglal közvetett és közvetlen közvetítést. A közvetlen közvetítést például úgynevezett egyéni találkozók kísérhetik vagy előzhetik meg, ahol a közvetítő az egyes felekkel külön találkozik.

Bírósági / bírósághoz kapcsolódó közvetítés

Ebben az útmutatóban a „bírósági közvetítés” vagy a „bírósághoz kapcsolódó közvetítés” kifejezések a bíróság által vagy azon keresztül nyújtott közvetítési szolgáltatásokra utalnak. Ezekben a rendszerekben a közvetítést a bíróság alkalmazásában álló közvetítők vagy közvetítői képzésben részesült bírók végzik, akik természetesen csak olyan ügyekben „közvetíthetnek”, amelyekben bíróként nem járnak el. A közvetítés helyszíne gyakran a bíróság épületén belül található.

8 A további részleteket lásd *többek között*: N. ver Steegh, „Family Court Reform and ADR: Shifting Values and Expectations Transform the Divorce Process” (A családjogi bíróság reformja és az alternatív vitarendezés: a változó értékek és elvárások átalakítják a válási eljárást), *Fam. LQ* 42. kötet (2008–2009), 659. sz., 663. o.

9 Uo., 667. o.

10 Uo., 668. o.

11 Lásd: „Note on the development of mediation, conciliation and similar means to facilitate agreed solutions in transfrontier family disputes concerning children especially in the context of the Hague Convention of 1980” (Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a gyermekeket érintő, határon átnyúló – különösen az 1980. évi Hágai Egyezményvel összefüggő – családjogi viták egyezségeen alapuló megoldásának elősegítését célzó hasonló eszközök fejlődéséről), szerző: S. Vigers, az Állandó Hivatal korábbi jogi tisztviselője, 2006. októberi 5. sz. előzetes dokumentum a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény alkalmazásának felülvizsgálatával foglalkozó Különleges Bizottság ötödik ülése (Hága, 2006. október 30. – november 9.) részére (a továbbiakban: Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a hasonló eszközök fejlődéséről, elérhető a Hágai Egyezmény honlapján: www.hcch.net, a „Child Abduction Section” [Gyermekek jogellenes elvitele] menüpontban), 4.1. szakasz, 14. o.

12 Lásd uo., 4.1. szakasz, 15. o.

Bíróságon kívüli közvetítés

A „bíróságon kívüli közvetítés” kifejezés ebben az útmutatóban a bírósághoz közvetlenül nem kapcsolódó szerv által vezetett közvetítést jelenti. Ide tartozhatnak az állami irányítású vagy államilag elismert szervek és magánszemélyek által nyújtott közvetítési szolgáltatások, valamint a közvetítői magánszervezetek szolgáltatásai is.¹³

A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás

Ez az útmutató a „közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás” kifejezés alkalmazásakor a közvetítés eredményére, azaz a közvetítésben érintett felek által elért egyezségeen alapuló megoldásra utal. Megjegyzendő, hogy a közvetítés eredményének jogi természetével kapcsolatos feltételezések elkerülése érdekében egyes joghatóságokon belül inkább „egyetértési megállapodásként” hivatkoznak a közvetítés közvetlen eredményére. (További részletek az alábbi 12. fejezetben találhatóak.)

Az egyértelműség érdekében meg kell jegyezni, hogy az útmutatóban szerepel a „közvetítési szerződés” kifejezés is, amely a közvetítő és a közvetítést megelőzően vitában álló felek közötti olyan szerződésre utal, amelyben meghatározhatják a közvetítési folyamat pontos részleteit, valamint annak költségét és egyéb kérdéseket.¹⁴

Szülői felelősség

Az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény meghatározása szerint a „szülői felelősség” magában foglalja a „szülői felügyeleti jogot vagy más, ehhez hasonló felügyeleti kapcsolatot, amely meghatározza a gyermek személyével és vagyonával kapcsolatban a szülők, gyámok vagy más törvényes képviselők jogait, lehetőségeit és felelősségét”.¹⁵ Más szóval a „szülői felelősség” magában foglalja mindazokat a jogokat és jogi kötelezettségeket, amelyek a szülőt, a gyámot vagy más törvényes képviselőt a gyermekkel kapcsolatban – a gyermek felnevelése és fejlődésének biztosítása érdekében – megilletnek, illetve terhelnek. A „szülői felelősség” fogalmába beletartozik a „felügyeleti jog”, valamint a „kapcsolattartási jog”, ám az ezeknél jóval tágabb. A szülői jogok és köteleességek együttes említésekor ma számos jogrendszer, valamint regionális és nemzetközi eszköz a „szülői felelősség” kifejezést alkalmazza. Ennek az a célja, hogy e jogi területen túllépjenek a szülők jogait középpontba állító terminológiai megközelítésen, és egyenlő mértékben elismerjék a szülők kötelezettségeinek, valamint a gyermekek jogainak és jólétének fontosságát.

Ami a „láthatási jog” kifejezést illeti, az útmutató előnyben részesíti a „kapcsolattartási jog” kifejezés használatát, amely a „szülői felelősség” korszerű fogalmával összhangban álló, gyermekközpontú megközelítést tükröz.¹⁶ A „kapcsolattartás” szó tágan értelmezendő, és mindazon különféle módokat jelenti, amelyek révén a felügyeleti jogot nem gyakorló szülő (és esetenként más hozzátartozó vagy a gyermek közeli barátja) rendszeres látogatás vagy láthatás, illetve távolsági kommunikáció útján vagy más módon személyes kapcsolatot tart fenn a gyermekkel.¹⁷ Az útmutató a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezményben használt terminológiával összhangban a „felügyeleti jog” kifejezést alkalmazza.

13 A bírósághoz kapcsolódó és a bíróságon kívüli közvetítésről további részletekért lásd még a következőt: „Feasibility Study on Cross-Border Mediation in Family Matters” (Megvalósíthatósági tanulmány a családjogi ügyekben végzett határon átnyúló közvetítésről), szerző: Állandó Hivatal, 2007. márciusi 20. sz. előzetes dokumentum a Konferencia általános ügyeivel és politikájával foglalkozó 2007. áprilisi tanács részére (elérhető a < www.hcch.net > címen a “Work in Progress” [Folyamatban lévő munka], majd a „General Affairs” [Általános ügyek] menüpontban), 2.4. szakasz, 6. o.

14 Lásd az alábbi 3.5. szakaszt.

15 Az 1996. évi egyezmény 1. cikkének (2) bekezdése.

16 Ez összhangban áll a General Principles and Guide to Good Practice on Transfrontier Contact Concerning Children (A gyermekeket érintő, határon átnyúló kapcsolattartással kapcsolatos általános alapelvek és bevált gyakorlatról szóló útmutató) című dokumentumban használt terminológiával (Jordan Publishing, 2008) (a továbbiakban: a határon átnyúló kapcsolattartásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató) (elérhető a Hágai Konferencia honlapján is: < www.hcch.net >, „Child Abduction Section” [Gyermekek jogellenes elvitele], majd „Guides to Good Practice” [Bevált gyakorlatról szóló útmutatók] menüpont), lásd a xxvi. oldalt.

17 Ez összhangban áll a határon átnyúló kapcsolattartásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutatóban használt terminológiával (uo.).

Hátrahagyott szülő és elvivő szülő

Azt a szülőt, aki azt állítja, hogy a gyermek jogellenes elvitelével vagy elrejtésével megsértették felügyeleti jogát, ez az útmutató „hátrahagyott szülőként” említi. A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény 3. cikke szerint a gyermek elvitele vagy elrejtése jogellenes, ha az sérti az azon Szerződő Állam jogrendszere szerint egy személynek, egy intézménynek vagy bármilyen más szervnek – akár együttesen, akár külön-külön – juttatott, ténylegesen gyakorolt felügyeleti jogot, amelyben a gyermeknek az elvitelét vagy elrejtését közvetlenül megelőzően a szokásos tartózkodási helye volt. Az 1980. évi egyezmény hatálya alá tartozó néhány esetben ez a szülőtől különböző olyan személy (nagyszülő, nevelőszülő vagy más hozzátartozó, illetve nem hozzátartozó személy), intézmény vagy bármilyen más szerv, akinek vagy amelynek felügyeleti jogát a gyermek jogellenes elvitelével vagy elrejtésével megsértették. Az útmutatóban a terjedelmes leírások mellőzése érdekében ellenkező kikötés hiányában a „hátrahagyott szülő” kifejezés minden olyan más személyt vagy szervet¹⁸ jelöl, akinek vagy amelynek felügyeleti jogát jogellenes elvitellel vagy elrejtéssel állítólagosan megsértették.

A gyermeket szokásos tartózkodási helyéről állítólagosan jogellenesen más államba vivő, illetve a gyermeket más államban jogellenesen elrejtő szülő ezen útmutató alkalmazásában az „elvivő szülő”. A „hátrahagyott szülő” kifejezés használatához hasonlóan ebben az útmutatóban – ellenkező kikötés hiányában – az „elvivő szülő” kifejezésre való utalás bármely olyan személyt, intézményt vagy szervet¹⁹ jelöl, aki vagy amely a gyermeket állítólagosan jogellenesen elvitte vagy elrejtette.

Családon belüli erőszak és gyermekbántalmazás

A „családon belüli erőszak” kifejezés az alkalmazott meghatározástól függően a családon belüli bántalmazás számos különböző vetületét magában foglalhatja. A bántalmazás lehet fizikai vagy lelki; irányulhat a gyermek („gyermekbántalmazás”) és/vagy a partner (ezt bizonyos esetekben „házastársi bántalmazásnak” nevezik) és/vagy más családtagok ellen.

Ez az útmutató a „családon belüli erőszak” kifejezést – ellenkező utalás hiányában – a fenti tág értelemben alkalmazza. A gyermek elleni családon belüli erőszak esetében az útmutató megkülönbözteti a közvetett és a közvetlen erőszakot. Az előbbi az egyik szülő vagy a háztartás más tagja ellen irányuló és a gyermeket is érintő családon belüli erőszak, míg utóbbi a gyermek ellen irányuló családon belüli erőszak. Ebben az útmutatóban a „gyermekbántalmazás” csak az utóbbit jelenti.²⁰

18 Természetesen, amennyiben az érintett valamely intézmény vagy más szerv, előfordulhat, hogy a közvetítés kérdése nem merül fel, illetve ha felmerül, jelentősen eltérhet a természetes személyek közötti közvetítéstől.

19 Természetesen, amennyiben az érintett valamely intézmény vagy más szerv, előfordulhat, hogy a közvetítés kérdése nem merül fel, illetve ha felmerül, jelentősen eltérhet a természetes személyek közötti közvetítéstől.

20 Lásd a családon belüli erőszakról szóló 10. fejezetet.

Célok és hatály

Ez az útmutató *a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény* (a továbbiakban: a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény vagy az 1980. évi egyezmény) hatálya alá tartozó, gyermekeket érintő nemzetközi családjogi viták egyezségeen alapuló rendezését célzó közvetítéssel vagy más erre irányuló folyamatokkal kapcsolatos bevált gyakorlatokat népszerűsíti. Más korszerű hágai családjogi egyezményekkel összhangban a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény ösztönzi a családjogi viták békés rendezését. Az 1980. évi egyezmény 7. cikke kimondja, hogy a Központi Hatóságok „minden szükséges intézkedést megtesznek avégett, hogy (...) biztosítsák a gyermek önkéntes visszavitelét vagy az ügy békés elintézését”. Az újabb korszerű hágai családjogi egyezmények kifejezetten említik a közvetítés, a békéltetés és a hasonló módszerek alkalmazását.²¹

A különböző békés vitarendezési eszközök közül ez az útmutató elsősorban a „közvetítéssel” foglalkozik, amely a családjog területén az egyik legszélesebb körben támogatott alternatív vitarendezési módszer. Az útmutató ugyanakkor az egyezségeen alapuló megoldásokat elősegítő más folyamatokkal, például a békéltetéssel kapcsolatos bevált gyakorlatokra is kitér. Ezeket az egyéb módszereket külön fejezetben²² tárgyalja, és kellően figyelembe veszi azok sajátos jellegét. Az útmutatóban a közvetítéssel kapcsolatban javasolt több bevált gyakorlat azonban számos ilyen egyéb folyamatra is alkalmazható, illetve azok igényeihez igazítható.

A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény értelmében a gyermekek jogellenes elvitelével és a láthatási/kapcsolattartási joggal kapcsolatos vitákkal összefüggő békés vitarendezés sajátosságait kiemelve az útmutató ismerteti azokat az alapelveket és bevált gyakorlatokat, amelyek remélhetőleg jól használhatóak általában a határon átnyúló családjogi vitákban alkalmazott közvetítés és az ahhoz hasonló folyamatok során. Az útmutató ezáltal segítséget kíván nyújtani az 1980. évi egyezmény Szerződő Államainak, valamint olyan más hágai egyezmények Szerződő Államainak is, amelyek a nemzetközi családjogi viták egyezségeen alapuló megoldásának előmozdítása érdekében ösztönzik a közvetítés, a békéltetés vagy hasonló eszközök alkalmazását. Ezen egyezmények közé tartozik *a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló 1996. október 19-i Hágai Egyezmény* (a továbbiakban: az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény vagy az 1996. évi egyezmény), *a felnőttek nemzetközi védelméről szóló 2000. január 13-i Hágai Egyezmény*, valamint *a gyermektartásdíj és a családi tartásdíjak egyéb formáinak nemzetközi behajtásáról szóló 2007. november 23-i Hágai Egyezmény*. Ezenfelül az útmutató célja, hogy segítse az említett hágai egyezményeket alá nem író, de a nemzetközi családjogi vitákkal kapcsolatos, határon átnyúló közvetítést előmozdító hatékony struktúrák kidolgozásának legjobb módszereit vizsgáló államokat. Az útmutató címzettjei a kormányok és az 1980. évi egyezmény, valamint más vonatkozó hágai egyezmények értelmében kijelölt Központi Hatóságok, továbbá a bírók, a jogászok, a közvetítők, a határon átnyúló családjogi vitákban érintett felek és más érdekelt személyek.

21 Lásd a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló 1996. október 19-i Hágai Egyezmény 31. cikkének b) pontját; a felnőttek nemzetközi védelméről szóló 2000. január 13-i Hágai Egyezmény 31. cikkét; valamint a gyermektartásdíj és a családi tartásdíjak egyéb formáinak nemzetközi behajtásáról szóló 2007. november 23-i Hágai Egyezmény 6. cikke (2) bekezdésének d) pontját és 34. cikke (2) bekezdésének i) pontját.

22 15. fejezet.

Ez az útmutató a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény gyakorlati alkalmazásának támogatása céljából kidolgozott ötödik bevált gyakorlatról szóló útmutató. A négy korábban közzétett útmutató a következő: *I. rész – A Központi Hatóságok gyakorlata; II. rész – Végrehajtási intézkedések; III. rész – Megelőző intézkedések és IV. rész – Végrehajtás.*²³

Emellett *A gyermekeket érintő, határon átnyúló kapcsolattartással kapcsolatos általános alapelvek és bevált gyakorlatról szóló útmutató*²⁴ című dokumentum egyaránt kapcsolódik a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezményhez és az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezményhez.

Az útmutató tartalmát nem lehet a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény vagy más hágai családjogi egyezmények Szerződő Államaira nézve kötelezőként értelmezni. Az útmutatóban szereplő általános alapelvek kizárólag javaslatnak tekinthetők.

Valamennyi Szerződő Állam és különösen a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény értelmében kijelölt Központi Hatóságok számára javasolt saját gyakorlataik felülvizsgálata, és adott esetben, ha ez megvalósítható, azok fejlesztése. Az 1980. évi egyezmény végrehajtását a régóta fennálló és a még fejlődő Központi Hatóságok esetében egyaránt az állandó javulást célzó folyamatos, előrehaladó és növekményes folyamatnak kell tekinteni.

••••

Az Állandó Hivatal köszönetet kíván mondani annak a számos szakértőnek, köztük nem kormányzati szervezetek szakértőinek is, akik megalapozott tudásukkal és tapasztalataikkal hozzájárultak az útmutató elkészítéséhez.²⁵ Különös köszönet illeti Juliane Hirscht, az Állandó Hivatal korábbi vezető jogi tisztviselőjét, aki az útmutatóval kapcsolatos munka legfontosabb részét végezte, valamint Sarah Vigerst, az Állandó Hivatal korábbi jogi tisztviselőjét, aki 2006-ban elkészített egy, a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény összefüggésében a közvetítésről, a békéltetésről és a hasonló eszközökről szóló összehasonlító tanulmányt, amely ezen útmutató összeállításának alapjául szolgált.

23 *Bevált gyakorlatról szóló útmutató a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény alapján, I. rész – A Központi Hatóságok gyakorlata* (Jordan Publishing, 2003), a továbbiakban: a Központi Hatóságok gyakorlatáról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató; *Bevált gyakorlatról szóló útmutató a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény alapján, II. rész – Végrehajtási intézkedések* (Jordan Publishing, 2003); *Bevált gyakorlatról szóló útmutató a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény alapján, III. rész – Megelőző intézkedések* (Jordan Publishing, 2005), a továbbiakban: a megelőző intézkedésekről szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató; *Bevált gyakorlatról szóló útmutató a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény alapján, IV. rész – Végrehajtás* (Jordan Publishing, 2010), a továbbiakban: a végrehajtásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató. A bevált gyakorlatról szóló útmutatók elérhetők a Hágai Konferencia honlapján is: < www.hcch.net >, „Child Abduction Section” (A gyermekek jogellenes elviteléről), majd „Guides to Good Practice” (Bevált gyakorlatról szóló útmutatók) menüpont.

24 A 16. lábjegyzetben idézett mű.

25 Az útmutató elkészítésében közreműködő szakértői csoport a következő tagokból állt: Gladys Alvarez (**Argentína**), Peter F. Boshier bíró (**Új-Zéland**), Cilgia Caratsch (**Svájc**), Eberhard Carl (**Németország**), Denise Carter (**Egyesült Királyság**), Sandra Fenn (**Egyesült Királyság**), Lorraine Filion (**Kanada**), Daniele Ganancia (**Franciaország**), Barbara Gayse (**Belgium**), Ankeara Kaly (**Franciaország**), Robine G. de Lange-Tegelaar (**Hollandia**), Wilney Magno de Azevedo Silva bíró (**Brazília**), Lisa Parkinson (**Egyesült Királyság**), Christoph C. Paul (**Németország**), Toni Pirani (**Ausztrália**), Els Prins (**Hollandia**), Kathleen S. Ruckman (**Amerikai Egyesült Államok**), Craig T. Schneider (**Dél-Afrika**), Andrea Schulz (**Németország**), Peretz Segal (**Izrael**), Sarah Vigers (**Egyesült Királyság**), Lisa Vogel (**Amerikai Egyesült Államok**) és Jennifer H. Zawid (**Amerikai Egyesült Államok**).

Bevezetés

A Hágai Konferencia családjogi ügyekben végzett nemzetközi közvetítéssel és az egyezségeken alapuló megoldások elérésére irányuló hasonló folyamatokkal kapcsolatos háttérmunkája

- 1 A Hágai Konferencia elmúlt évtizedekben végzett munkája a közvetítésnek és az egyezségeken alapuló megoldások elérésére irányuló más módszereknek a nemzetközi családjog területén megfigyelt egyre növekvő jelentőségét tükrözi. A korszerű hágai családjogi egyezmények többsége kifejezetten ösztönzi a közvetítés és a hasonló folyamatok alkalmazását a határon átnyúló családjogi viták megfelelő megoldása érdekében. A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény eredményes végrehajtásának és alkalmazásának támogatására kidolgozott számos bevált gyakorlatról szóló útmutató felhívja a figyelmet az egyezségeken alapuló megoldások előmozdításának fontosságára.²⁶
- 2 Ezzel egyidejűleg a Hágai Konferencia jövőbeli feladatai között évek óta számon tartja az általában a határon átnyúló családjogi vitákkal kapcsolatos közvetítést. 2006 áprilisában a Hágai Konferencia a tagállamai felhatalmazták a Hágai Konferencia Állandó Hivatalát arra, hogy:

„készítsen megvalósíthatósági tanulmányt a családjogi ügyekben végzett határon átnyúló közvetítésről, amelyben egy célzott eszköz kidolgozásának lehetőségét is tárgyalja.”²⁷
- 3 A családjogi ügyekben végzett határon átnyúló közvetítésről szóló megvalósíthatósági tanulmányt²⁸, amely határon átnyúló családjogi közvetítés területén a Hágai Konferencia jövőbeli munkájának lehetséges irányait vizsgálja, 2007 áprilisában mutatták be a Konferencia állandó ügyeivel és politikájával foglalkozó Tanács (a továbbiakban: a Tanács) előtt. A Tanács úgy határozott, felkéri a Hágai Konferencia tagjait arra, hogy:

„2007 végéig nyújtsák be a családjogi ügyekben végzett határon átnyúló közvetítésről szóló megvalósíthatósági tanulmányra vonatkozó észrevételeiket (...), hogy ezek alapján a Tanács 2008. tavaszi ülésén további vitát lehessen folytatni a témáról.”²⁹
- 4 2008 áprilisában a Tanács:

„felkérte az Állandó Hivatalt, hogy továbbra is kísérje figyelemmel a családjogi ügyekben végzett határon átnyúló közvetítés terén mutatkozó fejleményeket, és ezekről folyamatosan tájékoztassa a tagokat”³⁰
- 5 Emellett felkérték az Állandó Hivatalt, hogy első lépésként kezdje meg a munkát:

„a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezményrel összefüggésben a közvetítés alkalmazásáról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutatóval kapcsolatban (...), amelyet az említett egyezmény gyakorlati alkalmazásának

26 Lásd például a határon átnyúló kapcsolattartásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató (a 16. lábjegyzetben idézett mű) 2. fejezetét, 6. és azt követő oldalak; a Közös Hatóságok gyakorlatáról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató (a 23. lábjegyzetben idézett mű) Önkéntes visszavitel című 4.12. szakaszát, 49. és azt követő oldalak; valamint a megelőző intézkedésekről szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató (a 23. lábjegyzetben idézett mű) Önkéntes megállapodás és közvetítések című 2.11. szakaszát, 15–16. o.

27 A Konferencia általános ügyeivel és politikájával foglalkozó 2006. április 3–5-i Különleges Bizottság következtetése (elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Work in Progress” [Folyamatban lévő munka] majd a „General Affairs” [Általános ügyek] menüpontban), 3. számú ajánlás.

28 A 13. lábjegyzetben idézett mű.

29 A Konferencia általános ügyeivel és politikájával foglalkozó Tanács által elfogadott ajánlások és következtetések (2007. április 2–4., elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Work in Progress” [Folyamatban lévő munka], majd a „General Affairs” [Általános ügyek] menüpontban), 3. számú ajánlás.

30 A Konferencia általános ügyeivel és politikájával foglalkozó Tanács által elfogadott ajánlások és következtetések (2008. április 1–3., elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Work in Progress” [Folyamatban lévő munka], majd a „General Affairs” [Általános ügyek] menüpontban), 1. o., (3) bekezdés (Cross-border mediation in family matters [Családi ügyekben végzett határon átnyúló közvetítés]).

felülvizsgálatával foglalkozó Különleges Bizottság következő (...) 2011. évi ülésére kell benyújtani véleményezésre”³¹

- 6 A Tanács a 2009. évi ülésén elfogadott következtetéseiben és ajánlásaiban megerősítette ezt a határozatot:
- „A Tanács megerősítette a 2008. áprilisi ülésen a családjogi ügyekben végzett határon átnyúló közvetítéssel kapcsolatban hozott határozatát. Jóváhagyta az Állandó Hivatal arra irányuló javaslatát, hogy a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezményrel összefüggő közvetítéssel kapcsolatos bevált gyakorlatról szóló útmutatót egyeztetésre 2010 elejéig terjesszék a tagok elé, majd jóváhagyásra nyújtsák be a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény, továbbá a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló 1996. október 19-i Hágai Egyezmény gyakorlati alkalmazásának felülvizsgálatával foglalkozó Különleges Bizottság 2011. évi következő ülésére”³²
- 7 Megjegyzendő, hogy évek óta zajlik párbeszéd a közvetítésnek és a hasonló eszközöknek a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezményrel összefüggő alkalmazásáról. Az 1980. évi egyezmény gyakorlati alkalmazásának felülvizsgálatával foglalkozó Különleges Bizottság ülésorozata keretében vizsgálta ezt a témakört. 2006 októberében az Állandó Hivatal egy, az 1980. évi egyezményrel összefüggő közvetítési rendszerekről szóló összehasonlító tanulmányt³³ nyújtott be vitára a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény gyakorlati alkalmazásának, valamint az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény végrehajtásának felülvizsgálatával foglalkozó Különleges Bizottság elé (2006. október/november).
- 8 A Különleges Bizottság 2006. évi ülésén megerősítette a Különleges Bizottság 2001. évi ülésének 1.10. és 1.11. számú ajánlását:
- „1.10. A Szerződő Államoknak lehetőség szerint ösztönözniük kell az önkéntes visszavitelt. Javasoljuk, hogy a Központi Hatóságok gyakorlatuk során adott esetben és lehetőség szerint, az (1980. évi) egyezmény 7. cikke ((2) bekezdésének c) pontjával) összhangban törekedjenek az önkéntes visszavitel elérésére, és ennek érdekében biztosítsanak célzott oktatást az érintett jogi képviselők – akár állami jogászok, akár magánügyvédek – számára, vagy irányítsák a feleket megfelelő közvetítési szolgáltatást nyújtó szakmai szervezethez. E tekintetben el kell ismerni a bíróságok szerepét is.
- 1.11. A gyermek önkéntes visszavitelének biztosítása vagy az ügy békés elintézése érdekében alkalmazott támogató intézkedések nem késleltethetik indokolatlanul a visszaviteli eljárásokat.”³⁴
- 9 Ami magát a közvetítést illeti, a 2006. évi Különleges Bizottság megállapította, hogy:
- „1.3.2. A Különleges Bizottság üdvözli a Szerződő Államokban az 1980. évi Hágai Egyezményrel összefüggésben zajló közvetítési kezdeményezéseket és projekteket, amelyek közül az 5. számú előzetes dokumentum (Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a hasonló eszközök fejlődéséről) többet is ismertet.
- 1.3.3. A Különleges Bizottság felkéri az Állandó Hivalt, hogy továbbra is folyamatosan tájékoztassa az államokat a kapcsolattartással és a jogellenes külföldre vitellel kapcsolatos határon átnyúló vitákban folytatott közvetítést érintő fejleményekről. A Különleges Bizottság megjegyzi, hogy az Állandó Hivatal folytatja a családjogi ügyekben végzett határon átnyúló közvetítésről, többek között egy célzott eszköz kidolgozásának lehetőségéről szóló átfogóbb hatástanulmánnyal kapcsolatos munkáját, amelyet az általános ügyekkel és politikával foglalkozó 2006. áprilisi Különleges Bizottság megbízása alapján végez.”³⁵

31 Uo.

32 A Konferencia általános ügyeivel és politikájával foglalkozó Tanács által elfogadott ajánlások és következtetések (2009. március 31. – április 2.) (elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Work in Progress” [Folyamatban lévő munka], majd a „General Affairs” [Általános ügyek] menüpontban), 1–2. o. (Cross-border mediation in family matters [Családi ügyekben végzett határon átnyúló közvetítés]).

33 S. Vigers, Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a hasonló eszközök fejlődéséről (a 11. lábjegyzetben idézett mű).

34 Lásd a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló 1980. október 25-i Hágai Egyezmény alkalmazásának felülvizsgálatával foglalkozó Különleges Bizottság negyedik ülésének (2001. március 22–28.) 2001. áprilisi következtetéseit és ajánlásait, amelyeket az 1.3.1. számú ajánlásban a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló 1980. október 25-i Hágai Egyezmény alkalmazásának, valamint a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló 1996. október 19-i Hágai Egyezmény gyakorlati alkalmazásának felülvizsgálatával foglalkozó Különleges Bizottság ötödik ülésének (2006. október 30. – november 9.) 2006. novemberi következtetéseit és ajánlásait is megerősítettek; a két szöveg elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Child Abduction Section” (Gyermekek jogellenes elvitel) menüpontban.

35 Lásd a Különleges Bizottság ötödik ülésének következtetéseit és ajánlásait (uo.).

- 10 A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezményrel összefüggő közvetítéssel kapcsolatos bevált gyakorlatról szóló útmutatóra irányuló munka 2009-ben indult. Egy több Szerződő Állam független szakértői által alkotott csoportot³⁶ kértek fel arra, hogy segítséget nyújtson az útmutató kidolgozásában. Az útmutató tervezetét³⁷ a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény gyakorlati alkalmazásával foglalkozó Különleges Bizottság hatodik ülésének I. része előtt eljuttatták az 1980. évi egyezmény Szerződő Államainak és a Hágai Konferencia tagjainak. A Különleges Bizottság „üdvözölte az 1980. évi egyezményrel összefüggő közvetítéssel kapcsolatos bevált gyakorlatról szóló útmutató tervezetét”, és felkérte az Állandó Hivatalt, hogy „a Különleges Bizottságban folytatott megbeszélések alapján, a szakértők tanácsaira is figyelemmel vizsgálja felül az útmutatót”, majd a felülvizsgált változatot végleges egyeztetésre juttassa el a tagoknak és a Szerződő Államoknak.³⁸ A bevált gyakorlatról szóló útmutató felülvizsgált változatát 2012 májusában eljuttatták a Hágai Konferencia Tagjainak és az 1980. évi egyezmény Szerződő Államainak végső észrevételezésre; az észrevételeket ezután alkalmazták.
- 11 Az 1980. és 1996. évi egyezmények gyakorlati alkalmazásával foglalkozó Különleges Bizottság hatodik ülésének ajánlását követően, amely tárgyalta a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások határon átnyúló végrehajthatósága problémájának néhány részletét, a 2012. évi Tanács megbízta a Hágai Konferenciát, hogy
- „hozzon létre a nemzetközi gyermekjogi viták során – többek között közvetítés útján – elért megállapodások határon átnyúló elismerésére és végrehajtására irányuló további feltáró kutatást végző szakértői csoportot, figyelembe véve az 1996. évi egyezmény végrehajtását és alkalmazását”, és kimondta, hogy
- „(e) munka keretében meg kell határozni a jogi és gyakorlati problémák, többek között a joghatósággal kapcsolatos kérdések jellegét és mértékét, és értékelni kell egy új – kötelező vagy nem kötelező érvényű – eszköz előnyeit ezen a területen.”³⁹
- 12 Fel kell hívni továbbá a figyelmet a Hágai Konferenciának a máltai folyamattal összefüggésben a közvetítés, valamint a határon átnyúló családjogi vitákban alkalmazott közvetítési struktúrák kidolgozásának előmozdítására irányuló tevékenységére.
- 13 A máltai folyamat – azaz a Hágai Egyezmény egyes részes államai, illetve az egyezményhez nem csatlakozó egyes olyan államok bírói és vezető kormányzati tisztviselői közötti párbeszéd, amelyek törvényei a saría jogon alapulnak vagy amelyekre ez hatott – a gyermekek feletti felügyeleti joggal, a kapcsolattartással és a jogellenes külföldre vitellel kapcsolatos olyan határon átnyúló vitákra keres megoldást, amelyeket különösen megnehezít a vonatkozó nemzetközi jogi keretek alkalmazhatatlansága. Az ügyvel kapcsolatos előrelépés érdekében 2004-ben, 2006-ban és 2009-ben három konferenciát rendeztek Máltán.
- 14 A harmadik Máltai Konferencián megfogalmazott ajánlást követően⁴⁰ a Tanács 2009-ben a máltai folyamat keretében megbízást adott
- „olyan közvetítési struktúrák kidolgozásának előmozdításával foglalkozó munkacsoport létrehozására, amelyek elősegítenék a gyermekek feletti felügyeletet és a velük való kapcsolattartást érintő határon átnyúló viták rendezését. A munkacsoportot a máltai folyamatban részt vevő több

36 Az útmutató kidolgozásában közreműködő független szakértői csoport tagjainak felsorolását lásd a fenti 25. lábjegyzetben.

37 „Bevált gyakorlatról szóló útmutató a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló 1980. október 25-i Hágai Egyezmény alapján – Tervezet – V. rész – Közvetítés”, szerző: Állandó Hivatal, 2011. májusi 5. sz. előzetes dokumentum a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény gyakorlati alkalmazásával foglalkozó 2011. júniusi Különleges Bizottság részére (elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Child Abduction Section” [Gyermekek jogellenes elvitele] menüpontban).

38 Lásd a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény gyakorlati alkalmazásával foglalkozó Különleges Bizottság hatodik ülésének (2011. június 1–10.) I. része által elfogadott következtetések és ajánlások (elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Child Abduction Section” [Gyermekek jogellenes elvitele] menüpontban) 58. számú ajánlását.

39 A Konferencia általános ügyeivel és politikájával foglalkozó Tanács által elfogadott következtetések és ajánlások (2012. április 17–20., elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Work in Progress” [Folyamatban lévő munka], majd a „General Affairs” [Általános ügyek] menüpontban), 7. számú ajánlás.

40 A máltai folyamatról és a Máltai Konferenciákról részletesebb tájékoztatás található a Máltai Nyilatkozatokban (elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Child Abduction Section” [Gyermekek jogellenes elvitele] menüpontban); lásd még a következőt: *The Judges' Newsletter on International Child Protection* (Bírói hírlevél a nemzetközi gyermekvédelemről), XVI. szám (2010. tavasz), amelynek témája a határon átnyúló családjogi kérdésekkel foglalkozó harmadik Máltai Igazságügyi Konferencia (2009. március 23–26.) (elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Publications” [Kiadványok] menüpontban).

- államnak, köztük a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi egyezmény Részes Államainak és a nem Részes Államoknak a szakértői alkotnák.”⁴¹
- 15 A 2009-ben létrehozott munkacsoport néhány független közvetítési szakértőből, valamint amerikai egyesült államokbeli, ausztrál, kanadai, egyesült királyságbeli, egyiptomi, franciaországi, indiai, jordániai, malajziai, marokkói, németországi és pakisztáni szakértőkből tevődött össze. Utóbbi felsorolásban egyaránt található a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény szempontjából Szerződő és nem Szerződő Államok. A munkacsoport két konferenciahívásos ülést tartott 2009. július 30-án és október 29-én, majd 2010. május 11. és 13. között személyes találkozóra is sor került a kanadai Ottawában. A munkacsoport konferenciahívásainak előkészítéseként két kérdőívet küldtek ki, egyet a meglévő közvetítési struktúrákról, egy másikat pedig a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások végrehajthatóságáról, az ezekre kapott válaszokat pedig közzétették a Hágai Konferencia honlapján.⁴² A második konferenciahívásos ülést követően a munkacsoport közvetítési struktúrák kialakítására irányuló alapelvtervezeteket fogalmazott meg, majd azokat az ottawai személyes találkozó alkalmával megvitatták és részletesebben kidolgozták. Az alapelveket egy Indokolással együtt 2010 őszén véglegesítették; a Hágai Konferencia honlapján mindkét dokumentum elérhető angol, francia és arab nyelven.⁴³
- 16 2011 elején néhány állam saját joghatóságán belül megkezdte az alapelvek végrehajtását, és a nemzetközi családjogi közvetítésért felelő központi kapcsolattartó pontot jelölt ki.⁴⁴ 2011 áprilisában a Tanács „üdvözölte a máltai folyamattal összefüggő közvetítési struktúrák kialakításának alapelveit (...), és megállapodott arról, hogy az alapelveket a Különleges Bizottság hatodik ülésén vitára bocsátják”.⁴⁵ Ezzel egyidejűleg a Tanács megbízta a munkacsoportot, hogy folytassa a máltai folyamattal összefüggő közvetítési struktúrák végrehajtásával kapcsolatos munkát.⁴⁶
- 17 2011. júniusi ülésén az 1980. évi és az 1996. évi Hágai Egyezmény gyakorlati alkalmazásával foglalkozó Különleges Bizottság megjegyezte, hogy „az alapelvekkel összhangban egyes államok máris erőfeszítéseket tesznek a központi kapcsolattartó pont létrehozására”, és arra ösztönözte az államokat, hogy „mérlegeljék ilyen központi kapcsolattartó pont létrehozását vagy Központi Hatóságuk központi kapcsolattartó pontként történő kijelölését”.⁴⁷
- 18 A munkacsoport a 2012. április 16-i hágai személyes találkozója keretében egyeztetést folytatott a határon átnyúló családjogi vitákban alkalmazható közvetítési struktúrák eredményes kialakítására vonatkozó alapelvek végrehajtását célzó további lépésekről, és erről beszámolt a 2012. évi Tanácsnak. A Tanács üdvözölte a jelentést és „a jövőbeli munka irányának kijelölését”, valamint „megállapodott arról, hogy a munkacsoport folytatja a közvetítési struktúrák végrehajtásával kapcsolatos munkáját, és az e téren elért előrelépésről újabb jelentést tesz a 2013. évi Tanácsnak”.⁴⁸

41 A 2009. évi Tanács által elfogadott következtetések és ajánlások (a 32. lábjegyzetben idézett mű), 2. o.

42 Elérhető: < www.hcch.net >, „Child Abduction Section” (Gyermekek jogellenes elvitele), „Cross-border family mediation” (Határon átnyúló családjogi közvetítés) (‘Questionnaire I’ [I. kérdőív] és ‘Questionnaire II’ [II. kérdőív]).

43 „Principles for the Establishment of Mediation Structures in the context of the Malta Process (A máltai folyamattal összefüggő közvetítési struktúrák kialakításának alapelvei), kidolgozta: a máltai folyamattal összefüggő közvetítéssel foglalkozó munkacsoport az Állandó Hivatal közreműködésével, 2010. november (a továbbiakban: a közvetítési struktúrák kialakításának alapelvei), változatlan formában megtalálható az alábbi 1. mellékletben (elérhető még a < www.hcch.net > honlapon a „Child Abduction Section” [Gyermekek jogellenes elvitele], majd a „Cross-border family mediation” [Határon átnyúló családjogi közvetítés] menüpontban).

44 Ezek az államok az **Amerikai Egyesült Államok, Ausztrália, Franciaország, Németország és Pakisztán.**

A központi kapcsolattartó pontokról további tájékoztatás olvasható a < www.hcch.net > honlapon a „Child Abduction Section” (Gyermekek jogellenes elvitele), majd a „Cross-border family mediation” (Határon átnyúló családjogi közvetítés) menüpontban.

45 A Konferencia általános ügyeivel és politikájával foglalkozó Tanács által elfogadott következtetések és ajánlások (2011. április 5-7., elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Work in Progress” [Folyamatban lévő munka], majd a „General Affairs” [Általános ügyek] menüpontban), 8. számú ajánlás.

46 Uo.

47 Lásd a Különleges Bizottság hatodik ülése I. részének következtetéseiben és ajánlásaiban (a 38. lábjegyzetben idézett mű) szereplő 61. számú ajánlást.

48 Lásd a 2012. évi Tanács által elfogadott következtetéseket és ajánlásokat (a 39. lábjegyzetben idézett mű) szereplő 9. számú ajánlást.

B Más szervek által végzett munka

- 19 A közvetítést és az egyéb alternatív vitarendezési módszereket más többoldalú eszközök és kezdeményezések is szorgalmazzák.
- 20 A közvetítés és a hasonló folyamatok alkalmazását ösztönző regionális eszközök egyik példája az Európa Tanács által kidolgozott és 1996. január 25-én elfogadott *Európai egyezmény a gyermekek jogainak gyakorlásáról*.⁴⁹
- 21 További példa a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: a Brüsszel IIa. rendelet).⁵⁰
- 22 Ugyanakkor a közvetítés egyre elterjedtebb nemzetközi kereskedelmi és polgári jogi alkalmazása nyomán számos nemzetközi és regionális kezdeményezés esetében kezdték meg a kifejezetten a közvetítési folyamatra vonatkozó szabályok és minimumkövetelmények kidolgozását.⁵¹
- 23 1998. január 21-én az Európa Tanács elfogadta a családjogi közvetítésről szóló R (98) 1. számú ajánlást,⁵² amelyben szorgalmazza, hogy az államok vezessék be és mozdítsák elő a családjogi közvetítést vagy erősítsék meg a meglévő családjogi közvetítési eszközöket, egyúttal pedig a közvetítés minőségének, valamint az érintett veszélyeztetett személyek védelmének biztosítása érdekében előírja az alapelvek betartását. Az alapelvek a nemzeti családjogi közvetítésre és a nemzetközi családjogi közvetítésre egyaránt vonatkoznak.
- 24 2002. szeptember 18-án az Európa Tanács elfogadta a polgári ügyekben végzett közvetítésről szóló Rec (2002) 10. számú ajánlást,⁵³ amely átfogóbb hatállyal rendelkezik, és a közvetítés felelősségteljes módon történő ösztönzésére vonatkozóan további fontos alapelveket ismertet.

49 Európa Tanács – Európai szerződések sorozat (ETS), 160. sz., elérhető: < <http://conventions.coe.int/treaty/en/treaties/html/160.htm> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.), 13. cikk (Mediation or other processes to resolve disputes [Közvetítés és más vitarendezési folyamatok]):

„A viták megelőzése vagy rendezése, valamint az igazságügyi hatóság előtti, gyermekeket érintő eljárások elkerülése érdekében a felek ösztönzik a közvetítés vagy más vitarendezési folyamatok biztosítását, valamint a felek által meghatározandó megfelelő ügyekben az ilyen folyamatok megállapodás elérése érdekében történő alkalmazását.”

50 Lásd a Brüsszel IIa. rendelet (25) preambulumbekzdését:

„A központi hatóságoknak együtt kell működniük általános ügyekben és egyedi esetekben egyaránt, beleértve a családjogi viták békés rendezésének elősegítését a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben. E célból polgári és kereskedelmi ügyekben a központi hatóságok részt vesznek a polgári és kereskedelmi ügyekben egy Európai Igazságügyi Hálózat létrehozásáról szóló, 2001. május 28-i 2001/470/EK tanácsi határozat által létrehozott Európai Igazságügyi Hálózatban.”

Lásd még az 55. cikk e) pontját:

„A központi hatóságok egy másik tagállam központi hatóságának vagy a szülői felelősség jogosultjának kérelmére egyedi ügyekben együttműködnek e rendelet céljainak elérése érdekében. E célból közvetlenül vagy hatóságokon, illetve egyéb szerveken keresztül megteszik a megfelelő lépéseket az adott tagállamnak a személyes adatok védelmével kapcsolatos jogával összhangban azért, hogy: (...) e) elősegítsék a szülői felelősség jogosultjai közötti megállapodást közvetítés vagy egyéb eszközök útján, és elősegítsék a határon átnyúló együttműködést ebből a célból.”

51 Számos ilyen regionális és nemzetközi eszköz középpontjában a kereskedelmi ügyeket érintő alternatív vitarendezés áll, lásd például az UNCITRAL által 1980-ban elfogadott, a nemzetközi kereskedelmi békéltetéséről szóló UNCITRAL mintatörvényt (a fenti 3. lábjegyzet), amely a következő címen érhető el: < <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/conc-rules/conc-rules-e.pdf> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

52 A Miniszteri Bizottság tagállamokhoz intézett R (98) 1. számú ajánlása a családjogi közvetítésről, elfogadta a Miniszteri Bizottság 1998. január 21-én, elérhető a következő címen: < <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1153972&SecMode=1&DocId=450792&Usage=2> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

53 A Miniszteri Bizottság tagállamokhoz intézett Rec (2002) 10. számú ajánlása a polgári ügyekben végzett közvetítésről, elfogadta a Miniszteri Bizottság 2002. szeptember 18-án, elérhető a következő címen: < <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=306401&Site=CM> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

- 25 2001-ben az Amerikai Egyesült Államok Egységes Állami Törvényeiért Felelős Biztosok Nemzeti Konferenciája mintatörvényként kidolgozta az egységes közvetítői törvényt⁵⁴ azzal a céllal, hogy ösztönözze a közvetítés eredményes alkalmazását, valamint jogi elsőbbséget biztosítson a közvetítés célzó kommunikáció valamennyi formája számára. Időközben saját joghatóságán belül több amerikai állam végrehajtotta ezeket a szabályokat.⁵⁵ 2005-ben az Amerikai Választottbírói Szövetség, az Amerikai Ügyvédi Kamara vitarendezési csoportja és a Konfliktusmegoldási Szövetség elfogadta a „Közvetítők magatartási mintaszabályzatát”, amely a korábbi 1994. évi szabályzat felülvizsgált változata⁵⁶. A mintaszabályzat célja, hogy iránymutatást nyújtson a közvetítőknek, illetve hogy ezzel egyidejűleg tájékoztatással szolgáljon a közvetítésben érintett feleknek és előmozdítsa a közvetítés iránti lakossági bizalmat.⁵⁷
- 26 Az Európai Bizottság segítségével érdekeltek egy csoportja kidolgozta a „Közvetítők európai magatartási szabályzatát”⁵⁸, amelyet 2004. július 2-án tettek közzé. Az európai magatartási szabályzat számos olyan alapelvet határoz meg, amelyek mellett a polgári és kereskedelmi vonatkozású közvetítésben részt vevő egyes közvetítők saját felelősségükre, önkéntes alapon elkötelezhetik magukat.
- 27 2008. május 21-én az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa közzétette a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól szóló európai irányelvet.⁵⁹ Az irányelv 12. cikke szerint a tagállamok kötelesek hatályba léptetni „azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek legkésőbb 2011. május 21-ig megfeleljenek, a 10. cikk kivételével, amelynek legkésőbb 2010. november 21-ig kell(ett) megfelelni (...)”⁶⁰. Ebben az összefüggésben említést kell tenni egy további európai uniós kezdeményezésről: az Európai Unió belga elnöksége által 2010. október 14-én megrendezett miniszteri szemináriumot követően a polgári és kereskedelmi ügyekben illetékes Európai Igazságügyi Hálózat keretében létrehozták a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett családjogi közvetítéssel foglalkozó munkacsoportot⁶¹, amelynek feladata az volt, hogy összehangolja a különböző kapcsolódó kezdeményezéseket és tevékenységeket, valamint javaslatot tegyen a közvetítés e területen történő alkalmazását ösztönző és javító eszközökre.
- 28 Ezenfelül a gyermekeket érintő, határon átnyúló családjogi viták kezelése érdekében kidolgozott számos kétoldalú megállapodás az ilyen viták békés rendezését szorgalmazza.⁶²

54 A Uniform Mediation Act (egységes közvetítői törvény) 2003. augusztusi módosított szövegváltozata megtalálható a Uniform Law Commission (Egységes Jogi Bizottság) honlapján: < <http://www.uniformlaws.org> >.

55 A vonatkozó információkat lásd a Uniform Law Commission (Egységes Jogi Bizottság) honlapján: < <http://www.uniformlaws.org> >.

56 A Model Standards of Conduct for Mediators (Közvetítők magatartási mintaszabályzata) (a továbbiakban: amerikai magatartási szabályzat) a következő címen érhető el: < http://www.americanbar.org/content/dam/aba/migrated/2011_build/dispute_resolution/model_standards_conduct_april2007.authcheckdam.pdf > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

57 Lásd az **amerikai** magatartási szabályzat preambulumát, uo.

58 Elérhető a következő címen: < http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.htm > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

59 A közvetítésről szóló európai irányelv (a fenti 5. lábjegyzet).

60 Az európai uniós tagállamok által az irányelvnek való megfelelés érdekében hozott intézkedésekről lásd az európai igazságügyi atlaszt a következő címen: < http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_hu.htm >, „Mediáció (2008/52/EK irányelv)” menüpont (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

61 A polgári és kereskedelmi ügyekben illetékes Európai Igazságügyi Hálózatról további információkat olvashat az Európai Bizottság honlapján: < http://ec.europa.eu/civiljustice/index_hu.htm >.

62 Lásd például a következőket: „Agreement between the Government of Australia and the Government of the Arab Republic of Egypt regarding cooperation on protecting the welfare of children” (Ausztrália kormánya és az Egyiptomi Arab Köztársaság kormánya között létrejött, a gyermekek jólétének védelmét célzó együttműködésről szóló megállapodás), 2000. október 22., 6. cikk; „Convention entre le gouvernement de la Republique francaise et le gouvernement de la Republique algerienne democratique et populaire relative aux enfants issus de couples mixtes separees franco-algeriens”, Algiers, 1988. június 21., 2. cikk; „Protocole d'accord instituant une commission consultative belgo-marocaine en matiere civile”, Rabat, 1981. április 29., 2. cikk; az említett kétoldalú megállapodások szövege megtalálható a < www.inccad.com > honlapon a „Legal Instruments” (Jogi eszközök), majd a „Bilateral Arrangements” (Kétoldalú megállapodások) menüpontban.

C Az útmutató felépítése

- 29 Az útmutatóban szereplő alapelveket és bevált gyakorlatokat a következő sorrendben vizsgáljuk:
- Az 1. fejezet általános áttekintést ad a közvetítés nemzetközi családjogi vitákban történő alkalmazásának előnyeiről és kockázatairól.
 - A 2. fejezet azt vizsgálja, milyen konkrét nehézségeket vet fel a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény hatálya alá tartozó, gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés.
 - A 3. fejezet a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítéshez szükséges képesítések kérdésével foglalkozik.
 - A 4–13. fejezet kronológiai sorrendben mutatja be a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítési folyamatot a közvetítéshez való hozzáférés kérdéseitől kezdve a közvetítés eredményéig és annak joghatásáig.
 - A záró fejezetek tárgya a közvetítés alkalmazása a gyermek jogellenes elvitelének megakadályozása érdekében (14. fejezet), alternatív vitarendezési mechanizmusok alkalmazása a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben egyezségeen alapuló megoldás elérése érdekében (15. fejezet), és végül a közvetítésnek az egyezmény hatályán kívül eső ügyekben történő alkalmazásával kapcsolatos különleges kérdések (16. fejezet).

D Háttér – Néhány jellemző eset

- 30 Néhány jellemző tényszerű helyzet jól szemléltetheti, milyen hasznos a közvetítés alkalmazása a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény hatálya alá tartozó, gyermekeket érintő nemzetközi családjogi vitákban.
- (a) A gyermekek jogellenes külföldre vitelével összefüggésben a hátrahagyott szülő és az elvivő szülő közötti közvetítés elősegítheti a gyermek önkéntes visszavitelét vagy más egyezségeen alapuló megoldást. A közvetítés ezenfelül szerepet játszhat a felek hozzájárulásán alapuló visszaviteli határozat meghozatalában vagy más bírósági megegyezés elérésében.
 - (b) A közvetítés akkor is hasznos lehet, ha a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos valamely ügyben a hátrahagyott szülő elvben beleegyezne a gyermek elköltözésébe, feltéve, hogy kapcsolattartási jogait megfelelően biztosítják. Ebben az esetben az egyezségeen alapuló megoldással elkerülhető, hogy a későbbi lehetséges elköltözést megelőzően a gyermeket visszavigyék a szokásos tartózkodása helye szerinti államba.
 - (c) A Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárások során alkalmazott közvetítés egyúttal a konfliktusmentesebb környezet megteremtését is szolgálhatja, és az eljárás idején megkönnyítheti a hátrahagyott szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás előmozdítását.⁶³
 - (d) A visszaviteli határozatot követően a szülők közötti közvetítés megkönnyítheti a gyermek gyors és biztonságos visszavitelét.⁶⁴
 - (e) A gyermekeket érintő családjogi viták korai szakaszában a közvetítés segíthet megelőzni a gyermek jogellenes elvitelét. Amikor a szülők kapcsolata megromlik, és az egyik szülő a gyermekkel együtt el kívánja hagyni az országot, a közvetítés segítséget nyújthat a szülőknek az elköltözés és az alternatívák végiggondolásában, valamint egyezségeen alapuló megoldás kialakításában.⁶⁵

63 Ezzel a témakörrel a határon átnyúló kapcsolattartásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató is foglalkozik (a 16. lábjegyzetben idézett mű).

64 Ezzel a témakörrel a végrehajtásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató is foglalkozik (a 23. lábjegyzetben idézett mű).

65 Ezzel a témakörrel a megelőző intézkedésekről szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató is foglalkozik (a 23. lábjegyzetben idézett mű).

Az útmutató

1 A felügyeletet és a kapcsolattartást érintő, határon átnyúló családjogi vitákban elért megállapodás ösztönzésének általános jelentősége

- 31 A családjog területén számos országban egyre elterjedtebb a közvetítés és a viták békés rendezését elősegítő hasonló folyamatok alkalmazása. Ezzel egyidejűleg egyre több állam nagyobb önállóságot engedélyez a felek számára a családjogi viták megoldásában, miközben védi a harmadik felek, különösen a gyermekek jogait.

1.1 Az egyezségeken alapuló megoldások előnyei

→ **Megfelelő lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy a gyermekeket érintő, határon átnyúló családjogi viták feleit egyezségeken alapuló megoldás kialakítására ösztönözzük.**

- 32 A megállapodás útján történő vitarendezés ösztönzése különösen hasznosnak bizonyult a gyermekeket érintő családjogi vitában, ahol a konfliktusban érintett feleknek rendszerint folyamatosan együtt kell működniük egymással. Ennélfogva a szülők különválásából eredő vitában az egyezségeken alapuló megoldás különösen sokat segíthet a gyermek azon jogának biztosítása terén, hogy „mindkét szülőjével rendszeresen személyes kapcsolatot és közvetlen érintkezést” tarthasson fenn, amint azt az ENSZ gyermekek jogairól szóló egyezménye (az ENSZ gyermekjogi egyezménye) előírja.⁶⁶
- 33 Az egyezségeken alapuló megoldások fenntarthatóbbak, hiszen a felek nagyobb valószínűséggel tartják be ezeket. Ezzel egyidejűleg „konfliktusmentesebb környezetet teremtenek a felügyeleti és a kapcsolattartási jog gyakorlásához, és ezért erőteljesen szolgálják a gyermek érdekeit”.⁶⁷ Az egyezségeken alapuló megoldások továbbá általános vélekedés szerint kielégítőbbek a felek számára, mivel utóbbiak mindegyike befolyásolhatja az eredményt, és közreműködhet a mindkét fél számára „igazságosnak” tartott megoldás kialakításában. A megoldás útján történő vitarendezéssel elkerülhető az a benyomás, hogy a végén az egyik fél „nyer”, míg a másik „veszít”. A felügyeleti és kapcsolattartási ügyekben folytatott bírósági eljárások ezzel szemben elmérgesítik a szülők közötti viszonyt, aminek következtében a gyermek feltehetően lelki sérüléseket szenved.⁶⁸
- 34 A családjogi viták egyezségeken alapuló megoldásának elérésére irányuló különböző módszerek egyikeként a közvetítési folyamat kiemelkedő előnyökkel jár; megkönnyíti a felek közötti kötetlen hangvételű kommunikációt, és lehetővé teszi számukra, hogy saját stratégiát alakítsanak ki a konfliktus kezelésére. A közvetítés strukturált, ugyanakkor rugalmas folyamat, amely könnyedén hozzáigazítható

66 Az Egyesült Nemzetek Szövetségének 1989. november 20-i egyezménye a gyermekek jogairól, lásd a 10. cikk (2) bekezdését; a szöveg a következő címen érhető el: < <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

67 W. Duncan, „Transfrontier Access / Contact and the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction - Final Report” (Határon átnyúló láthatás/kapcsolattartás és a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hági Egyezmény – Záró jelentés), 2003. júliusi 5. sz. előzetes dokumentum, a 2002. szeptember–októberi Különleges Bizottság részére (elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Child Abduction Section” [Gyermekek jogellenes elvitele] menüpontban), 89. bekezdés; lásd még a határon átnyúló kapcsolattartásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató (a 16. lábjegyzetben idézett mű) 2.1. szakaszát, 6. o.

68 Lásd például **Németország** esetében a „Mediation und Gerichtsverfahren in Sorge- und Umgangsrechtskonflikten” címmel a Német Szövetségi Igazságügyi Minisztérium megbízásából R. Greger által készített, a felügyeletet és kapcsolattartást érintő nemzeti családjogi vitákban alkalmazott közvetítést és jogi eljárásokat összehasonlító értékelő jelentés eredményeit, 2010. január, 8. o., elérhető a következő címen: < <http://www.reinhard-greger.de/ikv3.pdf> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

az egyes ügyeket jellemző sajátos igényekhez. Lehetőséget nyújt a jogi és a más jellegű megfontolások egyidejű megvitatására, valamint az ügyben jogilag esetlegesen nem érintett (harmadik) felek informális bevonására.⁶⁹ A közvetítés további igen fontos előnye, hogy ennek során a felek képessé válnak a későbbi konfliktusok építőbb jellegű kezelésére.⁷⁰ Ezenfelül, mivel a közvetítés a bírósági eljárás megindításához előírtnál kevesebb feltétel teljesülése esetén is igénybe vehető, a közvetítés már a konfliktus korai szakaszában segíthet, mielőtt a helyzet esetlegesen tovább súlyosbodna. A közvetítéssel a felek elkerülhetik a bonyolult jogi eljárásokat. A gyermekeket érintő, határon átnyúló családjogi vitákban, ahol az egyik országban zajló jogi eljárásokat követően vagy azokkal párhuzamosan esetleg ugyanazon vita más szempontjait illetően egy másik országban is jogi eljárás indul, különösen előnyös lehet a megegyezésen alapuló megoldás.

- 35 Mindez a közvetítés egy másik előnyére, mégpedig a költséghatékonyságra világít rá. A közvetítés olyan utat kínálhat, amellyel elkerülhetők a – felek és az állam számára egyaránt – költséges jogi eljárások.⁷¹ Mivel azonban a közvetítés költségei – tekintettel arra, hogy egyes joghatóságok a bírósági eljárásokhoz nyújtanak jogi támogatást, a közvetítéshez azonban nem – joghatóságoként rendkívül eltérőek, nem állíthatjuk, hogy a közvetítés anyagi szempontból minden esetben kedvezőbb a felek számára, mint a jogi eljárás. Az egyes ügyek költségeinek összehasonlításakor azonban figyelembe kell venni, hogy a közvetítés nagyobb valószínűséggel vezet tartós megoldáshoz, és ezért feltehetően elejét veszi az érintett felek közötti lehetséges jövőbeli jogi eljárásoknak. Másrészt a közvetítés költségeibe bele kell számítani az ahhoz szükséges költségeket, hogy a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodást a két érintett joghatóságon belül – esetleg az igazságügyi hatóságok bevonásával – kötelező erőre emeljék és végrehajthatóvá tegyék.⁷²
- 36 Az alábbi példa a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben alkalmazott közvetítés néhány előnyét mutatja be:

- *2005-ben F és M, akik házastársak és mindketten A állam állampolgárai, A államból a távoli Z államba költöznek két éves lányukkal, aki felett A és Z állam jogszabályai értelmében egyaránt közös felügyeleti jogot gyakorolnak. Költözésük oka az, hogy az apa (F) Z államban kapott munkát egy cégnél. A következő években a család berendezkedik Z államban, noha az anya (M) nyelvi és kulturális különbségek miatt nehezen alkalmazkodik az új környezethez. Mivel A állam több ezer kilométerre fekszik, a családi látogatások ritkák, az anyai nagyszülők ezért nyomást gyakorolnak M-re, hogy térjen vissza A államba. Párkapcsolati problémákat követően M 2010-ben úgy dönt, hogy visszaköltözik A államba. Titkos előkészületeket követően a gyermekkel együtt a szülei A állambeli otthonában töltött 2010-es karácsonyi ünnepek után arról tájékoztatja férjét, hogy ő és a gyermek nem térnek vissza Z államba. F-et megrázza az eset, és miután hallott a gyermekek jogellenes elviteléről szóló és A. és Z állam között is hatályos 1980. évi Hágai Egyezményről, visszavitel iránti kérelmet nyújt be, így A államban visszaviteli eljárás indul. Ezzel egyidejűleg F Z állam bíróságán kérelmezi a lánya feletti ideiglenes kizárólagos felügyeleti jogot.*

Elttekintve attól, hogy ilyen esetben a két szülővel való személyes kapcsolatok és közvetlen érintkezés fenntartása szempontjából az egyezségeen alapuló megoldás nyilvánvaló előnyökkel jár a gyermek számára, a békés rendezéssel a felek egyúttal azt is elkerülhetik, hogy az ügyet a két érintett állam bíróságain bonyolult és hosszadalmas igazságügyi eljárás során kelljen rendezni. Ez a következőket jelentené: 1) visszaviteli eljárás A államban, amely a visszavitelre vonatkozó korlátozott számú kivétel alkalmazhatóságának hiánya esetén a gyermek Z államba történő haladéktalan visszavitelét eredményezi, 2) a Z államban folyó, felügyeleti joggal kapcsolatos eljárás, amelynek nyomán 3) az anya a Z államból A államba történő áthelyezésre irányuló eljárást kezdeményezhet. A szülők közötti vita hosszadalmas bírósági megoldása mellett, hogy kimeríti a felek anyagi erőforrásait, nagy valószínűséggel elmélyíti a családi konfliktust is. Ezenfelül, amennyiben az A államban zajló visszaviteli eljárás a visszavitel megtagadásával zárul, és a szülők közötti konfliktus nem rendeződik, további (a felügyeleti és kapcsolattartási joggal kapcsolatos) eljárásokra lehet számítani. Ha a szülők képesek egyezségeen alapuló megoldást kialakítani,

69 Lásd: N. Alexander (a 7. lábjegyzetben idézett mű), 48. o.

70 Lásd még: K.J. Hopt és F. Steffek (a 2. lábjegyzetben idézett mű.), 10. o.

71 Lásd például **Németország** esetében a felügyeletet és kapcsolattartást érintő nemzeti családjogi vitákban alkalmazott közvetítést és jogi eljárásokat összehasonlító értékelő jelentés eredményeit: R. Greger (a 68. lábjegyzetben idézett mű), H5. o.; lásd még az **Egyesült Királyság (Anglia és Wales)** esetében a Nemzeti Számvevőszék „Legal aid and mediation for people involved in family breakdown” (Jogsegély és közvetítés a családi felbomlásban érintett személyek számára) című jelentését, 2007. március, 8. és 10. o. elérhető a következő címen: < <http://www.nao.org.uk/report/legal-aid-and-mediation-for-people-involved-in-family-breakdown/> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

72 A közvetítés költségeit részletesebben a 4.3. szakasz tárgyalja.

mindketten továbbléphetnek és szülői felelősségük békés gyakorlására összpontosíthatnak.

A közvetítés rugalmas és alkalmazkodik az egyes ügyeket jellemző sajátos igényekhez. A közvetítési folyamat során, például, mindkét fél hozzájárulása esetén, valamint ha ez helyénvalónak és megvalósíthatónak bizonyul, az anyai nagyszülőkkel való egyeztetésre is sor kerülhet, akik a konfliktussal kapcsolatos bírósági eljárásban jogilag nem érintettek⁷³, ugyanakkor erőteljes befolyást gyakorolnak az egyik félre. Ha sikerül megnyerni támogatásukat a konfliktus rendezéséhez, az fenntarthatóbb megoldást eredményezhet. A közvetítés szervezési szempontból is előnyös lehet, mivel arra – például videokapcsolattal megvalósított közvetítési ülések formájában – határon átnyúló módon is sor kerülhet, ha a felek személyes részvételével zajló ülésekre nincs mód. ■

1.2 Korlátok, kockázatok és biztosítékok

→ Biztosítékokkal és garanciákkal kell szavatolni, hogy a közvetítés igénybevétele egyik felet se hozza hátrányos helyzetbe.

- 37 A közvetítés vagy hasonló vitarendezési mechanizmusok útján elért egyezségeen alapuló megoldásokhoz kapcsolódó korlátok és kockázatok alapvetően nem indokolhatják az ilyen eszközök igénybevételeinek teljes körű elutasítását; ehelyett azokat annak jeleként kell értelmezni, hogy szükséges biztosítékokat kell létrehozni.
- 38 Nem minden családi konfliktus oldható meg békés úton. Ez nyilvánvaló tény, mégsem lehet elégszer hangsúlyozni. Egyes esetekben szükség van az igazságügyi hatóság közreműködésére. Ez előfordulhat a konfliktus jellege, a felek sajátos igényei vagy az ügy különleges körülményei, valamint bizonyos jogi követelmények miatt. A bírói határozatot igénylő felektől nem lehet megtagadni az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést. A közvetítésre tett kísérletekkel értékes időt veszíthetünk olyan ügyekben, ahol az egyik fél nyilvánvalóan nem hajlandó részt venni a közvetítési folyamatban, vagy ahol a közvetítés más okok miatt nem alkalmas eszköz.⁷⁴
- 39 Még ha mindkét fél bele is egyezik a közvetítésbe, akkor is figyelmet kell fordítani a különleges körülményekre, például a családon belüli erőszak esetleges jeleire.⁷⁵ A közvetítési ülés során a felek együttes részvételével zajló ülés már önmagában veszélyeztetheti az egyik fél vagy akár a közvetítő testi vagy lelki épségét. Mérlegelni kell továbbá azt a lehetőséget is, hogy az egyik fél kábítószerrel vagy alkohollal való visszaélése miatt az adott személy nem képes megvédeni saját érdekeit.
- 40 Az ügyek közvetítésre való alkalmasságának vizsgálata nélkülözhetetlen eszköz a különleges kockázattal járó esetek meghatározásához.⁷⁶ A potenciális közvetítési ügyek esetében ki kell szűrni a családon belüli erőszak, valamint a kábítószerrel és alkohollal való visszaélés és más olyan körülmények meglétét, amelyek befolyásolhatják az ügy közvetítésre való alkalmasságát. Amennyiben a közvetítést családon belüli erőszak esetén mégis megvalósíthatónak ítélik,⁷⁷ szükséges biztosítékokat kell létrehozni az érintettek biztonságának védelmére. Emellett figyelmet kell fordítani az egyenlőtlen alkupozícióra, amely akár a családon belüli erőszak vagy más körülmények következményeként, vagy egyszerűen a két fél eltérő személyisége miatt alakul ki.
- 41 Felmerülhet továbbá az a veszély, hogy az egyezségeen alapuló megállapodás nem bír joghatással, és így további viták esetén nem biztosítja a felek jogainak védelmét. Ennek több különböző oka lehet. A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás vagy annak egy része ellentétes lehet az alkalmazandó joggal, vagy előfordulhat, hogy nyilvántartásba vétel, bírósági jóváhagyás és/vagy bírói határozatba foglalás hiánya miatt – amennyiben ez előírás lenne – jogilag nem kötelező érvényű, és nem végrehajtható. Ebben az összefüggésben fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a családjog bizonyos vonatkozásai tekintetében számos joghatóság korlátozza a felek önállóságát.⁷⁸ Egyes rendszerekben például a szülői felelősségről szóló megállapodás kizárólag bírói jóváhagyást követően keletkezett joghatásokat. Hasonlóképpen sok jogrendszerben korlátozzák a szülő azon lehetőségét, hogy megállapodás útján megszabja a fizetendő gyermektartásdíj összegének felső határát.

73 Egyes államokban a nagyszülők önálló kapcsolattartási jogot élvezhetnek és így félként vehetnek részt a gyermekkel való kapcsolattartást érintő bírósági eljárásokban.

74 A közvetítésre való alkalmasság vizsgálatának kérdését az alábbi 4.2. szakasz ismerteti részletesen.

75 Lásd a családon belüli erőszakról szóló 10. fejezetet.

76 Részletes információ az alábbi 4.2. szakaszban található.

77 Lásd a családon belüli erőszakról szóló 10. fejezetet.

78 Részletes információ a 12. szakaszban található.

- 42 A határon átnyúló családjogi vitákat különösen bonyolult jogi helyzet jellemzi. Figyelembe kell venni a két vagy több jogrendszer közötti kölcsönhatásokat. Fontos, hogy a szülők kellően ismerjék a közvetítés során érintett kérdésekre, valamint magára a közvetítési folyamatra és ezen belül a titoktartásra alkalmazandó jogot, valamint kellő tájékozottsággal rendelkezzenek arról, hogy megállapodásaik hogyan ruházhatók fel joghatással mindkét (valamennyi) érintett jogrendszerben.⁷⁹
- 43 A fenti 36. bekezdésben szereplő példa alábbi változatai néhány olyan kockázatot szemléltetnek, amelyek abból eredhetnek, hogy a megállapodások kidolgozásakor nem veszik figyelembe a jogi helyzet valamennyi szükséges vetületét.

1. VÁLTOZAT

Miután az anya (M) Z államból jogellenesen A államba vitte a gyermeket, a szülők megállapodnak arról, hogy M visszatér a gyermekkel Z államba, feltéve, hogy az apa (F) a Z államban folyó, felügyeleti joggal kapcsolatos eljárások lezárásáig biztosítja a gyermeket visszavivő szülő olyan mértékű eltartását – ezen belül a családi otthon használatát –, hogy utóbbi a gyermekkel Z államban maradhasson, és egyúttal ígéretet tesz arra, hogy a további viták elkerülése érdekében más helyszínen fog tartózkodni. Ezt követően M, a megállapodás értelmében visszatér a gyermekkel Z államba, F azonban nem hajlandó elhagyni a családi otthont és megtagadja M-től a pénzügyi támogatást. Mivel a szülői megállapodás a végrehajtást megelőzően sem A., sem Z államban nem vált végrehajthatóvá, és mivel az ilyen típusú szülői megállapodás bírósági jóváhagyás nélkül egyik államban sem bír joghatással, az egyik szülő könnyedén megszegheti a megállapodás feltételeit a másik kárára.

2. VÁLTOZAT

Miután az anya (M) Z államból jogellenesen A államba vitte a gyermeket, a szülők megállapodnak arról, hogy a gyermek M-mel A államban marad, és a tanszünetek egy részét minden évben az apával (F) tölti Z államban. A jogellenes elvitel időpontja után három hónappal a gyermek Z államba utazik, hogy a húsvéti szünetet F-fel töltsse. Az ünnepek végén F nem küldi vissza a gyermeket A államba. Azt állítja, hogy a gyermeket nem jogellenesen tartja magánál, hiszen a gyermek most ismét szokásos tartózkodási helyén él, ahonnan csak azért volt távol, mert M jogellenesen elvitte onnan. F ezenfelül Z állam illetékes bíróságának határozatára hivatkozik, amely közvetlenül az M általi jogellenes elvitelt követően kizárólagos felügyeleti jogot ítélt meg F javára. Olyan esetekben tehát, amikor az érintett joghatóságokban nem válik jogilag kötelező érvényűvé a közvetítés eredményeképpen létrejött megoldást annak gyakorlati végrehajtása előtt, azt valamelyik szülő könnyedén megszegheti.

3. VÁLTOZAT

Az anya (M) munkavállalás miatt a harmadik T államba kíván költözni, ezért a gyermeket Z államból jogellenesen T államba viszi. Míg a hátrahagyott, M-mel házastársi viszonyban nem álló apa (F) A és Z állam törvényei értelmében törvényes felügyeleti joggal rendelkezik, T állam törvényei szerint nem illeti meg ilyen felügyeleti jog. Az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény ezen államok között nem hatályos. Mivel F nincs tisztában ezzel a helyzettel, beleegyezik, hogy az anya és a gyermek T államba költözzön, azzal a feltétellel, hogy rendszeres személyes kapcsolatot tarthat fenn a gyermekkel. A jogi helyzet mérlegelése nélkül kidolgozott, közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodást nem vették nyilvántartásba, illetve más módon nem foglalták hivatalos formába; Z. és T állam joga értelmében az joghatással nem bír. Egy évvel később M megszakítja az apa és a gyermek közötti kapcsolatot. T állam joga értelmében, amely a gyermek szokásos tartózkodási helyének megváltozása miatt immár a felügyeleti és kapcsolattartási jog tekintetében az alkalmazandó jog, a házastársi státuszban nem álló apát a gyermekekre vonatkozóan nem illetik meg szülői jogok.⁸⁰

79 Lásd alább a tájékozott döntéshozatalról szóló 6.1.7. szakaszt, valamint a 12. és 13. fejezetet.

80 Amennyiben az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény T és Z állam között hatályos, akkor az apa törvényes szülői felelőssége fennmarad; lásd az egyezmény 16. cikkének (3) bekezdését. Lásd még a következőt: P. Lagarde, Explanatory Report on the 1996 Hague Child Protection Convention (Magyarázó jelentés az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezményről), in *Proceedings of the Eighteenth Session* (A tizennyolcadik ülés ügymenete) (1996), II. kötet, *Protection of children* (Gyermekvédelem), Hága, SDU, 1998, 535–605. o., az 579. és 581. o. (elérhető még a < www.hcch.net > honlapon a „Publications” [Kiadványok] menüpontban).

- 44 A felügyeletet és kapcsolattartást érintő nemzetközi családjogi vitákban végzett közvetés esetében további nehézséget jelent, hogy az érintett gyermek jogai hogyan biztosíthatók a leghatékonyabban. A kapcsolattartásról vagy felügyeletről szóló határozatban a bíróság – a legtöbb ország jogával összhangban – a gyermek mindenek felett álló érdekét veszi figyelembe, és ebben az összefüggésben számos joghatóságon belül közvetlenül vagy közvetett módon meghallgatják – a megfelelő életkorú és érettségi szintű – gyermek véleményét. A közvetítés a gyermek véleményének a folyamatba történő bevonása tekintetében lényegesen eltér a bírósági eljárásoktól. A bíró a gyermek életkorától és érettségi szintjétől függően személyesen is meghallgathatja a gyermeket vagy szakember által vezetett beszélgetést írhat elő a gyermek lelki épségének védelméhez szükséges megfelelő biztosítékokkal. A gyermek véleményét tehát a bíró közvetlenül figyelembe veheti. A közvetítő eljárási hatáskörei ezzel szemben korlátozottak. Nincs kérdezési joga, és szemben egyes országok bíróival, nem idézheti be a gyermeket meghallgatásra, illetve nem rendelhet el szakértői beszélgetést a gyermekkel.⁸¹ A közvetítés során biztosítékokkal kell védelmezni a gyermek jogait és jólétét.⁸²

1.3 A vonatkozó jogi eljárásokkal való kapcsolat általános jelentősége

- A közvetítést és a családjogi viták egyezségeen alapuló megoldását célzó más folyamatokat általában a jogi eljárások kiegészítéseként, nem pedig azok helyettesítőiként kell értelmezni.
- A bírósági eljárásokhoz való hozzáférés nem korlátozható.
- A nemzetközi családjogi vitákban végzett közvetítés során figyelembe kell venni a vonatkozó nemzeti és nemzetközi jogszabályokat annak érdekében, hogy ezek alapján a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás összeegyeztethető legyen a vonatkozó jogszabályokkal.
- Rendelkezésre kell állnia olyan jogi eljárásoknak, amelyek keretében biztosítható a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás joghatása.

- 45 Fontos megjegyezni, hogy a közvetítést és az egyezségeen alapuló megállapodást ösztönző hasonló folyamatokat nem a bírósági eljárások teljes körű helyettesítőiként, hanem azok kiegészítéseként kell értelmezni.⁸³ Az e folyamatok közötti szoros kapcsolat sok szempontból gyümölcsöző lehet, és ezzel egyidejűleg elősegítheti az egyrészt a bírósági eljárásokat, másrészt pedig a békés vitarendezési mechanizmusokat, köztük a közvetítést jellemző egyes hiányosságok orvosolását.⁸⁴ Hangsúlyozni kell, hogy még ha a nemzetközi családjogi vita korai szakaszától alkalmazott közvetítéssel és hasonló folyamatokkal elkerülhető is a pereskedés, sok esetben kiegészítő „bírósági eljárásokra” van szükség ahhoz, hogy az egyezségeen alapuló megoldás valamennyi érintett jogrendszerben jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá váljon.⁸⁵

81 Lásd még a fenti „Fogalom meghatározások” című szakaszban szereplő „Közvetítés” szócikket.

82 Lásd a gyermek érdekeinek és jólétének a közvetítés során történő figyelembevételéről szóló 6.1.6. szakaszt, valamint a gyermek bevonásáról szóló 7. fejezetet.

83 Lásd még az Európa Tanács polgári ügyekben végzett közvetítéséről szóló Rec (2002) 10. számú ajánlásának (a fenti 53. lábjegyzet) preambulumát:

„Megjegyezve, hogy noha a közvetítés elősegítheti a konfliktusok és a bíróságok munkaterhének csökkentését, nem helyettesítheti a hatékony, igazságos és könnyen hozzáférhető igazságügyi rendszert”; valamint a III. alapelv 5. pontját (Organisation of mediation [A közvetítés szervezése]): „Még ha a felek igénybe is veszik a közvetítést, a bírósághoz való hozzáférést továbbra is biztosítani kell, mivel az ilyen hozzáférés a felek jogai védelmének végső garanciája.”

84 Hozzá kell tenni, hogy amennyiben egy gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyben békés vitarendezési módszer alkalmazását tervezik, a bírósági eljárásokkal kialakított szoros kapcsolat nem csupán előnyös, hanem szinte elkerülhetetlen, részletesebben lásd alább, különösen a 2.2. szakaszban.

85 A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás jogilag kötelező érvényűvé válásának és végrehajthatóságának biztosításához szükséges folyamatok jogrendszerként eltérőek. Erről a témáról részletesebb információ található az alábbi 12. és 13. fejezetben.

- 46 Amikor egy nemzetközi családjogi vita részes feleinek felajánlják a közvetítés lehetőségét, tájékoztatni kell őket arról, hogy más utat is választhatnak. Biztosítani kell a bírósági eljárásokhoz való hozzáférést.⁸⁶
- 47 A nemzetközi családjogi vitákat gyakran bonyolult jogi helyzet jellemzi. Fontos, hogy a felek hozzáférjenek a vonatkozó jogi információkhoz.⁸⁷
- 48 A nemzetközi családjogi vitákban különösen gondoskodni kell arról, hogy a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodást az érintett joghatóságokon belül még végrehajtásának megkezdése előtt joghatással ruházzák fel.⁸⁸ A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások joghatóságát biztosító megfelelő eljárásokat – akár bírósági jóváhagyást, bírósági nyilvántartásba vételt vagy más megoldást – kell rendelkezésre bocsátani.⁸⁹ A közvetítők és a felek jogi képviselői közötti szoros együttműködés e tekintetben is rendkívül hasznos lehet, csakúgy, mint a Központi Hatóságok vagy a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontok által nyújtott megfelelő tájékoztatás.⁹⁰

2 A közvetítés alkalmazása a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hági Egyezmény keretében – A konkrét nehézségek áttekintése

- 49 A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hági Egyezmény szorgalmazza a békés megoldásokra való törekvést. A 7. cikk kimondja, hogy a Központi Hatóságok „minden szükséges intézkedést megtesznek avégett, hogy (...) biztosítsák a gyermek önkéntes visszavitelét vagy az ügy békés elintézését”, és ezt a 10. cikk részben megismétli: „Annak az Államnak a Központi Hatósága, ahol a gyermek van, a gyermek önkéntes visszavitelének elérése érdekében minden szükséges intézkedést megtesz vagy azok megtételét kezdeményezi.”
- 50 Az útmutató 2. fejezete arra kívánja felhívni a figyelmet, milyen konkrét nehézségeket vet fel a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hági Egyezmény hatálya alá tartozó, gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés.
- 51 Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy a nemzeti családjogi közvetítés különbözik a nemzetközi családjogi közvetítéstől. A nemzetközi családjogi vitákban végzett közvetítés jóval összetettebb, amely megköveteli, hogy a közvetítők célzott kiegészítő képzésben részesüljenek. Az ilyen esetekben a két különböző jogrendszer közötti kölcsönhatások, a különböző kultúrák és nyelvek jelentősen megnehezítik a közvetítést. Ugyanakkor az jóval komolyabb veszélyeket rejt magában, ha a felek olyan közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásra támaszkodnak, amely nem veszi figyelembe

86 Lásd még az Európa Tanács polgári ügyekben végzett közvetítéséről szóló Rec (2002) 10. számú ajánlásában (a fenti 53. lábjegyzet) szereplő III. alapelv 5. pontját (Organisation of mediation [A közvetítés szervezése]):

„Még ha a felek igénybe is veszik a közvetítést, a bírósághoz való hozzáférést továbbra is biztosítani kell, mivel az ilyen hozzáférés a felek jogai védelmének végső garanciája.”

Lásd még: S. Vigers, Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a hasonló eszközök fejlődéséről (a 11. lábjegyzetben idézett mű), 5.1. szakasz, 17. o.

87 Lásd alább a 6.1.7. szakaszt, valamint a 12. és 13. fejezetet; a Központi Hatóságoknak és más szerveknek az ilyen tájékoztatásnyújtás elősegítésében játszott szerepéről, valamint a felek képviselőinek szerepéről lásd alább a 4.1. szakaszt.

88 Lásd még a közvetítési struktúrák kialakításának alapelveit az alábbi 1. mellékletben; lásd alább a 11., 12. és 13. fejezetet.

89 Lásd még a közvetítésről szóló európai irányelv (a fenti 5. lábjegyzet) 6. cikkét (A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások végrehajthatósága):

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a felek vagy a felek bármelyike a többi fél kifejezett beleegyezésével kérhesse, hogy a közvetítés eredményeképpen létrejött írásbeli megállapodás tartalmát nyilvánítsák végrehajthatóvá. Az ilyen megállapodás tartalmát végrehajthatóvá kell nyilvánítani, kivéve, ha a szóban forgó esetben a megállapodás tartalma a kérelem benyújtása szerinti tagállam jogába ütközik, vagy ha annak a tagállamnak a joga nem rendelkezik végrehajthatóságról.

(2) A megállapodás tartalmát bíróság vagy egyéb illetékes hatóság ítéletben vagy határozatban vagy hiteles okiratban végrehajthatóvá nyilváníthatja, a kérelem benyújtásának helye szerinti tagállam jogszabályaival összhangban.

(3) A tagállamok értesítik a Bizottságot, hogy az (1) és a (2) bekezdés szerinti kérelmekkel mely bíróságokhoz vagy egyéb hatóságokhoz lehet fordulni.

(4) E cikk egyetlen rendelkezése sem érinti az (1) bekezdéssel összhangban végrehajthatóvá nyilvánított megállapodások más tagállamban való elismerésére és végrehajtására vonatkozó szabályokat.”

90 A Központi Hatóságoknak és más szerveknek az ilyen tájékoztatásnyújtás elősegítésében játszott szerepéről, valamint a felek képviselőinek szerepéről lásd az alábbi 4.1. szakaszt.

a jogi helyzetet, és az érintett joghatóságokon belül nem bír joghatással. A felek nem minden esetben vannak tisztában azzal, hogy a személyek vagy áruk határon átnyúló mozgása, amelyhez a beleegyezésüket adták, megváltoztatja azok jogi helyzetét. A felügyeleti vagy a kapcsolattartási jog esetében például a szokásos tartózkodási hely a nemzetközi magánjogban széles körben alkalmazott „kapcsoló elv”. Ennélfogva, ha a szülői megállapodás végrehajtása nyomán megváltozik a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti ország, ez érintheti a felügyelet és kapcsolattartás tekintetében irányadó joghatóságot és alkalmazandó jogot, és ezáltal befolyásolhatja a felek jogainak és kötelességeinek jogi értékelését.⁹¹

- 52 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben a felek között jellemzően erős feszültség uralkodik. A hirtelen veszteség miatt gyakran sokkos állapotban lévő hátrahagyott szülő cselekedeteit attól való félelme irányíthatja, hogy soha nem látja viszont a gyermekét, míg a gyermeket elvivő szülő, miután maradéktalanul felfogja tettének következményeit, attól tarthat, hogy jogi eljárásokra és kényszerű visszavitelre kerül sor, illetve attól, hogy tette kedvezőtlenül befolyásolja a felügyeleti joggal kapcsolatos eljárást. Amellett, hogy gyakorlati problémát jelent a szülők bevonása egy építő jellegű közvetítési folyamatba, nagy szükség van arra is, hogy minden szinten gyors intézkedésekre kerüljön sor. További nehézséget jelenthetnek az elvivő szülő ellen a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti országban indított büntetőjogi eljárások, valamint a vízum- és bevándorlási problémák.

2.1 Időkeretek / Gyorsított eljárások

- A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben a közvetítést gyorsan kell lefolytatni.
- A közvetítés nem késleltetheti a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásokat.
- A feleket a lehető legkorábban tájékoztatni kell a közvetítés igénybevételének lehetőségéről.
- A közvetítésre való alkalmasságot eseti alapon kell vizsgálni.
- A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben alkalmazott közvetítési szolgáltatásoknak biztosítaniuk kell a közvetítési ülések rövid időn belüli ütemezését.
- Mérlegelni kell, hogy a közvetítés megkezdése előtt érdemes-e visszaviteli eljárást indítani.

- 53 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben az idő kulcsfontosságú tényező. A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény biztosítani kívánja a gyermekeknek a szokásos tartózkodási helyük szerinti Államba történő azonnali visszavitelét.⁹² Az 1980. évi egyezmény célja, hogy a gyermekek jogellenes elvitele vagy elrejtése káros következményeinek mérséklése érdekében mielőbb visszaállítsa a jogellenes elvitelt megelőző helyzetet. Az 1980. évi egyezmény védi a gyermek érdekeit azáltal, hogy megakadályozza, hogy valamelyik szülő „a gyermek feletti (kizárólagos) felügyeleti jog megszerzése érdekében nemzetközi szinten mesterséges joghatósági kapcsolatokat”⁹³ hozzon létre, és ily módon előnyhöz jusson.
- 54 Hangsúlyozni kell, hogy a jogellenes elviteli ügyekben az idő az „elvivő szülőnek” dolgozik; minél hosszabb ideig tartózkodik a gyermek abban az országban, ahová jogellenesen elvitték, miközben a mögöttes családjogi vita nem oldódik meg, annál nehezebb helyreállítani a gyermek és a hátrahagyott szülő közötti kapcsolatot. A késedelem érintheti a hátrahagyott szülő jogait, de ennél is fontosabb, hogy aláássa az érintett gyermeknek – az ENSZ gyermekjogi egyezményében foglalt – azon jogát, hogy mindkét szülőjével folyamatos kapcsolatot tarthasson fenn.⁹⁴
- 55 Ha a bírósági visszaviteli eljárást több mint egy évvel a jogellenes elvitel időpontját követően indítják meg, a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény mérlegelési jogkört biztosít a bíróság számára a visszavitel elutasítására, feltéve, hogy a gyermek bizonyíthatóan beilleszkedett új környezetébe (12. cikk (2) bekezdés).

91 Lásd alább a 12. és 13. fejezetet.

92 Lásd az 1980. évi egyezmény preambulumát.

93 Lásd: E. Perez-Vera, Explanatory Report on the 1980 Hague Child Abduction Convention (Magyarázó jelentés a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezményről), in *Actes et documents de la Quatorzième session* (1980), II. kötet, *Child abduction* (Gyermekek jogellenes elvitele), Hága, Imprimerie Nationale, 1998, 425–476. o., 428. o., 11. bekezdés (elérhető még a < www.hcch.net > honlapon a „Publications” [Kiadványok] menüpontban).

94 Lásd az ENSZ gyermekjogi egyezménye 10. cikkének (2) bekezdését.

- 56 A gyermekek jogellenes elvitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítést – függetlenül attól, hogy azt melyik szakaszban kezdik meg – gyorsan kell lebonyolítani. A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezménynek az érintett gyermek sérelmére történő kijátszása az egyik olyan súlyos probléma, amellyel szemben a közvetítés alkalmazása során biztosítékokat kell nyújtani.⁹⁵ Noha vitathatatlan, hogy a nemzetközi családjogi konfliktusok békés rendezésére irányuló kísérletek valamennyi érintett fél érdekét szolgálják, meg kell akadályozni, hogy az egyik szülő késleltetési taktikaként visszaéljen a közvetítési folyamattal.
- 57 A Központi Hatóságok hozzájuk benyújtott visszavitel iránti kérelem esetén a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény értelmében – amint tudomást szereznek a gyermek hollétéről – rendszerint megkísérlik elérni a gyermek önkéntes visszavitelét (7. cikk (2) bekezdés c) pont és 10. cikk). Amennyiben rendelkezésre állnak a gyermekek jogellenes elvitelével kapcsolatos ügyekhez kötődő szolgáltatások, a közvetítést már ebben a rendkívül korai szakaszban javasolni kell. Lásd még az alábbi 4. fejezetet („A közvetítéshez való hozzáférés”).
- 58 A felesleges késedelem elkerülése érdekében a közvetítési kísérletet megelőzően meg kell vizsgálni, hogy a gyermek jogellenes elvitelével kapcsolatos adott ügyben alkalmas eszköz-e a közvetítés.⁹⁶
- 59 A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény értelmében a jogellenes elviteli ügyekben nyújtott közvetítési szolgáltatásoknak biztosítaniuk kell a közvetítési ülések rövid időn belüli ütemezését. Ez az érintett közvetítőktől fokozott rugalmasságot kíván. A terhek azonban enyhíthetők olyan képesített közvetítői állomány segítségével, amelynek tagjai vállalják, hogy részt vesznek a rövid időn belüli rendelkezésre állást biztosító rendszerben.
- 60 Egyes államokban a kifejezetten a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyek kezelésére kialakított közvetítői rendszerek már jelenleg is sikeresen nyújtanak ilyen szolgáltatásokat.⁹⁷ Jellemzően legalább két vagy három, egyenként háromórás közvetítési ülést kínálnak legalább két (gyakran egymást követő) napra elosztva.⁹⁸

95 Lásd még: S. Vigers, „Mediating International Child Abduction Cases - The Hague Convention” (Közvetítés a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben – a Hágai Egyezmény), Hart Publishing, Oxford, 2011, 42. és azt követő oldalak.

96 Az előzetes szűrésről, különösen a közvetítésre való alkalmasságot esetlegesen befolyásoló kérdésekről és a vizsgálat végzésére jogosult személyekről a 4.2. szakaszban található további információ.

97 Például az **Egyesült Királyságban (Anglia és Wales)** a reunite International Child Abduction Centre nevű nem kormányzati szervezet (a továbbiakban: reunite) több mint 10 éve kínál a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyeket célzó közvetítési szakszolgáltatásokat, lásd a reunite honlapját: < www.reunite.org >; lásd még a *Mediation In International Parental Child Abduction - The reunite Mediation Pilot Scheme*” (Közvetítés a gyermekek szülők általi jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben – A reunite kísérleti közvetítési programja) című 2006. októberi jelentést (a továbbiakban: a reunite kísérleti közvetítési programjáról szóló 2006. évi jelentés), amely a következő címen érhető el: < <http://www.reunite.org/edit/files/Library%20-%20reunite%20Publications/Mediation%20Report.pdf> >. **Németországban** a BAFM és a BM elnevezésű német szövetségek által 2008-ban alapított MiKK e.V. nem kormányzati szervezet az előbbi szövetségek munkáját folytatja „a szülőket és gyermekeket érintő nemzetközi jogvitákban végzett közvetítés” terén, amelynek keretében a Hágai Egyezmény szerinti jogellenes elviteli ügyekre irányuló közvetítési szakszolgáltatást is nyújtanak. A közvetítési szolgáltatások jelenleg az alábbi négy kétoldalú nemzeti társmediációs program keretében vehetők igénybe: a (2007-ben indult) **német–lengyel** projekt, a (2004-ben indult) **német–amerikai** projekt, a (2003/4-ben indult) **német–brit** projekt, valamint a **francia** és a **német** Igazságügyi Minisztérium által szervezett és finanszírozott (2003 és 2006 közötti) **francia–német** közvetítői program munkáját továbbvivő **német–francia** projekt. **Német** és **spanyol** közvetítők részvételével jelenleg zajlik az ötödik közvetítői program kidolgozása, lásd itt: < www.mikk-ev.de >. **Hollandiában** a Centrum Internationale Kinderontvoering (IKO) nem kormányzati szervezet 2009 novembere óta nyújt a Közvetítési Hivatal szervezésében közvetítői szakszolgáltatásokat a gyermekek Hágai Egyezmény szerinti jogellenes elvitelével kapcsolatos ügyekben, lásd itt: < www.kinderontvoering.org > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.); lásd még a következőt: R.G. de Lange-Tegelaar, „Regiezingen en mediation in internationale kinderopvoeringszaken”, *Trema Special*, 33. sz., 2010, 486. és 487. o.

98 Lásd pl. az **Egyesült Királyságban (Anglia és Wales)** a reunite (< www.reunite.org >) által kínált közvetítési szolgáltatásokat, valamint a reunite kísérleti közvetítési programjáról szóló 2006. évi jelentés (a 97. lábjegyzetben idézett mű) 11. oldalát. Lásd még a **Németországban** a MiKK e.V. szövetség által kínált közvetítési szolgáltatásokat, valamint a következőket: S. Kiesewetter and C.C. Paul, „Family Mediation in an International Context: *Cross-Border Parental Child Abduction, Custody and Access Conflicts: Traits and Guidelines*” (Családjogi közvetítés nemzetközi környezetben: a gyermekek szülők általi jogellenes külföldre vitele, felügyelettel és láthatással kapcsolatos konfliktusok: jellemzők és iránymutatások), in C.C. Paul és S. Kiesewetter (szerk.), *Cross-Border Family Mediation - International Parental Child Abduction, Custody and Access Cases* (Határon átnyúló családjogi közvetítés – a gyermekek szülők általi jogellenes külföldre vitelével, a felügyeleti és a láthatási joggal kapcsolatos ügyek), Wolfgang Metzner Verlag, 2011, 39. és azt követő oldalak. Lásd még **Hollandia** esetében a holland kísérleti közvetítési programot, amelynek keretében két napon belül 3 x 3 órás ülésekre kerül sor, lásd: I. Bakker, R. Verwijts et al, *Evaluatie Pilot Internationale Kinderontvoering*, 2010. július, 77. o.

- 61 Mérlegelni kell, hogy a közvetítés megkezdése előtt érdemes-e Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárást indítani. Több tagállam tapasztalatai arra utalnak, hogy a visszaviteli eljárás azonnali megindítása, majd – szükség esetén⁹⁹ – a közvetítés ideje alatt az eljárás felfüggesztése jól működik.¹⁰⁰ Ez a megközelítés számos előnnyel jár:¹⁰¹
- Kedvezően befolyásolhatja az elvivő szülő békés vitarendezésben való részvételre irányuló szándékát, ha ellenkező esetben konkrét bírósági eljárásra számíthat.
 - A bíróság egyértelmű időkeretet szabhat meg, amelyen belül a közvetítési üléseket le kell bonyolítani. Ezáltal elkerülhető a közvetítéssel történő visszaélés késleltetési taktikaként való alkalmazása, és az elvivő szülő nem tudja a saját javára fordítani a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény 12. cikke (2) bekezdésében foglaltakat.
 - A bíróság meghozhatja a szükséges védőintézkedéseket azt megelőzően, hogy az elvivő szülő a gyermeket valamely harmadik országba vigye, vagy vele elrejtőzzön.
 - Amennyiben a hátrahagyott szülő a Hágai Egyezmény szerinti bírósági meghallgatásra megjelenik abban az országban, ahová a gyermeket jogellenesen vitték, ez alkalmat teremthet rövid személyes közvetítési ülésorozat szervezésére anélkül, hogy az érintett szülőknek további utazási költségeket kellene viselnie.
 - Az ügyben eljáró bíróság az ügygel kapcsolatos illetékességétől függően határozatot hozhat a hátrahagyott szülő és a gyermek közötti ideiglenes kapcsolattartási lehetőségekről, amelyek megelőzik az eltávolodást és magát a közvetítési folyamatot is kedvezően befolyásolhatják.
 - A bíróság által elrendelt közvetítéshez pénzügyi támogatás járhat.
 - Ezenfelül az a tény, hogy a felek nagy valószínűség szerint már ebben a szakaszban szakértő jogi képvisellel rendelkeznek, hatékonyan biztosítja, hogy a felek a közvetítés során hozzájussanak a vonatkozó jogi információkhoz.
 - Végzetül a bíróság a közvetítés eredményét követő intézkedésként – a megállapodás bírósági határozatba foglalása vagy más intézkedések révén – biztosíthatja, hogy a megállapodás joghatással bírjon azon ország jogrendszerében, ahová a gyermeket jogellenesen elvitték.¹⁰² A bíróság emellett annak biztosításához is segítséget nyújthat, hogy a megállapodás a másik érintett joghatóságon belül is joghatással bírjon.
- 62 Arra a kérdésre azonban, hogy a közvetítés lehetősége esetén mikor érdemes megindítani a visszaviteli eljárást, nem lehet egyetlen választ adni. Az eset körülményeitől és attól függően, hogy az érintett jogrendszerben hogyan szerveződik a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárás, előfordulhat, hogy a közvetítés a visszaviteli eljárás megindítása előtt megkezdhető. Svájcban például a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezményt végrehajtó jogszabály kifejezetten rendelkezik arról a lehetőségről, hogy a Központi Hatóság a visszaviteli eljárás megindítását megelőzően békéltetési vagy közvetítési eljárást indíthat.¹⁰³ Ezenfelül a svájci végrehajtási jogszabály hangsúlyozza a békés konfliktusrendezésre irányuló törekvések jelentőségét azáltal, hogy előírja a bíróság számára, hogy ha

99 Többek között **Franciaország**, **Németország** és **Hollandia** is azon országok közé tartozik, amelyek a visszaviteli eljárást nem függesztik fel a közvetítés idejére. **Németországban** és **Hollandiában** a nemzetközi elviteli ügyekben végzett közvetítést beillesztik a bírósági eljárás ütemtervébe, azaz a közvetítésre a (következő) bírósági meghallgatást megelőző rövid, 2–3 hetes időszakban kerül sor. Ezekben az államokban ezért nincs szükség az eljárás felfüggesztésére. **Franciaországban** a közvetítés a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárással párhuzamosan és attól függetlenül zajló folyamat, vagyis a visszaviteli eljárás a szokásos menetrendet követi függetlenül attól, hogy folyamatban van-e közvetítés. A párhuzamos közvetítési folyamat során kialakított békés megoldás bármikor érvényesíthető a visszaviteli eljárásban.

100 Például **Németország** és az **Egyesült Királyság**; lásd még: S. Vigers, „Mediating International Child Abduction Cases - The Hague Convention” (Közvetítés a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben – a Hágai Egyezmény) (a 95. lábjegyzetben idézett mű), 45. és azt követő oldalak.

101 Lásd még a következőt: S. Vigers, Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a hasonló eszközök fejlődéséről (a 11. lábjegyzetben idézett mű), 2.4. szakasz, 10. o.

102 A megállapodás végrehajthatóvá nyilvánításának kérdéséről és a joghatóság kérdéséről lásd az alábbi 12. és 13. fejezetet.

103 Lásd a gyermekek jogellenes külföldre viteléről, valamint a gyermekek és a felnőttek védelméről szóló hágai egyezményekről szóló, 2009. július 1-jén hatályba lépett, 2008. december 21-i **svájci** szövetségi törvény 4. cikkét (*Bundesgesetz über internationale Kindesentführung und die Haager Übereinkommen zum Schutz von Kindern und Erwachsenen* (BG-KKE) vom 21 Dezember 2007), amely a következő címen érhető el: < <http://www.admin.ch/ch/d/sr/2/211.222.32.de.pdf> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.), a szöveg nem hivatalos angol nyelvű fordítása a következő címen olvasható: < <http://www.admin.ch/ch/e/rs/2/211.222.32.en.pdf> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.); lásd még: A. Bucher, „The new Swiss Federal Act on International Child Abduction” (A gyermekek jogellenes külföldre viteléről szóló új svájci szövetségi törvény), *Journal of PIL*, 2008, 139. és azt követő oldalak, 147. o.

- a Központi Hatóság ezt még nem tette meg, a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásban eljáró bíróságként kezdeményezzen közvetítési vagy békéltetési eljárást.¹⁰⁴
- 63 Függetlenül attól, hogy a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény szerinti, a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben a közvetítést vagy hasonló folyamatokat a visszaviteli eljárás megindítása előtt vagy azt követően alkalmazzák, elengedhetetlen, hogy a Szerződő Államok biztosítékokkal szavatolják, hogy a közvetítésre és a hasonló folyamatokra világosan meghatározott és korlátozott időkereten belül kerüljön sor.
- 64 A közvetítés alkalmazási körét illetően egyensúlyt kell teremteni a között, hogy elég időt biztosítsanak a felek közötti kommunikáció folyamatához, ugyanakkor ne késleltessék a lehetséges visszaviteli eljárást.¹⁰⁵

2.2 Szoros együttműködés a közigazgatási/igazságügyi hatóságokkal

→ **A közvetítőknek és a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben közvetítést nyújtó szervezeteknek szorosan együtt kell működniük a Központi Hatóságokkal és a bíróságokkal.**

- 65 Az ügy gyors és hatékony rendezésének biztosítása érdekében a közvetítőknek és a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben közvetítést nyújtó szervezeteknek szervezeti szinten szorosan együtt kell működniük a Központi Hatóságokkal és a bíróságokkal. A közvetítőknek minden erővel arra kell törekedniük, hogy a közvetítési eljárások szervezeti vonatkozásait minél átláthatóbbá tegyék, ugyanakkor biztosítsák a közvetítés bizalmas jellegét. Például tájékoztathatják a Központi Hatóságot és az ügyben eljáró bíróságot arról, hogy az adott ügyben fognak-e közvetítést végezni. Ugyanez vonatkozik a közvetítés lezárására vagy megszakítására. Ezeket az információkat haladéktalanul közölni kell a Központi Hatósággal és az ügyben eljáró bírósággal. Javasolt ezért, hogy a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben a Központi Hatóság és/vagy az érintett bíróság szoros közigazgatási szintű kapcsolatokat ápoljon a közvetítési szakszolgálatokkal.¹⁰⁶

2.3 Egynél több érintett jogrendszer; a megállapodás végrehajthatósága mindkét (valamennyi) érintett joghatóságon belül

→ **A közvetítőknek tisztában kell lenniük azzal, hogy a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítéshez a háttérrel a két vagy több jogrendszer közötti kölcsönhatások és az alkalmazandó nemzetközi jogi keret adja.**

→ **A feleknek hozzá kell férniük a vonatkozó jogi információkhoz.**

- 66 A közvetítési folyamatban sajátos nehézségeket okozhat az a körülmény, hogy egynél több is jogrendszer érintett. A felek számára fenntartható és joghatással felruházható megoldás kialakításához ezért lényeges, hogy mindkét (valamennyi) érintett jogrendszer jogszabályait, valamint az ügyben alkalmazandó regionális vagy nemzetközi jogot egyaránt figyelembe vegyék.
- 67 A fenti 1.2. szakaszban már hangsúlyoztuk, milyen veszélyekkel járhat, ha a felek olyan közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásokra támaszkodnak, amelyek az érintett joghatóságokon belül nem bírnak joghatással. A gyermekeket érintő nemzetközi családjogi vitákban eljáró közvetítők felelőssége, hogy felhívják a felek figyelmét a vonatkozó jogi tájékoztatás és jogi szaktanácsadás igénybevételének jelentőségére. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozni kell, hogy a közvetítőknek még a vonatkozó szakmai jogi képzést követően sincs módjában jogi tanácsadást nyújtani a feleknek.

104 A 2007. december 21-i svájci szövetségi törvény 8. cikke.

105 Lásd alább az 5. fejezetet; lásd még a Különleges Bizottság negyedik ülésének következtetéseiben és ajánlásaiban (a 34. lányszövegben idézett mű) foglalt 1.11. számú ajánlást („A gyermek önkéntes visszavételének biztosítása vagy az ügy békés elintézése érdekében alkalmazott támogató intézkedések nem késleltethetik indokolatlanul a visszaviteli eljárásokat”), amelyet a Különleges Bizottság ötödik ülésének következtetéseiben és ajánlásaiban (uo.) szereplő 1.3.1. számú ajánlás megerősít.

106 **Németországban** például a Központi Hatóság együttműködési szerződést kötött a MiKK e.V. közvetítést nyújtó szakmai szervezettel, amely tartalmazza többek között a szervezeti szintű gyors információcserére vonatkozó feltételeket.

- 68 A jogi tájékoztatás kiemelt jelentőséget nyer két szempont tekintetében: az első a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás tartalma, amelynek összeegyeztethetőnek kell lennie a jogi követelményekkel, a második pedig az a kérdés, hogyan biztosítható a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás joghatása a két vagy több érintett jogrendszerben. A kettő szorosan összefügg.
- 69 Fel kell hívni a felek figyelmét, hogy jogi szaktanácsadásra lehet szükség arra vonatkozóan, hogy az egyes jogrendszerek milyen megközelítést alkalmaznak a közvetítés során tárgyalt témakörökben alkalmazandó jog tekintetében. A jog a gyermekükkel kapcsolatos felügyeletről és kapcsolattartásról szóló megállapodások tekintetében korlátozhatja a szülők döntési szabadságát, amennyiben a gyermek mindenképp felett álló érdekének biztosítása érdekében előírja az ilyen megállapodás kötelező bírósági jóváhagyását.¹⁰⁷ Ezzel egyidejűleg a szülőknek meg kell érteniük, hogy amikor a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodást valamely jogrendszerben joghatással bírónak nyilvánítják, további lépésekre lehet szükség ahhoz, hogy annak az ügyükben érintett többi jogrendszerben is joghatása legyen.¹⁰⁸
- 70 Ideális esetben a feleknek a közvetítési folyamat során végig hozzá kell férniük a vonatkozó jogi információkhoz. Ez az oka annak, hogy a jogellenesen külföldre vitt gyermekek ügyeivel foglalkozó közvetítők közül sokan javasolják a felek számára, hogy a közvetítés ideje alatt továbbra is vegyék igénybe a szakértő jogi képviselők szolgáltatását. Emellett a Központi Hatóságok vagy a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontok is szolgálhatnak releváns tájékoztatással.¹⁰⁹

2.4 Eltérő kulturális és vallási háttér

→ **A nemzetközi családjogi vitákban végzett közvetítés során megfelelően figyelembe kell venni a felek esetlegesen eltérő kulturális és vallási háttérét.**

- 71 Az általában a nemzetközi családjogi közvetítés terén tapasztalt egyik legfőbb kihívást az jelenti, hogy a felek gyakran eltérő kulturális és vallási háttérrel rendelkeznek. Az általuk vallott értékek és elvárásaik a szülői felelősség gyakorlásának számos vonatkozása, így például gyermekeik nevelése tekintetében nagymértékben különbözhetnek.¹¹⁰ A felek kulturális és vallási háttéré az egymással vagy a közvetítővel folytatott kommunikáció módját is befolyásolhatja.¹¹¹ A közvetítőnek tudatosítania kell magában, hogy a családjogi vitát részben az abból eredő félreértések okozhatják, hogy az egyik fél nem ismeri fel a másik fél kulturális különbségeit.¹¹²
- 72 Az ilyen esetekben eljáró közvetítőknek alaposan ismerniük kell a felek kulturális és vallási háttérének jellemzőit.¹¹³ E tekintetben céltzott képzésre van szükség.¹¹⁴ Amennyiben a feleknek alkalmuk és lehetőségük van közvetítő szakemberek igénybevételére, célszerű lehet a felek kulturális és vallási háttérében jártas, vagy az egyik féllel közös háttérű és a másik fél kultúráját és vallását jól ismerő közvetítők alkalmazása.

107 Lásd a 12. fejezetet.

108 Lásd a 12. és 13. fejezetet.

109 A Központi Hatóságoknak és más szervezeteknek az ilyen tájékoztatásnyújtás elősegítésében játszott szerepéről, valamint a felek képviselőinek szerepéről lásd alább a 4.1. szakaszt.

110 Lásd például: K.K. Kovach, *Mediation in a nutshell* (A közvetítés dióhéjban), St. Paul, 2003, 55. és 56. o.; D. Ganancia, „La médiation familiale internationale”, Eres, Ramonville Saint-Agne 2007, 132. és azt követő oldalak; R. Chouchani Hatem, „La différence culturelle vécue au quotidien dans les couples mixtes franco-libanais”, *Revue Scientifique de LAIFI*, 1. köt., 2. sz., 2007. ősz, 43–71. o.; K. Kriegel, „Interkulturelle Aspekte und ihre Bedeutung in der Mediation”, in S. Kiesewetter és C.C. Paul (szerk.), *Mediation bei internationalen Kindschaftskonflikten - Rechtliche Grundlagen, Interkulturelle Aspekte, Handwerkszeug für Mediatoren, Einbindung ins gerichtliche Verfahren, Muster und Arbeitshilfen*, Verlag C.H. Beck, 2009, 91–104. o.; M.A. Kucinski, „Culture in International Parental Kidnapping Mediations” (A kultúra szerepe a gyermek szülő általi jogellenes elvitelével kapcsolatos közvetítésben), *Pepperdine Dispute Resolution Law Journal*, 2009, 555–582. o., az 558. és azt követő oldalak.

111 Lásd például: K.K. Kovach (a 110. lábjegyzetben említett helyen), amely rámutat, hogy a szemkontaktus egyes kultúrákban sértő lehet vagy tiszteletlenséget fejezhet ki, míg a legtöbb nyugati kultúrában éppen ellenkezőleg az aktív figyelés jele. D. Ganancia, „La médiation familiale internationale” (uo.), 132. és azt követő oldalak.

112 Lásd: K.K. Kovach (a 110. lábjegyzetben idézett mű), 56. o.

113 Lásd még az alábbi 6.1.8. szakaszt.

114 Lásd a közvetítők képzéséről szóló 3. fejezetet.

- 73 Egyes közvetítói programokban sikerrel alkalmazott és kifejezetten a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos, különböző államokból származó szülőket érintő ügyekre vonatkozóan kidolgozott modell az úgynevezett „kétoldalú nemzeti” közvetítés.¹¹⁵ Ebben az esetben az a követelmény, hogy a közvetítők alapos ismeretekkel rendelkezzenek a felek kulturális háttéréről, úgy teljesül, hogy társmediáció keretében a két érintett államból két – a másik kultúrában is jártas – közvetítőt alkalmaznak. A „kétoldalú nemzeti” jelző ebben az összefüggésben a „kétoldalú kulturális” közvetítésként is értelmezhető. Fontos kiemelni, hogy a közvetítők semlegesek és pártatlanok, és egyik felet sem képviselik.¹¹⁶

2.5 Nyelvi nehézségek

→ **A közvetítés során a lehetőségekhez mérten mindkét fél számára biztosítani kell annak a nyelvnek a használatát, amelyen könnyedén ki tudja magát fejezni.**

- 74 A nemzetközi családjogi vitákban végzett közvetítés során további akadályként merül fel, ha különbözik az érintett felek anyanyelve. Előfordulhat, hogy az eltérő anyanyelvű felek a közvetítés során legalább átmenetileg saját nyelvükön kívánnak beszélni. Erre még akkor is sor kerülhet, ha az egyik fél jól beszél a másik nyelvét vagy kapcsolatuk során a mindennapokban gond nélkül használ egy az anyanyelvétől eltérő másik nyelvet. A vitával kapcsolatos egyeztetés érzelmileg megterhelő körülményei között előfordulhat, hogy a felek egyszerűen az anyanyelvüket szeretnék használni, ennek köszönhetően pedig úgy érezhetik, hogy egyenlő feltételekkel tárgyalnak.
- 75 Ezzel szemben megtörténhet az is, hogy a közvetítés során a különböző anyanyelvet beszélő felek inkább egy harmadik, azaz mindkettőjük anyanyelvétől eltérő nyelven szeretnének kommunikálni, illetve valamelyik fél hajlandó lehet a másik nyelvén beszélni. A közvetítőnek minden esetben tisztában kell lennie a nyelvi nehézségekből eredő félreértések járulékos kockázatával.
- 76 A feleknek a közvetítés során használt nyelvvel (nyelvekkel) kapcsolatos kérését lehetőség szerint tisztázni kell tartani. Jó, ha a közvetítő(k) maga (maguk) is érti(k) és beszél(k) ezeket a nyelveket.¹¹⁷ A társmediációba bevonhatók a felekkel azonos anyanyelvű és a másik érintett nyelvet folyékonyan vagy jól beszélő közvetítők (ez az úgynevezett „kétnyelvű” társmediáció).¹¹⁸ A társmediáció továbbá úgy is történhet, hogy az egyik közvetítő csak az egyik fél anyanyelvét beszéli, míg a másik mindkét érintett nyelven folyékonyan kommunikál. Ilyenkor azonban a mindkét nyelvet beszélő közvetítő részben tolmácsszerepet tölt be.
- 77 A kívánatos megoldás egyértelműen az, hogy a felek közvetlenül kommunikálhassanak az általuk választott nyelven; ez azonban nem minden esetben megvalósítható. A választott nyelven folytatott kommunikáció tolmács bevonásával is segíthető. Amennyiben felmerül a tolmácsolás igénybevétele, a tolmácsot körültekintően kell kiválasztani olyasvalaki személyében, aki felkészült és tisztában van a beszélgetés rendkívül érzékeny jellegével, valamint a közvetítés fokozott érzelmi hangulatával, nehogy fokozva a félreértés kockázatát veszélybe sodorja a békés vitarendezést. Ezenfelül a közvetítés során elhangzottak bizalmas kezelésére vonatkozó biztosítékokat a tolmács(ok)ra is alkalmazni kell.¹¹⁹

115 **Francia–német** kétoldalú nemzeti szakmai közvetítési projekt (2003–2006); **amerikai–német** kétoldalú nemzeti közvetítési projekt; **lengyel–német** kétoldalú nemzeti közvetítési projekt; lásd még az alábbi 6.2.3. szakaszt.

116 A további részleteket lásd alább a 6. fejezetben és annak 6.2.3. szakaszában.

117 Lásd még a közvetítők jegyzékeiről szóló 3.3. szakaszt.

118 A fenti 115. lábjegyzetben említett kétoldalú nemzeti közvetítési programok mindegyike kétnyelvű közvetítési program.

119 A titoktartásról lásd alább a 6.1.5. szakaszt.

2.6 Távolság

→ **A közvetítői találkozó szervezésekor, valamint a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásban elfogadott részletes feltételek vonatkozásában figyelembe kell venni a vitában részt vevő felek közötti földrajzi távolságot.**

- 78 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés esetében további nehézséget jelent a felek közötti földrajzi távolság. A gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam – ahol a hátrahagyott szülő tartózkodik – és azon állam között, ahová a gyermeket elvitték, rendkívül nagy lehet a távolság.
- 79 Ez a távolság egyrészt befolyásolhatja a közvetítési ülések gyakorlati lebonyolítását. Másrészt a távolság hatással lehet a közvetítés eredményeképpen létrejött megoldás tartalmára is, amelyben figyelembe kell venni annak lehetőségét, hogy a szülők közötti földrajzi távolság a jövőben sem szűnik meg. Ez lenne a helyzet például akkor, ha a hátrahagyott szülő beleegyezne, hogy a gyermeket az őt elvivő szülővel elköltözzön, illetve olyan esetekben, amikor a gyermeket visszaviszik a szokásos tartózkodási helye szerinti államba, az őt elvivő szülő azonban úgy dönt, hogy külföldön marad.
- 80 A közvetítési ülés szervezésekor a felek közötti távolság és az esetlegesen magas utazási költségek befolyásolják a megfelelő közvetítési helyszín kiválasztását, illetve hogy a közvetlen vagy közvetett közvetítést alkalmazzák-e. Az alábbiakban mindkét kérdéskörrel részletesen foglalkozunk (a közvetítés helyszínével a 4.4. szakaszban, a közvetlen vagy közvetett közvetítéssel pedig a 6.2. szakaszban). A korszerű kommunikációs eszközök, például a videokapcsolat vagy az internetes kommunikáció természetesen segíthetik a közvetítést.¹²⁰
- 81 A határon átnyúló felügyeleti és/vagy kapcsolattartási jog gyakorlását lehetővé tevő esetleges megállapodás tartalmát illetően, azaz olyan esetekben, amikor a szülők két különböző országban telepednek le, kellő figyelmet kell fordítani a földrajzi távolságra és az ezzel összefüggő utazási költségekre. Az elfogadott intézkedéseknek idő- és költség szempontból reálisnak és megvalósíthatónak kell lenniük. Ezt a kérdést a 11. fejezet („Alkalmazhatósági vizsgálat”) részletesebben tárgyalja.

2.7 Vízum- és bevándorlási ügyek

→ **Minden megfelelő intézkedést meg kell tenni a szükséges úti okmányok, többek között a vízum kiállításának előmozdítása érdekében azon szülő számára, aki részt kíván venni egy másik államban tartott személyes közvetítési ülésen.**

→ **Minden megfelelő intézkedést meg kell tenni a szükséges úti okmányok, többek között a vízum kiállításának előmozdítása érdekében azon szülő számára, aki a gyermeke feletti felügyeleti vagy a kapcsolattartási jogának gyakorlása céljából be kíván utazni egy másik országba.**

→ **A Központi Hatóságnak megfelelő lépéseket kell tennie annak érdekében, hogy például tájékoztatás és tanácsadás vagy konkrét szolgáltatások előmozdítása útján segítse a szülőket a szükséges okmányok megszerzésében.**

- 82 Nemzetközi családjogi viták esetében a vízum- és bevándorlási problémák gyakran még inkább megnehezítik az ügyet. A nemzetközi családjogi viták békés rendezésének ösztönzése érdekében az államoknak intézkedésekkel kell biztosítaniuk, hogy a hátrahagyott szülő hozzájuthasson azokhoz az úti okmányokhoz, amelyekre az abban országban zajló közvetítési ülésen, illetve jogi eljárásban való részvételhez szüksége van, ahová a gyermeket vitték.¹²¹ Ezzel egyidejűleg az államoknak arról is gondoskodniuk kell, hogy az elvivő szülő mielőbb hozzájusson a szükséges úti okmányokhoz, ha közvetítési ülésen és/vagy jogi eljárásban való részvétel céljából vissza kíván térni a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti államba.¹²²

¹²⁰ Részletes információ az alábbi 4.4. szakaszban található.

¹²¹ A vízum- és bevándorlási ügyekben történő lehetséges segítségnyújtásról szóló tájékoztatást lásd a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény értelmében az Állandó Hivatal által kidolgozott, 2011-ben véglegesített „Country profiles” (Országprofilok) című dokumentum (elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Child Abduction Section” [Gyermekek jogellenes elvitele] menüpontban), 10.2. szakaszának j) pontjában és 10.7. szakaszának l) pontjában.

¹²² Lásd még a Különleges Bizottság hatodik ülése I. részének következtetéseiben és ajánlásaiban (a 38. lábjegyzetben idézett mű) szereplő 31. számú ajánlást.

- 83 A szülők közötti nemzetközi vitákban az úti okmányok rendelkezésre bocsátása a jogi eljárás vagy a közvetítés eredményét is jelentősen befolyásolhatja. Amikor például a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásban elrendelik a gyermek visszavitelét, az őt elvivő szülőnek úti okmányokra lehet szüksége ahhoz, hogy a gyermekkel együtt visszatérhessen a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti államba. Az államoknak ilyen esetben elő kell segíteniük a szükséges úti okmányok kiállítását. Ugyanez a helyzet olyan esetekben is, amikor az elvivő szülő a gyermek önkéntes visszavitelével mellett dönt, például akkor is, ha a gyermek és a szülő visszatéréséről közvetítés keretében született megállapodás. A vízum- és bevándorlási problémák sem akadályozhatják a kapcsolattartási jog határon átnyúló gyakorlását; biztosítani kell a gyermeknek az ENSZ gyermekjogi egyezménye által is támogatott azon jogát, hogy mindkét szülőjével kapcsolatot tartson fenn.¹²³
- 84 A Központi Hatóságnak tájékoztatással és tanácsadással vagy a szükséges vízumkérelem benyújtásához nyújtott támogatással segítséget kell nyújtania a szülőknek a szükséges úti okmányok rövid időn belüli beszerzéséhez.¹²⁴

2.8 Az elvivő szülő elleni büntetőjogi eljárások

- **A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés során figyelembe kell venni az elvivő szülő ellen indított olyan lehetséges büntetőjogi eljárásokat, amelyeket abban az országban indítottak, ahonnan az a gyermeket elvitte.**
- **Amennyiben indult büntetőjogi eljárás, arra a közvetítés során ki kell térni. Az érintett igazságügyi és közigazgatási hatóságok közötti szoros együttműködés elősegítheti annak biztosítását, hogy a folyamatban lévő büntetőjogi eljárás ne hiúsítsa meg a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodást.**

- 85 Noha a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény csak a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásait tárgyalja, a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti államban az őt elvivő szülő ellen indított büntetőjogi eljárás érintheti az 1980. évi egyezmény szerinti visszaviteli eljárást.¹²⁵ A büntetőjogi vádak között szerepelhet a gyermek jogellenes elvitele, a bírósági határozat megsértése és útlevéllel kapcsolatos jogsértések. A gyermek jogellenes elvitelt megelőző tartózkodási helye szerinti államban folyamatban lévő büntetőjogi eljárások – bizonyos körülmények esetén – azt eredményezhetik, hogy a Hágai Egyezmény szerinti visszavitel iránti kérelem ügyében eljáró bíróság megtagadja a gyermek visszavitelét. Ez különösen akkor fordulhat elő, ha a gyermeket

123 Lásd még a határon átnyúló kapcsolattartásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató (a 16. lábjegyzetben idézett mű) 4.4. szakaszát, 21–22. o.

124 Uo. Lásd még a Különleges Bizottság hatodik ülése I. részének következtetéseiben és ajánlásaiban (a 38. lábjegyzetben idézett mű) szereplő 31. számú ajánlást:

„Olyan bevándorlással kapcsolatos nehézségekre utaló jelek esetén, amelyek befolyásolhatják, hogy egy (állampolgársággal nem rendelkező) gyermek vagy őt elvivő szülő visszatérhet-e a megkereső államba, illetve hogy egy adott személy élni tud-e kapcsolattartási jogával, a Központi Hatóság köteles haladéktalanul válaszolni az információkérésekre, segítséget nyújtva az érintettnek ahhoz, hogy a Központi Hatóság joghatóságán belül a megfelelő hatóságoktól késedelem nélkül beszerezhesse ezeket a szükséges felhatalmazásokat vagy engedélyeket (vízumot). Az ilyen célú engedélyek és vízumok kiadásánál az államoknak a lehető leggyorsabban kell eljárniuk és nyomatékosan fel kell hívniuk nemzeti bevándorlási hatóságaik figyelmét arra, milyen nélkülözhetetlen szerepet játszanak az 1980. évi egyezmény célkitűzéseinek elérésében.”

125 A 2006. évi kérdőívre adott válaszokból kiderült, hogy a büntetőjogi eljárásokat a legtöbb – de nem minden – esetben kedvezőtlen hatásúként ítélik meg; lásd *a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló 1980. október 25-i Hágai Egyezmény* gyakorlati alkalmazásáról szóló *(a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló 1996. október 19-i Hágai Egyezmény* végrehajtásával kapcsolatos kérdéseket is tartalmazó) kérdőív 19. kérdését; szerző: Állandó Hivatal, 2006. áprilisi 1. sz. előzetes dokumentum a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásaival foglalkozó Különleges Bizottság 2006. október/novemberi ötödik ülésének részére; lásd még: „Jelentés a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló 1980. október 25-i Hágai Egyezmény alkalmazásának és a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló 1996. október 19-i Hágai Egyezmény gyakorlati végrehajtásának felülvizsgálatával foglalkozó Különleges Bizottság ötödik üléséről (2006. október 30. – november 9.)”, szerző: Állandó Hivatal, 2007. március, 56. o.; mindkét dokumentum elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Child Abduction Section” (Gyermekek jogellenes elvitele) menüpontban.

a tényleges gondviselő vitte el, és a visszaviteli határozat a gyermeknek a tényleges gondviselőtől való elválasztását eredményezné,¹²⁶ amely elválasztás a gyermek életkora vagy más körülmények miatt az 1980. évi egyezmény 13. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében a gyermek testi vagy lelki károsodásának súlyos kockázatával járna.¹²⁷

- 86 Az elvivő szülő elleni büntetőjogi vádemelés lehetséges eszközeit, valamint azt, hogy a hátrahagyott szülő befolyásolhatja-e, és ha igen, milyen mértékben, a gyermek jogellenes elvitelével kapcsolatos büntetőjogi eljárás megindítását, az érintett jogrendszer és az ügy körülményei határozzák meg. Meg kell jegyezni, hogy még ha a büntetőjogi eljárást a hátrahagyott szülő indítványára vagy beleegyezésével indítják is meg, előfordulhat, hogy az ügyész vagy a bíróság önállóan határoz arról, hogy lezárható-e az említett eljárás. Ez azt jelenti, hogy amennyiben az elvivő szülő elleni büntetőjogi eljárások akadályozhatják a gyermek visszavitelét, a hátrahagyott szülő keveset tehet ennek az akadálynak az elhárításáért, függetlenül attól, hogy a büntetőjogi eljárás megindítása az ő indítványára vagy beleegyezésével történt.
- 87 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés keretében fontos figyelembe venni, hogy büntetőjogi eljárások indulhattak (különösen, ha azok az elvivő szülő bebörtönzésével fenyegetnek), vagy fennáll a veszélye, hogy a későbbiekben, akár az elvivő szülő és a gyermek megegyezés szerinti visszatérését követően ilyen büntetőjogi eljárás iránti keresetet nyújtanak be. Tekintettel az ilyen eljárások lehetséges következményeire, a közvetítés során mindenképpen foglalkozni kell a kérdéssel.
- 88 Az érintett Központi Hatóságoknak és bíróságoknak lehetőségeikhez mérten segítséget kell nyújtaniuk a feleknek ahhoz, hogy hozzájussanak a büntetőjogi eljárások indítását és megszüntetését szabályozó vonatkozó jogszabályokhoz, valamint a büntetőjogi eljárás konkrét állásával kapcsolatos szükséges általános információkhoz. Az érintett igazságügyi és közigazgatási hatóságok között szoros együttműködésre lehet szükség annak biztosítása érdekében, hogy ne legyen folyamatban büntetőjogi eljárás mielőtt az elvivő szülőnek vagy a gyermeknek a gyermek jogellenes elvitel megelőző tartózkodási helye szerinti államba történő beutazásáról rendelkező, közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodást végrehajtották volna, illetve hogy az elvivő szülő és a gyermek visszatérését követően ne lehessen ilyen eljárást indítani. Az érintett igazságügyi hatóságok közötti együttműködés terén különösen jó szolgálatot tehet a Hágai Nemzetközi Bírói Hálózat (International Hague Network of Judges).¹²⁸
- 89 A gyermekek jogellenes külföldre vitelének a Szerződő Államokban érvényes büntetőjogi vonatkozásairól, többek között a gyermek jogellenes elvitelével vagy elrejtésével kapcsolatos büntetőjogi eljárások megindítására, visszavonására vagy felfüggesztésére jogosult személyekről általános tudnivalók olvashatók a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény alapján kidolgozott Országprofilokban.¹²⁹

126 Mivel a szülő előtt két választási lehetőség állt: vagy nem tér vissza a gyermekkel, vagy visszatérésekor börtönbe vonul.

127 „Ezt a problémát több ízben sikerült feloldani a visszaviteli határozat (végrehajtásának) az elvivő szülő elleni vádak visszavonásáig tartó felfüggesztésével”, lásd a határon átnyúló kapcsolattartásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató (a 16. lábjegyzetben idézett mű) 4.4. szakaszát, 21–22. o., illetve a 118. lábjegyzetet.

128 További tájékoztatás az International Hague Network of Judges hálózatról (Hágai Nemzetközi Bírói Hálózat) és a közvetlen igazságügyi kommunikáció működéséről: „Emerging rules regarding the development of the International Hague Network of Judges and draft General Principles for judicial communications, including commonly accepted safeguards for direct judicial communications in specific cases, within the context of the International Hague Network of Judges” (A Hágai Nemzetközi Bírói Hálózat kialakításával kapcsolatos új szabályok és az igazságügyi kommunikációra vonatkozó általános elvek tervezete, ideértve a Hágai Nemzetközi Bírói Hálózat keretében konkrét esetekben folytatott közvetlen igazságügyi kommunikációra vonatkozó, általánosan elfogadott biztosítékokat), szerző: Állandó Hivatal, 2011. márciusi 3. sz. előzetes dokumentum; és P. Lortie, „Report on Judicial Communications in relation to international child abduction” (Jelentés a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos igazságügyi kommunikációról), 2011. áprilisi 3 B. sz. előzetes dokumentum; mindkét dokumentum a 2011. júniusi Különleges Bizottság részére készült, és azok a < www.hcch.net > honlapon a „Child Abduction Section” (Gyermekek jogellenes elvitele) menüpontban érhetők el.

129 Lásd az 1980. egyezmény szerint kidolgozott Országprofilok (a fenti 121. lábjegyzetben idézett mű) 11.3. szakaszát.

3 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítésre irányuló speciális képzés / A közvetítés minőségének biztosítása

3.1 Közvetítőképzés – Meglévő szabályok és követelmények

- 90 A közvetítés minőségének biztosítása érdekében elengedhetetlen, hogy a közvetítést végzők megfelelő képzésben részesüljenek. Egyes államok jogszabályban szabályozzák a közvetítőképzést, illetve azt, hogy milyen képesítéssel vagy tapasztalattal¹³⁰ kell rendelkeznie valakinek ahhoz, hogy megszerezhesen egy bizonyos címet, közvetítőként nyilvántartásba kerüljön vagy közvetítést, illetve adott közvetési formákat (például államilag támogatott közvetítést) végezhesen.
- 91 Ausztria például 2004-ben létrehozta a közvetítők állami nyilvántartását. A nyilvántartásba a szabályozott képzési követelményeket teljesítő közvetítők vehetők fel.¹³¹ A nyilvántartásba vétel érvényességi ideje öt év; a megújításhoz igazolni kell a jogszabályban előírt továbbképzés elvégzését.¹³²
- 92 Franciaország szintén jogszabályt léptetett életbe a családjogi és a büntetőjogi közvetítéshez szükséges képzésről.¹³³ 2004-től kezdve családjogi közvetítői végzettséget adó állami diploma szerzhető.¹³⁴ A képzésre csak szakmai tapasztalattal és/vagy szociális vagy egészségügyi területen szerzett állami diplomával rendelkező jelentkezők nyerhetnek felvételt,¹³⁵ ha sikeresen túljutnak a kiválasztási eljárás.¹³⁶ A részletesen szabályozott tanterv 560 órányi képzést tartalmaz többek között jogi, pszichológiai és szociológiai témakörben, amelynek keretében belül 70 óra gyakorlatot kell teljesíteni.¹³⁷ A diploma más módon, a szakmai tapasztalat elismertetésével is megszerzhető.¹³⁸
- 93 A közvetítők képzését jogilag nem szabályozó számos jogrendszerben a közvetítő szervezetek és szövetségek a közvetítés minőségének biztosítása érdekében kidolgozták azokat a képzési minimumkövetelményeket, amelyeket a hálózathoz történő csatlakozáskor a közvetítőknek teljesíteniük kell. Mivel azonban az érintett joghatóságon belül érvényes képzési követelmények tekintetében nincs közös hivatkozási pont, gyakran hiányzik a képzési előírásokkal kapcsolatos egységes megközelítés.

130 Az 1980. évi egyezmény alapján kidolgozott Országprofilokban (a fenti 121. lábjegyzet) a következő államok jelezték, hogy a közvetítéssel kapcsolatos jogszabályok (és egyes államok esetében a családjogi közvetítésről szóló célzott jogszabály) kitérnek a közvetítők szükséges képesítéseinek és tapasztalatainak kérdésére:

Amerikai Egyesült Államok, Argentína, Belgium, Finnország, Franciaország, Görögország, Lengyelország, Magyarország, Norvégia, Panama, Paraguay, Románia, Spanyolország, Svájc és Szlovénia.

131 Lásd: *Bundesgesetz über die Mediation in Zivilrechtssachen (ZivMediatG)*, 2003. június 6., elérhető a következő címen: http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/2003_29_1/2003_29_1.pdf > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.) és *Zivilrechts-Mediations-Ausbildungsverordnung (ZivMediatAV)*, 2004. január 22., elérhető a következő címen: http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2004_II_47/BGBLA_2004_II_47.html > (utolsó megtekintés dátuma: 2012. június 16.).

132 Lásd a 2003. június 6-i *Bundesgesetz über die Mediation in Zivilrechtssachen (ZivMediatG)* (fenti 131. lábjegyzet) 13. és 20. cikkét.

133 Lásd: K. Deckert, „Mediation in Frankreich - Rechtlicher Rahmen und praktische Erfahrungen”, in K.J. Hopt és F. Steffek (a 2. lábjegyzetben idézett mű), 183–258. o., 242. és 243. o.

134 Lásd: *Decret No 2003-1166 du 2 decembre 2003 portant creation du diplome d'Etat de mediateur familial és Arrete du 12 fevrier 2004 relatif au diplome de mediateur familial – Version consolidee au 28 juillet 2007*, elérhető a következő címen < <http://www.legifrance.gouv.fr> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.); lásd még: S. Vigers, *Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a hasonló eszközök fejlődéséről* (a 11. lábjegyzetben idézett mű), 7. szakasz, 22. o.

135 A részletes információkat lásd: *Arrete du 12 fevrier 2004 relatif au diplome d'Etat de mediateur familial – Version consolidee au 28 juillet 2007* (fenti 134. lábjegyzet), 2. cikk.

136 Uo., 3. cikk.

137 Uo. 4. és azt követő cikkek.

138 A szakmai tapasztalat elismertetése két szakaszban történik: a hatóságok elsőként megvizsgálják a jelentkező elfogadhatóságát, majd vizsgabizottság értékeli a tapasztalatok során elsajátított készségek szintjét, lásd még: S. Vigers, *Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a hasonló eszközök fejlődéséről* (a 11. lábjegyzetben idézett mű), 7. szakasz, 22. o.

- 94 Anglia és Wales példája említhető olyan joghatóságként, ahol a központi képzési követelmények közvetett módon, önszabályozás útján alakultak ki, itt ugyanis csak a Jogi Szolgáltatásokkal Foglalkozó Bizottság (Legal Services Commission [LSC]) elismert képzését elvégző, majd az LSC családjogi kompetenciafelmérését sikeresen teljesítő közvetítők végezhetnek államilag támogatott közvetítést.¹³⁹
- 95 Ezenfelül számos nem kötelező érvényű nemzeti¹⁴⁰ és regionális eszköz, köztük közvetítési követelmények és magatartási szabályzatok¹⁴¹ vagy ajánlások foglalkoznak a közvetítőképzés kérdésével.¹⁴² A közvetítők képzésével foglalkozó különböző szervezetek között azonban nem feltétlenül van egyetértés a képzési követelményeket illetően. Emellett számos szabály és követelmény általánosságban a közvetítői képzésre vonatkozik, és nem kifejezetten a családjogi, még kevésbé a nemzetközi családjogi közvetítésre.
- 96 A családjogi közvetítésre irányuló közvetítőképzés követelményeinek regionális szintű előmozdítását célzó kezdeményezések egyike az AIFI,¹⁴³ egy európai és kanadai tagokat tömörítő, több tudományterületet felölelő nem kormányzati szervezet. Az AIFI családjogi közvetítéssel kapcsolatos, 2008-ban kidolgozott bevált gyakorlatról szóló útmutatója említi a nemzetközi családjogi közvetítéshez szükséges speciális képzés és akkreditáció kérdését.¹⁴⁴ A közvetítés ezen ágában tevékenykedő további szervezet a több nemzeti szekcióból álló Európai Bírák Mediációs Egyesülete (GEMME, *Groupement Europeen des Magistrats pour la Mediation*)¹⁴⁵. A szervezet különböző európai államok bíráit fogja össze a békés vitarendezési módszerek, különösen a közvetítés népszerűsítése céljából. 2006-ban a GEMME franciaországi szekciója a bírósági közvetítés alkalmazásáról szóló gyakorlati útmutatót tett közzé, amely a közvetítőképzés és a szakmai etika egyes kérdéseit is érinti.¹⁴⁶
- 97 Több nem kötelező érvényű regionális közvetítési eszköz szorgalmazza, hogy a közvetítés minőségének fenntartása érdekében az államok biztosítsák a szükséges struktúrákat. Az Európa Tanács családjogi közvetítésről szóló R (98) 1. számú ajánlása például ösztönzi az államokat, hogy gondoskodjanak „a közvetítők kiválasztására, képzésére és képesítésére irányuló eljárások” bevezetéséről, valamint hangsúlyozza, hogy „(t)ekintettel a nemzetközi közvetítés sajátos jellegére, a nemzetközi közvetítők számára speciális képzés teljesítését kell előírni”¹⁴⁷ Ezenfelül az Európa Tanács polgári ügyekben végzett közvetítésről szóló Rec (2002) 10. számú ajánlása felkéri az államokat, hogy „mérlegeljék a közvetítők, többek között a nemzetközi ügyekben eljáró közvetítők kiválasztására, feladataira, képzésére és képesítésére vonatkozó megfelelő követelmények elfogadását előmozdító intézkedések meghozatalát.”¹⁴⁸ Továbbá a közvetítésről szóló európai irányelv kötelező érvényű regionális eszközként előírja, hogy az Európai Unió tagállamai „ösztönzik a közvetítők alap- és továbbképzését annak biztosítása érdekében, hogy a közvetítésre a felek szempontjából hatékony, pártatlan és hozzáértő módon kerüljön sor”¹⁴⁹

139 Lásd: Legal Services Commission Mediation Quality Mark Standard (A Jogi Szolgáltatásokkal Foglalkozó Bizottság közvetítésre vonatkozó minősítési szabványa), 2. kiadás, 2009. szeptember, elérhető online a következő címen: < <http://www.justice.gov.uk/downloads/legal-aid/quality/mediation-quality-mark-standard.pdf> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

140 Például, az **izraeli** Igazságügyi Minisztérium Nemzeti Közvetítési és Konfliktusmegoldási Központja által kidolgozott képzési modell tekintetében lásd: E. Liebermann, Y. Foux-Levy és P. Segal, „Beyond Basic Training – A Model for Developing Mediator Competence” (Az alapképzésen túl – közvetítői kompetenciafejlesztési modell), in *Conflict Resolution Quarterly* 23. szám (2005), 237–257. o.

141 Például az European Code of Conduct for Mediators (Közvetítők európai magatartási szabályzata) (a fenti 58. lábjegyzet), amely számos olyan alapelvet meghatároz, amelyek mellett az egyes közvetítők önkéntes alapon elkötelezhetik magukat, kimondja, hogy „(a) közvetítőnek szakértelemmel kell rendelkeznie és tájékozottnak kell lennie a közvetítési eljárás terén”, valamint hangsúlyozza, hogy „(f)ontos tényező a közvetítői készségekkel kapcsolatos megfelelő képzettség, valamint a folyamatos továbbképzés és gyakorlati tevékenység (...)”, lásd az 1.1. pontot.

142 Lásd még: „Legislating for Alternative Dispute Resolution – A Guide for Government Policy-Makers and Legal Drafters” (Jogalkotás az alternatív vitarendezés terén – Útmutató kormányzati döntéshozók és jogszabályalkotók számára), 2006. november, 49. és azt követő oldalak, szerző: Ausztrál Nemzeti Alternatív Vitarendezési Tanácsadó Szövetség (NADRAC), elérhető a következő címen: < <http://www.nadrac.gov.au/publications/PublicationsByDate/Pages/LegislatingforAlternativeDisputeResolution.aspx> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

143 *Association Internationale Francophone des intervenants aupres des familles separees*.

144 Eredeti cím: „Guide de bonnes pratiques en mediation familiale a distance et international”, lásd az 5. cikket.

145 A GEMME honlapja a következő címen érhető el: < www.gemme.eu/en >.

146 Az útmutató megtalálható a GEMME honlapján: < <http://www.gemme.eu/nation/france/article/le-guide> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

147 A fenti 52. lábjegyzet, lásd a II. rész c) pontját és a VIII. rész e) pontját.

148 A fenti 53. lábjegyzet, lásd az V. alapelvet.

149 Lásd a közvetítésről szóló európai irányelv (a fenti 5. lábjegyzet) 4. cikkét.

3.2 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítésre irányuló speciális képzés

- A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben kizárólag tapasztalt családjogi közvetítők végezhetnek közvetítést, akik lehetőség szerint az ilyen ügyekben folytatott közvetítésre vonatkozó speciális képzésben részesültek.
- Az e területen dolgozó közvetítőknek továbbképzés keretében kell szinten tartaniuk szakmai alkalmasságukat.
- Az államoknak támogatniuk kell a határokon átnyúló családjogi közvetítésre és a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítésre irányuló képzési programok és követelmények kidolgozását.

- 98 Tekintettel a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés sajátos jellegére, az ilyen ügyekben kizárólag tapasztalt, lehetőség szerint a nemzetközi családjogi közvetítésre és azon belül is a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekre vonatkozó speciális képzésben részesült családjogi közvetítők végezhetnek közvetítést.¹⁵⁰ A kevesebb tapasztalattal rendelkező közvetítők ideális esetben csak tapasztalt kollégáikkal együtt járhatnak el közvetítőként ilyen ügyekben.
- 99 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítésre vonatkozó képzésnek – a hagyományos közvetítőképzést alapul véve – fel kell készítenie a közvetítőt az ilyen ügyek során felmerülő, fent ismertetett sajátos problémák kezelésére.¹⁵¹
- 100 A közvetítőnek többnyire rendelkeznie kell a súlyos konfliktussal járó családjogi ügyekben végzett közvetítés lefolytatásához szükséges szociálpszichológiai és jogi ismeretekkel. A közvetítőnek megfelelően képzettnek kell lennie ahhoz, hogy fel tudja mérni, vajon egy adott ügy alkalmas-e közvetítésre. Fel kell tudnia mérni, hogy a felek képesek-e részt venni a közvetítésben, azaz fel kell ismernie a szellemi károsodást vagy a nyelvi nehézségeket, valamint a családon belüli bántalmazás és a gyermekbántalmazás jeleit, és ezek alapján megfelelő következtetéseket kell levonnia.
- 101 Ezen túlmenően a nemzetközi családjogi közvetítésre irányuló képzésnek a szükséges interkulturális kompetencia, valamint a szükséges nyelvi készségek kialakítására és megszilárdítására is ki kell terjednie.
- 102 A képzésnek emellett biztosítania kell a vonatkozó regionális és nemzetközi jogi eszközök, valamint az alkalmazandó nemzeti jog ismeretét és az azokban való jártasságot. Noha a jogi tanácsadás nem a közvetítő feladata, a határon átnyúló családjogi esetekben nélkülözhetetlenek az alapvető jogi ismeretek. Ezek segítségével a közvetítő pontosabban átlátja az összefüggéseket, és felelősségteljes módon tudja ellátni közvetítői feladatát.
- 103 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett felelősségteljes közvetítéshez hozzátartozik, hogy a szülőket gyermekeik szükségleteinek előtérbe helyezésére kell ösztönözni, és emlékeztetni kell őket arra, hogy legfőbb felelősségük gyermekeik jólétének biztosítása. Ennek keretében tudatosítani kell bennük, hogy tájékozottassák és hallgassák meg gyermeküket, valamint fel kell hívni a figyelmüket arra, hogy az egyezségeen alapuló megoldás csak akkor lesz fenntartható, ha mindkét (valamennyi) érintett jogrendszer előírásainak megfelel és e jogrendszerekben azt jogilag kötelező érvényűvé nyilvánítják, amihez jogi szaktanácsadást kell igénybe venni. Speciális képzés szükséges a gyermek közreműködésével végzett közvetítéshez, amelynek során a gyermekek jogellenes elvitelével kapcsolatos ügyekben figyelembe veszik a gyermek véleményét.
- 104 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével foglalkozó közvetítőknek továbbképzés keretében kell szinten tartaniuk szakmai alkalmasságukat.
- 105 Az államoknak támogatniuk kell a határokon átnyúló családjogi közvetítésre és a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítésre irányuló közvetítőképzési programok kidolgozását és a követelmények továbbfejlesztését.

150 Lásd még az Európa Tanács családjogi közvetítéséről szóló R (98) 1. számú ajánlása (a fenti 52. lábjegyzet) VIII. részének (International matters [Nemzetközi ügyek]) e) pontját: Tekintettel a nemzetközi közvetítés sajátos jellegére, a nemzetközi közvetítők számára speciális képzés teljesítését kell előírni.

151 A speciális képzés programok egyik példája az uniós társfinanszírozással megvalósított „TIM” projekt (Training in international family mediation [Nemzetközi családjogi közvetítői képzés]), amelynek célja a nemzetközi családjogi közvetítők európai hálózatának létrehozása, lásd a hálózat honlapját: < <http://www.crossbordermediator.eu> >. A Child Focus nevű **belga** nem kormányzati szervezet által a Katholieke Universiteit van Leuven és a közvetítéssel foglalkozó MiKK e.V. **német** szakmai szervezet együttműködésével, valamint a gyermekek jogellenes külföldre vitelével foglalkozó **hollandiai** központ támogatásával végrehajtott TIM projektről további információk olvashatók a **német** MiKK e.V. szervezet honlapján: < <http://www.mikk-ev.de/english/eu-training-project-tim/> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

3.3 Közvetítői jegyzékek létrehozása

→ **Az államoknak fontolóra kell venniük a közvetítő szakemberek azonosítását lehetővé tevő, nyilvánosan hozzáférhető közvetítői jegyzékek létrehozásának támogatását.**

- 106 A határon átnyúló családjogi vitákban alkalmazható közvetítési struktúrák kialakításának előmozdítása érdekében az államoknak fontolóra kell venniük a családjogi közvetítők nemzeti vagy nemzetek feletti szintű, nyilvánosan hozzáférhető jegyzékei létrehozásának ösztönzését, amelyek alapján azonosíthatók az egyes közvetítő szakemberek és közvetítési szolgáltatások.¹⁵² Ideális esetben a jegyzékek tartalmaznák a közvetítők elérhetőségeit, valamint a szakterületükkel (szakterületeikkel), képzésükkel, nyelvtudásukkal, interkulturális kompetenciájukkal és tapasztalatukkal kapcsolatos információkat.
- 107 Az államok egyúttal a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontok révén elősegíthetik a joghatóságukon belül rendelkezésre álló nemzetközi családjogi szakszolgáltatásokkal kapcsolatos tájékoztatást is.¹⁵³

3.4 A közvetítés minőségének biztosítása

→ **A határon átnyúló családjogi vitákban alkalmazott közvetítési szolgáltatásokat lehetőség szerint egy semleges szervnek kell ellenőriznie és értékelnie.**
 → **Javasolt, hogy az államok támogassák a közvetítési szolgáltatások értékelésére szolgáló közös követelmények kidolgozását.**

- 108 A nemzetközi családjogi viták minőségének biztosítása érdekében a közvetítési szolgáltatásokat lehetőség szerint egy semleges szervnek ellenőriznie és értékelnie kell. Ilyen szerv hiányában azonban a közvetítőknek és a közvetítő szervezeteknek maguknak kell létrehozniuk a szolgáltatásaik ellenőrzésére és értékelésére vonatkozó átlátható szabályokat. Konkrétan lehetővé kell tenni, hogy a felek visszajelzést adhassanak a közvetítésről, és panasztételi eljárást kell biztosítani.
- 109 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével foglalkozó közvetítőknek és közvetítő szervezeteknek strukturált és szakmai megközelítést kell alkalmazniuk a szolgáltatások igazgatása, nyilvántartása és értékelése tekintetében, és meg kell kapniuk a szükséges igazgatási és szakmai támogatást.¹⁵⁴
- 110 Az államoknak törekedniük kell a közvetítési szolgáltatások értékelésére szolgáló közös követelmények kidolgozására.

¹⁵² A nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontot elsőként létrehozó **Franciaország** például jelenleg állítja össze a közvetítő szakemberek központi jegyzékét; **Ausztria** már 2004-ben létrehozta a közvetítők központi nyilvántartását (további részletekért lásd a fenti 91. bekezdést), amely online a következő címen érhető el: < <http://www.mediatoren.justiz.gv.at/mediatoren/mediatorenliste.nsf/contentByKey/VSTR-7DXPU8-DE-p> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.). Ezenfelül az 1980. évi egyezmény alapján kidolgozott Országprofilok (a fenti 121. lábjegyzet) az alábbi jogrendszerek esetében említést tesznek meglévő közvetítői jegyzékekről (noha nem feltétlenül egyetlen központi jegyzékről), és feltüntetik, hogy ezek mely szervektől kérhetők: **Amerikai Egyesült Államok, Argentína, Belgium, Cseh Köztársaság, Dánia, Egyesült Királyság (Anglia és Wales, Észak-Írország), Észtország, Franciaország, Görögország, Írország, Kína (Hongkongi Különleges Közigazgatási Terület), Lengyelország, Magyarország, Norvégia, Panama, Paraguay, Románia, Spanyolország, Svájc és Szlovénia.**

¹⁵³ A nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontról lásd az alábbi 4.1. szakaszt.

¹⁵⁴ Lásd alább A közvetítési struktúrák kialakításának alapelvei című 1. mellékletet.

4 A közvetítéshez való hozzáférés

- A Központi Hatóságon vagy a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó ponton keresztül tájékoztatást kell nyújtani a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben igénybe vehető közvetítési szolgáltatásokról, valamint más kapcsolódó információkról, például a közvetítési költségekről.
- A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és más vonatkozó hágai egyezmények¹⁵⁵ Szerződő Államait arra ösztönzik, hogy az igénybe vehető közvetítési szolgáltatásokkal, valamint a gyermekeket érintő, határon átnyúló családjogi vitákhoz kapcsolódó további kérdésekkel kapcsolatos információkhoz való hozzáférés előmozdítása érdekében hozzanak létre a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontot, vagy bízzák meg ezzel a feladattal Központi Hatóságukat.

- 111 A közvetítéshez való hozzáférés elősegítése fontos feladat. Ennek első lépéseként a közvetítés iránt érdeklődő feleket tájékoztatni kell az érintett joghatóságon belül igénybe vehető közvetítési szolgáltatásokról és más kapcsolódó információkról.
- 112 Megjegyzendő, hogy a máltai folyamattal összefüggő közvetítéssel foglalkozó munkacsoport által kidolgozott, a közvetítési struktúrák kialakítására vonatkozó alapelvekben¹⁵⁶, amelyek célja a határon átnyúló családjogi közvetítés struktúráinak létrehozása, felkérlik az említett alapelvek végrehajtását vállaló államokat, hogy hozzanak létre „a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontot”, amely többek között „tájékoztatással szolgál az országban elérhető családjogi közvetítési szolgáltatásokról”, például a közvetítők és a nemzetközi családjogi vitákban közvetítési szolgáltatást nyújtó szervezetek jegyzékéről, a közvetítési költségekről és más további szempontokról. Emellett az alapelvek előírják, hogy a központi kapcsolattartó pont „(n)yújtson tájékoztatást arról, hová lehet fordulni családi joggal és jogi eljárásokkal kapcsolatos szaktanácsért, (...) és hogyan érhető el a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás kötelező erőre emelése, (továbbá) a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás végrehajthatóságáról”.
- 113 Ezen alapelvek értelmében a „tájékoztatást az adott állam hivatalos nyelvén, valamint angolul vagy franciául kell biztosítani”. Ezenfelül az alapelvek előírják, hogy „a Hágai Konferencia Állandó Hivatalát értesíteni kell a központi kapcsolattartó pont vonatkozó elérhetőségi adatairól, úgymint levelezési cím, telefonszám, e-mail cím és a felelős(ök) neve, valamint az általuk beszélt nyelvek”, és hogy „(a) központi kapcsolattartó ponthoz intézett információ- vagy segítségkéréseket mielőbb fel kell dolgozni”.
- 114 Noha ezen alapelvek összeállítása olyan határon átnyúló közvetítési struktúrák kialakítására irányult, amelyek nem a Hágai Egyezmény szerinti ügyekhez kapcsolódnak, azok az ilyen ügyekben is jól alkalmazhatók. A családjogi szolgáltatások utóbbi években megfigyelhető gyors és szerteágazó fejlődése miatt nehéz átfogó képet alkotni a kínált szolgáltatásokról, illetve megítélni, hogy a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés során mely szolgáltatások alkalmazhatók eredményesen. Ennélfogva rendkívül hasznos volna, ha a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és/vagy más vonatkozó hágai egyezmények Szerződő Államai információkat gyűjtenének és tájékoztatást adnának a joghatóságukon belül a nemzetközi családjogi viták esetén igénybe vehető közvetítési szolgáltatásokról, valamint a határon átnyúló családjogi vitákban és különösen a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben felhasználható egyéb kapcsolódó információkról.

155 A közvetítés más hágai egyezményekkel történő előmozdítása tekintetében lásd a fenti „Célok és hatály” című részt.

156 A közvetítési struktúrák kialakításának alapelvei (lásd alább az 1. mellékletet). Lásd még: “Explanatory Memorandum on the Principles for the Establishment of Mediation Structures in the context of the Malta Process” (A máltai folyamattal összefüggő közvetítési struktúrák kialakításának alapelveire vonatkozó indokolás), a szöveg az alábbi 2. mellékletben olvasható (elérhető még a < www.hcch.net > honlapon a „Child Abduction Section” [Gyermekek jogellenes elvitele], majd a „Cross-border family mediation” [Határon átnyúló családjogi közvetítés] menüpontban).

- 115 A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény Szerződő Államaiban az egyezmény alapján létrehozott Központi Hatóság ideális lehet erre a feladatra.¹⁵⁷ Előfordulhat azonban, hogy az 1980. évi egyezmény egyes Szerződő Államai inkább egy újonnan létrehozott, a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős független kapcsolattartó pontot bízának meg a tájékoztatással. Ebben az esetben a Központi Hatóság az érdekelt feleket a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős független kapcsolattartó ponthoz irányíthatja, feltéve, hogy a két szerv közötti együttműködés szervezeti szintű szabályozása biztosítja, hogy a feleknek a kapcsolattartó ponthoz történő átirányítása ne vezessen a visszavitel iránti kérelmük késedelmes feldolgozásához.
- 116 Amennyiben valamely külső szervet jelölnék ki a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontként, intézkedésekkel kell gondoskodni az összeférhetlenségek elkerüléséről, különösen akkor, ha az érintett szerv maga is közvetítési szolgáltatásokat nyújt.
- 117 Megjegyzendő, hogy a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény értelmében az Állandó Hivatal által kidolgozott, 2011-ben véglegesített, majd a Szerződő Államok által kitöltött Országprofil is hasznos információforrásként szolgálhat az érintett államokban rendelkezésre álló közvetítési szolgáltatásokról.¹⁵⁸

4.1 A közvetítés hozzáférhetősége – A Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárások szakasza; közvetítésre utalás / közvetítés önkéntes igénybevétele

- A gyermekeket érintő nemzetközi családjogi viták lehető legkorábbi szakaszában fel kell ajánlani a feleknek a közvetítés vagy az egyezségeen alapuló megoldás kialakítására irányuló más folyamatok igénybevételeének lehetőségét.
- A közvetítéshez vagy az egyezségeen alapuló megoldás kialakítására irányuló más folyamatokhoz való hozzáférés nem korlátozható a bírósági tárgyalást megelőző szakaszra, hanem azt az eljárás során végig, többek között a végrehajtási szakaszban is biztosítani kell.

- 118 A közvetítés és a békés vitarendezés kialakítására irányuló más folyamatok igénybevételeinek lehetőségét a lehető legkorábban fel kell ajánlani. A közvetítés – a gyermek későbbi jogellenes elvitelét – megelőző intézkedésként már a családjogi vita korai szakaszában is felajánlható.¹⁵⁹ Ez különösen fontos azokban az esetekben, ahol a házaspár különválását követően az egyik szülő másik országba kíván költözni. Noha fel kell hívni a figyelmet arra, hogy az egyik szülő a (ténylegesen gyakorolt) felügyeleti joggal rendelkező másik személy beleegyezése vagy az illetékes hatóság engedélye nélkül általában nem hagyhatja el az országot,¹⁶⁰ a közvetítés értékes támogatást nyújthat a békés megoldás eléréséhez.
- 119 Hangsúlyozni kell, hogy „nagyon fontos, hogyan vetik fel a szülők számára a közvetítés lehetőségét”¹⁶¹, és ez „döntően befolyásolhatja a sikerre való kilátásokat”.¹⁶² Mivel a közvetítés a legtöbb joghatóságon

157 2011. júniusi ülésén a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény gyakorlati alkalmazásával foglalkozó Különleges Bizottság arra ösztönözte az államokat, hogy „mérlegeljék ilyen központi kapcsolattartó pont létrehozását vagy Központi Hatóságuk központi kapcsolattartó pontként történő kijelölését”, lásd a Különleges Bizottság hatodik ülésének I. része által elfogadott következtetésekből és ajánlásokból (a 38. l. ábrában idézett mű) szereplő 61. számú ajánlást.

158 Lásd az 1980. egyezmény alapján kidolgozott Országprofilok (a 121. l. ábrában idézett mű) V. részét.

159 Lásd még a megelőző intézkedésekről szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató (a 23. l. ábrában idézett mű) 2.1. szakaszát, 15–16. o.; lásd még alább a 14. fejezetet.

160 Lásd: „Washington Declaration on International Family Relocation” (Washingtoni Nyilatkozat a családok nemzetközi szintű áttelepüléséről), a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia és az Eltűnt és Kizsákmányolt Gyermekek Nemzetközi Központja (ICMEC) által közösen, az Egyesült Államok Külügyminisztériumának támogatásával szervezett Nemzetközi igazságügyi konferencia a családok határon átnyúló áttelepüléséről, Washington, D.C., **Amerikai Egyesült Államok**, 2010. március 23–25.:

„Az államoknak gondoskodniuk kell olyan jogi eljárások meglétéről, amelyek lehetővé teszik a gyermekkel történő áttelepülés iránti kérelem benyújtását az illetékes hatósághoz. A feleket határozottan ösztönözni kell a jogi eljárások alkalmazására és az egyoldalú fellépés mellőzésére.” A Washingtoni Nyilatkozat elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Child Abduction Section” (Gyermekek jogellenes elvitel) menüpontban.

161 Lásd: S. Vigers, Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a hasonló eszközök fejlődéséről (a 11. l. ábrában idézett mű). 5.1. szakasz, 17. o.

162 2006. évi jelentés a reunite kísérleti közvetítési projektjéről (a 97. l. ábrában idézett mű), 8. o.

- belül meglehetősen új jelenség, „a szülőket teljes körűen és őszintén fel kell világosítani arról, mit foglal magában a közvetítés, és mit nem, hogy abban megfelelő elvárásokkal vegyenek részt”.¹⁶³
- 120 Ha a gyermek jogellenes elvitele már megtörtént, és rendelkezésre állnak az ügyben alkalmazható célzott közvetítési szolgáltatások, a szülőket mielőbb tájékoztatni kell a közvetítés lehetőségéről. Ki kell azonban emelni, hogy a közvetítés „nem az egyetlen eszköz a szülők számára, és hogy a közvetítés lehetősége nem érinti a szülő azon jogát, hogy igény szerint peres eljárást kezdeményezzen”.¹⁶⁴
- 121 Hogy a vita nagyobb eséllyel végződjön békés rendezéssel, a közvetítést vagy a hasonló eszközöket nem csak a bírósági tárgyalást megelőző szakaszban, hanem a bírósági eljárás során végig, többek között a végrehajtási szakaszban is biztosítani kell.¹⁶⁵ A körülményektől függ, hogy az eljárás egy adott szakaszában az egyezségeen alapuló megoldást ösztönző rendelkezésre álló folyamatok közül melyik a legmegfelelőbb.
- 122 A 2.1. szakaszban (Időkeret / Gyorsított eljárások) foglaltak szerint elengedhetetlenül fontos biztosítékokat alkalmazni annak érdekében, hogy az elvívő szülő ne alkalmazhassa a közvetítést késleltetési taktikaként. E tekintetben hasznos intézkedés lehet a visszaviteli eljárás megindítása, és szükség esetén az eljárás felfüggesztése a közvetítés idejére.¹⁶⁶

4.1.1 A KÖZPONTI HATÓSÁG SZEREPE

- **A Központi Hatóságok közvetlenül vagy közvetítő útján minden szükséges intézkedést megtesznek annak érdekében, hogy biztosítsák az ügy békés rendezését.**
 - **Visszavitel iránti kérelem fogadásakor a megkeresett állam Központi Hatósága előmozdítja a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény hatálya alá tartozó, a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyek szempontjából megfelelő közvetítési szolgáltatásokra vonatkozó tájékoztatásnyújtást, ha az adott joghatóságon belül igénybe vehető ilyen szolgáltatás.**
 - **A közvetítéssel és hasonló folyamatokkal, valamint ezek együttes alkalmazásával kapcsolatos információkat az államoknak be kell építeniük a Központi Hatóságok alkalmazottainak képzésébe.**
- 123 A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény szerinti Központi Hatóságok kulcsszerepet játszanak a gyermekeket érintő nemzetközi családjogi viták békés rendezésének előmozdítása terén. Az 1980. és az 1996. évi egyezmény egyaránt elismeri az egyezségeen alapuló megoldás ösztönzésének szükségességét, és kötelezi a Központi Hatóságokat, hogy tevékenyen járuljanak hozzá e cél eléréséhez. Az 1980. évi egyezmény 7. cikke (2) bekezdésének c) pontja értelmében a Központi Hatóságok kötelesek minden szükséges intézkedést megtenni avégett, hogy „biztosítsák a gyermek önkéntes visszavitelét vagy az ügy békés elintézését”. Hasonlóképpen, az 1996. évi egyezmény 31. cikkének b) pontja előírja a Központi Hatóságok számára, hogy tegyenek meg minden megfelelő lépést „közvetítés, békéltetés útján vagy más hasonló módon a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmét szolgáló, egyezségeen alapuló megoldások elérésének megkönnyítése” érdekében „azokban a helyzetekben, amikor az Egyezményt kell alkalmazni”.
- 124 A két egyezmény alapján létrehozott Központi Hatóságoknak ezért – az egyezségeen alapuló megoldás kialakításához nyújtott segítségként – a lehető legkorábban elő kell mozdítaniuk a közvetítéssel vagy a hasonló rendelkezésre álló eszközökkel kapcsolatos tájékoztatást, amennyiben egy határon átnyúló családjogi vitában a felek a Központi Hatóság segítségét kérik.¹⁶⁷ Az ilyen tájékoztatásnyújtásnak azonban nem helyettesítenie, hanem kiegészítenie kell a hágai egyezmények szerinti eljárásokra vonatkozó és az egyéb kapcsolódó információkat.

163 S. Vigers, Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a hasonló eszközök fejlődéséről (a 11. lábjegyzetben idézett mű), 5.1. szakasz, 18. o.

164 Lásd: S. Vigers (uo.) (5.1. szakasz), 17. o.

165 Lásd még a végrehajtásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató (a 23. lábjegyzetben idézett mű) 5.1. és 5.2. szakaszát, 25. o.

166 Lásd a fenti 2.1. szakaszt.

167 E tekintetben a Központi Hatóság a közvetítési struktúrák kialakításának alapelveiben foglaltak értelmében (lásd az alábbi 1. mellékletet) központi kapcsolattartó szerepet tölthet be; az alapelvekről további részletek olvashatók a fenti 4. fejezet bevezető részében. Lásd még az alábbi 4.1.4. szakaszt.

- 125 Egy olyan ügyben például, amikor egy gyermeket jogellenesen külföldre visznek, a megkeresett állam Központi Hatósága a hátrahagyott szülő általi (közvetlen vagy a megkereső állam Központi Hatóságán keresztül történő) megkeresés esetén tájékoztatja a szülőt az adott joghatóságon belül elérhető közvetítésről és hasonló szolgáltatásokról, valamint a Hágai Egyezmény szerinti eljárásról. Ezzel egyidejűleg, amikor a Központi Hatóság kapcsolatba lép az elvívó szülővel, hogy megpróbálja meggyőzni őt a gyermek önkéntes visszavételéről¹⁶⁸, azt a szülőt is tájékoztatja a közvetítés és az egyezségeen alapuló megoldást ösztönző hasonló folyamatok lehetőségéről. A megkereső állam Központi Hatósága a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárással kapcsolatos információkon túl a békés vitarendezési módszerekről is tájékoztathatja a hátrahagyott szülőt. A vonatkozó közvetítési szolgáltatásokkal kapcsolatos tájékoztatási feladatok más szervre is átruházhatók.¹⁶⁹
- 126 Ez azonban nem érintheti a Központi Hatóságnak a visszavitel iránti kérelmek gyors feldolgozására vonatkozó kötelezettségét. A Központi Hatóságok kiemelt felelőssége, hogy felhívják a figyelmet a jogellenes elviteli ügyek sürgető voltára. Amennyiben a Központi Hatóság más szervre ruházza át az érintett közvetítési szolgáltatásokkal kapcsolatos tájékoztatás feladatát, biztosítania kell, hogy a felek e szervhez történő átirányítása ne vezessen késedelemhez. Ezenfelül, ha a felek úgy döntenek, hogy kísérletet tesznek a közvetítésre, tájékoztatni kell őket arról, hogy a közvetítés a visszaviteli eljárással egyidejűleg is folytatható.¹⁷⁰
- 127 2006-ban a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezménnyel összefüggésben a közvetítési rendszerekről készült összehasonlító tanulmány¹⁷¹ megnevezett néhány olyan Központi Hatóságot, amelyek bizonyos ügyekben saját közvetítési szolgáltatások biztosításával vagy helyi közvetítési szolgáltató bevonásával tevékenyen népszerűsítették a közvetítést. Amint az az 1980. évi egyezmény szerinti Országprofilokban is szerepel,¹⁷² napjainkban egyre több Központi Hatóság aktívan ösztönzi a feleket arra, hogy vitájuk egyezségeen alapuló megoldása érdekében kísérletet tegyenek a közvetítésre vagy hasonló folyamatokra.¹⁷³
- 128 Az államokat arra ösztönzik, hogy a Központi Hatóságok alkalmazottainak képzésébe építsenek be közvetítéssel és hasonló folyamatokkal kapcsolatos általános ismereteket, valamint a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben alkalmazható közvetítési és hasonló szolgáltatásokra vonatkozó célzott információkat.

168 A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény 7. cikke (2) bekezdésének c) pontja és 10. cikke.

169 Előfordulhat például, hogy a megkeresett állam a Központi Hatóságtól eltérő szervezet jelölt ki a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontként (lásd a fenti 111. és azt követő bekezdéseket), és a nem a Hágai Egyezmény szerinti ügyekben végzett közvetítéssel kapcsolatos tájékoztatáson felül az 1980. évi egyezmény hatálya alá tartozó, a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben alkalmazandó közvetítési szakszolgáltatásokkal kapcsolatos tájékoztatásnyújtást is a központi kapcsolattartó pontra bízta.

170 A Hágai Egyezmény szerinti eljárásnak a közvetítés megkezdését megelőző elindításából származó előnyökről a fenti 2.1. szakaszban olvashat.

171 Lásd: S. Vigers, Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a hasonló eszközök fejlődéséről (a 11. lábjegyzetben idézett mű), 2.4. szakasz, 10. o.

172 A fenti 121. lábjegyzet.

173 Például: **Franciaországban** 2007 áprilisában a Központi Hatóság átvette a korábban a Nemzetközi Családjogi Közvetítés Támogatási Missziója (*Mission d'aide a la médiation internationale pour les familles*, MAMIF), a határon átnyúló családjogi vitákban végzett közvetítés támogatására létrehozott és a sikeres **francia-német** kétoldalú nemzeti közvetítési programban közreműködő hivatal által ellátott feladatokat; a jelenleg a **francia** Központi Hatóság által a nemzetközi családjogi közvetítéshez nyújtott támogatásról (*aide a la médiation familiale internationale*, AMIF) a következő oldalon található további információ: < <http://www.justice.gouv.fr/justice-civile-11861/enlevement-parental-12063/la-mediation-21106.html> > (utolsó megtekintés: 2012. január 16.). **Svájcban** a gyermekek jogellenes külföldre viteléről, valamint a gyermekek és a felnőttek védelméről szóló hágai egyezményekről szóló, 2009. július 1-jén hatályba lépett, 2007. december 21-i svájci szövetségi törvény a békéltetési és közvetítési eljárások előmozdítása tekintetében a svájci Központi Hatóságra vonatkozó konkrét kötelezettségeket hajtott végre, lásd a 3. és 4. cikket (*Bundesgesetz über internationale Kindesentführung und die Haager Ubereinkommen zum Schutz von Kindern und Erwachsenen (BG-KKE) vom 21 Dezember 2007*) (a fenti 103. lábjegyzet). **Németországban** a Központi Hatóság tájékoztatja a szülőket a közvetítés lehetőségéről. Ezenfelül az 1980. évi egyezmény szerinti Országprofilokban (a fenti 121. lábjegyzet) a következő további államok jelezték, hogy Központi Hatóságuk tájékoztatást nyújt a közvetítésről: **Amerikai Egyesült Államok, Belgium, Cseh Köztársaság, Egyesült Királyság (Anglia és Wales, Észak-Írország), Észtország, Görögország, Kína (Hongkongi Különleges Közigazgatási Terület), Lengyelország** (csak a kérelmet benyújtóknak), **Magyarország, Paraguay, Románia, Spanyolország, Szlovénia és Venezuela. Argentínában** és a **Cseh Köztársaságban** a Központi Hatóság közvetítést is végez, lásd az Országprofilok 10.3. szakaszát (uo.).

4.1.2 A BÍRÓ(K)/BÍRÓSÁGOK SZEREPE

129 Az elmúlt évtizedekben számos jogrendszerben jelentősen megváltozott a bíróságok családjogi vitákban betöltött szerepe. A polgári jogi eljárásokban általában, és különösen a családjogi eljárásokban számos államban törvényi alapokra helyezték az egyezségeen alapuló megoldások támogatását.¹⁷⁴ Napjainkban a bírók sok esetben kötelesek kísérletet tenni a békés vitarendezésre. Egyes jogrendszerek gyermekeket érintő családjogi viták esetén – bizonyos körülmények között – akár kötelezhetik is a feleket a közvetítéssel kapcsolatos tájékoztatón való részvételre, valamint arra, hogy megkíséreljék ügyüket közvetítés vagy az egyezségeen alapuló megoldás kialakítását célzó más folyamatok útján rendezni.¹⁷⁵

- **A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyben eljáró bíró(k)nak meg kell vizsgálnia (vizsgálniuk), hogy a szóban forgó ügy közvetítésre utalható-e, feltéve, hogy az adott joghatóságon belül igénybe vehetők a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény hatálya alá tartozó, a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyek szempontjából megfelelő közvetítési szolgáltatások. Ugyanez vonatkozik az egyezségeen alapuló megoldásra irányuló más elérhető folyamatokra is.**
- **Az államok számára javasolt, hogy a bírók képzésébe illesszenek be a közvetítéssel és hasonló folyamatokkal, valamint ezek együttes alkalmazásával kapcsolatos információkat.**

130 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben a bíróságok sokat tehetnek az egyezségeen alapuló megoldások előmozdításáért. Függetlenül attól, hogy az illetékes Központi Hatóság korábban már javasolta-e a közvetítést, a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásban eljáró bíróságnak mérlegelnie kell, hogy a felek számára indokolt esetben közvetítés vagy hasonló szolgáltatások igénybevételét rendelje el, ha ilyenek rendelkezésre állnak. Az ilyen döntést befolyásoló tényezők lehetnek többek között az ügy közvetítésre való általános alkalmasságát érintő kérdések¹⁷⁶, valamint az, hogy rendelkezésre állnak-e megfelelő, azaz olyan közvetítési szolgáltatások, amelyek összeegyeztethetők a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítést jellemző szűk időkeretekkel és más sajátos követelményekkel. Amennyiben a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárás megindítását megelőzően már sikertelen kísérletet tettek a közvetítésre, a másodszori közvetítésre utalás kerülendő lehet.

174 Lásd például az 1993. augusztus 10-i 5539. sz. **izraeli** állami rendelet 3. szakaszát, amelynek értelmében **Izraelben** a polgári ügyben eljáró állami bíróság az eljárás bármely szakaszában javasolhatja a felek számára az ügy vagy annak egy részének közvetítésre utalását. Lásd még **Ausztrália** esetében az (legutóbb a 2010. évi 147. sz. törvénnyel módosított) 1975. évi családjogi törvény 13 C. és azt követő cikkeit, amelyek értelmében „(a)z e törvény hatálya alá tartozó eljárásokban joghatóságot gyakorló bíróság az eljárás bármely szakaszában – külön-külön vagy együttesen – elrendelheti, hogy: (...) b) az eljárásban részt vevő felek családjogi vitarendezésben és ennek keretében közvetítésben vegyenek részt”; a törvény teljes szövege a következő címen érhető el: < <http://www.comlaw.gov.au/Details/C2010C00870> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.). Általánosabb szinten az **ausztráli** alternatív vitarendezésről lásd még az Ausztrál Nemzeti Alternatív Vitarendezési Tanácsadó Szövetség (NADRAC) honlapját: <http://www.nadrac.gov.au/> >; a NADRAC egy 1995-ben létrehozott független szerv, amelynek feladata, hogy politikai szaktanácsadást nyújtson az ausztrál legfőbb ügyésznek az alternatív vitarendezés fejlődéséről. **Dél-Afrikában** a (legutóbb 2008-ban módosított) 2005. évi gyermekekről szóló törvény (elérhető a következő címen: < <http://www.justice.gov.za/legislation/acts/2005-038%20childrensact.pdf> >, [utolsó megtekintés: 2012. június 16.]) 38. cikke szintén ösztönzi a családjogi viták békés rendezését, és lehetővé teszi a bírók számára, hogy egyes ügyekben közvetítés vagy hasonló folyamatok alkalmazását rendeljék el.

175 Lásd például az **Egyesült Királyságban (Anglia és Wales)** a 2011. április 6-án hatályba lépett „Practice Direction 3A – Pre-Application Protocol for Mediation Information and Assessment – Guidance for HMCS” (3A gyakorlati iránymutatás – A közvetítéssel kapcsolatos, kérelmezés előtti tájékoztatásra és értékelésre vonatkozó jegyzőkönyv – Iránymutatás Öfelsége Bírósági Szolgálata számára) (elérhető a következő címen: < http://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/family/practice_directions/pd_part_03a > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.)) című dokumentumot, amely a családjogi eljárásokra vonatkozóan – azon esetek kivételével, amelyekben a jegyzőkönyvben említett valamely kivétel alkalmazandó – a következőket írja elő:

„Mielőtt a kérelmező egy vonatkozó családjogi eljárást érintő határozat iránti kérelmet nyújt be a bírósághoz, a kérelmezőnek (vagy a kérelmező ügyvédjének) fel kell vennie a kapcsolatot egy családjogi közvetítővel, hogy egyeztessen a kérelmező családjogi közvetítésről és más alternatív vitarendezési formákról szóló tájékoztatón (ebben a jegyzőkönyvben „a közvetítéssel kapcsolatos tájékoztató és értékelő ülés”) való részvételéről.”

176 Lásd alább a 4.2. szakaszt.

- 131 Fontos, hogy amikor a bíró közvetítésre utalja az ügyet, továbbra is szabályozhassa az időkeretet. Az alkalmazandó eljárási jogtól függően a bíró választhatja az eljárás közvetítés céljából történő elnapolását¹⁷⁷, illetve ha az elnapolásra nincs szükség, a következő bírósági meghallgatást, ameddig a közvetítést le kell bonyolítani, ésszerűen rövid időn, például két–négy héten belüli napra tűzheti ki.¹⁷⁸
- 132 Emellett amikor a bíró egy ügyet közvetítésre utal, a folytonosság érdekében kívánatos, hogy továbbra is őt illesse meg az ügy feletti kizárólagos irányítás joga.
- 133 A bírósági eljárás szakaszában folytatott közvetítés esetében a közvetítés két típusát különböztethetjük meg: a „bírósági vagy bírósághoz kapcsolódó közvetítést” és a „bíróságon kívüli közvetítést”.¹⁷⁹
- 134 A polgári, többek között a családi ügyekben kialakuló jogviták rendezésére számos „bírósági vagy bírósághoz kapcsolódó közvetítési rendszert” dolgoztak ki.¹⁸⁰ E rendszerek keretében a közvetítést bírósági közvetítő vagy – az ügyben nem eljáró – közvetítői képesítéssel rendelkező bíró végzi.¹⁸¹ A legtöbb államban ugyanakkor a „bírósághoz kapcsolódó vagy bírósági közvetítési szolgáltatásokat” egyértelműen kizárólag nemzeti – tehát nemzetközi vonatkozással nem bíró – jogviták esetére hozták létre. Ennélfogva körültekintően meg kell vizsgálni, hogy a meglévő „bírósági vagy bírósághoz kapcsolódó közvetítési rendszerek” hozzáigazíthatók-e a nemzetközi családjogi vitákban és különösen a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény hatálya alá tartozó jogvitákban felmerülő sajátos igényekhez. A Hágai Egyezmény szerinti eljárásokban kizárólag akkor javasolható a meglévő „bírósághoz kapcsolódó vagy bírósági közvetítési rendszer” igénybevétele, ha ez a szolgáltatás elegendet tesz az ebben az útmutatóban a gyermekek jogellenes elvitelével kapcsolatos közvetítési rendszerekre vonatkozóan előírt alapvető kritériumoknak.
- 135 A bírósági eljárási szakaszban a közvetítésre utalás jelentheti „bíróságon kívüli” közvetítési szolgáltatások, azaz a bírósághoz közvetlenül nem kapcsolódó közvetítők vagy közvetítő szervezetek által nyújtott közvetítési szolgáltatások igénybevételel is.¹⁸² A „bírósági vagy bírósághoz kapcsolódó közvetítési szolgáltatásokhoz” hasonlóan, ez esetben is körültekintően meg kell vizsgálni, hogy a meglévő „bíróságon kívüli” közvetítési szolgáltatások hozzáigazíthatók-e a nemzetközi családjogi vitákban felmerülő sajátos igényekhez.

177 Az **Egyesült Királyságban (Anglia és Wales)** például a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásban eljáró bíróság a feleket a tárgyalási szünet idején lefolytatandó közvetítési eljárásra utalhatja, lásd: S. Vigers, Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a hasonló eszközök fejlődéséről (a 11. lábjegyzetben idézett mű), 5.2. szakasz, 18. o., utalás az **Egyesült Királyságra** és a reunite kísérleti közvetítési programjára (a fenti 97. lábjegyzet). A Hágai Egyezmény szerinti eljárásnak a közvetítés megkezdését megelőző elindításából származó előnyökről a fenti 2.1. szakaszban olvashat. A kötelező közvetítési ülésekről lásd az alábbi 6.1.1. szakaszt.

178 Lásd például az **új-zélandi** családjogi bíróság esetében a „Hague Convention Cases: Mediation Process – Removal, Retention And Access” (A Hágai Egyezmény szerinti ügyek: közvetítési folyamat – elvitel, elrejtés és láthatás) című gyakorlati feljegyzést (elérhető a következő címen: < <http://www.justice.govt.nz/courts/family-court/practice-and-procedure/practice-notes/> > [utolsó megtekintés: 2012. június 16.]), amely a gyermekek jogellenes elvitelével kapcsolatos, Hágai Egyezmény szerinti ügyekben 7–14 napos időszakot irányoz elő a közvetítés lefolytatására.

179 Lásd fent a „Fogalommeghatározások” című szakaszban; lásd még az Európa Tanács polgári ügyekben végzett közvetítéséről szóló Rec (2002) 10. számú ajánlásában (a fenti 53. lábjegyzet) szereplő III. alapelv (Organisation of mediation [A közvetítés szervezése]) 4. pontját: „A közvetítés történhet bírósági eljárás keretében és azon kívül.”

180 Számos államban, többek között a következőkben működnek bírósághoz kapcsolódó közvetítési rendszerek: **Argentína** (ley 26.589 - Mediation y Conciliation of 03.05.2010, Boletín Oficial de 06.05.2010, amely a korábbi 1995. évi jogszabály helyébe lépett; a közvetítés az egyes kivételes kérdéseket, például a felügyeleti jogot érintő ügyek kivételével közel valamennyi polgári ügyben kötelező, lásd a törvény 1. és 5. cikkét); **Németország** (polgári ügyekben számos szövetségi államban működnek bírósághoz kapcsolódó közvetítési rendszerek, lásd többek között az alsó-szászországi Igazságügyi, illetve Gazdasági és Kulturális Minisztérium megbízásából az alsó-szászországi kísérleti közvetítési projektről G. Spindler által készített „Gerichtsnahe Mediation in Niedersachsen” című jelentést, Göttingen, 2006); és **Mexikó** (lásd: Ley de Justicia Alternativa del Tribunal Superior de Justicia para el Distrito Federal, 2008. január 8., utolsó módosítás: 2011. február 8., közzététel helye: Gaceta Oficial del Distrito Federal el 08 de enero de 2008, 248. sz. és Gaceta Oficial del Distrito Federal el 08 de febrero de 2011, 1028. sz.; a közvetítést a Szövetségi Körzet Fellebbviteli Bíróságához [Tribunal Superior de Justicia del Distrito Federal] tartozó Alternatív Vitarendezési Központ [Centro de Justicia Alternativa] közreműködésével segítik; a központ végzi a közvetítési folyamatok igazgatását, ideértve a nyilvántartásba vett közvetítők jegyzékében szereplő valamely közvetítő kijelölését).

181 A bíró által végzett közvetítés és békéltetés közötti különbségről a fenti „Fogalommeghatározások” című szakaszban olvashat.

182 Lásd fent a „Fogalommeghatározások” című szakaszban; lásd még: Feasibility Study on Cross-Border Mediation in Family Matters (Megvalósíthatósági tanulmány a családjogi ügyekben végzett határon átnyúló közvetítéséről) (a 13. lábjegyzetben idézett mű). 2.4. szakasz, 6. o.

- 136 A kifejezetten a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény hatálya alá tartozó, gyermek jogellenes elvitelével kapcsolatos ügyekre vonatkozóan kidolgozott számos közvetítési rendszer ma „bírószáon kívüli közvetítés” formájában működik.¹⁸³
- 137 Amint a felek közvetítés vagy hasonló eszközök útján megegyezésre jutottak, a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásban eljáró bíróság a megállapodás tartalmától és a bíróság vonatkozó hatáskörétől függően¹⁸⁴ felkérhető arra, hogy a megállapodást bírósági határozatba foglalja.
- 138 Rendkívül fontos, hogy a nemzetközi családjogi vitákkal foglalkozó bírók jól ismerjék a békés vitarendezést elősegítő közvetítés és hasonló folyamatok működését, valamint azoknak a bírósági eljárásokkal történő lehetséges együttes alkalmazását. Ennélfogva az államokat arra ösztönözzük, hogy a bírók képzésébe építsenek be az ilyen kérdésekkel kapcsolatos általános tudnivalókat.
- 139 Különösen, a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásokkal foglalkozó bírók képzésének tartalmaznia kell a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben alkalmazható közvetítési rendszerekkel és hasonló folyamatokkal kapcsolatos ismereteket.

4.1.3 AZ ÜGYVÉDEK ÉS MÁS SZAKEMBEREK SZEREPE

- 140 Az elmúlt években a bíróságokkal együtt az ügyvédek szerepe is számos joghatóságon belül megváltozott, és egyre nagyobb hangsúly helyeződik az egyezségen alapuló megoldások kialakítására. Felismerve a családi kapcsolatok fenntartásához szükséges stabil és békés alap jelentőségét, az ügyvédek ma az ügyfelek egyoldalú védelmét célzó megközelítés helyett jobban hajlanak arra, hogy egyezségen alapuló megoldást szorgalmazzanak.¹⁸⁵ Ezt az elmozdulást tükrözik a kollaboratív és a kooperatív jogérvényesítéshez hasonló fejlemények¹⁸⁶, valamint a közvetítői képesítéssel rendelkező ügyvédek egyre nagyobb száma.

- **A jogászok képzésébe be kell építeni a közvetítéssel és a hasonló folyamatokkal kapcsolatos ismereteket.**
- **A nemzetközi családjogi vitákban érintett felekkel foglalkozó jogászoknak és más szakembereknek lehetőség szerint ösztönözniük kell a vita békés rendezését.**
- **Amennyiben a nemzetközi családjogi vitában érintett felek úgy döntenek, hogy kísérletet tesznek a közvetítésre, a jogi képviselőknek a tájékozott döntéshozatalhoz szükséges jogi információk biztosításával támogatniuk kell őket ebben. A jogi képviselőknek továbbá kötelessége támogatni a feleket abban, hogy a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodást az ügyben érintett mindkét (valamennyi) jogrendszerben joghatással ruházzák fel.**

- 141 Amint azt fentebb a bírók képzésével összefüggésben kiemeltük, fontos, hogy az államok a jogi szakmán belül növeljék a békés vitarendezéssel kapcsolatos tájékozottságot. A jogászok tantervébe be kell építeni a közvetítéssel és a hasonló folyamatokkal kapcsolatos ismereteket.
- 142 A gyermekeket érintő nemzetközi családjogi viták feleinek képviseletkor az ügyvédeknek tisztában kell lenniük azzal, hogy az ügyfelükkel szembeni felelősségük keretében az érintett gyermek érdekeiért és jólétéért is bizonyos felelősséggel tartoznak. Tekintettel arra, hogy az egyezségen alapuló megoldás általánosságban a gyermek mindenek felett álló érdekét védi, a jogi képviselőnek, amennyiben a szülők hajlandók közvetítésben részt venni, ezt támogatnia kell és megbízása hatályától függően szorosan együtt kell működnie a másik fél jogi képviselőjével.

183 Például Németországban, Hollandiában és az Egyesült Királyságban (Anglia és Wales), a további részleteket lásd a 97. lábjegyzetben.

184 Lásd alább a 12. és 13. fejezetet.

185 Lásd: N. ver Steegh (a 8. lábjegyzetben idézett mű), 666. és azt követő oldalak, ahol további hivatkozások találhatóak.

186 A békés vitarendezés más eszközeiről és azoknak a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben történő alkalmazására való alkalmasságáról lásd a 15. fejezetet.

- 143 Miután a felek úgy döntenek, hogy megkezdik a közvetítést, a jogi képviselők fontos szerepet játszanak abban, hogy biztosítsák a feleknek a tájékozott döntéshozatalhoz szükséges jogi információkat, valamint gondoskodjanak arról, hogy a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás mindkét (valamennyi) érintett jogrendszerben joghatással bírjon. Hangsúlyozni kell, hogy a nemzetközi családjogi konfliktusokat jellemző jogi helyzet összetettsége miatt az ügyvédek csak akkor vállalhatják el ilyen konfliktusban érintett fél képviselését, ha rendelkeznek a szükséges szakmai ismeretekkel. Ha a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben a szakterületet nem ismerő ügyvéd működik közre, az kedvezőtlen hatással járhat, és további akadályokat gördíthet az ügy békés megoldása elé. A közvetítés során erősítheti a felek közötti erőviszonyok egyenlőtlenségét.
- 144 A közvetítési folyamat szervezésétől, valamint attól függően, hogy a közvetítő(k) és a felek milyen eljárást kívánnak követni, a jogi képviselők végig jelen lehetnek a közvetítési üléseken, vagy jelen lehetnek azok egy részén. Fontos azonban, hogy a közvetítési üléseken az ügyfelekkel együtt részt vevő ügyvédek tisztában legyenek azzal, hogy az ilyen ülésen teljesen más szerepet játszanak: segítő feladattal bírnak.
- 145 Különösen fontos a szakértő jogi képviselővel folytatott szoros együttműködés annak értékelésekor, hogy a felek által támogatott megoldás mindkét érintett joghatóság jogi követelményeinek eleget tesz-e, valamint annak meghatározásakor, hogy az egyezségeen alapuló megoldás jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá nyilvánításához milyen további lépésekre lehet szükség.
- 146 Az ügyvéd természetesen maga is végezhet közvetítést, ha teljesíti az adott joghatóságon belül a közvetítői munkakör betöltéséhez előírt követelményeket. Összeférhetetlenség miatt ugyanakkor nem „közvetíthet” olyan esetekben, ahol valamelyik fél képviselését ő látja el.¹⁸⁷
- 147 Az ügyvéd emellett más módon is segítheti a családjogi vita békés rendezését. Az egyezségeen alapuló megoldások kialakítását ösztönző további mechanizmusokról, például a kooperatív jogérvényesítésről lásd alább a 15. fejezetet.

4.2 A közvetítésre való alkalmasság vizsgálata

→ **Előzetes vizsgálat keretében fel kell mérni, hogy egy adott ügy alkalmas-e közvetítésre.**

- 148 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos valamely ügyben előzetes vizsgálat keretében fel kell mérni, hogy az adott ügy alkalmas-e közvetítésre.¹⁸⁸ Ezáltal könnyebben elkerülhető, hogy az arra alkalmatlan ügyben megkísérelt közvetítés miatt az ügy késedelmet szenvedjen. Az előzetes vizsgálat során egyúttal azonosíthatók a különleges kockázatokkal járó, például családon belüli erőszak, illetve alkohollal vagy kábítószerrel való visszaélés által érintett ügyek is, ahol különleges óvintézkedéseket kell tenni, vagy ahol a közvetítés adott esetben egyáltalán nem alkalmazható.¹⁸⁹
- 149 Ebben az összefüggésben két fontos kérdés merül fel: (1) mely problémákra kell kitérni a közvetítésre való alkalmasság vizsgálatakor, és (2) ki végezheti/végezze ezt a vizsgálatot?
- 150 Eseti alapon kell döntenie arról, hogy egy adott ügy alkalmas-e közvetítésre. Megjegyzendő, hogy ebben a kérdésben nincsenek egyetemesen érvényes szabályok. Az, hogy egy ügy közvetítésre alkalmas-e, az adott ügy körülményeitől és bizonyos mértékben a rendelkezésre álló közvetítési szolgáltatások lehetőségeitől és jellemzőitől, illetve a közvetítő / a közvetítő szervezet által az ilyen ügyekben alkalmazott előírásoktól függ.

187 Az ügyvéd nem lehet semleges és pártatlan harmadik fél, ha ezzel egyidejűleg eleget kell tennie az ügyfelek érdekeinek védelmére irányuló szakmai kötelezettségének.

188 Az 1980. évi egyezmény egyes Szerződő Államaiban alkalmazott, a közvetítésre való alkalmasságot értékelő vizsgálatról az 1980. évi egyezmény alapján kidolgozott Országprofilok (a fenti 121. lábjegyzet) 19.4. szakaszának c) és d) pontjában található tájékoztatás.

189 Lásd még alább a közvetítésről és a családon belüli erőszakkal kapcsolatos vádakról szóló 10. fejezetet.

- 151 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyek közvetítésre való alkalmasságát számos szempont, többek között az alábbiak befolyásolják:
- a felek közvetítésre való hajlandósága,¹⁹⁰
 - az, hogy az egyik vagy mindkét fél nézetei túlságosan szélsőségesek-e a közvetítés szempontjából,
 - a családon belüli erőszak jelei és annak mértéke,¹⁹¹
 - cselekvőképesség hiánya alkohollal vagy kábítószerrel való visszaélés miatt,¹⁹²
 - az alkupoziciók súlyos egyenlőtlenségének további jelei,
 - gyermekbántalmazásra utaló jelek.
- 152 Az ügy közvetítésre való alkalmasságának vizsgálatakor mindkét féllel bizalmas egyéni beszélgetést kell folytatni annak érdekében, hogy szabadon közölhessék a közvetítéssel kapcsolatos esetleges aggályaikat.
- 153 Az ügy közvetítésre való alkalmasságának felmérése céljából a felekkel folytatott előzetes párbeszéd során számos olyan különböző – például az egyik fél fogyatékoságaiból eredő – logisztikai probléma is felvethető, amelyeket a közvetítési ülés gyakorlati szervezésekor adott esetben figyelembe kell venni. Ezenfelül az előzetes beszélgetés kitérhet arra is, milyen nyelve(ke)n folyjon a közvetítés. Ezzel egyidejűleg fel lehet mérni, hogy szükség van-e ideiglenes kapcsolatfelvételre a gyermekkel, illetve hogy a gyermek elérte-e azt a kort, illetve azt az érettségi szintet, hogy véleménye már számításba veendő. Erről részletesebben lásd alább a gyermek közvetítés során történő meghallgatásáról szóló 7. fejezetet.
- 154 Az előzetes felmérő beszélgetés szintén ideális alkalmat teremthet arra, hogy részletesen tájékoztassák a feleket a közvetítési folyamatról, valamint arról, milyen kölcsönhatások állnak fenn a közvetítés és a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárás között.¹⁹³
- 155 Az ügy közvetítésre való alkalmasságának vizsgálatával a nemzetközi családjogi közvetítés működési folyamata terén jártas közvetítőt vagy más tapasztalt szakembert kell megbízni. A különleges kockázattal járó esetek, valamint az eltérő alkupoziciókra utaló jelek felismeréséhez megfelelő képzés szükséges. Az, hogy a vizsgálatot az érintett közvetítési szolgálathoz kapcsolódó vagy a Központi Hatóságnál, más központi szervnél vagy a bíróságon dolgozó személynek kell elvégeznie, nagymértékben függ attól, hogy az érintett joghatóságon belül hogyan szervezik a közvetítést. Egyes közvetítők rendkívül fontosnak tartják, hogy a vizsgálatot az ügyben felkért közvetítő(k) végezze (végezzék) el.¹⁹⁴ Más közvetítők szerint előnyösebb, ha a vizsgálatot a felek számára javasolt közvetítési szolgáltatást alaposan ismerő közvetítő munkatársuk végzi.
- 156 Ha az ügy közvetítésre való alkalmasságát a szóban forgó közvetítési szolgáltatásokat nem ismerő személy vizsgálja, fennáll a veszélye, hogy szükség lesz egy második, a közvetítési szolgáltatásokban jártas személy vagy az ügyben felkért közvetítő(k) által végzett vizsgálatra is, ami felesleges késedelmet okozhat az ügyben és akár többletköltségeket is eredményezhet.

190 Természetesen, amennyiben az egyik fél a közvetítési folyamat ismeretének hiányában ellenzi a közvetítés ötletét, a közvetítési eljárással kapcsolatos részletesebb tájékoztatás kedvezően befolyásolhatja a közvetítés iránti hajlandóságát. A közvetítés önkéntes jellegének elvéről azonban lásd az alábbi 6.1. szakaszt.

191 Egyes közvetítők például nem hajlandók közvetítést végezni olyan ügyekben, ahol felmerül a családon belüli erőszak gyanúja. Mások – attól függően, hogy milyen mértékű az állítólagos erőszak és érvényben vannak-e a közvetítési folyamattal kapcsolatos kockázatok elkerülését célzó védőintézkedések – közvetítésre alkalmasnak ítélik az állítólagos családon belüli erőszak által érintett ügyeket, lásd alább a 10. fejezetet.

192 Amennyiben egy adott ügy továbbra is közvetítésre alkalmasnak minősül, biztosítékokkal kell gondoskodni arról, hogy az érintett fél ne kerüljön hátrányos helyzetbe.

193 Lásd még alább a tájékoztatáson alapuló beleegyezésről szóló 6.1.2. szakaszt.

194 Ezzel összefüggésben fel kell hívni a figyelmet arra, hogy különbséget kell tenni aközött, vajon a közvetítő hajlandó-e elvállalni az adott ügyben a közvetítést, illetve hogy az ügy alkalmas-e közvetítésre. Valamely ügy közvetítésre való alkalmasságának megállapítását követően a felek által felkért közvetítő általában továbbra is szabadon dönthet arról, hogy vállalja-e az adott ügyben a közvetítést.

- 157 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben bevált számos közvetítési szolgáltatás keretében sikeresen alkalmazzák az előzetes vizsgálatot.¹⁹⁵ Egyes programokban írásos kérdőív és telefonbeszélgetés együttes alkalmazásával mérik fel az ügy közvetítésre való alkalmasságát.

4.3 A közvetítés költségei

- Minden lehetséges erőfeszítéssel el kell kerülni az olyan helyzetet, amelyben a közvetítési költségek akadályozzák a közvetítés alkalmazását, vagy visszatartanak attól.
 - Az államoknak mérlegelniük kell jogsegély nyújtását a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítéshez.
 - A közvetítési szolgáltatások költségeiről és a további esetleges költségvonzatokról, valamint a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárások költségeivel való kölcsönhatásokról átlátható tájékoztatást kell nyújtani.
- 158 A közvetítéshez kapcsolódó összköltség feltehetően befolyásolja a felek közvetítés elfogadására való hajlandóságát. E költségek magukban foglalhatják az ügy közvetítésre való alkalmassága előzetes vizsgálatának költségeit, a közvetítői díjat, az utazási költségeket, a közvetítési üléseknek helyet adó termék bérletének költségét, adott esetben a tolmács vagy más bevont szakértők díjait, valamint a jogi képviselő esetleges költségeit. A közvetítők óra- vagy napidíja joghatóságoként, valamint az egyes közvetítési szolgáltatások között jelentősen eltérhet.
- 159 A kifejezetten a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítésre kialakított egyes kísérleti projektek díjmentes közvetítést nyújtottak a feleknek.¹⁹⁶ A tapasztalatok szerint azonban számos joghatóságon belül nehéz olyan mértékű finanszírozáshoz jutni, hogy az ilyen szolgáltatásokat hosszú távon díjmentesen biztosíthassák a felek számára.
- 160 A közvetítői díjakra számos joghatóságon belül nem vonatkoznak jogi korlátozások: a kérdést a „piaci” önszabályozás mechanizmusára bízják.¹⁹⁷ Ezzel szemben a közvetítői szövetségekhez történő csatlakozáskor számos közvetítő elfogad valamilyen díjszabást vagy magatartási szabályzatot amely előírja számára, hogy „a tárgy jellegét és összetettségét, a közvetítés várható időtartamát és a közvetítő vonatkozó szakértelmét figyelembe véve ésszerű díjakat szabjon”.¹⁹⁸ Ezzel egyidejűleg számos magatartási szabályzat hangsúlyozza, hogy „a közvetítő által felszámított díjnak az eredménytől függetlenül kell lenniük”.¹⁹⁹ Más államokban a közvetítői díjakat törvényi úton szabályozzák, vagy azt a bíróság határozhatja meg, megosztva a terheket a felek között.²⁰⁰

195 Például az **Egyesült Királyságban (Angliában és Walesben)** a reunite programja, lásd: „Mediation Leaflet” (Tájékoztató a közvetítésről), elérhető a következő címen: < <http://www.reunite.org/edit/files/Downloadable%20forms/Mediation%20Leaflet.pdf> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.); lásd még a reunite kísérleti közvetítési programjáról szóló 2006. évi jelentést (a 97. lábjegyzetben idézett mű) 10. és 13. oldalát, amely a következőket a gyermekek jogellenes elvitelével kapcsolatos ügyek közvetítésre való alkalmatlanságának jeleként értékeli: (1) az egyik szülő nem hajlandó részt venni a közvetítésben; (2) a szülők nézetei túlságosan erőteljesen ütköznek; (3) aggodalomra ad okot a családon belüli erőszak megléte vagy annak állítólagos mértéke; (4) állítólagosan gyermekbántalmazás történik.

196 Például a **francia–német** kétoldalú nemzeti közvetítési projekt, lásd még a reunite kísérleti közvetítési programjáról szóló 2006. évi jelentést (a 97. lábjegyzetben idézett mű). Lásd még: S. Vigers, Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a hasonló eszközök fejlődéséről (a 11. lábjegyzetben idézett mű); a reunite kísérleti közvetítési programjáról lásd az 5.3. szakaszt a 19. oldalon:

„A reunite a kísérleti projekt megvalósításához a Nuffield Alapítványtól kapott kutatási támogatást. A kérelmet benyújtó szülő számára – bizonyos felső összeghatárig – a közvetítéssel kapcsolatos valamennyi költséget, többek között az **Egyesült Királyságba** történő oda-vissza utazás költségeit teljes körűen finanszírozták. A szállodai tartózkodást, valamint a további utazási és megélhetési költségeket is maradéktalanul finanszírozták. A közvetítői, adminisztrációs és tolmácsolási díjakat szintén a támogatásból fedezték. Az **Egyesült Királyságban** élő szülő valamennyi utazási és megélhetési költségét megtérítették, és szükség esetén szállást biztosítottak számára.”

197 Lásd: K.J. Hopt és F. Steffek (a 2. lábjegyzetben idézett mű.), 33. o.

198 Lásd a családjogi ügyekben végzett határon átnyúló közvetítésről szóló megvalósíthatósági tanulmányt (a 13. lábjegyzetben idézett mű). 2.3.7. szakasz, 2. o.

199 Uo., 2.7.3. szakasz, 2. és 3. o.; itt további hivatkozások találhatók.

200 Lásd: S. Vigers, Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a hasonló eszközök fejlődéséről (a 11. lábjegyzetben idézett mű). 5.3. szakasz, 19. o., itt többek között **Franciaország** példáját említik, ahol a bírósághoz kapcsolódó közvetítési díjait bírósági ellenőrzés alá vonták; további példákért lásd még: K.J. Hopt és F. Steffek (a 2. lábjegyzetben idézett mű), 34. o.

- 161 Mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a közvetítés költsége ne akadályozza annak alkalmazását, vagy ne tartson vissza attól. Elismerve a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés ösztönzésének előnyeit, egyes államok díjmentes közvetítést nyújtanak az ilyen ügyekben, vagy jogsegélyrendszerüket megnyitották a közvetítés számára is.²⁰¹ Azoknak az államoknak, ahol erre még nem került sor, mérlegelniük kell a közvetítéshez nyújtott jogsegélyek biztosításának előnyeit, vagy más módon gondoskodniuk kell arról, hogy a rossz anyagi helyzetben lévő felek számára díjmentesen vagy ésszerű áron elérhetővé tegyék a közvetítési szolgáltatásokat.²⁰²
- 162 Megjegyzendő, hogy a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény jelentős eredménye, hogy a visszaviteli eljárás a kérelmet benyújtó szülő számára egyes államokban teljesen díjmentes;²⁰³ más államokban a Hágai Egyezmény szerinti eljárásokhoz igénybe vehetők a nemzeti jogsegélyrendszerek.²⁰⁴ Ösztönző erővel bírna, ha az 1980. évi egyezménnyel összefüggő, gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítéshez is hasonló támogatás állna rendelkezésre.
- 163 A gyakorlatban a közvetítéshez való hozzáférés lényeges szempontját képezik a közvetítéshez kapcsolódó költségek. A felek számára fontos a közvetítési díjakról és más lehetséges költségvonzatokról, például a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás két (valamennyi) jogrendszerben történő kötelező érvényűvé nyilvánításának díjáról szóló tájékoztatás, hogy eldönthessék, kísérletet tesznek-e a közvetítésre.
- 164 Ennélfogva a szülők számára a közvetítéshez kapcsolódó valamennyi lehetséges kiadásról részletes és egyértelmű információkkal kell szolgálni, hogy ennek alapján megfelelően felmérhessék a várható pénzügyi terheket.²⁰⁵
- 165 „Sok esetben javasolt ezeket az információkat a közvetítés előtt írásban rögzíteni”;²⁰⁶ belefoglalhatók például a közvetítés megkezdése előtt a közvetítő és a felek között gyakran megkötött közvetítési szerződésbe.²⁰⁷

201 A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény hatálya alá tartozó, a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben a következő országokban nyújtanak díjmentes közvetítést: **Dánia**, **Franciaország** (a Központi Hatóság által szervezett közvetítés esetén), **Izrael** (a bírósági támogatási egység közreműködésével végzett közvetítés esetén), **Norvégia** és **Svédország** (ha a közvetítőt a bíróság jelöli ki), lásd még az 1980. évi egyezmény alapján kidolgozott Országprofilok (a fenti 121. lábjegyzet) 19.3. szakaszának d) pontját. A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítéshez bizonyos feltételek mellett jogsegély vehető igénybe például az **Egyesült Királyságban (Anglia és Wales)**, ahol a Jogi Szolgáltatásokkal Foglalkozó Bizottság közfinanszírozási franchise-rendszerében részt vevő közvetítők vagy közvetítő szervezetek államilag finanszírozott közvetítést kínálhatnak a jogsegélyre jogosult ügyfeleknek, lásd itt: < <http://www.legalservices.gov.uk> >. Hasonlóképpen **Hollandia** is jogsegéllyel támogatja a közvetítési költségeket, feltéve, hogy a közvetítést a **holland** Jogsegély Tanácsnál (hivatalos honlap: < www.rvr.org >) nyilvántartásba vett közvetítő végzi, lásd a jogsegélyről szóló **holland** törvényt (Wet op de rechtsbijstand). Ezenfelül, az 1980. évi egyezmény alapján kidolgozott Országprofilok (uo.) szerint a jogsegély fedezheti a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés költségeit, például a következő joghatóságokon belül: **Argentína**, **Egyesült Királyság (Észak-Írország)**, **Izrael**, **Svájc** és **Szlovénia**.

202 Lásd még az Európa Tanács polgári ügyekben végzett közvetítéséről szóló Rec (2002) 10. számú ajánlásában (a fenti 53. lábjegyzet) foglalt III. alapelvet (Organisation of mediation [A közvetítés szervezése]):

„9. Az államoknak mérlegelniük kell annak lehetőségét, hogy teljesen vagy részben díjmentes közvetítést szervezzenek és biztosítsanak, vagy hogy jogsegélyt nyújtsanak a közvetítéshez, különösen, ha az egyik fél érdekei különleges védelmet tesznek szükségessé.

10. Ahol a közvetítés költségekkel jár, ezeknek ésszerűnek és a szóban forgó ügy jelentőségével, valamint a közvetítő által végzett munka mennyiségével arányosnak kell lenniük.”

203 Az 1980. évi egyezmény 26. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy a Szerződő Államok nem számíthatják fel a kérelmezővel szemben az (egyezmény szerinti) eljárás költségeit, számos Szerződő Állam ugyanakkor élt azzal a lehetőséggel, hogy a 26. cikket illetően fenntartást tegyen, és ennek keretében a Hágai Egyezmény szerinti eljárásra a jogjoghatóságukon belül érvényes, a jogsegélyre vonatkozó rendes jogi előírásokat alkalmazták; a részleteket lásd még az 1980. évi egyezmény alapján kidolgozott Országprofilokban (a fenti 121. lábjegyzet).

204 Lásd még a családjogi ügyekben végzett határon átnyúló közvetítésről szóló megvalósíthatósági tanulmányt (a 13. lábjegyzetben idézett mű). 2.3.7. szakasz, 12. o.; a részletesebb információkat lásd még az 1980. évi egyezmény alapján kidolgozott Országprofilokban (a fenti 121. lábjegyzet).

205 Lásd még az European Code of Conduct for Mediators (Közvetítők európai magatartási szabályzata) (a fenti 58. lábjegyzet) 1.3. szakaszát (Fees [Díjak]):

Amennyiben erre korábban nem került sor, a közvetítő minden esetben tájékoztatja a feleket az általa alkalmazni kívánt díjazási módról. A közvetítő nem fogadhatja el a közvetítést mindaddig, amíg valamennyi érintett fél el nem fogadta a díjazására vonatkozó alapelveket.”

206 Lásd a családjogi ügyekben végzett határon átnyúló közvetítésről szóló megvalósíthatósági tanulmányt (a 13. lábjegyzetben idézett mű). 2.7. szakasz, 12. o.

207 Lásd alább a közvetítési szerződésről szóló 4.5. szakaszt.

4.4 A közvetítés helye

- 166 A 2.6. szakaszban ismertetettek szerint a földrajzi távolság különleges nehézségeket vet fel a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés során. A személyes találkozót igénylő közvetítési ülés(ek) szervezése költséges és időigényes lehet. Mindazonáltal sok tapasztalt közvetítő javasolja a személyes találkozót, ha az megvalósítható.
- A közös személyes közvetítési ülés helyszínének meghatározásakor mindkét szülő véleményét és aggályait figyelembe kell venni.
 - A személyes közvetítési ülések helyszínéül választott épületnek semlegesnek és az adott ügyben végzett közvetítéshez megfelelőnek kell lennie.
 - Amennyiben nem megfelelő vagy nem megoldható, hogy mindkét fél személyesen jelen legyen a közvetítési ülésen, mérlegelni kell a távolsági és a közvetett közvetítés lehetőségét.
- 167 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyben végzett közvetítésre felkért közvetítőknek egyeztetniük kell a felekkel arról, van-e lehetőség személyes közvetítési ülésekre, valamint az ilyen ülések megfelelő helyszínéről; e két tényező az adott ügy körülményeitől függ.
- 168 A gyermek elvitelével kapcsolatos ügyekben a közvetítési ülésekre igen gyakran abban az országban kerül sor, ahová a gyermeket vitték. Ennek egyik előnye, hogy amíg a hátrahagyott szülő az adott országban tartózkodik, ideiglenes kapcsolatfelvételre kerülhet sor közöttük és a gyermek között; ez kedvezően befolyásolhatja a közvetítést.²⁰⁸ További előny, hogy a közvetítési folyamat így egyszerűbben összekapcsolható a Hágai Egyezmény szerinti bírósági eljárással. Ugyanakkor a hátrahagyott szülő – aki már a közvetítési kísérlethez adott hozzájárulását is engedményként értékelheti (azzal szemben, hogy maradhatna egyszerűen a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásnál) – újabb igazságtalansággként élheti meg, hogy azt az államot választják helyszíneként, ahová a gyermeket elvitték. Az utazási költségekhez hasonló gyakorlati akadályokon túl a hátrahagyott szülő – vízum- és bevándorlási problémák miatt – jogi nehézségekkel is szembesülhet a gyermek elvitelének helye szerinti államba történő beutazáskor (lásd a fenti 2.7. szakaszt). Másrészről az a lehetőség, hogy a hátrahagyott szülő a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásban való részvétel céljából esetleg megjelenik abban az államban, ahová a gyermeket elvitték (ehhez is szükséges vízum – lásd a 2.7. szakaszt), alkalmat teremthet arra, hogy az adott államban kísérletet tegyenek a közvetítésre. Ilyen esetben a hátrahagyott szülőnek legalább nem kell további utazási költségeket viselnie.
- 169 Ezzel szemben újabb gyakorlati problémákat vethet fel, ha a személyes közvetítési ülésre abban az országban kerül sor, ahonnan a gyermeket jogellenesen elvitték. Az elvivő szülőre ebben az országban büntetőeljárás várhat (lásd a fenti 2.8. szakaszt), illetve előfordulhat, hogy távolléte esetén nem szívesen bízza a gyermeket harmadik személy gondjaira.
- 170 Kivételes körülmények között mérlegelni lehet, hogy a személyes közvetítési ülést egy harmadik „semleges” országban tartsák meg. Az utazási költségek és a vízumproblémák azonban akadályt jelenthetnek.
- 171 Ami a személyes közvetítési ülés tényleges helyszínét illeti, nyilvánvaló, hogy a találkozóknak semleges helyen, például egy bírósági épület termeiben vagy egy közvetítési szolgáltatást nyújtó független szerv épületében kell zajlania. A felek számára valamely vallási vagy közösségi épület is semleges helyszínnek minősülhet. A közvetítési ülés helyszínének az adott ügy szempontjából megfelelőnek kell lennie, tehát például szükség esetén kellő mértékben szavatolnia kell az érintettek biztonságát.²⁰⁹

208 S. Kiesewetter és C.C. Paul, „Family Mediation in an International Context: Cross-Border Parental Child Abduction, Custody and Access Conflicts: Traits and Guidelines” (Családjogi közvetítés nemzetközi szinten: a gyermekek szülők általi jogellenes külföldre vitele, felügyelettel és láthatással kapcsolatos konfliktusok: jellemzők és iránymutatások), in S. Kiesewetter és C.C. Paul (szerk.) (a 98. lábjegyzetben idézett mű), 46. és 47. o.

209 Lásd például a családon belüli erőszak esetén felmerülő sajátos igényekkel összefüggésben az alábbi 10. fejezetet.

- 172 Noha a békés megoldás eléréséhez a közvetítők általában kulcsfontosságúnak tartják a személyes ülés légkörét, az adott ügy körülményei határozzák meg, hogy melyik lehetőség megvalósítható és melyik a legmegfelelőbb. Amennyiben a személyes közvetítés nem megfelelő vagy nem megvalósítható, távközvetítés is választható. A modern technológia segítségével viszonylag könnyen szervezhető virtuális személyes találkozók.²¹⁰ Egyes államokban, például Ausztráliában a nagy földrajzi kiterjedés miatt az elmúlt években gyors fejlődés történt a – telefonos, videokapcsolatos vagy online – távközvetítési szolgáltatások (más néven az online vitarendezés) terén.²¹¹
- 173 Távközvetítés során ugyanakkor több sajátos nehézség merül fel,²¹² például, hogy hogyan biztosítható a közvetítési ülés bizalmas jellege. Ezzel egyidejűleg a közvetítési ülés szervezésének gyakorlati vonatkozásait is körültekintően mérlegelni kell. A közvetítés méltányos és semleges jellegével kapcsolatos kételyek eloszlatása érdekében például egyéni közvetítés esetén célszerű, ha a közvetítő nem az egyik féllel közösen (azaz az adott féllel egy helyiségben) kapcsolódik be a videobeszélgetésbe.
- 174 A távközvetítés olyan esetekben is hasznos lehet, ahol felmerül a családon belüli erőszak vádja, illetve ahol az egyik fél jelzi, hogy noha a közvetítésben részt kíván venni, komoly nehézséget jelentene számára, hogy a másik féllel közös helyiségben tartózkodjon.²¹³

4.5 A közvetítési szerződés – A közvetítésbe történő tájékoztatáson alapuló beleegyezés

- **Annak érdekében, hogy a felek pontosan tisztában legyenek a közvetítési szolgáltatás feltételeivel, javasolt, hogy a közvetítő és a felek kössenek szerződést (közvetítési szerződés).**
- **A közvetítési szerződésben világosan fel kell tüntetni a közvetítési folyamattal – többek között a várható költségekkel – kapcsolatos szükséges információkat.**
- **Közvetítési szerződés hiányában gondoskodni kell arról, hogy a közvetítés megkezdése előtt a felek más módon megfelelően tájékozódjanak a közvetítési szolgáltatás feltételeiről.**

- 175 Annak biztosítása érdekében, hogy a felek kellő tájékoztatás birtokában egyezzenek bele a közvetítésbe, mérlegelni kell a közvetítő és a felek között a közvetítési szolgáltatás feltételeiről kötött írásbeli megállapodás kidolgozását, hacsak az érintett jogrendszer e feltételeket másképp nem szabályozza.²¹⁴ A közvetítési szerződésnek egyértelműnek kell lennie és tartalmaznia kell a közvetítési folyamattal kapcsolatos szükséges információkat.
- 176 A szerződésben ismertetni kell a közvetítő mint semleges és pártatlan harmadik fél szerepét. Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a közvetítő csupán a felek közötti kommunikációt segíti, és egyik felet sem képviseli. Ez utóbbi különös jelentőséggel bír akkor, ha a közvetítés kétnyelvű, kétoldalú nemzeti társmediáció útján valósul meg olyan határon átnyúló családjogi konfliktusban, ahol a felek közelebb érezhetik magukhoz az ő nyelvüket beszélő és a velük azonos kulturális háttérrel rendelkező közvetítőt.²¹⁵

210 A technológia nemzetközi családjogi közvetítésben történő alkalmazásáról lásd például a következőt: M. Kucinski, „The Pitfalls and Possibilities of Using Technology in Mediating Cross-Border Child Custody Cases” (A technológia alkalmazásának buktatói és lehetőségei a határon átnyúló gyermekfelügyeleti ügyekben végzett közvetítés során), *Journal of Dispute Resolution*, 2010, 297. és azt követő oldalak, a 312. és azt követő oldalak.

211 Az **ausztrál** online családjogi vitarendezési szolgálat létrehozásáról lásd például a következőt: T. Casey, E. Wilson-Evered és S. Aldridge, „The Proof is in the Pudding: The Value of Research in the Establishment of a National Online Family Dispute Resolution Service” (A puding próbája az evés: a kutatás jelentősége a nemzeti online családjogi vitarendezés szolgálat létrehozásában), az Australian Institute of Family Studies (Ausztrál Családtudományi Intézet) 11. konferenciájának jegyzőkönyve, elérhető a következő címen: < <http://www.aifs.gov.au/conferences/aifs11/> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

212 A távközvetítés során felmerülő sajátos nehézségekről lásd a „Dispute Resolution and Information Technology” (Vitarendezés és információs technológia) című bevált gyakorlatról szóló útmutatóval kapcsolatos alapelvek tervezetét, szerző: Ausztrál Nemzeti Alternatív Vitarendezési Tanácsadó Szövetség (NADRAC), 2002., elérhető a következő címen: < <http://www.nadrac.gov.au/publications/PublicationsByDate/Pages/PrinciplesonTechnologyandADR.aspx> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

213 Lásd alább a közvetítésről és a családon belüli erőszakkal kapcsolatos vádakról szóló 10. fejezetet.

214 Lásd még a 6.1.2. szakaszt.

215 Lásd még a kétnyelvű, kétoldalú nemzeti társmediáció fogalmáról szóló 6.2.3. szakaszt.

- 177 A nemzetközi családjogi vitával összefüggésben létrejött közvetítési szerződésben fel kell hívni a figyelmet a szülői megállapodásokkal, valamint e megállapodásoknak az egyes érintett jogrendszerekben történő végrehajtásával kapcsolatos vonatkozó jogi tájékoztatás/tanácsadás igénybevételének fontosságára, egyúttal rámutatva arra, hogy a közvetítő maga, még ha esetleg jogi információkra is utal, nem nyújt jogi tanácsadást.²¹⁶ E tekintetben hasznos lehet a felek szakértő jogi képviselőivel folytatott szoros együttműködés, és/vagy fel lehet hívni a felek figyelmét független jogi szaktanácsokkal szolgáló forrásokra.
- 178 A közvetítési szerződésben ki kell emelni a közvetítési folyamat bizalmas jellegének fontosságát, és fel kell hívni a figyelmet az alkalmazandó jogi rendelkezésekre.²¹⁷ Ezenfelül a szerződés olyan kikötést is tartalmazhat, amely tiltja, hogy a felek beidéztesék a közvetítőt.²¹⁸
- 179 A szerződésben fel kell tüntetni az alkalmazott közvetítési módszereket/modelleket, valamint a közvetítés alkalmazási körét.²¹⁹
- 180 A szerződésnek továbbá részletesen fel kell sorolnia a közvetítés lehetséges költségeit.²²⁰
- 181 A fenti információkat közvetítési szerződés hiányában is írásban kell közölni a felekkel, például tájékoztató füzetek, személyre szabott levél vagy a honlapon elérhető általános szerződési feltételek formájában; ez utóbbira a közvetítés megkezdése előtt hivatkozni kell.

5 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés alkalmazási köre

- 182 A közvetítés bírósági eljárással szembeni előnyeinek említésekor minden esetben nagy hangsúlyt kap a közvetítés alkalmazási köre. Általános megítélés szerint a közvetítés hatékonyabban kezeli egy adott konfliktus valamennyi vetületét, mivel annak keretében olyan jogi szempontból érdektelen kérdések is megvitathatók, amelyeknek a bírósági meghallgatáson nem lenne helye. Családjogi vita esetén a közvetítés elősegítheti olyan régi, hosszú idő óta fennálló családi viszályok feloldását, amelyeknek adott esetben csupán tünete az aktuális vita. Mindez azonban időigényes folyamat lehet.

5.1 A sürgős kérdések előtérbe helyezése

- **A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény hatálya alá tartozó, a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítésnek rendkívül szigorú időbeli követelményeknek kell megfelelnie, ezért korlátozni kell annak alkalmazási körét.**
- **Megfelelő egyensúlyt kell teremteni a fenntartható egyezségeen alapuló megoldás kialakításához szükséges témakörök tárgyalása és a szigorú határidők betartása között.**

216 Lásd még az Európa Tanács családjogi közvetítésről szóló R (98) 1. számú ajánlásának (a fenti 52. lábjegyzet) III. részét (Process of mediation [A közvetítési folyamat]):

„Az államoknak gondoskodniuk kell arról, hogy megfelelő mechanizmusok álljanak rendelkezésre a közvetítési folyamat következő alapelvek szerinti lebonyolításához: (...) x. a közvetítő jogi információkkal szolgálhat, jogi tanácsot azonban nem adhat. Adott esetben tájékoztatnia kell a feleket arról, hogy ügyvéddel vagy más illetékes szakemberrel konzultálhatnak.”

217 A titoktartásról az alábbi 6.1.5. szakaszban található részletes információ.

218 Azt a példát, amelyben a közvetítés bizalmas jellegének törvényi védelme nem biztosított, ezért a következő visszatartó erejű rendelkezést illesztik be a szerződés szövegébe: „amennyiben valamely fél beidézeti a közvetítőt, és a vallomástétel nem kötelező, a közvetítő ügyvédi díjának költségei az adott felet terhelik”, lásd: K.K. Kovach (a 110. lábjegyzetben idézett mű), 197. és 198. o.

219 A közvetítés alkalmazási köréről lásd alább az 5. fejezetet.

220 Lásd még az American Bar Association (Amerikai Ügyvédi Kamara), az American Arbitration Association (Amerikai Választottbírói Szövetség) és az Association for Conflict Resolution (Konfliktusmegoldási Szövetség) által 1994-ben kidolgozott és 2005-ben módosított **amerikai** magatartási szabályzat (a fenti 56. lábjegyzet) VIII. szabályát.

- 183 A gyermekek jogellenes külföldre vitelét jellemző sajátos körülmények között végzett közvetítést a vonatkozó nemzetközi jogi keretre figyelemmel kell végrehajtani. A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezménynek való megfelelés érdekében a közvetítésnek rendkívül szigorú időbeli követelményeknek kell eleget tennie, ezért előfordulhat, hogy korlátozni kell annak alkalmazási körét. Az 1980. évi egyezmény ezen túlmenően a közvetítés során érintett témakörök tekintetében is iránymutatással szolgálhat.
- 184 A legfontosabb megoldandó kérdés nyilvánvalóan a gyermek visszavitele. Amint arra a 2006. évi Különleges Bizottság számára készült összehasonlító tanulmány e tekintetben rámutatott:
 „(Az) 1980. évi egyezmény szerinti kérelem elsődleges célja az egyik Szerződő Államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező és egy másik Szerződő Államba jogellenesen elvitt vagy ott jogellenesen elrejtett gyermek visszavitelének elérése (...). Az egyezmény alapfeltevése értelmében a felügyeleti/kapcsolattartási jogot érintő kérdésekben hozott határozatok tekintetében továbbra is a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam rendelkezik joghatósággal, és a gyermek ezen államba történő haladéktalan visszavitele lehetővé teszi a gyermek érdekében történő gyors határozathozatalt, mielőtt a gyermek a másik államban beilleszkedne.”²²¹
- 185 A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény célja, hogy mielőbb helyreállítsa a jogellenes elvitelt megelőző helyzetet, és a felügyeletet és kapcsolattartást érintő, többek között a gyermek esetleges elköltözésének kérdésére vonatkozó távlati határozatok meghozatalát az – 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezménnyel és az említett alapelvet támogató más vonatkozó jogi eszközökkel összhangban a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti Államban található – illetékes bíróságra bízza. Alkalmazandó kivétel hiányában a Hágai Egyezmény szerinti visszavitel iránti kérelem ügyében eljáró bíró köteles elrendelni a gyermek visszavitelét.
- 186 Ez alapján felmerülhet a kérdés, hogy a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény hatálya alá tartozó, gyermek jogellenes elvitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítésnek a gyermek illetékes joghatóságba történő azonnali visszavitelének körülményeire kell-e korlátozódnia. Erre egyértelműen nem a válasz. Az 1980. évi egyezménnyel összefüggésben végzett közvetítés során megvitatható az a lehetőség is, hogy a gyermek nem tér vissza, valamint ennek feltételei, körülményei és az ehhez kapcsolódó kérdések, azaz a gyermek költözésére vonatkozó hosszú távú döntés. Az ilyen kérdések közvetítés során történő tárgyalása elvben nem ellentétes az 1980. évi egyezménnyel és más vonatkozó eszközökkel, noha a jogi keret természetesen befolyásolja, hogy milyen konkrét megegyezés születhet.²²²
- 187 Megjegyzendő, hogy a közvetítést nem kötik a bírósági eljárásokra alkalmazandó joghatósági korlátozások. Míg a bírósági eljárás kizárólag olyan kérdéseket érinthet, amelyekben a bíróság (nemzetközi) joghatósággal rendelkezik, a közvetítésre nem vonatkoznak hasonló korlátozások, noha a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásnak a különböző jogrendszerekben való jogilag kötelező érvényűvé tételekor szerepet kapnak a joghatóságot érintő kérdések. Ennélfogva széles körben elfogadott, hogy a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés nem csupán a visszavitelnek vagy a visszavitel elmaradásának feltételeit és körülményeit tárgyalhatja, hanem a felek szülői felelősségét érintő hosszabb távú kérdéseket, többek között a felügyeleti, kapcsolattartási vagy akár a gyermektartásdíjjal kapcsolatos intézkedéseket is.
- 188 Ezzel szemben a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárás általánosságban nem foglalkozhat a felügyeleti jog érdemével. A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény 16. cikke kimondja, hogy „(a) gyermek (...) jogellenes elviteléről vagy elrejtéséről szóló értesítés kézhezvételét követően annak a Szerződő Államnak az igazságügyi vagy államigazgatási szervei, ahová a gyermeket vitték, vagy ahol a gyermeket elrejtették, mindaddig nem döntenek a szülői felügyeleti jog érdemét illetően, amíg nem születik határozat arról, hogy a gyermeket (...) nem kell visszavinni (...)”. Az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény e tekintetben megerősíti az 1980. évi egyezmény rendelkezéseit: a felügyeleti joggal kapcsolatos hosszú távú határozatok tekintetében a gyermeknek a jogellenes elvitelt közvetlenül megelőző szokásos tartózkodási helye szerinti Állam illetékes bírósága rendelkezik joghatósággal. Az 1980. évi egyezmény 16. cikke szerint a felügyeleti kérdésekben fennálló

221 Lásd: S. Vigers, Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a hasonló eszközök fejlődéséről (a 11. lábjegyzetben idézett mű), 3.1. szakasz, 10. és 11. o.

222 Lásd még: S. Vigers, „Mediating International Child Abduction Cases - The Hague Convention” (Közvetítés a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben – a Hágai Egyezmény) (a 95. lábjegyzetben idézett mű), 39. és azt követő oldalak; lásd még: E. Carl és M. Erb-Klunemann, „Integrating Mediation into Court Proceedings in Cross-Border Family Cases” (A közvetítésnek a határon átnyúló családjogi ügyekben folytatott bírósági eljárásokba való beépítése), in S. Kiesewetter és C.C. Paul (szerk.) (a 98. lábjegyzetben idézett mű), 59–76. o.

joghatóság többnyire csak a Hágai Egyezmény szerinti, folyamatban lévő visszaviteli eljárások lezárását követően ruházható át a megkeresett állam bíróságaira.²²³

- 189 Annak meghatározásakor, hogy a közvetítési ülés során a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos adott ügyben pontosan mely kérdések érinthetők, megfelelő egyensúlyt kell teremteni a fenntartható egyezségeen alapuló megoldás kialakításához szükséges témakörök tárgyalása és a szigorú határidők betartása között. Emellett a közvetítés alkalmazási körének meghatározásakor körültekintően mérlegelni kell, hogy milyen esetleges (további) lépésekre van szükség ahhoz, hogy a valamely témakörben létrejött megállapodást mindkét érintett jogrendszerben jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá nyilvánítsák. Elképzelhető például, hogy a tartásdíjjal kapcsolatos kérdéseknek a gyermek visszaviteléről szóló megállapodásba történő beillesztése – a bonyolult joghatósági vonatkozások miatt – a szóban forgó esetben jelentősen hátráltathatja a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás végrehajthatóvá nyilvánítását a két jogrendszerben.²²⁴ Ilyenkor ajánlatos a tartásdíj kérdését különválasztani a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügy elsődleges szempontjaitól, azaz a gyermek visszavitelétől vagy visszavitelének megtagadásától, valamint a szülői felelősséget érintő esetleges kapcsolódó kérdésektől. A feleket tájékoztatni kell arról, hogy amennyiben ebben a szakaszban valamely kérdést a közvetítés alkalmazási köréből kizárnak, az nem lesz akadálya annak, hogy ezeket később, külön közvetítési ülés keretében ismét napirendre tűzzék.

5.2 A joghatóság és az alkalmazandó jog jelentősége a szülői felelősség és a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásban érintett további témakörök szempontjából

→ **A nemzetközi családjogi közvetítésben figyelembe kell venni a közvetítés során érintett témakörök, valamint a joghatóság és az alkalmazandó jog szempontjai közötti kölcsönhatásokat.**

- 190 A nemzetközi családjogi vitákban végzett közvetítéskor figyelembe kell venni a közvetítés során érintett témakörök, valamint az alkalmazandó joggal és a joghatósággal kapcsolatos kérdések közötti kölcsönhatásokat. A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás joghatása sok esetben csak bírósági közreműködéssel biztosítható, akár nyilvántartásba vételről, akár a megállapodás bírósági határozatba foglalásáról van szó. Ennélfogva fontos megvizsgálni, hogy a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásban foglalt kérdéseket illetően mely bíróság(ok) rendelkezik (rendelkeznek) joghatósággal, valamint ki kell térni az alkalmazandó jog kérdésére is. Amennyiben a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás szerteágazó témakörökkel foglalkozik, a megállapodás tartalma joghatásának biztosításához egynél több bírósági vagy közigazgatási hatóság bevonására is szükség lehet.²²⁵

6 Közvetítési alapelvek/modellek/módszerek

- 191 A közvetítés minőségének biztosítására számos közvetítési alapelvet dolgoztak ki, amelyek közül több megtalálható a közvetítésre vonatkozó jogszabályokban, magatartási szabályzatokban és más kapcsolódó eszközökben. Néhány ilyen alapelv, például a pártatlanság és a semlegesség gyakran akár a közvetítés fogalmának meghatározásában is szerepel.
- 192 Noha a különböző joghatóságokon belül és az egyes közvetítő szervezetek által népszerűsített közvetítési alapelvek eltérhetnek, számos közös jellemző fogalmazható meg. Ez az útmutató a leggyakrabban szorgalmazott alapelvekkel kapcsolatos bevált gyakorlatokat ismerteti, amelyek a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés terén különös jelentőséggel bírnak.
- 193 Az egyes államokban és a különböző közvetítési rendszerek keretében alkalmazott közvetítési modellek és módszerek tekintetében ennél is színesebb kép rajzolódik ki, így az útmutató nem nyújthat teljes áttekintést. A közvetítési módszerekre és modellekre irányuló megközelítések sokféleségét tiszteletben

223 A joghatóság és az alkalmazandó jogi szabályok kérdéséről lásd az alábbi 13. fejezetet; a joghatóságnak az 1996. évi egyezmény 7. cikke szerinti megváltozásával kapcsolatban lásd még: Practical Handbook on the 1996 Hague Child Protection Convention (A 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezményről szóló gyakorlati kézikönyv), 13. fejezet (elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Publications” [Kiadványok] menüpontban).

224 A joghatóság kérdéséről további információk találhatóak alább az 5.2. szakaszban és a 13. fejezetben.

225 A joghatóság és az alkalmazandó jog kérdéséről lásd az alábbi 13. fejezetet.

tartva az útmutató bizonyos olyan bevált gyakorlatokra kívánja felhívni a figyelmet, amelyek a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés során eredményesen alkalmazhatók.

6.1 Közvetítési alapelvek – Nemzetközi normák

6.1.1 A KÖZVETÍTÉS ÖNKÉNTESÉGE

- A közvetítés önkéntes folyamat.
- A Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárás megindítását nem lehet függővé tenni a közvetítésben vagy a közvetítésről szóló tájékoztató ülésen való részvételtől.
- A közvetítés vállalására való hajlandóság vagy annak hiánya nem befolyásolhatja a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárást.

- 194 A közvetítés lényegéből fakad, hogy a felek önkéntes folyamat keretében törekednek a közöttük fennálló vita békés rendezésére. Az „önkéntesség” a közvetítés alapvető, nem vitatott alapelve, amely gyakran szerepel a közvetítés fogalmának meghatározásában, és ezért azt a közvetítés ezen útmutatóban alkalmazott definíciójába is beillesztettük.²²⁶
- 195 Az „önkéntesség” alapelve nem ellentétes azzal az egyes joghatóságokon belül előírt követelménnyel, hogy a közvetítésről szóló kötelező tájékoztató ülésen kell részt venni.²²⁷ Még azon joghatóságok esetében is elmondható, ahol a vitában érintett felek kötelesek kísérletet tenni a közvetítésre,²²⁸ hogy a gyakorlat összeegyeztethető a közvetítés önkéntes jellegével, feltéve, hogy a feleket nem kényszerítik a vita közvetítés keretében történő tényleges rendezésére.
- 196 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben a közvetítés alkalmazása nem késleltetheti a gyors visszaviteli eljárást, ezért a közvetítés ösztönzését célzó „kötelező” intézkedések alkalmazását körültekintően kell mérlegelni.
- 197 A Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárás megindítása nem tehető függővé attól, hogy mindkét fél részt vesz-e a közvetítésről szóló tájékoztató ülésen, különösen akkor, ha ennek következtében a gyermeket elvivő szülő egyoldalúan késleltetni tudná az eljárás megindítását. Mindemellett a szülők közvetítésben való részvételét ösztönző kötelező intézkedések nem hagyhatják figyelmen kívül a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyek sajátos körülményeit. Az államoknak meg kell vizsgálniuk, hogy a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény hatálya alá tartozó, gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyek szempontjából megfelelőek-e a nemzetközi családjogi vitákban alkalmazott, a közvetítés ösztönzését célzó mechanizmusok.
- 198 Az ilyen esetek visszatérő jellemzője például, hogy a hátrahagyott szülő nem ismeri a megkeresett állam jogrendszerét (vagyis azon államét, ahová a gyermeket vitték), és nem beszéli az adott állam nyelvét, míg a gyermeket elvivő szülő rendszerint legalább a nyelv révén kapcsolódik az adott államhoz. Ebben az esetben a hátrahagyott szülő nagy valószínűséggel méltánytalanul fogja érezni, ha nyomást gyakorolnak rá annak érdekében, hogy részt vegyen a kizárólag a megkeresett állam nyelvén rendelkezésre álló közvetítésben, ahol nem lesz lehetősége saját anyanyelvén kommunikálni. Amennyiben a hátrahagyott szülővel ilyen helyzetben azt éreztetik, hogy a Hágai Egyezmény szerinti eljárás megindítása a közvetítésben való részvételi hajlandóságától függ, ezt az érintett szülő valószínűleg indokolatlan nyomásként fogja érzékelni, és ezért az a kívánt hatással ellentétes hatást ér el.

226 Lásd a fenti „Fogalom meghatározás” című szakaszt.

227 **Franciaországban** és **Németországban** például a gyermeket érintő szülői jogvitában a családjogi bíró kötelezheti a szülőket a közvetítéssel kapcsolatos tájékoztató ülésen való részvételre, arra azonban nem, hogy kísérletet is tegyenek a közvetítésre, lásd a **francia** polgári törvénykönyv (legutóbb 2004-ben módosított) 373-2-M. cikkét és (legutóbb 2002-ben módosított) 255. cikkét, valamint a **német** belföldi családjogi eljárási törvény (FamFG) (legutóbb 2012-ben módosított) 156. §-a, (1) bekezdésének 3. mondatát, valamint (legutóbb 2012-ben módosított) 81. §-a (2) bekezdésének 5. pontját; ezenfelül **Ausztráliában** a bíróság elrendelheti, hogy „az eljárásban érintett felek családjogi vitarendezésben (...), többek között közvetítésben vegyenek részt”, lásd az 1975. évi (legutóbb a 2010. évi 147. sz. törvénnyel módosított) családjogi törvény 13 C. és azt követő cikkeit (a fenti 174. lábjegyzet). A polgári ügyekben végzett közvetítéssel kapcsolatos kötelező ülésekről további információért lásd még: K.J. Hopt és F. Steffek (a 2. lábjegyzetben idézett mű), 12. o.

228 Lásd: H. Joyce, „Mediation and Domestic Violence: Legislative Responses” (Közvetítés és családon belüli erőszak: jogalkotási válaszok), Comment (Vélemény), *Journal of the American Academy of Matrimonial Law*, 14. köt., (1997), 451. o.

- 199 Mindkét szülőt tájékoztatni kell arról, hogy a közvetítés csupán lehetőség, amelyet a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljáráson felül vehetnek igénybe. A szülőknek a közvetítés megkezdésére vagy folyamatban lévő közvetítés esetén annak folytatására való hajlandósága vagy e hajlandóság hiánya nem befolyásolhatja a bíróság határozatát.²²⁹

6.1.2 TÁJÉKOZTATÁSON ALAPULÓ BELEEGYEZÉS

→ **A felek közvetítésben való részvételre vonatkozó döntésének tájékoztatáson alapuló beleegyezésen kell alapulnia.**

- 200 Annak érdekében, hogy a felek tájékozott döntést hozhassanak a közvetítésben való részvételről, a közvetítési folyamatot megelőzően a közvetítésre és a kapcsolódó kérdésekre vonatkozó minden szükséges információt a rendelkezésükre kell bocsátani.²³⁰ Ezek a következőket jelentik: a közvetítési folyamattal és a folyamatot meghatározó alapelvekkel, például a titoktartással kapcsolatos részletes információk; az alkalmazott módszerre és modellre vonatkozó részletes adatok, valamint a gyakorlati vonatkozásokkal kapcsolatos információk; a feleket terhelő esetleges költségek. Ezenfelül tájékoztatást kell nyújtani a közvetítés és a bírósági eljárás közötti összefüggésről. A feleket tájékoztatni kell arról, hogy a közvetítés csupán lehetőség, és hogy az arra tett kísérlet nem érinti a bírósági eljáráshoz való hozzáférésüket.
- 201 Amennyiben a közvetítő és a felek a közvetítés feltételeit közvetítési szerződésbe foglalják, ez tartalmazhatja a vonatkozó információkat (a „közvetítési szerződés” kérdéséről lásd még a fenti 4.5. szakaszt).
- 202 Mivel a nemzetközi családjogi vitákat rendkívül összetett jogi helyzet jellemzi, fel kell hívni a felek figyelmét arra, hogy a közvetítés során folytatott egyeztetés megalapozottsága érdekében, valamint a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás kidolgozásának és a megállapodás érintett joghatóságokon belüli joghatása biztosításának támogatásához jogi szaktanácsadás igénybevételére van szükség. Az ilyen információkhoz való hozzáférést a Központi Hatóság vagy a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős, e célra létrehozott központi kapcsolattartó pont közreműködése is megkönnyítheti (lásd „A közvetítéshez való hozzáférés” című fenti 4. fejezetet), illetve azt a felek szakértői jogi képviselői is biztosíthatják.²³¹

6.1.3 A KÖZVETÍTÉSRE VALÓ ALKALMASSÁG VIZSGÁLATA

→ **Vizsgálati folyamat keretében fel kell mérni, hogy egy adott ügy alkalmas-e közvetítésre.**

- 203 Az előzetes vizsgálat előnyeit a fenti 2.1. és 4.2. szakaszban ismertettük.

229 Lásd még a következőt: S. Vigers, Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a hasonló eszközök fejlődéséről (a 11. lábjegyzetben idézett mű), 5.1. szakasz, 17. és 18. o. a reunite kísérleti közvetítési programjáról (a fenti 97. lábjegyzet):

„A reunite kísérleti projektje keretében a potenciális résztvevők megkeresésekor mindkét szülő számára hangsúlyozták, hogy a közvetítés kizárólag a két fél teljes körű hozzájárulásával folytatható le, és a közvetítésben való részvételi szándék megtagadása nem befolyásolja a Hágai Egyezmény szerinti eljárás iránti kérelem eredményét.”

230 Lásd alább A közvetítési struktúrák kialakításának alapelvei című 1. mellékletet, többek között a „Tájékoztatáson alapuló beleegyezés” általános alapelvét.

231 Lásd alább a tájékozott döntéshozatalról szóló 6.1.7. szakaszt; lásd még az Európa Tanács családjogi közvetítéséről szóló R (98) 1. számú ajánlásának (a fenti 52. lábjegyzet) III. részét (Process of mediation [A közvetítési folyamat]):

„Az államoknak gondoskodniuk kell arról, hogy megfelelő mechanizmusok álljanak rendelkezésre a közvetítési folyamat következő alapelvek szerinti lebonyolításához: (...)

x. a közvetítő jogi információkkal szolgálhat, jogi tanácsot azonban nem adhat. Adott esetben tájékoztatnia kell a feleket arról, hogy ügyvéddel vagy más illetékes szakemberrel konzultálhatnak.”

6.1.4 SEMLEGESSÉG, FÜGGETLENSÉG, PÁRTATLANSÁG ÉS MÉLTÁNYOSSÁG

→ **A semlegesség, függetlenség, pártatlanság és méltányosság általános alapelvei a közvetítés nélkülözhetetlen elemei; ezeket biztosítékokkal kell védeni.**

- 204 A semlegesség, függetlenség, pártatlanság és méltányosság általános alapelvei a közvetítés kulcsfontosságú jellemzői.²³² Noha ezek a közvetítési folyamat különböző szempontjait érintik, szorosan összekapcsolódnak. A közvetítésnek a folyamat eredménye tekintetében semlegesnek kell lennie. A közvetítőnek a közvetítés lebonyolítási módját tekintve függetlenül kell eljárnia. Ezzel egyidejűleg pártatlannak kell lennie a két féllel szemben.²³³ Végül pedig a közvetítést méltányos módon kell végezni. Ez utóbbi követelményből következik, hogy a feleknek egyenlő esélyt kell adni a közvetítési folyamatban való részvételre. A kiegyensúlyozott alkupozíciók biztosítása érdekében a közvetítési folyamatot az egyes ügyek során felmerülő igényekhez kell igazítani. Például a lehető legnagyobb mértékben tiszteletben kell tartani a felek azon kívánságát, hogy az anyanyelvüket vagy egy általuk szívesen beszélt nyelvet használhassanak.²³⁴

6.1.5 TITOKTARTÁS

→ **Az államoknak gondoskodniuk kell arról, hogy megfelelő biztosítékokkal támogassák a közvetítés bizalmas jellegét.**
 → **Az államoknak mérlegelniük kell olyan szabályok bevezetését, amelyek biztosítják, hogy bizonyos alkalmazandó kivételektől eltekintve a közvetítő és a közvetítésben érintett többi személyt ne kötelezhessék arra, hogy polgári vagy kereskedelmi eljárásban a közvetítéssel kapcsolatos közlésekről vallomást tegyenek.**
 → **A nemzetközi családjogi közvetítés során a feleket teljes körűen tájékoztatni kell a titoktartásra az egyes érintett joghatóságokban vonatkozó szabályokról.**

- 205 Az alkalmazandó jogra is figyelemmel,²³⁵ a felek eltérő megállapodása hiányában, a közvetítés során és azzal összefüggésben elhangzott valamennyi közlést bizalmasan kell kezelni.²³⁶ A közvetítéshez kapcsolódó közlések bizalmas kezelése hozzájárul egy olyan bizalmi légkör megteremtéséhez, amelyben a felek a vitájuk rendezését célzó számos különböző lehetséges megoldásról szabadon egyeztethetnek. A felek feltehetően kevésbé hajlandók több különböző lehetőséget mérlegelni, ha attól tartanak, hogy javaslataikat engedményként értelmezik és a jogi eljárásban felhasználják ellenük. Gyermekelviteli ügyekben például a hátrahagyott szülő valószínűleg nem szívesen adja jelét annak, hogy elfogadható számára, hogy a gyermek a másik joghatóságban maradjon, ha attól fél, hogy ezt a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében „hozzájárulásként” értelmezhetik.

232 Lásd még a következőt: S. Vigers, Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a hasonló eszközök fejlődéséről (a 11. lábjegyzetben idézett mű), 3.2–3.4. szakasz, 11–13. o., valamint az Európa Tanács családjogi közvetítéséről szóló R (98) 1. számú ajánlásának (a fenti 52. lábjegyzet) III. részét (Process of mediation [A közvetítési folyamat]): „Az államoknak gondoskodniuk kell arról, hogy megfelelő mechanizmusok álljanak rendelkezésre a közvetítési folyamat következő alapelvek szerinti lebonyolításához:

i. a közvetítő pártatlan a két féllel szemben;
 ii. a közvetítő a közvetítési folyamat eredménye tekintetében semleges;
 iii. a közvetítő tiszteletben tartja a felek nézőpontját és fenntartja az alkupozíciók közötti egyensúlyt”.

233 Lásd még az **amerikai** magatartási szabályzat (a fenti 56. lábjegyzet) II. szabályát; lásd még az AIFI családjogi közvetítéssel kapcsolatos bevált gyakorlatról szóló útmutatójának (a 144. lábjegyzetben idézett mű) 8. cikkét; lásd még a következőt: J. Zawid, „Practical and Ethical Implications of Mediating International Child Abduction Cases: A New Frontier for Mediators” (A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés gyakorlati és etikai vonatkozásai: újabb határterület a közvetítők számára), *Inter-American Law Review*, 40. köt., 2008., 1. és azt követő oldalak; 37. és azt követő oldalak.

234 Lásd a fenti 2.5. szakaszt.

235 A titoktartás alapelve alóli kivételeket illetően lásd az alábbi 211. bekezdést.

236 Lásd még az amerikai magatartási szabályzat (a fenti 56. lábjegyzet) V. szabályát; lásd még az AIFI családjogi közvetítéssel kapcsolatos bevált gyakorlatról szóló útmutatójának (a 144. lábjegyzetben idézett mű) 7. cikkét.

- 206 A közvetítésre utalásban érintett illetékes bíróság vagy Központi Hatóság számára a közvetítés megkezdésére, folytatására vagy lezárására vonatkozóan nyújtott, kizárólag adminisztratív jellegű tájékoztatás nem jelenti a titoktartási követelmény megsértését.²³⁷ Ezzel ellentétben a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben az ilyen információmegosztás fontos részét képezi a közvetítők, a Központi Hatóságok és a bíróságok közötti szervezeti együttműködésnek.²³⁸
- 207 A közvetítés bizalmas jellegét különféle intézkedések alkalmazásával biztosítják. A közvetítés bizalmas jellegéről a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény számos Szerződő Államában jogszabály rendelkezik.²³⁹ Ezenfelül a közvetítő és a felek között a közvetítést megelőzően kötött szerződések gyakran tartalmazzak a titoktartásra vonatkozó előírásokat.²⁴⁰ Szerepelhetnek benne például olyan feltételek, amelyek megtiltják, hogy a felek beidéztessék a közvetítőt, vagy akár olyan visszatartó érvényű rendelkezés is, amelynek értelmében a közvetítőt beidéztető félnek viselnie kell a közvetítő ügyvédi díjainak költségét.²⁴¹
- 208 Ha azonban nincs olyan jogszabály vagy a bíróságot kötelező más előírás, amely a közvetítőt és a közvetítési folyamatban részt vevő más személyeket felmentené az alól, hogy polgári vagy kereskedelmi eljárásokban a közvetítéssel kapcsolatban tudomásukra jutott információkról vallomástételre lehessen kötelezni őket, az ilyen eljárások során sérülhet a közvetítés bizalmas jellege.

237 Lásd még az Európa Tanács családjogi közvetítésről szóló R (98) 1. számú ajánlását (a fenti 52. lábjegyzet): „V. A közvetítés és az igazságügyi vagy más illetékes hatóság előtti eljárás közötti kapcsolat (...) b. Az államoknak olyan mechanizmusokat kell életbe léptetniük, amelyek: (...) iii. tájékoztatják az igazságügyi vagy más illetékes hatóságot arról, hogy a felek folytatják-e a közvetítést, illetve hogy megállapodásra jutottak-e”.

238 Lásd a fenti 2.1.2. szakaszt.

239 Lásd az 1980. egyezmény alapján kidolgozott Országprofilok (a fenti 121. lábjegyzet) 19.2. szakaszát; többek között a következő államok rendelkeznek jogszabályban a közvetítés bizalmas jellegéről: Amerikai Egyesült Államok (az Egyesült Államok egyes szövetségi államaiban eltérő szabályok alkalmazandók), **Belgium, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Írország, Izrael, Lengyelország, Litvánia, Magyarország, Norvégia, Panama, Paraguay, Románia, Spanyolország, Svájc, Svédország és Szlovénia.**

240 Lásd a fenti 4.5. szakaszt; lásd még: S. Vigers, „Mediating International Child Abduction Cases - The Hague Convention” (Közvetítés a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben – a Hágai Egyezmény) (a 95. lábjegyzetben idézett mű), 47. és azt követő oldalak.

241 Lásd: K.K. Kovach (a 110. lábjegyzetben idézett mű), 197. és 198. o.

- 209 Az államoknak mérlegelniük kell olyan szabályok bevezetését, amelyek biztosítják, hogy bizonyos alkalmazandó kivételektől eltekintve ez ne történjen meg.²⁴² Különböző regionális eszközök, például a közvetítésről szóló európai irányelv²⁴³ vagy az Amerikai Egyesült Államok közvetítésre vonatkozó mintatörvénye²⁴⁴ előírja, hogy a közvetítés bizalmas jellegét ilyen jogalkotási intézkedésekkel kell szavatolni. Számos állam már bevezetett ilyen intézkedéseket.
- 210 A közvetítőnek teljes körűen tájékoztatnia kell a feleket a titoktartással kapcsolatos alkalmazandó szabályokról. Nemzetközi családjogi közvetítés esetén elengedhetetlenül fontos, hogy mindkét (valamennyi) érintett joghatóság titoktartással kapcsolatos nézeteit figyelembe vegyék. A feleknek tisztában kell lenniük azzal, hogy a közvetítés során kicserélt információk felhasználhatók-e a szóban forgó joghatóságok valamelyikének bíróságán. Ha a közvetítő nem ismeri a másik joghatóság titoktartásra vonatkozó előírásait, fel kell hívnia a felek figyelmét arra, hogy ezek a szabályok eltérőek lehetnek, és hogy a közvetítés során elhangzottak a másik joghatóságon belül nem feltétlenül minősülnek bizalmas jellegűnek. A felek számára javasolható, hogy a kérdéssel forduljanak szakértő jogi képviselőjükhez. Mindemellett a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény alapján kidolgozott Országprofilok hasznos információforrásként szolgálhatnak az egyezmény Szerződő Államaiban a közvetítés bizalmas jellegére vonatkozó meglévő jogszabályokról.²⁴⁵

242 A kivételeket lásd az alábbi 211. bekezdésben.

243 A közvetítésről szóló európai irányelv (a fenti 5. lábjegyzet), lásd a 7. cikket (A közvetítés bizalmas jellege):

“(1) Tekintve, hogy a közvetítés bizalmas jelleggel végzendő, a tagállamok – a felek ettől eltérő megállapodása hiányában – biztosítják, hogy sem a közvetítők, sem a közvetítési folyamat adminisztrációjában részt vevő személyek nem kötelezhetők bizonyítékot szolgáltatni polgári és kereskedelmi bírósági, vagy választott bírósági eljárásban olyan információkról, melyek a közvetítési eljárás során azzal kapcsolatban merülnek fel, kivéve:

a) ha ezt az érintett tagállam közzétételével kapcsolatos nyomós indokok szükségessé teszik, különösen ha gyermekek érdekei védelméhez vagy személyek testi vagy lelki épsége megsértésének megakadályozásához kívánatos; vagy

b) ha a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás tartalmának hozzáférhetővé tétele szükséges a megállapodás végrehajtásához vagy érvényesítéséhez.

(2) Az (1) bekezdésben említettek nem akadályozhatják meg a tagállamokat abban, hogy szigorúbb intézkedéseket hozzanak a közvetítés bizalmas jellegének védelmében.” Lásd még az Európa Tanács családjogi közvetítéséről szóló R (98) 1. számú ajánlásának (a fenti 52. lábjegyzet) III. részét (Process of mediation [A közvetítési folyamat]):

„Az államoknak gondoskodniuk kell arról, hogy megfelelő mechanizmusok álljanak rendelkezésre a közvetítési folyamat következő alapelvek szerinti lebonyolításához: (...)

v. a családjogi közvetítés lebonyolítása körülményeinek szavatolniuk kell a magánélet védelmét;

vi. a közvetítés során elhangzottak bizalmas információk, és azok később kizárólag a felek hozzájárulásával, illetve a nemzeti jog által engedélyezett esetekben használhatók fel”.

244 Az **Egyesült Államok** egységes közvetítési törvénye (a fenti 54. lábjegyzet), lásd a 4. szakaszt (Privilege against disclosure; admissibility; discovery [A kötelező közzététel tilalma; elfogadhatóság; hozzáférhetővé tétel]):

„a) A 6. szakaszban foglalt eltérő rendelkezések kivételével a közvetítésen elhangzottak a b) alszakasz értelmében bizalmas információk, és eljárás keretében nem tehetők hozzáférhetővé, illetve nem fogadhatók el bizonyítékként, kivéve, ha az 5. szakasz értelmében e tilalom alól felmentést adnak vagy azt eleve kizárják.

b) Eljárás során a következő kiváltságok alkalmazandók:

1. A közvetítésben részt vevő fél megtagadhatja a közvetítésen elhangzottak nyilvánosságra hozatalát, és megakadályozhatja, hogy más személy ezeket nyilvánosságra hozza.

2. A közvetítő megtagadhatja a közvetítésen elhangzottak nyilvánosságra hozatalát, és megakadályozhatja, hogy más személy nyilvánosságra hozza a közvetítő által a közvetítés során közölteket.

3. Valamely nem részes résztvevő fél megtagadhatja a részéről a közvetítésen elhangzottak nyilvánosságra hozatalát, és megakadályozhatja, hogy más személy ezeket nyilvánosságra hozza.

c) A más módon elfogadható vagy hozzáférhetővé teendő bizonyítékok vagy információk kizárólag a közvetítés során történő nyilvánosságra hozataluk vagy felhasználásuk okán nem válnak elfogadhatatlanná, illetve nem mentesülnek a hozzáférhetővé tétel követelménye alól.”

245 A fenti 121. lábjegyzet; lásd még a 239. lábjegyzetet. Az Országprofilokban említett vonatkozó jogszabályok – amennyiben ezeket az érintett Szerződő Államok rendelkezésre bocsátották – az Országprofilokkal együtt elérhetők a Hágai Konferencia honlapján.

- 211 Az elkövetett vagy tervezett bűncselekményekkel kapcsolatos információk természetesen kivételt képeznek a titoktartás alapelve alól. A közvetítés bizalmas jellegét szabályozó több előírás kifejezetten rendelkezik kivételekről e tekintetben.²⁴⁶ Ezenfelül a kivételek más jellegű, például büntetőjogi előírásokból közvetlenül is eredhetnek. Az ilyen előírások értelmében a közvetítő vagy a közvetítésben részt vevő más személy kötelezhető arra, hogy bizonyos információkról beszámoljon a rendőrségnek, illetve ha az információ a gyermek testi vagy lelki épségét fenyegető veszélyre utal, esetlegesen további gyermekjóléti szervezeteknek vagy más gyermekvédelmi szerveknek. Az, hogy ilyen esetben a közvetítő kötelezhető-e arra, hogy a közvetítés során tudomására jutott információkról bíróság előtt vallomást tegyen, már más kérdés, amely az alkalmazandó jogtól függ.

6.1.6 A GYERMEK ÉRDEKEINEK ÉS JÓLÉTÉNEK FIGYELEMBEVÉTELE

- **A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés során figyelembe kell venni az érintett gyermek érdekeit és jólétét.**
- **A közvetítőnek a szülőket gyermekeik szükségleteinek előtérbe helyezésére kell ösztönöznie, és emlékeztetnie kell őket arra, hogy legfőbb felelősségük gyermekeik jólétének biztosítása, valamint arra, hogy tájékozottassák és hallgassák meg gyermekeiket.**²⁴⁷

- 212 Tekintettel arra, hogy a felügyeleti és a kapcsolattartási joggal kapcsolatos szülői vitákban végzett közvetítés eredménye közvetlen hatással van az érintett gyermekre, a közvetítés során figyelembe kell venni a gyermek érdekeit és jólétét. A közvetítés természetesen nem irányító jellegű folyamat; a közvetítő mindössze elősegíti a felek közötti kommunikációt, lehetővé téve számukra, hogy a közöttük lévő konfliktusra számukra megfelelő megoldást találjanak. A közvetítőnek azonban:

„különleges figyelmet kell fordítania a gyermek jólétére és mindenek felett álló érdekére, a szülőket gyermekeik szükségleteinek előtérbe helyezésére kell ösztönöznie, és emlékeztetnie kell őket arra, hogy legfőbb felelősségük gyermekeik jólétének biztosítása, valamint arra, hogy tájékoztatniuk kell és meg kell hallgatniuk gyermekeiket.”²⁴⁸

246 Lásd még a közvetítésről szóló európai irányelv (a fenti 5. lábjegyzet) 7. cikkének a) pontját, amely kivételről rendelkezik abban az esetben, „ha ezt az érintett tagállam közrendjével kapcsolatos nyomós indokok szükségessé teszik, különösen ha gyermekek érdekei védelméhez vagy személyek testi vagy lelki épsége megsértésének megakadályozásához kívánatos”; lásd még az **Egyesült Államok** egységes közvetítési törvényének (a fenti 54. lábjegyzet) 6. szakaszát (Exceptions to privilege [A kötelezettség alóli kivételek]):

„a) A 4. szakasz értelmében a kötelezettség nem vonatkozik arra a közvetítés során elhangzott közlésre:

1. amely megállapodás részét képezi, és ezt a megállapodás részes felei által aláírt jegyzőkönyv tanúsítja;
2. amely a(z) (a nyilvános jegyzőkönyvekről szóló törvényre utaló törvényi hivatkozás beillesztendő) értelmében nyilvánosan hozzáférhető, illetve nyilvános vagy a törvényi előírás szerint elvben nyilvános közvetítési ülés során hangzott el;
3. amelyet testi sértés vagy erőszakos bűncselekmény tervezett elkövetésére utaló fenyegetés vagy kijelentés;
4. amelyet bűncselekmény kiterveléséhez, bűncselekmény elkövetésére irányuló kísérlethez vagy bűncselekmény elkövetéséhez, illetve folyamatban lévő bűncselekmény vagy büntetendő tevékenység leplezéséhez szándékosan felhasználnak;
5. amelyet valamely közvetítő ellen benyújtott, szakmai kötelességszegésre vagy mulasztásra vonatkozó állítás vagy panasz bizonyítékaul vagy cáfolatául kértek vagy ajánlottak fel;
6. amelyet a c) alszakaszban foglalt eltérő rendelkezések kivételével a közvetítés során tanúsított magatartás alapján a közvetítés valamely részes fele, nem részes részt vevő fele vagy valamely fél képviselője ellen benyújtott, szakmai kötelességszegésre vagy mulasztásra vonatkozó állítás vagy panasz bizonyítékaul vagy cáfolatául kértek vagy ajánlottak fel;
7. amelyet bántalmazás, elhanyagolás, elhagyás vagy kizsákmányolás bizonyítékaul vagy cáfolatául kértek vagy ajánlottak fel olyan eljárásban, amelynek egy gyermek- vagy felnőttvédelmi szolgáltató szerv részes fele, kivéve, ha (A. alternatíva: a(z) (az állam neve beillesztendő, például gyermek- vagy felnőttvédelmi) ügyet a bíróság közvetítésre utalja, és abban egy állami szerv működik közre.)
(B. alternatíva: a(z) (az állam neve beillesztendő, például gyermek- vagy felnőttvédelmi) közvetítésben állami szerv működik közre) (...).”

247 Ez az alapelv az Európa Tanács családjogi közvetítéséről szóló R (98) 1. számú ajánlásának (a fenti 52. lábjegyzet) III. részében (Process of mediation [A közvetítési folyamat]) is érvényesül.

248 Uo.

- 213 A máltai folyamattal összefüggő közvetítési struktúrák kialakítására vonatkozó alapelvek²⁴⁹ szintén elismerik e szempont jelentőségét, amikor kimondják, hogy a szülőknek segítséget kell nyújtani „a gyermek érdekeit és jólétét figyelembe vevő” megállapodás elérésében.
- 214 Az érintett gyermek érdekeinek és jólétének figyelembevétele mellett, hogy kellő jelentőséget tulajdonít a gyermek jogainak, egyúttal a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás joghatásának biztosítása szempontjából is meghatározó lehet. A szülői felelősségre vonatkozó szülői megállapodásokat számos államban bíróságnak kell jóváhagynia, amely így gondoskodik arról, hogy az összhangban álljon az érintett gyermek mindenek felett álló érdekével.

6.1.7 TÁJÉKOZOTT DÖNTÉSHOZATAL ÉS A JOGI TANÁCSADÁSHOZ VALÓ MEGFELELŐ HOZZÁFÉRÉS

- **A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben eljáró közvetítő köteles felhívni a felek figyelmét annak jelentőségére, hogy mindkét (valamennyi) érintett jogrendszerben értékeljék a jogi helyzetet.**
- **A feleknek hozzá kell férniük a vonatkozó jogi információkhoz.**

- 215 A felek egyezségén alapuló megoldásnak tájékozott döntéshozatalon kell alapulnia.²⁵⁰ A feleknek maradéktalanul tisztában kell lenniük saját jogaikkal és köteleességeikkel, valamint döntéseik jogi következményeivel. Amint azt korábban már hangsúlyoztuk, a nemzetközi családjogi vitákat különösen bonyolult jogi helyzet jellemzi. Ennélfogva a felek figyelmét fel kell hívni arra, hogy a közvetítés során folytatott egyeztetés megalapozottsága érdekében, valamint a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás kidolgozásának és a megállapodás érintett joghatóságokon belüli joghatása biztosításának támogatásához jogi szaktanácsadás igénybevételére van szükség.
- 216 A feleknek hozzá kell férniük a jogi szaktanácsadáshoz.²⁵¹ A vonatkozó jogi információkhoz való hozzáférést a Központi Hatóság vagy a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős, e célra létrehozott központi kapcsolattartó pont közreműködése is megkönnyítheti (lásd a fenti 4.1.4. szakaszt), illetve azt a felek szakértő jogi képviselői is biztosíthatják.²⁵²
- 217 Amennyiben csak az egyik fél rendelkezik jogi képviseléssel, a közvetítőnek fel kell hívnia a másik fél figyelmét a jogi információkhoz való hozzáférés szükségességére. Természetesen maga a közvetítő is adhat bizonyos jogi információkat, ugyanakkor tisztáznia kell, hogy jogi tanácsadással nem szolgálhat.

6.1.8 INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIA

- **A nemzetközi családjogi vitákban folytatott közvetítést interkulturális kompetenciával rendelkező közvetítőknek kell végezniük.**

- 218 Amint arra fent rámutattunk, a nemzetközi családjogi vitákban végzett közvetítés részes felei sokszor eltérő kulturális és vallási háttérrel rendelkeznek.²⁵³ Az ilyen ügyekben eljáró közvetítőknek jártasnak kell lenniük az esetlegesen felmerülő kulturális és vallási kérdésekben, és azokkal szemben érzékenységet kell tanúsítaniuk. E tekintetben speciális képzésre van szükség.²⁵⁴

249 Lásd alább az 1. mellékletet.

250 Lásd uo., többek között a „Tájékozott döntéshozatal és a jogi tanácsadáshoz való megfelelő hozzáférés” általános alapelveit.

251 Lásd még a tájékoztatáson alapuló beleegyezésről szóló fenti 6.1.2. szakasz 202. bekezdését.

252 Lásd még az Európa Tanács családjogi közvetítéséről szóló R (98) 1. számú ajánlásának (a fenti 52. lábjegyzet) III. részét (Process of mediation [A közvetítési folyamat]):

„Az államoknak gondoskodniuk kell arról, hogy megfelelő mechanizmusok álljanak rendelkezésre a közvetítési folyamat következő alapelvek szerinti lebonyolításához: (...)

x. a közvetítő jogi információkkal szolgálhat, jogi tanácsot azonban nem adhat. Adott esetben tájékoztatnia kell a feleket arról, hogy ügyvéddel vagy más illetékes szakemberrel konzultálhatnak.”

253 Lásd a fenti 2.4. szakaszt; lásd még például: K. Kriegel, „Interkulturelle Aspekte und ihre Bedeutung in der Mediation”, in S. Kiesewetter és C.C. Paul (szerk.) (a 98. lábjegyzetben idézett mű) 91–104. o.; R. Chouchani Hatem (a 110. lábjegyzetben idézett mű), 43–71. o.;

D. Ganancia (a 110. lábjegyzetben idézett mű), 132. és azt követő oldalak; M.A. Kucinski (a 110. lábjegyzetben idézett mű), 555–582. o.

254 A képzés témaköréről lásd alább az 14. fejezetet.

6.1.9 A KÖZVETÍTŐK VAGY KÖZVETÍTŐ SZERVEZETEK KÉPESÍTÉSE – KÉPZÉSI MINIMUMKÖVETELMÉNYEK

→ A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben olyan tapasztalt családjogi közvetítőknél kell közvetítést végeznie, akik az ilyen jellegű közvetítés területén speciális képzésben részesültek.

- 219 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben közvetítést végző közvetítők számára szakképzést kell előírni. További információ a fenti 3. szakaszban található.

6.2 Közvetítési modellek és módszerek

- 220 Amint azt már korábban leszögeztük, az egyes államokban és a különböző közvetítési rendszerek keretében alkalmazott közvetítési modellek és módszerek tekintetében ez az útmutató nem nyújthat teljes áttekintést. Ezenfelül nem állapíthatja meg, hogy egy adott modell vagy módszer megfelelőbb valamely másíknál. Az útmutató olyan konkrét bevált gyakorlatokra kívánja felhívni a figyelmet, amelyek a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés során eredményesen alkalmazhatók.

6.2.1 KÖZVETLEN VAGY KÖZVETETT KÖZVETÍTÉS

→ Az adott ügy körülményeitől függ, hogy a közvetlen vagy a közvetett közvetítés-e a legmegfelelőbb.

- 221 A közvetlen vagy közvetett közvetítés,²⁵⁵ illetve a kettő együttes alkalmazásával kapcsolatos döntés az ügy körülményeitől függ, úgymint a földrajzi helyhez kapcsolódó költségek, az állítólagos családon belüli erőszak (lásd a 10. fejezetet) stb. A döntés ezenfelül szorosan összefügg a közvetítés helyszínének meghatározására irányuló döntéssel, amennyiben az eljárás módjaként a személyes ülést választották (lásd a fenti 4.4. szakaszt).

6.2.2 EGYÉNI KÖZVETÍTÉS VAGY TÁRSMEDIÁCIÓ

→ A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos, súlyos konfliktussal terhelt ügyekben – amennyiben megvalósítható – javasolt a társmediáció alkalmazása.

- 222 A társmediációt, azaz a két közvetítő által végzett közvetítést korábban több különböző, kifejezetten a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekhez kidolgozott közvetítési program keretében sikerrel alkalmazták ilyen ügyekben.

²⁵⁵ A fogalmak meghatározásait lásd a fenti „Fogalommeghatározások” című szakaszban.

- 223 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos, súlyos konfliktussal terhelt ügyekben végzett közvetítés rendkívül intenzív és összetett feladat; a felek között érzelmeiktől fűtött, és akár robbanékony hangulatú párbeszéd alakulhatnak ki. Ilyen körülmények között különösen előnyösnek bizonyult a társmediáció használata.²⁵⁶ A társmediáció előnyeit a két közvetítő tapasztalatának, ismereteinek és módszereinek ötvözése biztosítja, aminek köszönhetően az ilyen súlyos konfliktusokkal járó ügyekben nagyobb esély van egyezsége alapuló megoldás elérésére. A két közvetítő jelenléte már önmagában is megkönnyítheti a teremben a nyugodt és az egyeztetés szempontjából konstruktív légkör kialakítását. A közvetítők közötti együttműködés példaként állhat a szülők előtt. Ezenfelül már önmagában előnyt jelent, hogy a társmediáció során a felek a közvetítési ülések ideje alatt egészen biztosan nem maradnak kettesben egyedül. Ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítést szűk időkereten belül kell lebonyolítani, ami azt jelentheti, hogy a közvetítési üléseket két-három órás ülésekből álló rövid ülésorozat keretében kell megszervezni. Tekintettel arra, hogy az ilyen körülmények között zajló közvetítés nagy terhet ró a közvetítőre, a társmediáció valamennyi érintett fél számára kedvező lehet.²⁵⁷
- 224 Vannak azonban olyan esetek, ahol a társmediáció nem megvalósítható. A társmediáció költségei feltehetően meghaladják az egyéni közvetítés költségét. Ezenfelül nehézséget okozhat, hogy az adott rövid határidőn belül két alkalmas közvetítőt kell találni. Mindemellett, ha a két közvetítő korábban még nem vett részt társmediációban, fennáll a veszélye, hogy csak bizonyos idő elteltével tudnak alkalmazkodni a társmediáció eltérő dinamikájához. Ez rávilágít arra, hogy milyen előnyökkel jár, ha a közvetítést egy, a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyek jogvitáinak közvetítésében tapasztalt közvetítő egyénileg végzi, ez ugyanis valószínűleg olcsóbb, könnyebben ütemezhető és nem jár azzal a kockázattal, hogy a korábban társmediációt még nem végző két közvetítő eltérő módszereket alkalmaz.
- 225 Mindazonáltal, tekintettel a társmediáció számos előnyére, a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény hatálya alá tartozó, gyermek jogellenes elvitelével kapcsolatos ügyekre vonatkozó közvetítési programok tervezésekor mérlegelni kell a társmediáció súlyos konfliktussal terhelt ügyekben történő alkalmazását.²⁵⁸

6.2.3 A KÉTNyelvű, kétoldalú kulturális közvetítés fogalma

- **A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben – amennyiben ez megfelelő és megvalósítható – ösztönözni kell a kétnyelvű, kétoldalú kulturális közvetítés alkalmazását.**
- **A Központi Hatóságon vagy a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó ponton keresztül tájékoztatást kell nyújtani az érintett feleknek a választható közvetítési modellekről és eljárásokról.**

- 226 A társmediáció egyik különleges formája a kétnyelvű, kétoldalú kulturális közvetítés. A kétnyelvű, kétoldalú kulturális közvetítés a különböző államokból származó és eltérő anyanyelvet beszélő felek közötti közvetítéshez szükséges interkulturális kompetenciára és nyelvismeretre vonatkozó sajátos igényeket elégíti ki.

256 Lásd például a reunite kísérleti közvetítési programjáról szóló 2006. évi jelentés (a 97. lábjegyzetben idézett mű) 42–44. oldalát a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben szerzett közvetítői tapasztalatokról.

257 A reunite kísérleti közvetítési programjáról szóló 2006. évi jelentés (uo.) 11. oldala szerint a közvetítők határozottan javasolták, hogy a közvetítést ilyen esetekben társmediáció formájában végezzék.

258 Az 1980. évi egyezmény társmediációt is biztosító Szerződő Államait lásd még az Országprofilok (a fenti 121. lábjegyzet) 19.1. szakaszának d) pontjában. A társmediáció például az **Amerikai Egyesült Államokban, Ausztráliában, Belgiumban, az Egyesült Királyságban (Anglia és Wales, Észak-Írország), Franciaországban, Litvániában, Magyarországon, Németországban és Szlovéniában** vehető igénybe.

- 227 E modell értelmében a közvetítést két tapasztalt családjogi közvetítő végzi: egyikük az egyik, másikuk a másik fél államából származik, illetve kulturális háttérrel rendelkeznek. Ahol a két származási államban beszélt nyelv eltérő, a közvetítők a szükséges nyelvtudással is rendelkeznek, noha hangsúlyozni kell, hogy legalább az egyiküknek jól kell értenie a másik érintett nyelvet is. A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekhez kidolgozott, kétoldalú nemzeti közvetítést alkalmazó egyes közvetítési rendszerek két további kérdésben, mégpedig a közvetítők neme és szakmai hozzáértése tekintetében is törekednek az egyensúly megteremtésére. Ezekben a rendszerekben a társmediációt egy férfi és egy női közvetítő végzi, akik közül az egyik jogi, a másik szociálpszichológiai szakterületen tevékenykedik. Ennek köszönhetően a különböző közvetítési problémák kezelésekor jól ötvözhető a szakmai ismeretek és a kulturális kompetencia. Az ilyen különböző nemű és eltérő szakmai háttérrel rendelkező közvetítőket alkalmazó társmediációs programok tehát kétnyelvű, illetve kulturális, nemi és szakmai szempontból kétoldalú közvetítési programnak nevezhetők.²⁵⁹
- 228 A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény hatálya alá tartozó, gyermek jogellenes elvitelével kapcsolatos ügyekkel foglalkozó kétoldalú kulturális közvetítési rendszerek története egy kétoldalú francia–német parlamenti közvetítési kezdeményezésig nyúlik vissza. A Németország és Franciaország közötti, mindkét ország állampolgárait érintő, különösen bonyolult jogellenes elviteli ügyekhez nyújtott segítségként a francia és a német igazságügyi miniszter 1998-ban úgy döntött, hogy parlamenti közvetítői csoportot hoz létre, és finanszírozza annak tevékenységét. A három francia és három német – köztük egy-egy európai parlamenti – képviselőből álló csoport 1999-ben kezdte meg a munkáját. Az ügyekben egy francia és egy német közvetítő társmediáció formájában közvetített.²⁶⁰ A parlamenti rendszert 2003-ban felváltotta a két ország parlamenten kívüli hivatásos közvetítőit tömörítő program, amely 2006-ig működött.²⁶¹ A parlamenti képviselők közreműködésétől a független hivatásos közvetítők által végzett társmediáció irányába tett elmozdulás fontos előrelépés volt arra nézve, hogy elkerülhetővé váljon a magánjellegű családjogi viták politizálódása és nacionalista értelmezése.²⁶²
- 229 A francia–német közvetítési projekt kedvező tapasztalataiból merítve²⁶³ Németországban újabb kétoldalú nemzeti közvetítési projektek indultak (többek között az Amerikai Egyesült Államokkal, valamint ilyen volt a német–lengyel kísérleti kétoldalú nemzeti közvetítési program).

259 Ilyenek például a MiKK e.V. **német** nonprofit szervezet révén jelenleg elérhető közvetítési programok: a (2007-ben indult) **német–lengyel** projekt, a (2004-ben indult) **német–amerikai** projekt, a **francia** és a **német** Igazságügyi Minisztérium által megszervezett és finanszírozott (2003 és 2006 közötti) **francia–német** közvetítői program munkáját továbbvivő **német–francia** projekt, valamint a reunite-tal együttműködésben megvalósított (2003/4-ben indult) **német–brit** projekt, részletes információ a fenti 97. lábjegyzetben található. Lásd még a 2008. évi Wrocław Nyilatkozatot, amely ismerteti az ilyen kétoldalú kulturális közvetítési programok által teljesíteni kívánt alapelveket, a következő műben: S. Kiesewetter, C.C. Paul és E. Dobiejewska, „Breslauer Erklärung zur binationalen Kindschaftsmediation”, in FamRZ 2008/8. sz., 753. és azt követő oldalak; a Wrocław Nyilatkozat a következő címen is elérhető: < <http://www.mikk-ev.de/english/codex-and-declarations/wroclaw-declaration/> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.)

260 A parlamenti közvetítési kezdeményezésre irányuló projekt rövid bemutatását lásd a **francia–német** kétoldalú nemzeti szakmai társmediációról szóló jelentésben itt: T. Elsen, M. Kitzing és A. Bottger, „Professionelle binationale Co-Mediation in familienrechtlichen Streitigkeiten (insbesondere Umgang) – Endbericht”, Hannover 2005. A **francia–német** parlamenti közvetítési projektben hivatásos közvetítők is részt vettek, lásd *uo.*

261 Lásd még *uo.*, „A **német** Igazságügyi Minisztérium becslése szerint a csoport a 2003. októberi megalakulásától a 2006. márciusi feloszlásáig tartó időszakban hozzávetőleg 30 közvetítési ügyben járt vagy jár el.” Annak ismeretében, hogy 2006-ban megszűnik a projekt kormányzati finanszírozása, az ügyben közreműködő hivatásos közvetítők a projekt fennmaradásának megalapozására 2005-ben létrehoztak egy európai kétoldalú nemzeti családjogi közvetítéssel foglalkozó szövetséget (*Mediation familiale binationale en Europe* [MFBE]).

262 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos különösen bonyolult ügyek többségét a média sajnálatos módon még inkább kiélezi azáltal, hogy rendszeresen eltúlozza az ügyek állampolgársághoz kapcsolódó vonatkozásait. A felek állampolgársága a vonatkozó nemzetközi jogi keretben, különösen a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezményben, de ugyanígy más eszközökben, például az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezményben és a Brüsszel IIa. rendeletben sem játszik szerepet. Az említett jogi eszközök értelmében az érintett gyermek szokásos tartózkodási helye a meghatározó.

263 Részletes információk a **német** Igazságügyi Minisztérium kérésére a **német** kétoldalú nemzeti szakmai közvetítési projektről készült jelentésben található: T. Elsen, M. Kitzing és A. Bottger (a 260. lábjegyzetben idézett mű); lásd még: E. Carl, J.-P. Copin és L. Ripke, *Das deutsch-französische Modellprojekt professioneller Mediation*, KindPrax 2005, 25–28. o.

- 230 Természetesen nem önmagában az állampolgárság az a tényező, amely miatt a közvetítő szakemberek különösen alkalmasak az olyan ügyekben végzett együttes közvetítésre, ahol a felek a két közvetítő hazájából származnak. Sokkal inkább a közvetítő kulturális háttere és ebből eredő azon képessége számít, hogy tisztában van az adott fél értékrendjével és elvárásaival, valamint hogy a kulturális vonatkozású verbális és nonverbális megnyilatkozásokat úgy tudja tolmácsolni, hogy azok érthetőbbé válnak a másik fél számára. Utóbbi értelemszerűen feltételezi, hogy a közvetítő jártas a másik fél kultúrájában.
- 231 Felismerve, hogy egy adott személy kultúráját az állampolgárságon túl további számos tényező befolyásolja, valamint hogy egy adott ügyben további szempontok, például a vallás vagy egy meghatározott etnikai csoporthoz való tartozás az állampolgárságnál jóval erősebben hatást gyakorolhat egy személy kultúrájára, jogosan merül fel az igény, hogy alapelveként utaljunk a „kétoldalú kulturális közvetítés” ösztönzésére.²⁶⁴
- 232 A „kétnyelvű”, „kétoldalú kulturális” társmediáció nagy előnye, hogy önbizalom-erősítő keretként szolgálhat a felek számára, mivel olyan légkört teremt, amelyben a felek úgy érzik, hogy egy saját nyelvi és kulturális hátterükből származó személy megérti őket, valamint segíti a kommunikációjukat. Ugyanakkor, mivel fennáll annak a veszélye, hogy valamelyik fél azonosítja magát az egyik közvetítővel és a közvetítés során saját képviselőjeként tekint erre a személyre, a közvetítőknek hangsúlyozniuk kell semleges és pártatlan harmadik félként betöltött szerepüket.
- 233 A „kétoldalú kulturális” közvetítési modell szintén hasznos lehet akkor, ha a felek származási állama azonos, de más-más vallási vagy etnikai közösségek tagjaiként eltérő kulturális identitással rendelkeznek; ilyen esetben a közvetítést a megfelelő kulturális háttérrel rendelkező közvetítők társmediáció formájában végezhetik.
- 234 A „kétnyelvű”, „kétoldalú kulturális” társmediáció hátránya lehet annak költségvonzata. Ezenfelül a szokásos társmediációnál is komolyabb nehézséget okoz rövid határidőn belül megfelelő, rendelkezésre álló közvetítőket találni, különösen akkor, ha mindemellett két különböző nemű személy által végzett, „kétoldalú szakmai” közvetítésről van szó.
- 235 Az azonos kulturális hátterű felek részvételével zajló ügyekben a „kétoldalú kulturális” közvetítés nyilvánvalóan nem képvisel hozzáadott értéket; a két különböző nemű személy által végzett, „kétoldalú szakmai” társmediáció azonban – amennyiben megvalósítható – képviselhet ilyet.
- 236 A közvetítési modellekről a Központi Hatóságon vagy a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó ponton keresztül tájékoztatást kell nyújtani az érintett feleknek (lásd a fenti 4. fejezetet).

7 A gyermek bevonása

- 237 A gyermekeket érintő nemzetközi családjogi vitákban különböző célokat szolgálhat a gyermek vitarendezésbe történő bevonása. Elsőként a gyermek véleményének meghallgatása rávilágít a gyermek érzéseire és kívánságaira, amelyek fontos információk lehetnek annak meghatározásakor, hogy egy adott megoldás a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja-e. Másodszor tudatosíthatja a szülőknél a gyermek kívánságait, és segíthet abban, hogy egy elfogadható közös megoldás érdekében elrugaszkodjanak saját álláspontjukról.²⁶⁵ Harmadszor, a gyermek bevonása tiszteletben tartja a gyermek meghallgatáshoz való jogát²⁶⁶, miközben lehetőséget ad számára, hogy tájékozódjon a körülötte zajló eseményekről.

264 Lásd még: S. Vigers, „Mediating International Child Abduction Cases - The Hague Convention” (Közvetítés a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben – a Hágai Egyezmény) (a 95. lábjegyzetben idézett mű), 34. és azt követő oldalak.

265 Lásd például a következőt: J. McIntosh, *Child inclusion as a principle and as evidence-based practice: Applications to family law services and related sectors* (A gyermek bevonása mint alapelv és tényeken alapuló gyakorlat: a családjogi szolgáltatások területén és a kapcsolódó ágazatokban történő alkalmazás), Australian Family Relations Clearinghouse (Családi Kapcsolatokért Felelős Ausztrál Információs Központ), 2007, 1–23. o.

266 Lásd az ENSZ gyermekjogi egyezményének 12. cikkét, amely támogatja a gyermek azon jogát, hogy „bármely olyan bírói vagy közigazgatási eljárásban, amelyben érdekelt, közvetlenül vagy képviselője, illetőleg arra alkalmas szerv útján, a hazai jogszabályokban foglalt eljárási szabályoknak megfelelően meghallgassák”; a 12. cikk hatékony végrehajtását illetően lásd: General Comment No 12 (July 2009) - The right of the child to be heard (12. sz. általános észrevétel (2009. július) - A gyermek meghallgatáshoz való joga), szerző: Gyermekjogi Bizottság, elérhető a következő címen: < <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/comments.htm> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

- 238 Annak vizsgálatakor, hogy milyen mértékben lehet és kell bevonni a gyermeket a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítésbe, célszerű röviden áttekinteni a gyermekek részvételét a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásokban és általában a különböző jogrendszerekben folyó családjogi eljárásokban. Különösen a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá nyilvánításakor kell mérlegelni a kapcsolódó érintett jogrendszerekben előírt követelményeket.

7.1 A gyermek bevonása a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásokba és a családjogi eljárásokba

- 239 A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásokban a bíró határozathozatalakor a gyermek korától és érettségi szintjétől függően számításba veheti a gyermek nézeteit. Kiemelt hangsúlyt kap, ha a gyermek ellenzi a visszavitelét. Az 1980. évi egyezmény 13. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a bíróság „megtagadhatja a gyermek visszavitelének elrendelését, ha úgy találja, hogy a gyermek ellenzi a visszavitelét és elérte már az érettségnek azt a fokát, amikor nézetei már számításba veendők”.²⁶⁷
- 240 Ezt a rendelkezést eredetileg a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény 4. cikkével együtt kellett volna értelmezni, amely az egyezmény alkalmazását a 16 éven aluli gyermekekre korlátozza, és elismeri, hogy „a tizenhatodik életévét betöltő személy rendszerint képes saját véleményét alkotni, amelyet egyik szülő, illetve az igazságügyi vagy államigazgatási hatóság sem hagyhat egyszerűen figyelmen kívül”.²⁶⁸ A 13. cikk (2) bekezdésének célja, hogy mérlegelési jogkört biztosítson a bíróság számára arra az esetre, ha egy 16 év alatti idősebb gyermek ellenzi a visszavitelét.²⁶⁹

267 Mindemellet a gyermek meghallgatása annak vizsgálata szempontjából is fontos lehet, hogy az 1980. évi egyezmény 13. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében fennáll-e a veszélye annak, hogy „a gyermeket visszavitele testi vagy lelki károsodásnak tenné ki vagy bármi más módon elviselhetetlen helyzetet teremtené számára”.

268 E. Perez-Vera, Explanatory Report on the 1980 Hague Child Abduction Convention (Magyarázó jelentés a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezményről) (a 93. lábjegyzetben idézett mű), 450. o., 77. bekezdés; lásd még: P. Beaumont és P. McEleavy, *The Hague Convention on International Child Abduction* (A gyermekek jogellenes külföldre viteléről szóló Hágai Egyezmény), Oxford 1999., 177. és 178. o.

269 Az 1980. évi egyezmény 13. cikke (2) bekezdéséhez kapcsolódó részletesebb háttér-információkról lásd: E. Perez-Vera (a 268. lábjegyzetben említett helyen). Lásd még: P. McEleavy, INCADAT-Case Law Analysis Commentary: Exceptions to Return - Child's Objection - Requisite Age and Degree of Maturity (Az INCADAT adatbázisban szereplő jogesetek vizsgálatához kapcsolódó észrevételek: visszavitel alóli kivételek – a gyermek által emelt kifogás – előírt alsó korhatár és érettségi szint), elérhető a < www.incadat.com > honlapon a „Case Law Analysis” (Jogesetek vizsgálata) menüpontban.

- 241 Ma azonban ezt a rendelkezést már egyre inkább a gyermek meghallgatáshoz való átfogó jogával összefüggésben értelmezik,²⁷⁰ amelyet az ENSZ gyermekjogi egyezménye,²⁷¹ az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény,²⁷² valamint számos regionális eszköz²⁷³ és kezdeményezés²⁷⁴ egyaránt elismer.
- 242 Ezt a fejleményt a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény Szerződő Államai által az Országprofilokban²⁷⁵ megadott információk is tükrözik, és a tendenciát az 1980. és 1996. évi egyezmények gyakorlati alkalmazásával foglalkozó Különleges Bizottság hatodik ülése is tárgyalta. A Különleges Bizottság „üdvözli” az az iránti elsöprő támogatást, hogy a gyermekek a 13. cikk (2) bekezdése szerinti védekezés igénybevételétől függetlenül – életkoruknak és érettségi szintjüknek megfelelően – lehetőséget kapjanak a meghallgatásra az 1980. évi egyezmény szerinti visszaviteli eljárásokban.²⁷⁶ A Különleges Bizottság emellett elismerte, hogy „a gyermeket életkorát és érettségi szintjét figyelembe véve megfelelő módon tájékoztatni kell a folyamatban lévő eljárásról és annak lehetséges következményeiről”.²⁷⁷

270 Lásd: P. Beaumont és P. McEleavy (a 268. lábjegyzetben említett helyen).

271 Lásd az ENSZ gyermekjogi egyezményének 12. cikkét (a cikk szövege a fenti 266. lábjegyzetben olvasható), amely támogatja a gyermek meghallgatáshoz való jogát; a 12. cikk hatékony végrehajtása tekintetében lásd: General Comment No 12 (July 2009) - The right of the child to be heard (12. sz. általános észrevétel (2009. július) – A gyermek meghallgatáshoz való joga) (a 266. lábjegyzetben idézett mű).

272 Az ENSZ gyermekjogi egyezményének 12. cikkét alapul véve az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény 23. cikke (2) bekezdésének b) pontja kimondja, hogy a valamely Szerződő Államban hozott intézkedés elismerése megtagadható, „ha az intézkedést, sürgős eset kivételével, bírósági vagy közigazgatási eljárás során anélkül hozták, hogy biztosították volna a gyermek meghallgatásának a lehetőségét, megsértve a megkeresett Állam alapvető eljárási elveit”; lásd még: P. Lagarde, Explanatory Report on the 1996 Hague Child Protection Convention (Magyarázó jelentés az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezményről) (a 80. lábjegyzetben idézett mű), 585. o., 123. bekezdés.

273 Az Európa Tanács például 1996-ban elfogadta a *gyermekek jogainak gyakorlásáról szóló európai egyezményt* (2000. július 1-jén lépett hatályba), amelynek célja a gyermekek mindenek felett álló érdekének védelme számos olyan eljárási intézkedés révén, amelyek lehetővé teszik a gyermekek számára, hogy különösen a családjogi bírósági eljárásokban gyakorolhassák jogaikat. Az egyezmény az útmutató kidolgozásának időpontjában a következő országokban volt hatályos: **Ausztria, Ciprus, a Cseh Köztársaság, Finnország, Franciaország, Horvátország, Görögország, Lengyelország, Lettország, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Montenegró, Németország, Olaszország, Szlovénia, Törökország és Ukrajna**, lásd itt: < <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=160&CM=8&DF=05/12/2010&CL=ENG> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.); lásd még a 2005. március 1-jétől **Dánia** kivételével valamennyi uniós tagállamban alkalmazandó Brüsszel IIa. rendeletet, amely kiegészíti a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény ezen államokban történő alkalmazását, és tükrözi a gyermekek jogainak a jogi eljárásokban történő érvényesítése terén a közelmúltban tapasztalható gyors változásokat. A nagymértékben az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezményre épülő Brüsszel IIa. rendelet még erőteljesebben szorgalmazza a gyermekek kívánságainak figyelembevételét.

274 Például a Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child friendly justice (Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága gyermekbarát igazságszolgáltatásra vonatkozó iránymutatásai), elfogadta az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 2010. november 17-én, elérhető a következő címen: < <https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1705197&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.); lásd még: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az EU gyermekjogi ütemterve, COM(2011) 60 végleges, 2011.2.15., különösen a 6. o., elérhető a következő címen: < http://ec.europa.eu/justice/policies/children/docs/com_2011_60_en.pdf > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.). Lásd még U. Kilkelly „Listening to children about justice: Report of the Council of Europe on Child-friendly Justice” (A gyermekek igazságügygel kapcsolatos véleményének meghallgatása: az Európa Tanács jelentése a gyermekbarát igazságszolgáltatásról) című előkészítő jelentését, elérhető a következő címen: < http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/childjustice/CJ-S-CH%20_2010_%2014%20rev.%20E%205%20oct.%202010.pdf > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

275 Lásd az 1980. egyezmény alapján kidolgozott Országprofilok (a fenti 121. lábjegyzet) 10.4. szakaszát.

276 Lásd a Különleges Bizottság hatodik ülése I. részének következtetéseiben és ajánlásaiban (a 38. lábjegyzetben idézett mű) szereplő 50. számú ajánlást.

277 Uo.

- 243 Hozzá kell tenni, hogy számos Szerződő Állam ítélkezési gyakorlata szintén arról tanúskodik, hogy egyre inkább felismerik annak szükségességét, hogy egyes bonyolult elviteli ügyekben a gyermeknek önálló képviselője legyen.²⁷⁸
- 244 Mindazonáltal le kell szögezni, hogy az államok rendkívül sokféle módon közelítik meg a gyermekek jogainak és érdekeinek jogi eljárásokban való védelmét, és jelentős különbségek figyelhetők meg a gyermekek jogi eljárásokban való részvételének vagy képviselőjének módja, illetve a gyermek meghallgatására szolgáló módszerek tekintetében.²⁷⁹ Egyes államokban a szülői felelősséggel kapcsolatos családjogi eljárásokban eljáró bírók közvetlenül hallgatják meg a gyermeket; a gyermekkel rendes bírósági meghallgatás vagy különleges meghallgatás keretében is beszélgethetnek, ahol a bíró egyedül vagy egy szociális munkás jelenlétében hallgatja meg a gyermeket stb.²⁸⁰ Ám még a gyermeket a bírósági eljárásokba közvetlenül bevonó országok véleménye is megoszlik arról, hogy melyik az a legalacsonyabb életkor, amelytől a gyermek közreműködhet az eljárásban. Más államokban, ahol a bírók nem szívesen hallgatják meg közvetlenül a gyermeket, a gyermek véleménye például az őt e célból kikérdező szociális munkás vagy pszichológus által készített jelentés formájában nyújtható be a bíróságra.²⁸¹
- 245 Amellett, hogy az ügyben eljáró bíró hogyan ismerheti meg a gyermek véleményét, további kérdésként merül fel, hogy mekkora jelentőséget tulajdonítson a gyermek véleményének és kívánságainak, ez pedig az ügy tárgyától, valamint a gyermek életkorától és érettségi szintjétől függ.
- 246 Az 1980. és 1996. évi egyezmény gyakorlati alkalmazásával foglalkozó Különleges Bizottság hatodik ülésén a Különleges Bizottság „(megjegyezte), hogy a(z) (államok) nemzeti jog(a) különféleképpen közelíti meg a gyermek véleménye megismerésének és az eljárásban történő felhasználásának módját”, valamint hangsúlyozta, hogy „mindenképpen gondoskodni kell arról, hogy a gyermeket meghallgató személy, legyen az a bíró, független szakértő vagy más személy, rendelkezzen az e feladat ellátásához szükséges megfelelő képzéssel”.²⁸²

278 Lásd az 1980. évi egyezmény (a fenti 121. lábjegyzet) alapján kidolgozott Országprofilok 10.4. szakaszának d) pontját, valamint a Különleges Bizottság hatodik ülése I. részének következtetéseiben és ajánlásaiban (a fenti 38. lábjegyzet) szereplő 51. számú ajánlást. Az **Egyesült Királyság** vonatkozásában lásd még a következőt: M. Freeman és A.-M. Hutchinson, „Abduction and the Voice of the Child: Re M and After” (Jogellenes elvitel és a gyermek véleménye: az M. ügy és következménye), IFL 2008., 163–167. o.; lásd még például **Új-Zélandon** a „Hague Convention Cases: New Zealand Family Court Guidelines” (A Hágai Egyezmény hatálya alá tartozó ügyek: az új-zélandi Családjogi Bíróság iránymutatásai) című gyakorlati feljegyzést, amely a következő címen érhető el: < <http://www.justice.govt.nz/courts/family-court/practice-and-procedure/practice-notes> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.), valamint a gyermekgondozásról szóló 2004. évi 90. sz. új-zélandi törvény (2010. november 29-i változat) 106. és 6. szakaszát, elérhető a következő címen: < <http://www.legislation.govt.nz/act/public/2004/0090/latest/DLM317233.html> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

279 Lásd például különböző európai államok összehasonlítását a következőben: M. Reich Sjogren, „Protection of Children in Proceedings” (A gyermekek védelme az eljárások során), az Európai Parlament Jogi Bizottsága számára készített feljegyzés, Brüsszel, 2010. november, PE 432.737.

280 Lásd például **Németország** esetét: a gyermeket 14 éves kortól, illetve ha véleménye az eljárás szempontjából különösen releváns, fiatalabb kortól kell meghallgatni (a FamFG 159. §-a, a fenti 227. lábjegyzet, amely az FGG 50. §-ának b) pontját váltotta fel); a felügyeleti joggal kapcsolatos eljárásokra ez rendszerint igaz (ilyenkor a gyermeket bizonyos esetben akár már 3–4 éves korban is meghallgatják); lásd még az Igazságügyi Minisztérium által megrendelt tanulmányt a gyermekek meghallgatásáról: M. Karle, S. Gathmann, G. Klosinski, „Rechtstatsachliche Untersuchung zur Praxis der Kindesanhörung nach § 50 b FGG”, 2010. **Franciaországban** a gyermekeket a bíró vagy a bíró által erre a célra kijelölt személy hallgathatja meg, a francia polgári törvénykönyv 388-1. cikkével összhangban.

281 További hivatkozásokért lásd: M. Reich Sjogren (a 279. lábjegyzetben idézett mű); az **Egyesült Királyságban** a bíróság a felügyeleti vagy a kapcsolattartási jogot érintő eljárás keretében a gyermek jólétét vizsgáló jelentés készítésével bízhatja meg a Gyermekelhelyezési és Családjogi Bírósági Tanácsadó és Támogató Szolgálat (CAFCASS) valamely szakértő szociális munkatársát; lásd még: M. Potter, „The Voice of the Child: Children’s ‘Rights’ in Family Proceedings” (A gyermek véleménye: a gyermekek jogai a családjogi eljárásokban), IFL 2008., 140–148. o., 143. o.

282 Lásd a Különleges Bizottság hatodik ülése I. részének következtetéseiben és ajánlásaiban (a 38. lábjegyzetben idézett mű) szereplő 50. számú ajánlást.

7.2 A gyermek véleménye a közvetítésben

- A közvetítés során a gyermek nézeteit életkorától és érettségi szintjétől függően figyelembe kell venni.
- Az adott ügy körülményeinek függvényében körültekintően mérlegelni kell, hogy a gyermek véleménye hogyan használható fel a közvetítésben, valamint hogy a gyermeket közvetlenül vagy közvetve hallgassák meg.

- 247 A gyermeket érintő családjogi vitában végzett közvetítés során figyelembe kell venni a gyermek nézeteit.²⁸³ Ugyanez igaz más alternatív vitarendezési mechanizmusok esetén is. Különös tekintettel a gyermekek jogainak és érdekeinek a bírósági eljárásokkal összefüggésben történő védelme terén tapasztalható fejleményekre, az alternatív vitarendezési módok keretében hasonlóképpen tiszteletben kell tartani a gyermek jogait és érdekeit, és elsősorban azon jogát, hogy a véleményét figyelembe vegyék.
- 248 Az ENSZ gyermekjogi egyezménye 12. cikkének hatékony végrehajtásáról folytatott egyeztetés során ezt az alapelvet megerősítve a Gyermekjogi Bizottság, a gyermek meghallgatáshoz való jogáról szóló 2009. évi általános észrevételében kimondta, hogy a gyermek azon jogát, hogy „bármely olyan bírói vagy közigazgatási eljárásban, amelyben érdekelt, (...) meghallgassák”, akkor is tiszteletben kell tartani, amikor az eljárás „alternatív vitarendezési mechanizmusokat, például közvetítést vagy választottbírói eljárást foglal magában”.²⁸⁴
- 249 A „gyermek véleményének” a közvetítés során történő „meghallgatását” illetően a bírósági eljárásokkal összehasonlítva két fő különbség figyelhető meg. Elsőként a közvetítési folyamatban a gyermek meghallgatására alkalmazható módszerek jelentősen eltérhetnek azoktól a lehetőségektől, amelyek a bírósági eljárásokban állnak rendelkezésre. Másodsor különbségek vannak azt illetően is, hogyan vehető figyelembe a gyermek nézetei, illetve kívánságai.
- 250 Az, hogy a közvetítési folyamatban van-e mód a gyermek véleményének meghallgatására, és ha igen, milyen formában, bizonyos mértékben attól függ, hogy a szülők elfogadják-e egy adott eljárást. Ennek oka, hogy a közvetítőnek a legtöbb joghatóságon belül nincs kérdezői joga, azaz a bíróval ellentétben általában nem idézheti be a gyermeket meghallgatásra, illetve nem rendelhet el szakértői beszélgetést a gyermekkel, amely alapján jelentés készülhet. A közvetítő csupán felhívhatja a szülők figyelmét a gyermek véleménye meghallgatásának jelentőségére, és adott esetben jelezheti, hogy az a bíróság, amelynél a megállapodás jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá nyilvánítását kérelmezték, megvizsgálhatja, hogy megfelelően figyelembe vették-e a gyermek nézeteit. A közvetítőnek az adott ügy körülményeit (pl. a gyermek életkorát, az ismételt jogellenes elvitel kockázatát, a családon belüli erőszak korábbi előfordulását stb.) figyelembe véve kell javasolnia azt az eljárást, amely biztosítja, hogy a közvetítési folyamatban a gyermek véleménye is érvényesüljön. Az egyik lehetséges megoldás a gyermek közvetlen részvétele egy vagy több közvetítési ülésen. További lehetőségként a gyermekkel külön beszélgetés folytatható, amelyről beszámolnak a szülőknek.²⁸⁵ A gyermeket azonban csak speciális képzésben részesült személy hallgathatja meg²⁸⁶ azt biztosítandó, hogy a gyermekkel folytatott

283 Lásd még: „The Involvement of Children in Divorce and Custody Mediation - A Literature Review” (A gyermek bevonása a válási és felügyeleti joggal kapcsolatos közvetítésbe – szakirodalmi áttekintés), kiadta a Family Justice Services Division of the Justice Services Branch (az igazságügyi szolgáltatások ágának családjogi igazságügyi szolgáltatási osztálya) (British Columbiái Igazságügyi Minisztérium), 2003. március, elérhető a következő címen: < <http://www.ag.gov.bc.ca/dro/publications/index.htm> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

284 Lásd: General Comment No 12 (2009) - The right of the child to be heard (12. számú általános észrevétel (2009) – A gyermek meghallgatáshoz való joga) (a 266. lábjegyzetben idézett mű), 12. o., 33. bekezdés; lásd még a 15. oldalon az 52. bekezdést.

285 A holland Centrum Internationale Kinderontvoering kísérleti közvetítési projektjében egy speciális képzésben részesült, de az adott ügyben közvetítést nem végző közvetítő folytatott beszélgetést az érintett gyermekkel, majd a beszélgetésről jelentést nyújtott be; az **Egyesült Királyságban** a reunite közvetítési programjában részt vevő közvetítők adott esetben felkérik a visszaviteli eljárásban eljáró bírót, hogy rendelje el a gyermeknek a Gyermekelhelyezési és Családjogi Bírósági Tanácsadó és Támogató Szolgálat tisztviselője (CAFCASS tisztviselő) általi meghallgatását, valamint az erről készült jelentés elérhetővé tételét a szülők és a közvetítők számára, lásd a reunite kísérleti közvetítési programjáról szóló 2006. évi jelentés (a 97. lábjegyzetben idézett mű) 10. oldalát.

286 Például az **Egyesült Királyságban (Anglia és Wales)** a Family Mediation Council (Családjogi Közvetítési Tanács) „Code of Practice for Family Mediators” (Családjogi közvetítők magatartási szabályzata) című, a tagszervezetek által elfogadott 2010. évi kiadványa (elérhető a következő címen < www.familymediationcouncil.org.uk > [utolsó megtekintés: 2012. június 16.]) úgy rendelkezik, hogy „(a) közvetítők csak akkor folytathatnak közvetlen konzultációt a gyermekkel, ha sikeresen teljesítették a tagszervezetük és/vagy a Tanács által jóváhagyott szakmai képzést és megkapták a Criminal Records Bureau (Erkölcsei Bizonyítványokért Felelős Hivatal) által erre a célra kiállított engedélyt” (3.5. és 5.7.3. bekezdés); lásd még az alábbi 14. fejezetet.

konzultáció „támogató és a fejlettségi szintjének megfelelő módon” történjen, valamint annak érdekében, „hogy a beszélgetés hangneme semmiképpen ne hozza döntéskényszerbe a gyermeket, illetve megszüntesse az ilyen kényszer esetleges érzését”.²⁸⁷

- 251 Amint a gyermek véleménye ismertté válik a közvetítési folyamatban, annak figyelembevételi módja szintén eltér a bírósági eljárásoktól. A bírósági eljárás során a bíró a meghallgatás alapján levonja saját következtetéseit, majd a gyermek mindenek felett álló érdekét érintő határozat meghozatalakor – a gyermek életkorától és érettségi szintjétől függően – figyelembe veszi a gyermek véleményét. A közvetítő ezzel szemben mindössze felhívhatja a felek figyelmét a gyermek nézőpontjára vagy a gyermek érdekeit és jólétét esetlegesen befolyásoló szempontokra, a megállapodás tartalmáról azonban a szülők teljes körűen saját belátásuk szerint döntenek. Amint azt fent jeleztük, e tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a közvetítőnek „különleges figyelmet kell fordítania a gyermek jólétére és mindenek felett álló érdekére, (valamint) a szülőket gyermekeik szükségleteinek előtérbe helyezésére kell ösztönöznie, és emlékeztetnie kell őket arra, hogy legfőbb felelősségük gyermekeik jólétének biztosítása (...)”.²⁸⁸
- 252 Az érintett jogrendszerben a közvetítőnek adott esetben arra is fel kell hívnia a szülők figyelmét, hogy a megállapodás bírói jóváhagyása attól is függhet, hogy megfelelő védelmet biztosítottak-e a gyermek jogainak és érdekeinek.

8 Harmadik személyek lehetséges bevonása

→ Ha a konfliktusban érintettek ebben megállapodnak, és ha a közvetítő szerint ez megvalósítható és megfelelő, a közvetítésbe bevonhatók olyan harmadik felek is, akiknek a jelenléte elősegítheti az egyezségeen alapuló megoldás kialakítását.

- 253 Családjogi vita esetén a fenntartható megoldás elérése érdekében néha célszerű lehet az egyik vagy mindkét féllel szoros kapcsolatban álló olyan személyt bevonni a közvetítési folyamatba, akinek az együttműködése szükséges az egyezségeen alapuló megoldás sikeres végrehajtásához. Ez lehet például valamelyik szülő új partnere vagy nagyszülő. A felek kulturális háttérüktől függően igényelhetik, hogy közösségük egy idősebb tagja részt vegyen a közvetítésben.
- 254 A közvetítés egyik előnye éppen az, hogy a folyamat kellő rugalmasságának köszönhetően olyan személyek is bevonhatók, akik noha az ügyben jogilag nem érintettek, mégis erőteljesen befolyásolhatják a vitarendezés sikerét. A közvetítőnek azonban eseti alapon kell döntenie arról, hogy megvalósítható és helyénvaló-e harmadik személy részvétele a közvetítési ülésen vagy annak egy részén anélkül, hogy az veszélyeztetné a közvetítés eredményességét. Természetesen mindkét fél beleegyezése szükséges ahhoz, hogy a közvetítési ülésen harmadik személy vegyen részt, illetve hogy a közvetítő harmadik személyt hallgasson meg. A harmadik személy bevonása különösen a két fél egyenlő erőviszonyainak biztosítása szempontjából okozhat gondot. Továbbá, amennyiben a közvetítési egyeztetésekben harmadik fél is részt vesz, a titoktartásról is gondoskodni kell.
- 255 A közvetítés eredményeképpen kialakított egyezségeen alapuló megoldás tekintetében hangsúlyozni kell, hogy a megállapodás a felek között születik, és a harmadik személy a közvetítésben való közreműködése ellenére annak nem részes fele. Bizonyos esetekben ugyanakkor hasznos lehet, ha a harmadik személy – akinek együttműködése nélkülözhetetlen a megállapodás végrehajtásához – a megállapodás támogatása iránti elköteleződése jeléül jóváhagyja a felek közötti megállapodást.

287 Lásd: J. McIntosh (a 265. lábjegyzetben idézett mű), 5. o.

288 Lásd még az Európa Tanács családjogi közvetítéséről szóló R (98) 1. számú ajánlásának (a fenti 52. lábjegyzet) III. részét (Process of mediation [A közvetítési folyamat]); a gyermek érdekei és jóléte figyelembevételének alapelvéről lásd a fenti 6.1.6. szakaszt.

9 A hátrahagyott szülő és a gyermek közötti kapcsolatfelvétel megszervezése a közvetítési folyamat során

- 256 A gyermekek jogellenes elvitele sokszor azzal jár, hogy a hátrahagyott szülő és a gyermek közötti kapcsolat váratlanul teljesen megszakad. Ez mindkét fél számára fájdalmas, és a kapcsolattartás hiányának időtartamától függően eltávolodáshoz vezethet. A gyermek további sérülésektől való megóvása érdekében, valamint arra a jogára figyelemmel, hogy mindkét szülővel kapcsolatot tartson fenn, fontos, hogy mielőbb újra felvehesse a kapcsolatot a hátrahagyott szülővel. Számos különböző módon biztosítható, hogy a kapcsolat közvetlenül a jogellenes elvitelt követően ideiglenesen helyreálljon. Megoldást jelenthetnek a korszerű kommunikációs eszközök (többek között az e-mail, az azonnali üzenetküldés, az internetes hívások stb.).²⁸⁹
- 257 Ha a hátrahagyott szülő a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljáráshoz kapcsolódó meghallgatásra vagy közvetítési ülésre a megkeresett államba utazik, javasolt olyan intézkedéseket mérlegelni, amelyek személyes találkozót tesznek lehetővé a gyermek és a hátrahagyott szülő között.²⁹⁰ Ez fontos lépés a konfliktus enyhítéséhez. Az ilyen személyes találkozók különösen hasznosak lehetnek a közvetítés szempontjából, ahol nélkülözhetetlen a felek közötti konstruktív párbeszéd. A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben tapasztalt közvetítők elismerik, hogy az ilyen személyes kapcsolatfelvétel kedvező hatást gyakorol a közvetítési folyamatra.²⁹¹

9.1 Biztosítékok / Az ismételt jogellenes elvitel elkerülése

→ **Az ideiglenes kapcsolatfelvételi intézkedések feltételeinek tiszteletben tartása és az ismételt jogellenes elvitel kockázatának kiküszöbölése érdekében biztosítékokra lehet szükség.**

Ezek többek között a következők lehetnek:²⁹²

- **útlevél vagy úti okmányok átadása, a külföldi konzulátusok/követségek felkérése arra, hogy ne állítsanak ki új útlevelet / úti okmányokat a gyermek számára;**
- **a kérelmező szülő kötelezése arra, hogy a kapcsolattartás ideje alatt rendszeresen beszámoljon a rendőrségnek vagy más hatóságnak;**
- **óvadék vagy pénzügyi biztosíték letétbe helyezése;**
- **szakember vagy családtag felügyeletével zajló kapcsolattartás;**
- **a látogatási helyszínek körének korlátozása stb.**

- 258 Részletesebb információk a gyermekekkel való határon átnyúló kapcsolattartásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató²⁹³ 6. fejezetében található, amely egyúttal az *Európa Tanácsnak a gyermekek kapcsolattartásáról szóló, 2003. május 15-i egyezményében*²⁹⁴ foglalt célkitűzéseket is figyelembe veszi.

289 Lásd a határon átnyúló kapcsolattartásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató (a 16. lábjegyzetben idézett mű) 6.7. szakaszát, 33. o.

290 Lásd még: S. Vigers, Feljegyzés a közvetítés, a békéltetés és a hasonló eszközök fejlődéséről (a 11. lábjegyzetben idézett mű). 6.1. szakasz, 20. o.

291 Lásd pl.: S. Kiesewetter és C.C. Paul, „Family Mediation in an International Context: Cross-Border Parental Child Abduction, Custody and Access Conflicts: Traits and Guidelines” (Családjogi közvetítés nemzetközi szinten: a gyermekek szülők általi jogellenes külföldre vitele, felügyelettel és láthatással kapcsolatos konfliktusok – jellemzők és iránymutatások), in C.C. Paul és S. Kiesewetter (szerk.) (a 98. lábjegyzetben idézett mű), 47. o.

292 Lásd a határon átnyúló kapcsolattartásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató (a 16. lábjegyzetben idézett mű) 6.3. szakaszát, 31–32. o.

293 Uo., 31 és azt követő oldalak.

294 Európai szerződések sorozat, 102. szám; az egyezmény szövege a következő címen érhető el: < <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/192.htm> > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

9.2 Szoros együttműködés a Központi Hatóságokkal, valamint a közigazgatási és igazságügyi hatóságokkal

→ A közvetítési folyamat során a hátrahagyott szülő és a jogellenesen elvitt gyermek közötti kapcsolatfelvétel megszervezésekor a gyermeket érintő kockázatok, többek között az ismételt jogellenes elvitel elkerülése érdekében szükség lehet a hatóságokkal folytatott együttműködésre.

- 259 A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény értelmében a Központi Hatóságok felelnek azért, hogy „adott esetben – lépéseket tegyenek a láthatási jog tényleges gyakorlásának megszervezésére vagy biztosítására” (lásd a 7. cikk (2) bekezdésének f) pontját; lásd még a 21. cikket).²⁹⁵ Ezzel egyidejűleg az 1980. évi egyezmény 7. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerint a Központi Hatóságok kötelesek minden szükséges intézkedést megtenni avégett, hogy „ideiglenes intézkedésekkel vagy azok kezdeményezésével megakadályozzák, hogy a gyermeket további ártalom vagy az érdekelt feleket további sérelem érje”. Amint azt az 1980. és 1996. évi egyezmény gyakorlati alkalmazásával foglalkozó Különleges Bizottság hatodik ülésén elismerte, „az 1980. évi egyezmény 7. cikke (2) bekezdésének b) pontja és 21. cikke szerint folyamatban lévő visszaviteli eljárás során a megkeresett Szerződő Állam rendelkezhet arról, hogy a visszaviteli eljárás iránti keresetet benyújtó fél adott esetben felvegye a kapcsolatot az ügyben érintett gyermek(ek)kel”.²⁹⁶
- 260 A Központi Hatóságokat arra ösztönzik, hogy „a láthatási/kapcsolattartási joggal kapcsolatos nemzetközi ügyekben végzett feladataik ellátása során proaktív és kezdeményező megközelítést alkalmazzanak”.²⁹⁷ A közvetítőknél tisztában kell lenniük azzal, milyen jelentős segítséget nyújthatnak a Központi Hatóságok a hátrahagyott szülő és az elvitt gyermek közötti ideiglenes kapcsolatfelvétel megszervezésében. Hasonlóképpen tudniuk kell, hogy a szükséges védőintézkedések kialakítását illetően szorosan együtt kell működniük a Központi Hatóságokkal és más szervekkel. További információk a gyermekekkel való határon átnyúló kapcsolattartásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutatóban olvashatók.²⁹⁸

295 A részletes információkat lásd a határon átnyúló kapcsolattartásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató (a 16. lábjegyzetben idézett mű) 4.6. szakaszában, 23. o.

296 Lásd a Különleges Bizottság hatodik ülése I. részének következtetéseiben és ajánlásaiban (a fenti 38. lábjegyzet) szereplő 20. számú ajánlást; lásd még a határon átnyúló kapcsolattartásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató (a 16. lábjegyzetben idézett mű) 4.4. szakaszát, 21–22. o.

297 Lásd a Különleges Bizottság hatodik ülése I. részének következtetéseiben és ajánlásaiban (a fenti 38. lábjegyzet) szereplő 18. számú ajánlást; lásd még a határon átnyúló kapcsolattartásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutatót (a 296. lábjegyzetben említett helyen).

298 A 16. lábjegyzetben idézett mű.

10 Közvetítés és a családon belüli erőszak vádja

- 261 A családon belüli erőszak sajnálatos módon széles körben elterjedt jelenség, amely számtalan formát ölthet: lehet lelki vagy fizikai bántalmazás;²⁹⁹ irányulhat a gyermek ellen („gyermekbántalmazás”)³⁰⁰ és/vagy a partner ellen;³⁰¹ emellett előfordulhat egyedi, elszigetelt esetként vagy rendszeres, visszatérő folyamat részeként. Visszatérő családon belüli erőszak esetén az erőszak körforgása jellemzően a következő szakaszokból áll: (1) a feszültség fokozódásának időszaka, enyhe surlódásokkal; (2) heves erőszakos cselekmény, amelyben az erőszak felfokozódik; és (3) a kiengesztelés fázisa, amelyben az elkövető gyakran megbocsátásért könyörög és ígéretet tesz arra, hogy soha többé nem viselkedik erőszakosan, míg az áldozat igyekszik hinni az ígéreteknek, sőt gyakran felelősnek érzi magát a bántalmazó pszichológiai jólétéért.³⁰² A visszatérő erőszak jellemzője, hogy az áldozat úgy érzi, erőszakos körforgásba került, amelyből nem tud kiszabadulni, mivel elhiszi, hogy a helyzet megváltoztathatatlan, és az erőszakos megtorlástól való félelmében nem meri elhagyni az elkövetőt.³⁰³
- 262 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben gyakran merül fel a családon belüli erőszak vádja. Ezek némelyike alaptalannak bizonyul, mások azonban jogosak, és indokul szolgálhatnak arra, hogy az elvivő szülő miért hagyta el a gyermekkel együtt az országot. A családon belüli erőszak rendkívül érzékeny kérdés, amelyet ennek megfelelően kell kezelni.
- 263 Jelentősen megoszlanak a vélemények arról, hogy a családon belüli erőszak által érintett családjogi viták alkalmasak-e közvetítésre. Egyes szakértők szerint az ilyen ügyekben végzett közvetítés általában több okból sem megfelelő. Rámutatnak, hogy a közvetítés veszélybe sodorhatja az áldozatot. Abból a megfontolásból kiindulva, hogy az áldozat számára a bántalmazótól való különválás pillanata a legveszélyesebb, azt állítják, hogy ebben az időszakban a bántalmazóval való esetleges személyes érintkezés további erőszak vagy traumatizálódás kockázatával jár.³⁰⁴ Ezenfelül azzal érvelnek, hogy a családon belüli erőszak által érintett ügyekben a közvetítés mint a vita békés rendezését célzó eszköz hatástalan, mivel a közvetítés együttműködésen alapul,³⁰⁵ és sikerének záloga a felek egyenlő alkupozíciója. Véleményük szerint, tekintve, hogy a családon belüli erőszak áldozatai a bántalmazóval szemben gyakran nehezen érvényesítik saját érdekeiket, a közvetítés várhatóan igazságtalan megállapodást eredményez.³⁰⁶ A családon belüli erőszakkal kapcsolatos ügyekben végzett közvetítést ellenzők közül néhányan arra hívják fel a figyelmet, hogy a közvetítés a bántalmazó elmarasztalása helyett törvényesítené a családon belüli erőszakot.

299 A lelki és fizikai bántalmazás szexuális, érzelmi vagy akár pénzügyekkel kapcsolatos bántalmazást is magában foglalhat. A családon belüli erőszak „összetett és kulturális szempontból árnyalt jelenség”, amely „a nemi, faji, etnikai, életkori és társadalmi-gazdasági jellemzőktől függetlenül érvényesül”, lásd: J. Alanen, „When Human Rights Conflict: Mediating International Parental Kidnapping Disputes Involving the Domestic Violence Defense” (Ütköző emberi jogok: közvetítés a családon belüli erőszakot védekező érvként magukban foglaló, gyermek szülő általi jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos vitákban), 40. *U. Miami Inter-Am. L. Rev.* 49. sz. (2008–2009), 64. o.

300 A gyermek elleni erőszak esetében az útmutató különbséget tesz a közvetlen és a közvetett erőszak között. A közvetlen erőszak a gyermek ellen irányuló erőszak, míg a közvetett erőszak az egyik szülő vagy a háztartás más tagja ellen irányuló és a gyermeket is érintő erőszak. Lásd még a családon belüli erőszak fogalmának meghatározását a fenti „Fogalommeghatározások” című szakaszban és az alábbi 270. bekezdésben.

301 Az esetek többségében a családon belüli erőszak áldozata a pár női tagja, lásd pl.: „Domestic Violence Parliamentary Report of the United Kingdom” (Az Egyesült Királyság parlamenti jelentése a családon belüli erőszakról), közzététel dátuma: 2008. június, összefoglalóját lásd: IFL 2008., 136. és 137. o.; „a súlyos és visszatérő erőszak túlnyomó többségét férfiak követték el nők ellen”; lásd még: H. Joyce (a 228. lábjegyzetben idézett mű), 449. o., „A családon belüli erőszak bejelentett eseteinek 95 %-ában az áldozat nő.”

302 Uo., 499 és 450. o..

303 Uo.

304 További hivatkozások ezzel a nézettel kapcsolatban: uo., 452. o.

305 További hivatkozások ezzel a nézettel kapcsolatban: uo.

306 További hivatkozások ezzel a nézettel kapcsolatban: uo., 451. o.

- 264 Ezzel szemben számos szakértő ellenzi a családon belüli erőszak által érintett ügyekben végzett közvetítés átfogó kizárását, feltéve, hogy a témát alaposan ismerő, jól képzett szakembereket vonnak be.³⁰⁷ Kiemelik, hogy a családon belüli erőszak esetei jelentősen eltérnek egymástól, ezért kulcsfontosságú azok eseti alapon történő elbírálása: egyes ügyek alkalmasak lehetnek a közvetítési folyamatra, míg másokat egyértelműen bíróság előtt kell rendezni.³⁰⁸ Amennyiben az áldozat kellő információt kapott ahhoz, hogy tájékozott döntést hozhasson – és amennyiben ez biztonságos –, tiszteletben kell tartani az áldozat azon kívánságát, hogy részt vegyen egy várhatóan kedvező kimenetelű folyamatban.³⁰⁹ Egyes szerzők szerint a megfelelő és szakszerűen lebonyolított közvetítési folyamatban való részvétel megerősítheti az áldozat önbizalmát.³¹⁰ Az áldozatnak a közvetítés során meglévő biztonságával kapcsolatos aggodalmakra ellenérvként említik, hogy a közvetítés nem feltétlenül személyes közvetítési ülések formájában történik, hanem telefonkonferencia vagy „sétálómediáció” keretében is lebonyolítható.
- 265 Érvelésük szerint a közvetítési folyamat sokféleképpen alakítható annak érdekében, hogy biztosítsa az áldozat védelmét és javítsa az erőviszonyait. A közvetítési ülésre vonatkozóan előírt szabályok például megtilthatják a megalázó viselkedést, valamint e szabályok megsértésének esetére előírhatóak a közvetítési ülés azonnali berekesztését. A közvetítő szakembereknek ismerniük kell a bántalmazó szülő által igénybe vehető rehabilitációs programokat és más eszközöket.
- 266 Az eltérő nézőpontokat a jogszabályok is tükrözik. Egyes joghatóságokon belül törvényi rendelkezések kifejezetten tiltják az olyan gyermekeket érintő családjogi vitákban végzett közvetítést, ahol korábban bizonyíthatóan előfordult családon belüli erőszak, vagy az ilyen ügyekben végzett közvetítést bizonyos feltételekhez kötik.³¹¹
- 267 Hangsúlyozni kell, hogy a családon belüli erőszak sok esetben önmagában is súlyos jogsértésnek minősül, és természetesen nem ez a közvetítés tárgya; a közvetítés többek között a gyermek feletti felügyeleti joggal és a láthatási joggal, az előírt tartásdíjakkal és más családszervezési kérdésekkel foglalkozik.³¹²

10.1 A családon belüli erőszak kezelése a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli ügyekben

- 268 Mielőtt megvizsgálánánk a családon belüli erőszak vádjával érintett jogellenes gyermekelviteli ügyekben végzett közvetítés kérdését, fontos általánosságban néhány szóban kitérni a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásokban felmerülő, családon belüli erőszakra vonatkozó vádakra.
- 269 Jogellenes gyermekelvitel esetén a Központi Hatóságoknak a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény 7. cikke (2) bekezdésének b) pontjával összhangban kötelességük, hogy „ideiglenes intézkedésekkel vagy azok kezdeményezésével megakadályozzák, hogy a gyermeket további ártalom vagy az érintett feleket további sérelem érje”. Ennélfogva, amennyiben fennáll az a veszély, hogy az elvivő szülő bántalmazza a gyermeket, a Központi Hatóság az érintett Szerződő Állam által ráruházott hatáskörök függvényében ideiglenes intézkedéseket hozhat vagy felszólíthatja az illetékes hatóságot ilyen intézkedések meghozatalára. Ez a rendelkezés szorosan összekapcsolódik az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény 11. cikkével, amely sürgős esetben a joghatóságot a szükséges védőintézkedések meghozatalára azon Szerződő Állam hatóságaira ruhazza át, ahol a gyermek tartózkodik.

307 Lásd például a reunite kísérleti közvetítési programjáról szóló 2006. évi jelentést (a 97. lábjegyzetben idézett mű), 53. o.

308 A további hivatkozásokat lásd: N. ver Steegh (a 8. lábjegyzetben idézett mű), 665. o.

309 A további hivatkozásokat lásd: uo.

310 J. Alanen (a 299. lábjegyzetben idézett mű), 69. o., 69. lábjegyzet.

311 Lásd még: H. Joyce (a 228. lábjegyzetben idézett mű), 459. és azt követő oldalak.

312 J. Alanen (a 299. lábjegyzetben idézett mű), 87–88. o., 151. lábjegyzet.

- 270 A legtöbb esetben azonban a családon belüli erőszak vádja nem az elvivő, hanem a hátrahagyott szülővel szemben merül fel.³¹³ A megkeresett állam az elvivő szülőt és/vagy a gyermeket érintő azonnali biztonsági kockázatot saját eljárási jogával összhangban kezeli. A Központi Hatóság vagy a bíróság például intézkedésekkel megakadályozhatja, hogy a másik szülő tudomást szerezzen a családon belüli erőszak áldozatának aktuális tartózkodási helyéről, illetve más módon gondoskodhat arról, hogy a felek között ne kerüljön sor felügyelet nélküli találkozóra.³¹⁴
- 271 A Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárás során a családon belüli erőszak vádja annak eldöntésekor kap szerepet, hogy alkalmazható-e a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerinti, a gyermek visszavitele alóli kivétel. E cikk értelmében a megkeresett állam igazságügyi vagy államigazgatási szerve nem köteles elrendelni a gyermek visszavitelét, ha megállapítható, hogy „a gyermeket visszavitele testi vagy lelki károsodásnak tenné ki vagy bármi más módon elviselhetetlen helyzetet teremtene számára”. Ilyen kockázat nem csupán gyermekbántalmazásból, hanem az elvivő szülő ellen irányuló és a gyermeket közvetetten érintő családon belüli erőszakból is eredhet. A 13. cikk alóli kivételeket azonban az 1980. évi egyezmény célkitűzéseivel összhangban megszorítóan kell értelmezni.³¹⁵ Az, hogy egy családon belüli erőszak vádja által érintett ügyben teljesül-e az ilyen súlyos kockázati kivétel, az adott ügy körülményein túl attól is függ, hogy kialakíthatók-e olyan védőintézkedések, amelyek biztosítják a gyermeknek és lehetőség szerint az elvivő szülőnek a szokásos tartózkodási helyük szerinti államba történő biztonságos visszatérését³¹⁶.
- 272 Jóllehet a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény a gyermek visszavitelét tárgyalja, a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásban eljáró bíró számára gyakran mérlegelési szempont az elvivő szülő biztonságos visszatérése is, különösen akkor, ha ez utóbbi a gyermek kizárólagos elsődleges gondviselője. Az elvivő szülő biztonságos visszatérésének megszervezése a gyermek visszavitelének szükséges feltétele lehet akkor, ha a gyermeket az őt elvivő, de vele visszatérni nem tudó szülőtől való elválás súlyos károsodás kockázatnak tenné ki. Lásd még a fenti 2.8. szakaszt az elvivő szülő visszatérését akadályozó büntetőjogi eljárásokról.
- 273 Amennyiben megállapítható, hogy a gyermeket visszavitele testi vagy lelki károsodásnak tenné ki vagy bármi más módon elviselhetetlen helyzetet teremtene számára, a visszavitel iránti kérelem ügyében eljáró bíróság nem köteles elrendelni a gyermek visszavitelét.³¹⁷ A gyermek visszavitelét elutasító határozat a legtöbb esetben a felügyeleti jogot érintő kérdésekkel kapcsolatos joghatóságnak a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti államra történő átruházását³¹⁸ eredményezi.³¹⁹

313 A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény 7. cikke (2) bekezdésének b) pontja elsősorban a gyermek ismételt jogellenes elvitelének megelőzését szolgálja. Lásd: E. Perez-Vera, Explanatory Report on the 1980 Hague Child Abduction Convention (Magyarázó jelentés a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezményről) (a 93. lábjegyzetben idézett mű), 91. bekezdés.

314 Lásd még az alábbi 277. bekezdést.

315 Lásd: E. Perez-Vera (uo.) 434. o., 34. bekezdés; lásd még a Különleges Bizottság negyedik ülésének következtetéseiben és ajánlásaiban (a 34. lábjegyzetben idézett mű) szereplő 4.3. számú ajánlást, 12. o., valamint a Különleges Bizottság ötödik ülésének következtetéseiben és ajánlásaiban (uo.) szereplő 1.4.2. számú ajánlást, 8. o.

316 A biztonságos visszavitel szavatolását célzó intézkedések közé tartozik például a párhuzamos határozat, a biztonságot szavatoló határozat és más védőintézkedések. További információkért lásd a végrehajtásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató (a 23. lábjegyzetben idézett mű) 9. fejezetét, 35. és azt követő oldalakat; lásd még: J.D. Garbolino, *Handling Hague Convention Cases in U.S. Courts* (A Hágai Egyezmény szerinti ügyek kezelése az Egyesült Államok bíróságain) (3. kiadás), Nevada 2000., 79. és azt követő oldalakat.

317 A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezménnyel szorosan összefüggő Brüsszel IIa. rendelet a 11. cikk (4) bekezdésében továbbá előírja, hogy „(a) bíróság nem utasíthatja el a gyermek visszavitelére irányuló kérelmet az 1980. évi Hágai Egyezmény 13b. cikke alapján, amennyiben megállapítják, hogy megfelelő intézkedések történtek annak érdekében, hogy visszavitele után biztosítsák a gyermek védelmét”.

318 A joghatóság kérdéséről lásd az alábbi 13. fejezetet; a joghatóságnak az 1996. évi egyezmény 7. cikke szerinti megváltozásával kapcsolatban lásd még: *Practical Handbook on the 1996 Hague Child Protection Convention* (A 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezményről szóló gyakorlati kézikönyv) (a 223. lábjegyzetben idézett mű), 13. fejezet.

319 A Brüsszel IIa. rendelet 11. cikke (8) bekezdésének értelmében az „e rendelet szerint joghatósággal rendelkező bíróság által kibocsátott későbbi, a gyermek visszavitelét elrendelő határozatok” esetén előfordulhat, a gyermeket a visszavitelt elutasító határozat ellenére vissza kell vinni.

- 274 A családon belüli erőszakra utaló vádak hágai visszaviteli eljárásokban való kezelése rendkívül érzékeny kérdés, és különösen a családon belüli erőszak által érintett ügyek számtalan vonatkozása miatt nem általánosítható. Az 1980. és 1996. évi egyezmények gyakorlati alkalmazásával foglalkozó Különleges Bizottság hatodik ülése kiemelte, hogy a visszaviteli eljárásban eljáró bíróság önállóságot élvez „a bizonyítékok értékelésekor és a károsodás súlyos kockázata miatti kivétel (a 13. cikk (1) bekezdésének b) pontja) – többek között családon belüli erőszakkal kapcsolatos vádak esetében történő – megállapításakor, kellő figyelemmel az 1980. évi egyezmény azon törekvéseire, hogy gondoskodjon a gyermek azonnali és biztonságos visszavételéről”.³²⁰ Ezzel egyidejűleg a Különleges Bizottság a 13. cikk (1) bekezdése b) pontjának következetesebb értelmezését és alkalmazását ösztönző intézkedéseket javasolt.³²¹ E javaslatot követően a Tanács 2012. áprilisában úgy határozott, hogy „szakértők széles körét, többek között bírókat, Központi Hatóságokat és több tudományterületen jártas szakértőket tömörítő munkacsoportot hoz létre, és megbízza azt a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke (1) bekezdése b) pontjának értelmezésére és alkalmazására vonatkozó útmutató kidolgozásával, amelynek egyik fejezete kifejezetten az igazságügyi hatóságok számára nyújtana iránymutatást”.³²²

10.2 Biztosítékok a közvetítés során / a kiszolgáltató fél védelme

- A családon belüli erőszak problémája által érintett ügyekben a közvetítés alkalmazását körültekintően kell mérlegelni. Ehhez az ügy közvetítésre való alkalmasságának vizsgálatára vonatkozó megfelelő képzésre van szükség.
- A közvetítés egyetlen személy életét vagy biztonságát sem veszélyeztetheti, különös tekintettel a családon belüli erőszak áldozataira, a családtagokra vagy a közvetítőre. A közvetlen vagy közvetett közvetítés, a közvetítési helyszín, valamint a közvetítési modell és módszer kiválasztásakor figyelembe kell venni az ügy körülményeit.
- Ha valamely családon belüli erőszak által érintett ügyet közvetítésre alkalmasnak ítélnék, a közvetítést az ilyen körülmények közötti közvetítésre felkészítő speciális képzésben részesült, tapasztalt közvetítőnek kell végeznie.

- 275 Körültekintően meg kell vizsgálni, hogy alkalmas-e a közvetítésre az olyan, gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügy, amelyben az egyik szülővel szemben családon belüli erőszak vádja merült fel. Az ügy közvetítésre való alkalmasságát vizsgáló személynek megfelelő képzésben kell részt vennie.³²³ Egy adott ügy közvetítésre való alkalmasságának vizsgálatakor még a családon belüli erőszakra vonatkozó vádak hiányában is figyelembe kell venni, hogy történhetett családon belüli erőszak.

320 Lásd a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény gyakorlati alkalmazásával foglalkozó Különleges Bizottság hatodik ülésének II. része (2012. január 25–31.) által elfogadott következtetések és ajánlások (elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Child Abduction Section” [Gyermekek jogellenes elvitele] menüpontban) 80. számú ajánlását.

321 Uo., 81 és 82. számú ajánlás:

„81. A Különleges Bizottság javasolja, hogy további intézkedésekkel mozdítsák elő a 13. cikk (1) bekezdése b) pontjának következetes értelmezését és alkalmazását többek között a családon belüli erőszakkal kapcsolatos vádak esetében.

82. A Különleges Bizottság javasolja, hogy az általános ügyekkel és politikával foglalkozó Tanács adjon felhatalmazást egy bírókból, Központi Hatóságokból és több tudományterületen jártas szakértőkből álló munkacsoport létrehozására a 13. cikk (1) bekezdése b) pontjának értelmezésére és alkalmazására vonatkozó útmutató kidolgozása érdekében, amelynek egyik fejezete kifejezetten az igazságügyi hatóságok számára nyújtana iránymutatást, a Különleges Bizottság korábbi üléseinek következtetéseire és ajánlásaira, valamint bevált gyakorlatról szóló útmutatóira is figyelemmel.”

322 Lásd a 2012. évi Tanács által elfogadott következtetésekben és ajánlásokban (a 39. lábjegyzetben idézett mű) szereplő 6. számú ajánlást.

323 A szakszerű vizsgálati eljárások jelentőségét illetően lásd: L. Parkinson, *Family Mediation - Appropriate Dispute Resolution in a new family justice system* (Családjogi közvetítés – Megfelelő vitarendezés az új családjogi bírósági rendszerben), 2. kiadás, Family Law 2011., 3. fejezet, 76. és azt követő oldalak.

- 276 Valamely ügyben az igénybe vehető közvetítési szolgáltatás szempontjából vett megfelelőség vizsgálatok különös jelentőséggel bírhatnak a következő tényezők:³²⁴ a családon belüli erőszak súlyossága és gyakorisága;³²⁵ a családon belüli erőszak célpontja; az erőszak előfordulásának mintázata;³²⁶ a felek fizikai és mentális egészsége;³²⁷ az elsődleges elkövető várható reakciója;³²⁸ a kifejezetten családon belüli erőszak által érintett ügyekben alkalmazható közvetítés rendelkezésre állása; az igénybe vehető közvetítési szolgáltatás hogyan képes kezelni a biztonsági problémákat; rendelkeznek-e a felek képvisellel.³²⁹ Hangsúlyozni kell továbbá, hogy amennyiben az előzetes vizsgálat vagy később a közvetítés során a közvetítő bűncselekményre (pl. a gyermek szexuális zaklatására) utaló körülményekről szerez tudomást, számos joghatóságon belül köteles erről bejelentést tenni a hatóságoknak, például a rendőrségnek és a gyermekvédelmi szervezeteknek. Ez a kötelezettség a közvetítésre vonatkozó titoktartási alapelv ellenére is fennállhat.³³⁰
- 277 A közvetítés egyetlen személy életét vagy biztonságát sem veszélyeztetheti, különös tekintettel a családon belüli erőszak áldozataira, a családtagokra és a közvetítőre. Személyes találkozóra a közvetítés során vagy előkészítő ülés keretében is kizárólag akkor kerülhet sor, ha garantálható az érintettek biztonsága. Az ügy körülményeitől függően szükség lehet az állami hatóságok segítségére.³³¹ Mások elegendőnek bizonyulhat a felek közötti felügyelet nélküli találkozó elkerülése. Ilyen eseteken ki kell küszöbölni például azt a lehetőséget, hogy a felek útban a közvetítés helyszínére véletlenül találkozzanak, ennél fogva eltérő érkezési és távozási időpontokról kell megegyezni.³³² További intézkedésként vészjelző gomb helyezhető el a közvetítési ülés helyszínéül szolgáló teremben. A közvetítési ülés során a feleket soha nem szabad magukra hagyni. E szempontból különösen hasznos lehet a társmediáció alkalmazása. Két tapasztalt közvetítő jelenléte megnyugtatóan hat az áldozatra, és segíthet a feszültség enyhítésében. Mindez azt is biztosítja, hogy amennyiben az egyik közvetítőnek valamilyen okból el kell hagynia az ülést, egy tapasztalt közvetítő továbbra is a felekkel marad. Adott esetben további személyek, például ügyvéd vagy segítő jelenléte is mérlegelhető.³³³
- 278 Amennyiben a rendelkezésre álló közvetítési szolgáltatásnak nincsenek megfelelő eszközei a személyes találkozók biztonsági kockázatainak kiküszöbölésére, vagy ha az ilyen találkozó más okból nem megfelelő, mérlegelhető a közvetett közvetítés alkalmazása a közvetítő és az egyes felek közötti külön megbeszélések (úgynevezett egyéni ülések) formájában vagy a modern technológia, például videokapcsolat vagy internetes kommunikáció révén.
- 279 Ha már léteznek a közvetítés során elszenvedett ártalom kockázata elleni biztosítékok, intézkedésekkel kell gondoskodni arról, hogy az egyenlőtlen alkupozíciók ne ássák alá a közvetítés semlegességét.³³⁴ A közvetítést tapasztalt és speciálisan képzett közvetítőknél kell végezniük; a közvetítőknél a közvetítési folyamatot az egyes ügyeket jellemző sajátos kihívásokhoz kell igazítaniuk. Kellő figyelmet kell fordítani a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás későbbi végrehajtásával összefüggő biztonsági problémákra.

324 Lásd még az Európa Tanács *nőkkel szembeni, illetve a családon belüli erőszak megelőzéséről és az ellene való küzdelemről szóló 2011. májusi egyezményének* 48. cikkét (elérhető a következő címen: < <http://www.conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/210.htm> > [utolsó megtekintés: 2012. június 16.]), amely felkéri a részes államokat, hogy „a szükséges jogalkotási és egyéb intézkedésekkel biztosítsák az alternatív vitarendezési folyamatok, többek között a közvetítés és a békéltetés kötelező alkalmazásának tilalmát az erőszak ezen egyezmény hatálya alá tartozó valamennyi formájával összefüggésben”.

325 A további hivatkozásokat lásd: N. ver Steegh (a 8. lábjegyzetben idézett mű), 665. o.

326 Uo.

327 Uo.

328 Uo.

329 Uo.

330 A titoktartás alapelve alóli kivételeket illetően lásd a fenti 211. bekezdést.

331 Minél súlyosabbak a körülmények, annál kisebb a valószínűsége, hogy az ügy összességében alkalmas a közvetítésre.

332 Lásd még: L. Parkinson (a 323. lábjegyzetben említett helyen).

333 A további hivatkozásokat lásd: N. ver Steegh (a 8. lábjegyzetben idézett mű), 666. o.

334 Lásd még az Európa Tanács családjogi közvetítéséről szóló R (98) 1. számú ajánlásának (a fenti 52. lábjegyzet) III. részét (Process of mediation [A közvetítési folyamat]):

„Az államoknak gondoskodniuk kell arról, hogy megfelelő mechanizmusok álljanak rendelkezésre a közvetítési folyamat következő alapelvek szerinti lebonyolításához: (...)

ix. a közvetítőnek kiemelt figyelmet kell fordítania arra, hogy történt-e a múltban a felek között erőszak, illetve hogy a jövőben lehet-e erre számítani, valamint mindennek a felek alkupozícióira gyakorolt esetleges hatásaira, és meg kell vizsgálnia, hogy ilyen körülmények között megfelelő-e a közvetítési folyamat?”

- 280 Általánosságban elmondható, hogy az igazságügyi és közigazgatási hatóságokkal folytatott együttműködés elősegíti a biztonsági kockázatok elkerülését.³³⁵
- 281 A közvetítőknek rendszerint figyelniük kell és fel kell tudniuk ismerni³³⁶ a családon belüli erőszakra és/vagy a jövőbeli erőszak veszélyére utaló jeleket, többek között akkor is, ha a felek egyike sem említett ilyen vádakat, és készen kell állniuk a szükséges óvintézkedések és egyéb intézkedések meghozatalára.³³⁷

10.3 Információ a védőintézkedésekről

→ **Az adott joghatóságon belül a szülő és a gyermek számára rendelkezésre álló lehetséges védőintézkedésekről tájékoztatást kell nyújtani.**

- 282 A közvetítési ülés során folytatott egyeztetés háttérének biztosítása érdekében tájékoztatást kell nyújtani arról, hogy a szülő és a gyermek számára milyen védőintézkedéseket lehet alkalmazni a gyermek jogellenes elvitt megelőző tartózkodási helye szerinti államban, illetve abban az államban, ahová a gyermeket vitték. Ezt a tájékoztatásnyújtást elősegítheti a Központi hatóság vagy a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pont.³³⁸ Ezenfelül a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény alapján kidolgozott Országprofilok szintén hasznos információforrásként szolgálhatnak az igénybe vehető védőintézkedések tekintetében.³³⁹

11 A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás feltételei – Alkalmazhatósági vizsgálat

→ **A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodást reális alapokon, valamennyi kapcsolódó gyakorlati szempont figyelembevételével kell kidolgozni, különösen, ami a kapcsolattartás és a láthatás megszervezését illeti.**

- 283 Ha kilátás van egyezségeen alapuló megoldás kialakítására, a közvetítőnek segítenie kell a feleket a megállapodás részletes kidolgozásában. A „megállapodás” vagy az „egyetértési megállapodás” tényleges szövegét sok esetben maga a közvetítő készíti el a felek kívánságainak megfelelően.³⁴⁰
- 284 A fenti 5. fejezetben („A közvetítés alkalmazási köre”) foglaltak szerint a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás a legtöbb esetben tartalmazza a következőket: a gyermek visszavitelére vagy vissza nem vitelére vonatkozó megállapodás, valamint utóbbi esetben a gyermek új tartózkodási helyére, a vele együtt élő személyekre, valamint a szülői felelősséggel és annak gyakorlásával kapcsolatos kérdésekre vonatkozó megállapodás. Ezenfelül a megállapodás valószínűleg egyes pénzügyi kérdésekre, például az utazási költségekre, illetve bizonyos esetekben a gyermek- és házastársi tartásdíj kérdésére is kitér.

335 Az egyes konkrét biztosítékok rendelkezésre állásával kapcsolatos információkat lásd az 1980. egyezmény alapján kidolgozott Országprofilok (a fenti 121. lábjegyzet) 19.4. szakaszának g) és h) pontjában.

336 Az erőszak és a bántalmazás azon típusairól, amelyet a közvetítőnek fel kell ismernie és meg kell különböztetnie, lásd például: L. Parkinson (a 323. lábjegyzetben említett helyen).

337 Lásd még az Európa Tanács családjogi közvetítéséről szóló R (98) 1. számú ajánlásának (a fenti 52. lábjegyzet) III. részét (Process of mediation [A közvetítési folyamat]):

„Az államoknak gondoskodniuk kell arról, hogy megfelelő mechanizmusok álljanak rendelkezésre a közvetítési folyamat következő alapelvek szerinti lebonyolításához: (...)

ix. a közvetítőnek kiemelt figyelmet kell fordítania arra, hogy történt-e a múltban a felek között erőszak, illetve hogy a jövőben lehet-e erre számítani, valamint mindennek a felek alkupozícióira gyakorolt esetleges hatásaira, és meg kell vizsgálnia, hogy ilyen körülmények között megfelelő-e a közvetítési folyamat”.

338 A nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontoknak a tájékoztatásnyújtás elősegítésében játszott szerepéről lásd a fenti 4.1. szakaszt.

339 Lásd az 1980. egyezmény alapján kidolgozott Országprofilok (a fenti 121. lábjegyzet) 11.2. szakaszt.

340 Lásd: K.K. Kovach (a 110. lábjegyzetben idézett mű), 205. o.

- 285 Fontos, hogy a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodást az alkalmazandó jogi kerettel összhangban dolgozzák ki, és ezáltal azt mindkét (valamennyi) érintett jogrendszerben joghatással lehessen felruházni. E tekintetben, noha a közvetítőnek nyilvánvalóan nem feladata, hogy jogi tanácsadással szolgáljon, a felek figyelmébe ajánlhatja a vonatkozó nemzeti és nemzetközi jogi keretet. A közvetítőnek mindenesetre fel kell hívnia a felek figyelmét arra, hogy e tekintetben forduljanak szakértő jogi képviselőjükhöz vagy más módon kérjenek jogi szaktanácsadást a saját ügyüket jellemző jogi helyzetre vonatkozóan.
- 286 A megállapodás megszövegezését követően javasolt „az aláírás előtt (...) rövid gondolkodási időt” hagyni.³⁴¹ Ez idő alatt érdemes utánajárni a szükséges jogi tudnivalóknak.³⁴²
- 287 A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásnak reálisnak, és a benne foglalt kötelezettségek és jogok tekintetében a lehető legrészletesebbnek kell lennie. Ez nem csak a megállapodás zökkenőmentes végrehajtása szempontjából fontos, hanem azért is, hogy azt végrehajthatóvá lehessen nyilvánítani (lásd még a 12. fejezetet). Ha például a szülők megegyeznek a gyermek visszavételéről, ki kell térni a visszavétel módjának kérdéseire, többek között az utazási költségekre, valamint arra, hogy a gyermek kivel utazik vissza, illetve hogy közvetlenül a visszatérése után hol fog tartózkodni.³⁴³ Amennyiben a szülők két különböző államban fognak élni, ésszerűen szabályozni kell a szülői felelősség határon átnyúló gyakorlását.³⁴⁴ A határon átnyúló kapcsolattartás részleteinek szövegezésekor például konkrét dátumokat és időszakokat kell feltüntetni, figyelembe véve a tanítási szüneteket stb. Rendelkezni kell az utazási költségekről is. Fontos, hogy a lehetőségekhez mérten kiküszöböljék a kapcsolattartási megállapodás alkalmazásával összefüggő félreértések és gyakorlati akadályok lehetséges forrásait. Abban az esetben például, ha a hátrahagyott szülő a kapcsolattartási jogai megfelelő biztosítását feltételül szabva beleegyezik abba, hogy a gyermek az elvívő szülővel maradjon abban az államban, ahová utóbbi őt elvitte, a szülők arról is megállapodhatnak, hogy az elvívő szülő vásárolja meg a gyermek számára a repülőjegyet, hogy a gyermek a nyári szünetet a korábbi tartózkodási helye szerinti államban a hátrahagyott szülővel töltsse. Meg kell vizsgálni a szülők várható jövőbeli anyagi lehetőségeit, és a jegyvásárlással kapcsolatos, utolsó pillanatban felmerülő problémák elkerülése érdekében a szülők megegyezhetnek arról, hogy a hátrahagyott szülő számára jóval az utazás előtt bizonyos pénzüsszeget helyeznek letétbe az utazás megszervezéséhez.³⁴⁵
- 288 Óvatosságra van szükség az olyan feltételekkel kapcsolatban, amelyekre a feleknek nincs befolyása. A megállapodás nem kötelezheti például valamelyik felet a büntetőjogi eljárás visszavonására, ha az érintett vonatkozó jogrendszerben a megindított büntetőjogi eljárást csak az ügyész vagy a bíróság szüntetheti meg.³⁴⁶

341 Lásd még az Európa Tanács polgári ügyekben végzett közvetítéséről szóló Rec (2002) 10. számú ajánlásában (a fenti 53. lábjegyzet) szereplő IV. alapelvet (Agreements reached in mediation [A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások]):

„16. A megállapodás tárgyának, hatályának és következtetéseinek meghatározása érdekében rendszerint minden közvetítési eljárás végén írásbeli dokumentumot kell készíteni. A dokumentum kidolgozását követően a felek számára általuk elfogadott rövid gondolkodási időt kell biztosítani a dokumentum aláírása előtt.”

342 Lásd az alábbi 12. fejezetet a megállapodás jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá nyilvánításáról.

343 A visszaviteli határozatban feltüntetendő részletekről lásd a végrehajtásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató (a 23. lábjegyzetben idézett mű) 4. fejezetét, 21. és azt követő oldalakat.

344 Lásd alább A közvetítési struktúrák kialakításának alapelvei című 1. melléklet B. részének 3. pontját.

345 Lásd még a határon átnyúló kapcsolattartásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutatót (a 16. lábjegyzetben idézett mű).

346 A büntetőjogi eljárásokból fakadó sajátos nehézségekről lásd a fenti 2.8. szakaszt.

12 A megállapodás jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá nyilvánítása

- A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás feltételeit úgy kell kidolgozni, hogy azt az érintett joghatóságokon belül joghatással bíró és végrehajtható megállapodássá lehessen nyilvánítani.
- A megállapodás véglegesítése előtt mindenképpen javasolt rövid gondolkodási időt adni a feleknek, amelynek során jogi szaktanácsot kérhetnek „ideiglenes megállapodásuk” teljes körű jogi következményeiről, valamint arról, hogy annak tartalma összhangban áll-e a különböző érintett jogrendszerekben alkalmazandó joggal.
- A megállapodásnak az érintett joghatóságokon belüli joghatását és végrehajthatóságát biztosító szükséges intézkedéseket kellő gyorsasággal és még a megállapodás végrehajtása előtt kell meghozni.
- A Központi Hatóságok vagy a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontok megkönnyíthetik az érintett joghatóságokon belüli vonatkozó eljárásokkal kapcsolatos információkhoz való hozzáférést.
- A megállapodás végrehajthatóságának valamennyi érintett államban történő előmozdításához a közigazgatási/igazságügyi hatóságok közötti együttműködésre lehet szükség.
- Javasolt, hogy a bíróságok vegyék igénybe a nemzeti, regionális³⁴⁷ és nemzetközi igazságügyi hálózatokat, például a Hágai Nemzetközi Bírói Hálózatot, valamint adott esetben kérjenek segítséget a Központi Hatóságoktól.³⁴⁸
- Az államoknak szükség esetén meg kell vizsgálniuk, hogy kívánatos-e szabályozási vagy jogalkotási rendelkezések bevezetésével előmozdítani a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások végrehajthatóvá nyilvánítását célzó eljárásokat.

289 Tekintettel arra, hogy a fenntartható vitarendezés alapja a közvetítés eredményeképpen létrejött egyezségeen alapuló megoldás, utóbbinak teljesítenie kell az ahhoz szükséges követelményeket, hogy az érintett államokban joghatással bírjon, valamint ezekben az államokban a gyakorlati végrehajtást megelőzően jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá kell nyilvánítani. A két (valamennyi) érintett jogrendszeren belüli végrehajthatóság különösen lényeges akkor, ha az egyezségeen alapuló megoldás a szülői felelősség határon átnyúló gyakorlását is érinti. Az érintett gyermek számára védelmet kell nyújtani a jövőbeli ismételt jogellenes elvitel lehetőségével, valamint minden olyan károsodással szemben, amelyet a gyermek akkor szenvedne el, ha a megállapodást valamelyik szülő nem tartaná be. Ugyanakkor a szülők beleegyezését követően a gyermek visszavitelét a lehető leggyorsabban végre kell hajtani, hogy a gyermeket megkíméljék a további összezavarodástól és eltávolodástól.

347 Ilyen regionális hálózat például a polgári és kereskedelmi ügyekben illetékes Európai Igazságügyi Hálózat, további információk: < http://ec.europa.eu/civiljustice/index_hu.htm > (utolsó megtekintés: 2012. június 16.).

348 Lásd még a végrehajtásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutatóban (a 23. lábjegyzetben idézett mű) foglalt 8.2. alapelvet.

- 290 Először is a közvetítés során kialakított megoldást írásban rögzíteni kell, és azt mindkét szülőnek alá kell írnia. A felek megállapodásában érintett kérdésektől és az alkalmazandó jogtól függően előfordulhat, hogy a megállapodás már megkötésétől kezdve a felek közötti jogilag kötelező érvényű szerződésnek minősül. A családjog területén azonban – különösen a szülői felelősség tekintetében – számos jogrendszer bizonyos mértékben korlátozza a felek önállóságát.³⁴⁹ Ilyenkor sok állam úgy ítéli meg, hogy az érintett gyermek jogait és jólétét az igazságügyi vagy közigazgatási hatóságok bevonásával kell biztosítani. Ahhoz, hogy a szülői felelősség gyakorlására vonatkozó megállapodások (amelyeket e rendszerek többsége mindazonáltal támogat) joghatással bírjanak, előfordulhat, hogy például bírósági jóváhagyást kell kérni, amely igazolja, hogy tiszteletben tartják „a gyermek mindenek felett álló érdekét”.³⁵⁰
- 291 A felek önállóságát továbbá a gyermektartásdíjhoz hasonló családjogi kérdésekben is korlátozhatják. Egyes jogrendszerek például csak korlátozottan engedélyezik, hogy a szülők olyan szerződést kössenek, amelyben elállnak az alkalmazandó jogból eredő gyermektartásdíj-fizetési kötelezettségtől.
- 292 Megjegyzendő továbbá, hogy előállhat olyan helyzet, amikor a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásban tárgyalt különböző kérdések egy részéről a felek szabadon rendelkezhetnek, a többitől azonban nem, és hogy az előbbi kérdések tekintetében a megállapodás az alkalmazandó jog értelmében azonnal kötelező érvényűvé válik a felekre nézve, míg utóbbiak esetében ehhez bírósági jóváhagyás szükséges.³⁵¹ Ez szerencsétlen helyzetet teremthet akkor, ha a megállapodás fennmaradó részére nem szerzik meg a bíróság jóváhagyását (vagy az nem megszerzhető), mivel a felek általában a teljes „csomagról” állapodnak meg, így a csak részben kötelező érvényű megállapodás az egyik félnek kedvezhet.³⁵²
- 293 Mivel a nemzetközi családjogi vitákat gyakran bonyolult jogi helyzet jellemzi, mindenképpen javasolt a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás véglegesítése előtt rövid „szünetet” biztosítani a feleknek, amelynek során jogi szaktanácsot kérhetnek az általuk elfogadni tervezett szöveg teljes körű jogi következményeiről, valamint arról, hogy „ideiglenes megállapodásuk” tartalma összhangban áll-e a különböző érintett jogrendszerekben e kérdésekre alkalmazandó joggal. Előfordulhat, hogy az egyik szülő nincs tudatában annak, hogy beleegyezésével lemond bizonyos jogokról, illetve hogy a megállapodás vagy annak gyakorlati végrehajtása egyes kérdések tekintetében (tartósan) megváltoztathatja a joghatóságot és az alkalmazandó jogot. Ha például a hátrahagyott szülő hozzájárul a gyermek és az őt elvivő szülő elköltözéséhez, ez előbb-utóbb a gyermek „szokásos tartózkodási helyének” megváltozását eredményezi,³⁵³ aminek következtében a gyermeket érintő több kérdés tekintetében valószínűleg módosul a joghatóság és az alkalmazandó jog.³⁵⁴
- 294 Amennyiben a megállapodás egészének vagy egy részének érvényessége bírósági jóváhagyástól függ, a megállapodás feltételei között fel kell tüntetni, hogy az a bírósági jóváhagyás sikeres megszerzését követően lép hatályba. Ilyen esetekben tanácsos lehet a közvetítés eredményére „ideiglenes megállapodásként” hivatkozni, és ezt az egyezségen alapuló megoldást rögzítő dokumentum címének és megfogalmazásának is tükröznie kell. Egyes jogrendszerekben a közvetítők „megállapodás” helyett „egyetértési megállapodásnak” nevezik a közvetítés azonnali eredményét, elkerülve ezáltal azt a benyomást, hogy a megállapodás ebben a szakaszban kötelező érvényű.

349 Lásd a családjogi ügyekben végzett határon átnyúló közvetítésről szóló megvalósíthatósági tanulmányt (a 13. lábjegyzetben idézett mű). 5.4. szakasz, 23. o.

350 Például **Franciaország** esetében lásd a polgári törvénykönyv 376. és 373-2-7. cikkét, illetve **Németország** esetében lásd a FamFG (a fenti 227. lábjegyzet) 156. §-ának (2) bekezdését; lásd még a máltai folyamat keretében a közvetítéssel foglalkozó munkacsoport II. kérdőívére adott válaszokat (a fenti 42. lábjegyzet); lásd még: M. Lloyd, „The Status of mediated agreements and their implementation” (A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások státusza és végrehajtása), in *Family mediation in Europe - proceedings*, 4th European Conference on Family Law (Családjogi közvetítés Európában – eljárások, 4. Európai Családjogi Konferencia), Palais de l'Europe, Strasbourg, 1998. október 1–2., Council of Europe Publishing, 2000. április, 87–96. o.

351 Lásd még a fenti 41. bekezdést.

352 Probléma természetesen csak akkor merül fel, ha a kedvezményezett fél érvényesíteni kívánja a részleges megállapodásból eredő jogait, és erre a helyzetre számos jogrendszer nyújt jogorvoslatot, de csak jogi eljárás keretében.

353 Feltéve, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye addig nem változott; a „szokásos tartózkodási hely” jelentésére vonatkozó további információkról lásd: P. McEleavy, INCADAT-Case Law Analysis Commentary: Aims and Scope of the Convention - Habitual Residence (Az INCADAT adatbázisban szereplő jogesetek vizsgálatához kapcsolódó észrevételek: az Egyezmény céljai és alkalmazási köre – szokásos tartózkodási hely), elérhető a < www.incadat.com > honlapon a „Case Law Analysis” (Ítélezési gyakorlat vizsgálata) menüpontban.

354 Lásd az alábbi 13. fejezetet.

- 295 Hangsúlyozni kell, hogy egy adott jogrendszerben a felekre nézve jogilag kötelező érvényű megállapodás ebben a jogrendszerben nem minden esetben válik automatikusan végrehajthatóvá. Azokban a jogrendszerekben azonban, ahol a szülői felelősséggel kapcsolatos megállapodások csak valamely igazságügyi vagy közigazgatási hatóság jóváhagyásával válhatnak jogilag kötelező érvényűvé, a jóváhagyás megadása (például a megállapodás feltételeinek bírósági határozatba foglalása) gyakran egyúttal az az intézkedés is, amely a megállapodást az adott joghatóságon belül végrehajthatóvá nyilvánítja.³⁵⁵ Másrészt egy adott jogrendszerben a megkötésekor jogilag kötelező érvényűvé váló szülői megállapodás végrehajthatóvá nyilvánításához – az adott állam jogszabályaiban foglalt eltérő rendelkezések hiányában – annak közjegyzői hitelesítésére vagy bíróság általi jóváhagyására lehet szükség. Arról, hogy a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásoknak milyen alaki követelményeket kell teljesíteniük, hogy a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény Szerződő Államaiban végrehajthatóvá váljanak, hasznos információk olvashatók az 1980. évi egyezmény alapján kidolgozott Országprofilokban.³⁵⁶
- 296 Az egyik jogrendszerben (A államban) (bírósági határozatba foglalás útján vagy más módon) végrehajthatóvá vált megállapodásnak a másik érintett jogrendszerben (B államban) történő jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá nyilvánítása általában kétféleképpen valósulhat meg:

(1) Elismerés és végrehajtás B államban:

B állam elismerheti az A államban kiadott, a megállapodást magában foglaló bírósági határozatot, ha valamely nemzetközi, regionális vagy kétoldalú eszköz előírja az elismerést, vagy ha a külföldi bírósági határozat B állam jogával összhangban az adott jogrendszerben más módon elismerhető. Az egyezségeen alapuló megoldás tényleges végrehajtását illetően B államban végrehajthatóvá nyilvánításra vagy nyilvántartásba vételre lehet szükség. Ebben a forgatókönyvben zavart okozhat, ha B állam bírósága úgy ítéli meg, hogy A állam bírósága nem rendelkezik az adott kérdésre vonatkozó határozathozatalhoz szükséges nemzetközi joghatósággal (a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben felmerülő joghatósági problémákról részletesebb leírás található a 13. fejezetben). További lehetőségként elképzelhető, hogy olyan, az A állam és B állam között érvényes szabályok alkalmazandók, amelyek akkor is lehetővé teszik egy A államban végrehajtható megállapodás B államban történő elismerését, ha azt nem foglalták bírósági határozatba.³⁵⁷

(2) B állam megkeresése a megállapodással, és annak a B államban történő kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá nyilvánításához szükséges intézkedések megtétele:

A felek megállapodásukkal közvetlenül B állam hatóságaihoz fordulhatnak, és kérhetik annak a B állam saját eljárásai szerinti jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá nyilvánítását. Ez azt jelenti, hogy ezt követően a megállapodásuk A állambeli jogi státuszától függetlenül járnak el. E megoldás esetében a joghatóság kérdése miatt merülhetnek fel problémák. Előfordulhat például, hogy B állam hatóságai szerint ők maguk nem rendelkeznek (nemzetközi) joghatósággal a megállapodás bírósági határozatba foglalására vagy az annak kötelező érvényűvé nyilvánításához szükséges más lépések megtételére, mivel úgy ítélik meg, hogy a megállapodásban érintett kérdés(ek) tekintetében A állam kizárólagos joghatósággal rendelkezik.

355 Ennek részleteit a vonatkozó eljárásjog határozza meg.

356 Lásd az 1980. egyezmény alapján kidolgozott Országprofilok (a fenti 121. lábjegyzet) 19.5. szakaszát. Egyes államokban egynél több lehetőség választható. A következő államok jelezték, hogy a megállapodás végrehajthatóvá nyilvánításához bírósági jóváhagyásra van szükség: **Amerikai Egyesült Államok, Argentína, Ausztrália, Belgium, Brazília, Burkina Faso, Costa Rica, Cseh Köztársaság, Dánia, Egyesült Királyság (Anglia és Wales, Észak-Írország), Észtország, Finnország** (a Szociális Jóléti Tanács hagyja jóvá), **Franciaország, Görögország, Honduras, Írország, Izrael, Kanada (Manitoba, Új-Skócia), Kína (Hongkongi Különleges Közigazgatási Terület), Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország** (a Gyámhatóság hagyja jóvá), **Mauritius, Mexikó, Norvégia, Paraguay, Románia, Spanyolország, Svájc, Svédország** (a Szociális Jóléti Tanács hagyja jóvá), **Szlovénia és Venezuela**; a közjegyzői hitelesítés a következő országokban választható: **Belgium, Burkina Faso, Dánia, Észtország, Magyarország, Románia és Szlovénia**, a bírósági nyilvántartásba vétel pedig a következő országokban választható: **Ausztrália, Burkina Faso, Észtország, Görögország, Honduras és Kanada (Brit Columbia, Új-Skócia, Saskatchewan)** (Országprofilok – 2012. június).

357 Lásd például a Brüsszel IIa. rendelet 46. cikkét, amelynek értelmében „a felek által megkötött, és a megkötése (európai uniós) tagállamban végrehajtható egyezségeket a (rendelet hatálya alá tartozó) határozatokkal azonos feltételekkel ismerik el és nyilvánítják végrehajthatónak”. Lásd még a gyermektartásdíjakról szóló 2007. évi Hágai Egyezmény 30. cikkének (1) bekezdését, amely úgy rendelkezik, hogy „(e)gy szerződő államban hozott tartási kötelezettségről szóló megállapodást (...) határozatként kell elismerni és végrehajtani, feltéve, hogy az eredeti eljárás helye szerinti államban határozatként végrehajtható”.

- 297 Ideális esetben valamely nemzetközi, regionális³⁵⁸ vagy kétoldalú eszköz rendelkezik az egyik államból származó bírósági határozatok másik államban történő egyszerűsített elismeréséről és végrehajtásáról. Az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény ilyen eszköz. Az 1996. évi egyezmény értelmében valamely Szerződő Államnak a felügyeleti vagy kapcsolattartási jogot érintő megállapodást magában foglaló bírósági határozata „védőintézkedésnek” minősül, és mint ilyen valamennyi Szerződő Államban a törvénynél fogva elismerik és ott végrehajthatóvá válik. Ez azt jelenti, hogy más Szerződő Államokban „nem lesz szükség az (...) elismerés megszerzésére irányuló eljárásra”³⁵⁹. Az intézkedés tényleges végrehajtásához ugyanakkor végrehajthatóvá nyilvánításra vagy nyilvántartásba vételre van szükség (26. cikk (1) bekezdés). Az 1996. évi egyezmény azonban kötelezi a Szerződő Államokat, hogy erre „egyszerű és gyors eljárást” alkalmazzanak (26. cikk (2) bekezdés, utólagos kiemelés). A végrehajthatóvá nyilvánítás vagy a nyilvántartásba vétel csak akkor utasítható el, ha a 23. cikk (2) bekezdésében felsorolt, az elismerés megtagadását megalapozó indokok egyike alkalmazandó. A megtagadás oka lehet például, hogy „az intézkedést olyan hatóság hozta, amelynek joghatósága nem” az 1996. évi egyezményben „meghatározott okok egyikén alapult”, illetve hogy „az intézkedést, sürgős eset kivételével, bírósági vagy közigazgatási eljárás során anélkül hozták, hogy biztosították volna a gyermek meghallgatásának a lehetőségét, megsértve a megkeresett Állam alapvető eljárási elveit”.
- 298 Az elismerés megtagadásának okával kapcsolatos esetleges kételyek már korai szakaszban eloszlathatók az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény 24. cikke szerinti „előzetes elismerési” eljárás alkalmazásával. E cikk értelmében „bármely érdekelt személy kérheti a Szerződő Állam illetékes hatóságaitól, hogy döntsenek egy másik Szerződő Államban hozott intézkedés elismeréséről vagy elismerésének megtagadásáról”. (Az 1996. évi egyezményről részletesebb tájékoztatás található a Gyakorlati kézikönyvben.³⁶⁰)
- 299 Ki kell emelni, hogy a jogellenes gyermekelviteli ügyekben rendkívül összetett joghatósági helyzet érvényesül.³⁶¹ A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény egyaránt azon az elgondoláson alapul, hogy a gyermek jogellenes elvitelekor azon állam hatóságai, ahová a gyermeket elvitték (a megkeresett állam hatóságai), a gyermek visszavitelére vonatkozó határozat tekintetében illetékesek, a felügyeleti jog érdemét illetően azonban nem.³⁶² A megkeresett állam Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásban eljáró bírósága ezért nehezen tudja a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodást bírósági határozatba foglalni, ha ez a megállapodás a visszavitel témakörén túl felügyeleti vagy más olyan kérdéseket is érint, amelyekre a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásban eljáró bíróságnak nincs (nemzetközi) joghatósága (a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben fennálló sajátos joghatósági helyzetről részletesebb leírás található a 13. fejezetben).
- 300 Tovább bonyolíthatja a joghatósági helyzetet, ha a megállapodás olyan egyéb kérdéseket is tárgyal, mint például a házastársi és a gyermektartásdíjak ügye. Ennek következtében előfordulhat, hogy a teljes megállapodás az érintett jogrendszerben csak különböző – akár több államból származó – hatóságok bevonásával nyilvánítható jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá. Ilyen esetekben jogi szaktanácsra lehet szükség arra vonatkozóan, hogy mely közreműködő államokban milyen lépéseket kell tenni.
- 301 Az érintett joghatóságok Központi Hatósága vagy a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pont szerepét betöltő más szerv megkönnyítheti a hozzáférést az arról szóló információkhoz, hogy kitől kérhető jogi szaktanácsadás, és hogy az érintett államokban mit kell tenni a megállapodás végrehajthatóvá nyilvánításához.³⁶³
- 302 A megállapodás különböző joghatóságokon belüli végrehajthatóságának biztosításához szükség lehet az egyes érintett államok közigazgatási/igazságügyi hatóságai közötti együttműködésre.

358 Az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezményhez hasonlóan az európai Brüsszel IIa. rendelet is előírja a szülői felelősséghez kapcsolódó kérdésekre hozott határozatok egyszerűsített elismerését és végrehajtását. Ezenfelül a Brüsszel IIa. rendelet 46. cikke maguknak a megállapodásoknak az elismeréséről és végrehajtásáról is rendelkezik, feltéve, hogy azok a megkötésük tagállamában végrehajthatók, lásd a fenti 357. lábjegyzetet.

359 Lásd: P. Lagarde, Explanatory Report on the 1996 Hague Child Protection Convention (Magyarázó jelentés az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezményről) (a 80. lábjegyzetben idézett mű), 585. o., 119. bekezdés.

360 A 223. lábjegyzetben idézett mű.

361 További részletek a 13. fejezetben találhatók.

362 Lásd az 1980. évi egyezmény 16. cikkét és az 1996. évi egyezmény 7. cikkét.

363 Lásd alább A közvetítési struktúrák kialakításának alapelvei című 1. melléklet C. részét (A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások jogilag kötelező érvényűvé nyilvánítása). A nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontok szerepéről további információk találhatóak a fenti 4.1. szakaszban.

- 303 A bíróságoknak a lehetséges mértékben hozzá kell járulniuk az egyezségeen alapuló megoldás fenntarthatóságához azáltal, hogy támogatják a felek arra irányuló törekvéseit, hogy a különböző érintett jogrendszerekben jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá nyilvánítsák a megállapodást. Ez többek között párhuzamos és a biztonságot szavatoló határozatok alkalmazásával történhet.³⁶⁴ Mindemellett a bíróságoknak adott esetben, ha ez megvalósítható, igénybe kell venniük a meglévő igazságügyi hálózatokat³⁶⁵ és segítséget kell kérniük a Központi Hatóságoktól. E tekintetben a családjogi ügyekkel foglalkozó Hágai Nemzetközi Bírói Hálózat kiemelt jelentőségű igazságügyi hálózatnak tekinthető³⁶⁶, amelyet a bírók közötti nemzetközi szintű kommunikáció és együttműködés előmozdítására, valamint a nemzetközi gyermekvédelmi eszközök, köztük a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény hatékony alkalmazásának támogatására hoztak létre.³⁶⁷ A Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásban eljáró bíró közvetlen bírói kommunikáció alkalmazásával a felügyeleti kérdéseket érintő szülői megállapodáshoz nyújtott támogatást összehangolhatja a visszavitel helye szerinti államban a felügyeleti kérdésekben illetékes bíróval.³⁶⁸

364 A „párhuzamos határozat” kifejezés a megkeresett állam bírósága által hozott olyan határozatra utal, amely a megkereső államban hozott valamely határozattal azonos vagy ahhoz hasonló (tehát tükrözi azt). A „biztonságot szavatoló határozatot” – gyakran a hátrahagyott szülő kérelme alapján – a megkereső állam bírósága hozza, és annak célja a visszavitel feltételeinek biztosítása. A párhuzamos és a biztonságot szavatoló határozatok gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben történő alkalmazásáról részletesebb információk találhatóak a végrehajtásról szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató (a 23. lábjegyzetben idézett mű) 5. fejezetében („Promoting voluntary compliance” [Az önkéntes megfelelés ösztönzése]) és 8. fejezetében („Cross-border cooperation to ensure safe return” [Határon átnyúló együttműködés a biztonságos visszavitel szavatolása érdekében]). A további példákat lásd: E. Carl és M. Erb-Klunemann, „Integrating Mediation into Court Proceedings in Cross-Border Family Cases” (A közvetítés beépítése a határon átnyúló családjogi ügyekben folytatott bírósági eljárásokba), in S. Kiesewetter és C.C. Paul (szerk.) (a 98. lábjegyzetben idézett mű), 59. és azt követő oldalak, a 72. o.; lásd még: K. Nehls, „Cross-border family mediation - An innovative approach to a contemporary issue” (Határon átnyúló családjogi közvetítés – Egy modern kori probléma innovatív megközelítése), in S. Kiesewetter és C.C. Paul (szerk.) (uo.), 18. és azt követő oldalak, a 27. o.

365 A közvetlen bírói kommunikációnak a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben elért megállapodások jogi elismerését és végrehajthatóságát biztosító alkalmazásáról lásd két **német** bíró jelentését: E. Carl és M. Erb-Klunemann, „Integrating Mediation into Court Proceedings in Cross-Border Family Cases” (A közvetítés beépítése a határon átnyúló családjogi ügyekben folytatott bírósági eljárásokba), in S. Kiesewetter és C.C. Paul (szerk.) (a 98. lábjegyzetben idézett mű), 59. és azt követő oldalak, 72. és 73. o.

366 A hálózatot az 1998. évi De Ruwenberg konferenciaközpontban megrendezett nemzetközi gyermekvédelmi bírói szemináriumon elhangzott javaslat alapján hozták létre; további információk a < www.hcch.net > honlapon a „Child Abduction Section” (Gyermekek jogellenes elvitele) menüpontban. Az International Hague Network of Judges hálózatról (Hágai Nemzetközi Bírói Hálózat) és a közvetlen bírói kommunikáció működéséről szóló további információkat lásd a fenti 128. lábjegyzetben.

367 Lásd az Európai Bizottság és a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia 2009. január 15–16-i közös igazságügyi konferenciájának következtetéseit és ajánlásait, elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Child Abduction Section” (Gyermekek jogellenes elvitele) menüpontban; a dokumentumot 55-nél több joghatóság képviselőjében több mint 140 bíró egyhangúlag fogadta el.

368 Lásd például a Különleges Bizottság hatodik ülésén tett **ausztrál** szakértői nyilatkozatot: „Conclusions and Recommendations and Report of Part I of the Sixth Meeting of the Special Commission on the practical operation of the 1980 Hague Child Abduction Convention and the 1996 Hague Child Protection Convention (1-10 June 2011)” (A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény gyakorlati alkalmazásával foglalkozó Különleges Bizottság hatodik ülése I. részének [2011. június 1-10.] következtetései és ajánlásai, illetve jelentése), szerző: Állandó Hivatal, 2011. novemberi 14. sz. előzetes dokumentum a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény gyakorlati alkalmazásával foglalkozó 2012. januári Különleges Bizottság részére (elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Child Abduction Section” [Gyermekek jogellenes elvitele] menüpontban), 252. bekezdés; lásd még: E. Carl és M. Erb-Klunemann (a 364. lábjegyzetben idézett mű), 59. és azt követő oldalak, 72. o.

- 304 Az államoknak egyszerű eljárásokat kell ösztönözniük, amelyek révén az illetékes hatóság – a felek kérésére – jóváhagyhatja és/vagy végrehajthatóvá nyilváníthatja a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásokat.³⁶⁹ Ha nincsenek ilyen eljárások, az államoknak meg kell vizsgálniuk, hogy kívánatos-e az ilyen eljárásokat támogató szabályozási vagy jogalkotási rendelkezések bevezetése.³⁷⁰

13 Joghatósági kérdések és az alkalmazandó jogra vonatkozó szabályok

- A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás kidolgozásakor figyelembe kell venni a joghatósággal és az alkalmazandó joggal kapcsolatos kérdéseket.
- A megkeresett állam és a megkereső állam igazságügyi és közigazgatási hatóságainak a lehető legnagyobb mértékben együtt kell működniük azon esetleges nehézségek leküzdése érdekében, amelyek egy gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyben fennálló jogvitát békésen rendező megállapodásnak a két államban történő jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá nyilvánítása során merülnek fel. E tekintetben különösen hasznosnak bizonyulhat a közvetlen bírói kommunikáció alkalmazása.

- 305 Amint arra a 12. fejezetben felhívtuk a figyelmet, a nemzetközi családjogi vitákban – a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások különböző érintett államokban való végrehajthatóságának biztosítása érdekében – elengedhetetlen a joghatósági és az alkalmazandó joggal kapcsolatos kérdések mérlegelése. Könnyen előfordulhat, hogy az ilyen mérlegelést követően módosítani kell a közvetítés alkalmazási körét, mivel egyes további témakörök, például a tartásdíj kérdésének bevonása bonyodalmakat okozna.³⁷¹
- 306 A határon átnyúló családjogi viták joghatósági kérdéseit illetően a nemzetközi joghatóság kérdését (azaz hogy melyik állam rendelkezik joghatósággal) meg kell különböztetni a belső joghatóság kérdésétől (azaz hogy egy államon belül az adott kérdésben melyik bíróság vagy hatóság rendelkezik hatáskörrel). A joghatóságra vonatkozó szabályokat tartalmazó többoldalú szerződések rendszerint csak a nemzetközi joghatóság kérdéséről rendelkeznek, és a belső joghatóság szabályozását az egyes államokra bízzák.
- 307 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyeket érintő nemzetközi joghatóság tekintetében kiemelt figyelmet kell fordítani a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásokban gyakran szereplő két kérdés együttes tárgyalásából fakadó lehetséges következményekre; e két kérdés (1) a gyermek visszavitele vagy visszavitelének megtagadása és (2) a visszavitt vagy annak elmaradását követően végrehajtandó felügyeleti és kapcsolattartási jogok szabályozása. A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és/vagy az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény hatálya alá tartozó, gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben maga a jogellenes elvitel vagy elrejtés teremt sajátos joghatósági helyzetet. A nemzetközi joghatóság széles körben alkalmazott elve szerint a gyermek feletti felügyeletet és a vele való kapcsolattartást érintő hosszú távú határozatok, valamint a család másik országba történő költözésére vonatkozó határozatok tekintetében a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti bíróság

369 Az európai uniós fejleményeket illetően lásd a közvetítésről szóló európai irányelv (a fenti 5. lábjegyzet) 6. cikkét, amely szerint az európai uniós tagállamok kötelesek biztosítani, „hogy a felek vagy a felek bármelyike a többi fél kifejezett beleegyezésével kérhesse, hogy a közvetítés eredményeképpen létrejött írásbeli megállapodás tartalmát nyilvánítsák végrehajthatóvá”. A 6. cikkben kivételként említik azokat az eseteket, amelyekben „a megállapodás tartalma a kérelem benyújtása szerinti tagállam jogába ütközik, vagy ha annak a tagállamnak a joga nem rendelkezik végrehajthatóságáról.” A 6. cikk kiemeli, hogy „(e) cikk egyetlen rendelkezése sem érinti az (e) cikkel összhangban végrehajthatóvá nyilvánított megállapodások más tagállamban való elismerésére és végrehajtására vonatkozó szabályokat”. Az Európai Unió tagállamai által az irányelvnek való megfelelés érdekében hozott intézkedésekről lásd az európai igazságügyi atlaszt (a fenti 60. lábjegyzet).

370 Lásd még az Európa Tanács családjogi közvetítéséről szóló R (98) 1. számú ajánlásának (a fenti 52. lábjegyzet) IV. részét (The status of mediated agreements [A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások státusza]): „Az államoknak – a felek kérésére – elő kell mozdítaniuk a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások igazságügyi hatóság vagy más illetékes hatóság általi jóváhagyását, és a nemzeti joggal összhangban biztosítaniuk kell az ilyen jóváhagyott megállapodások végrehajtására szolgáló mechanizmusokat.”

371 A gyermek jogellenes elvitelével kapcsolatos ügy megoldását követően a felek szabadon dönthetnek úgy, hogy e további kérdéseket újabb közvetítés keretében rendezik.

rendelkezik joghatósággal. Ezt az alapelvet az 1980. évi egyezményrel szorosan összekapcsolódó 1996. évi egyezmény,³⁷² valamint vonatkozó regionális eszközök is alátámasztják.³⁷³ Ez az alapelv azon a megfontoláson alapul, hogy a felügyelet kérdésével kapcsolatos határozatok meghozatalára leginkább alkalmas fórum a legtöbb esetben a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti bíróság, vagyis az a bíróság, amely a legközelebbi kapcsolatban áll a gyermek szokásos környezetével, tehát a legkönnyebben tudja felmérni a gyermek életkörülményeit, és határozataival a leghatékonyabban tudja képviselni a gyermek mindenek felett álló érdekét. Jogellenes elvitel esetén az 1980. évi egyezmény a gyermek érdekeit védi azáltal, hogy megakadályozza, hogy a szülő „a gyermek feletti (kizárólagos) felügyeleti jog megszerzése érdekében nemzetközi szinten mesterséges joghatósági kapcsolatokat” hozzon létre.³⁷⁴ Ennek szellemében az 1980. évi egyezmény 16. cikke biztosítja, hogy a gyermek „jogellenes elviteléről vagy elrejtéséről szóló értesítés kézhezvételét követően” a megkeresett állam bíróságai „mindaddig nem dönthetnek a szülői felügyeleti jog érdemét illetően, amíg nem születik határozat arról, hogy a gyermeket az ezen Egyezmény szerinti eljárásban nem kell visszavinni; feltéve, hogy az ezen Egyezmény szerinti kérelem az értesítés kézhezvételétől számított ésszerű időn belül megérkezik”.

- 308 Hasonló szellemben – a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezményt megerősítve – a 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény 7. cikke kimondja, hogy a gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása esetén annak a Szerződő Államnak a hatóságai, amelyben az elvittelt vagy visszatartást megelőzően a gyermek szokásos tartózkodási helye volt, mindaddig megtartják a felügyeleti kérdéseket érintő joghatóságukat, amíg bizonyos feltételek nem teljesülnek.³⁷⁵
- 309 Ami egyes kérdéseknek a szülői megállapodásban történő, fent említett együttes tárgyalását illeti, a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásban eljáró bíró csak a megállapodás (1) része, azaz a visszavitel vagy a visszavitel megtagadása tekintetében rendelkezik joghatósággal, és a megállapodás felügyeleti és hosszú távú kapcsolattartási jogokra vonatkozó (2) részére nincs nemzetközi joghatósága. Ha a bíróság ennek ellenére a szülői megállapodás egészét belefoglalja a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárást lezáró bírósági határozatba, előfordulhat, hogy a határozat a megkereső állam (vagyis azon állam, ahonnan a gyermeket elvitték) bíróságaira nézve a hosszú távú felügyeleti kérdések tekintetében – az ilyen ügyekre vonatkozó nemzetközi joghatóság hiánya miatt – nem kötelező érvényű.
- 310 Az alábbi példa azt szemlélteti, hogy a gyakorlatban milyen nehézségeket vethetnek fel ezek a joghatósági problémák:

- *Súlyos párkapcsolati problémákat követően egy fiatal házaspár – egy nyolcéves gyermek szülei – a válás mellett döntenek. Az eredetileg B államból származó házastársak szokásos tartózkodási helye a gyermek születése óta A államban volt. Az A államban zajló válási eljárás ideje alatt az anya (M), attól tartva, hogy elveszítheti a gyermek feletti megosztott felügyeletet, jogellenesen elviszi a gyermeket B államba (a megkeresett állam). Az apa (F) kérelme alapján B államban megindítják az 1980. évi egyezmény szerinti visszaviteli eljárást. Ez idő alatt A állam (a megkereső állam) F javára ideiglenesen kizárólagos felügyeletet ítél meg a gyermek felett. Mialatt F a bírósági meghallgatáson való részvétel céljából B államban tartózkodik, sikeres kísérletet tesznek a közvetítésre. A közvetítési ülések során a szülők részletes megállapodást dolgoznak ki, amelynek értelmében megegyeznek a gyermek megosztott felügyeletéről és váltakozó tartózkodásáról. Ezenfelül megállapodnak abban, hogy visszautaznak A államba, és az utazási költségeket M fizeti.*

372 A szokásos tartózkodási hely a korszerű hágai családjogi egyezményekben – valamint a gyermekvédelemmel foglalkozó számos regionális eszközben, többek között a Brüsszel IIa. rendeletben is – alkalmazott legfőbb kapcsoló elv.

373 Például a Brüsszel IIa. rendelet.

374 Lásd: E. Perez-Vera, Explanatory Report on the 1980 Hague Child Abduction Convention (Magyarázó jelentés a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezményről) (a 93. lábjegyzetben idézett mű), 428. o., 11. bekezdés.

375 Az 1996. évi egyezmény 7. cikkének (1) bekezdése szerint „annak a Szerződő Államnak a hatóságai, amelyben az elvittelt vagy visszatartást közvetlenül megelőzően a gyermek szokásos tartózkodási helye volt, mindaddig megtartják joghatóságukat, amíg a gyermek más Államban nem szerez szokásos tartózkodási helyet, és
a) minden felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv el nem fogadja az elvittelt vagy visszatartást; vagy
b) a gyermek azon időponttól számított legalább egy éve e másik Államban tartózkodik, hogy a felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv tudomást szerzett vagy tudomást kellett volna hogy szerezzen a gyermek hollétéről, nincs elbírálás alatt az ezen az időszakon belül benyújtott visszaadás iránti kérelem, és a gyermek új környezetébe beilleszkedett.”

M és F a végrehajtást megelőzően jogilag kötelező érvényűvé kívánják nyilvánítani a megállapodást. Különösen, mivel a jogellenes elvitel következtében az apa A államban ideiglenes megkapta a gyermek feletti kizárólagos felügyelet jogát, az anya biztosítékot szeretne arra vonatkozóan, hogy A állam bírósága tiszteletben tartja majd a szülői megállapodást.

Megtudják, hogy a Hágai Egyezmény szerinti eljárásban eljáró B állambeli bíróság csak a megállapodás visszavitelt és annak gyakorlati vonatkozásait érintő részét foglalhatja bírósági határozatba, a felügyelet érdemével kapcsolatos feltételeket azonban nem, vagy legalábbis nem úgy, hogy azok A állam hatóságaira nézve kötelező érvényűek legyenek. A megállapodás részleges jóváhagyásával különösen M elégedetlen. M és F ezért azt fontolgatják, hogy A államban a felügyeleti kérdésekben nemzetközi joghatósággal rendelkező hatóságokhoz fordulnak. Úgy értesülnek azonban, hogy az A állambeli illetékes bíróság, noha valószínűleg jóváhagyja majd a szülői megállapodást, a felügyeleti kérdésekben a gyermek mindenek felett álló érdekének vizsgálatára vonatkozó törvényi kötelezettsége értelmében rendszerint ragaszkodik mindkét szülő jelenlétéhez és a gyermek meghallgatásához. M azonban mindaddig nem hajlandó visszatérni a gyermekkel A államba, amíg meg nem bizonyosodik arról, hogy A állam hatóságai tiszteletben fogják tartani a megállapodást. ■

- 311 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben fennálló joghatósági helyzetből eredő gyakorlati nehézségeket részletesebben tárgyalták a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény gyakorlati alkalmazásának felülvizsgálatával foglalkozó Különleges Bizottság hatodik ülésének 2011. júniusi I. részén.³⁷⁶ A témáról további részletes információk találhatóak még a Különleges Bizottság hatodik ülésének 2012. januárjában megrendezett II. részére készült 2011. novemberi 13. számú előzetes dokumentumban;³⁷⁷ az ülés II. részén az ügyet szélesebb összefüggésben újravizsgálták, megvitattva a családjogi megállapodások elismerése és végrehajtása terén szükséges egyszerűsítés lehetőségét.³⁷⁸
- 312 A jelenlegi jogi helyzetben a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben kialakított egyezségeken alapuló megoldás fenntarthatósága nagymértékben függ attól, hogy a megkeresett állam és a megkereső állam igazságügyi hatóságai együttműködnek-e a felek azon törekvését elősegítő intézkedések terén, hogy a megállapodás mindkét államban jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá váljon. A 12. fejezetben foglaltak szerint mind a visszaviteli eljárásban eljáró bíróság, mind a megkereső állam bíróságai számos intézkedéssel támogathatják a megállapodást (a párhuzamos határozatokról és a biztonságot szavatoló határozatokról stb. szóló részletesebb leírást lásd fent). Ilyen esetekben különösen nagy segítséget jelenthet a közvetlen bírói kommunikáció alkalmazása.³⁷⁹
- 313 A fent ismertetett joghatósági problémák leküzdése érdekében akkor is mérlegelhető az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény 8. és 9. cikke szerinti joghatóság-átruházás, ha a két érintett állam az 1996. évi egyezmény Szerződő Állama. (A joghatóság átruházásáról további információk találhatóak Az 1996. évi egyezmény alkalmazásáról szóló gyakorlati kézikönyvben.)

376 Lásd: a Különleges Bizottság hatodik ülése I. részének következtetései és ajánlásai, 2011. novemberi 14. sz. előzetes dokumentum (a 368. lányszámú jegyzetben idézett mű), 247. és azt követő bekezdések.

377 Lásd: „Guide to Part II of the Sixth Meeting of the Special Commission and Consideration of the desirability and feasibility of further work in connection with the 1980 and 1996 Conventions” (Útmutató a Különleges Bizottság hatodik ülésének II. részéhez, valamint az 1980. és 1996. évi egyezményekkel kapcsolatos további munka szükségességének és megvalósíthatóságának mérlegelése), szerző: Állandó Hivatal, 2011. novemberi 13. sz. előzetes dokumentum a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény gyakorlati alkalmazásával foglalkozó 2012. januári Különleges Bizottság részére (elérhető a < www.hcch.net > honlapon a „Child Abduction Section” [Gyermekek jogellenes elvitele] menüpontban), különösen a 29. és azt követő bekezdések.

378 Az 1980. és 1996. évi egyezmények gyakorlati alkalmazásával foglalkozó Különleges Bizottság hatodik ülésének ajánlását követően (lásd a Különleges Bizottság hatodik ülése II. részének következtetéseit és ajánlásait, a 320. lányszámú jegyzetben idézett mű, 77. számú ajánlás) a 2012. évi Tanács megbízta a Hágai Konferenciát, hogy „hozzon létre a nemzetközi gyermekjogi viták során – többek között közvetítés útján – elért megállapodások határon átnyúló elismerésére és végrehajtására irányuló további feltáró kutatást végző szakértői csoportot, figyelembe véve az 1996. évi egyezmény végrehajtását és alkalmazását”, és kimondta, hogy „(e) munka keretében meg kell határozni a jogi és gyakorlati problémák, többek között a joghatósággal kapcsolatos kérdések jellegét és mértékét, és értékelni kell egy új – kötelező érvényű vagy nem kötelező érvényű – eszköz előnyeit ezen a területen”, lásd a 2012. évi Tanács által elfogadott következtetésekben és ajánlásokban (a 39. lányszámú jegyzetben idézett mű) szereplő 7. számú ajánlást.

379 Lásd a fenti 368. lányszámú jegyzetet; a közvetlen bírói kommunikációval kapcsolatos részletesebb információkat lásd a fenti 128. lányszámú jegyzetben.

- 314 A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben létrejött megállapodások jogilag kötelező érvényűvé nyilvánításának fent említett nehézségeire figyelemmel mindenképpen javasolt, hogy a szülők ügyükkel kapcsolatban jogi szaktanácsot kérjenek. A Központi Hatóságoknak lehetőségeik szerint tájékoztatással kell segíteniük a feleket és a bíróságokat, valamint támogatniuk kell azok arra irányuló erőfeszítéseit, hogy leküzdjék a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásnak a megkeresett és a megkereső államban történő jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá nyilvánítása előtt álló joghatósági akadályokat.
- 315 A joghatósági vonatkozásokon túl az alkalmazandó joggal kapcsolatos kérdések is fontos szerepet játszhatnak a nemzetközi családjogi közvetítésben. A közvetítés során elért megállapodás csak akkor szolgálhat érvényes vitarendezési alapként, ha összhangban áll az alkalmazandó joggal. A nemzetközi családjogi vita részes feleit tájékoztatni kell arról, hogy a közvetítés során érintett egyes kérdésekre nem feltétlenül a közvetítés helye szerinti állam joga alkalmazandó. Tisztában kell lenniük azzal, hogy akár az is előfordulhat, hogy a közvetítés során tárgyalat különböző kérdésekre különböző államok joga alkalmazandó.
- 316 Ha például egy gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyben a közvetítésre a megkeresett államban (azaz abban az államban, ahová a gyermeket elvitték) a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárással együtt kerül sor, a felügyeleti jog érdemét illetően alkalmazandó anyagi jog rendszerint nem ennek az államnak, hanem nagy valószínűség szerint a megkereső államnak a joga (vagyis azé az államé, ahol a jogellenes elvittelt közvetlenül megelőzően a gyermek szokásos tartózkodási helye volt). E tekintetben nyilvánvalóan nehéz általánosítani, mivel az alkalmazandó joggal kapcsolatos helyzet az adott ügyben az érintett államokban hatályos nemzetközi, regionális vagy kétoldalú szerződésektől, illetve ilyen szerződések hiányában a vonatkozó nemzeti kollíziós szabályoktól függ. Amennyiben az ügyben az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény alkalmazandó, a gyermek jogellenes elvitelével kapcsolatos közvetlen helyzetben a felügyeleti jog érdemére joghatósággal rendelkező bíróság (amely a fent ismertetettek szerint a megkereső állam valamely bírósága) az 1996. évi egyezménnyel összhangban általános elvként saját jogát alkalmazza (lásd az 1996. évi egyezmény 15. cikkét). Ebben a helyzetben a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás felügyeleti és hosszú távú kapcsolattartási kérdéseket érintő rendelkezéseinek tehát összeegyeztethetőnek kell lenniük a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam anyagi jogával (az 1996. évi egyezményről részletesebb tájékoztatás található a Gyakorlati kézikönyvben).
- 317 A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásban érintett további kérdéseket, például a gyermek- vagy a házastársi tartásdíjra vonatkozó rendelkezéseket illetően a joghatósággal és alkalmazandó joggal kapcsolatos szabályok eltérőek lehetnek. Az ügy körülményeitől és az ügyben alkalmazandó nemzetközi magánjogi szabályoktól függően előfordulhat, hogy a tartásdíj kérdéseiben más bíróság rendelkezik joghatósággal, mint amelyik a szülői felügyelet tekintetében illetékes, valamint hogy a tartásdíj kérdéseit a felügyeleti kérdésekre alkalmazandótól eltérő anyagi jog szabályozza. Ez további nehézséget jelent, ami ismét megerősíti, hogy érdemes a feleknek saját ügyükre vonatkozó jogi szaktanácsot kérni.

14 Közvetítés alkalmazása a gyermekek jogellenes elvitelének megelőzése érdekében

- A felügyeleti vagy kapcsolattartási/láthatási kérdésekkel összefüggő önkéntes megállapodások ösztönzése és az ilyen kérdésekben való közvetítés előmozdítása segíthet megelőzni a jogellenes gyermekelvitel későbbi előfordulásait.³⁸⁰
- Mérlegelhető, hogy milyen előnyökkel jár a határon átnyúló kapcsolatban élő párok részére biztosított közvetítési szakszolgáltatás.³⁸¹

- 318 Felismerve, hogy a számos, gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügy háttérben a különböző államokból származó személyek közötti kapcsolat felbomlása áll, „hasznos megelőző intézkedés a szülők különválási szakaszában elért önkéntes megállapodás vagy a felügyeleti, illetve kapcsolattartási/láthatási kérdésekről folytatott egyeztetés”.³⁸²

380 Lásd a megelőző intézkedésekről szóló bevált gyakorlatról szóló útmutatóból (a 23. lábjegyzetben idézett mű) vett alapelveket, 2.1. szakasz, 15. o.

381 Lásd a megelőző intézkedésekről szóló bevált gyakorlatról szóló útmutatóból vett alapelveket (uo.).

382 Uo.

- 319 Ha például az egyik szülő a partnertől való különválást követően másik államba kíván költözni, különösen célszerű lehet a korai szakaszban megkezdett közvetítés. A szakszerű közvetítés során a szülők jobban megérthetik egymás nézőpontját, és a gyermekük szükségleteit figyelembe vevő egyezségen alapuló megoldást találhatnak. Ahogyan az egyes ügyek körülményei, úgy az eredmények is rendkívül sokfélék lehetnek, így előfordulhat, hogy mindkét szülő az új államba költözik, mindkét szülő ugyanabban az államban marad, vagy az egyik szülő elköltözik és ezzel együtt a másik szülő számára megfelelő kapcsolattartási jogot biztosítanak.
- 320 Másrésztől, ha közvetítés útján biztosítják a kapcsolattartási intézkedések valamely állam határain belül vagy határon átnyúló helyzetben történő betartását, azzal hatékonyan megelőzhető a gyermekek jogellenes külföldre viteléhez vezető helyzetek kialakulása. A gyermekek jogellenes elvitelének fokozott kockázatával jellemzett helyzetekről részletesebb információk találhatók a megelőző intézkedésekről szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató³⁸³ 2.1. szakaszában.
- 321 A közvetítéssel és a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásnak a két érintett joghatóságon belüli végrehajthatóvá nyilvánításához szükséges intézkedésekkel kapcsolatos tájékoztatásnyújtás előmozdítása, amely a Központi Hatóságok vagy a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontok közreműködésén keresztül valósul meg, hozzájárulhat ahhoz, hogy a közvetítés mint a jogellenes gyermekelvitel megelőzésére szolgáló intézkedés népszerűbbé váljon.³⁸⁴
- 322 A közvetítés természetesen továbbra is csak egy a számos lehetőség közül. Az elköltözés érdekében igénybe vett bírósági eljáráshoz való hozzáférés nem tehető függővé a felek közvetítési ülésen való részvételétől.³⁸⁵

15 Az egyezségen alapuló megoldás kialakítására irányuló más folyamatok

- A gyermekeket érintő nemzetközi családjogi vitákban a közvetítésen túl az egyezségen alapuló megoldás kialakítására irányuló más folyamatok alkalmazását is ösztönözni kell.
- A nemzeti ügyekben igénybe vehető, egyezségen alapuló megoldás kialakítását célzó folyamatok nemzetközi családjogi vitákban történő alkalmazása csak akkor mérlegelhető, ha az adott folyamat hozzáigazítható a nemzetközi jogvitákban felmerülő sajátos igényekhez.
- Az államoknak tájékoztatást kell nyújtaniuk a joghatóságukon belül a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben elérhető, egyezségen alapuló megoldás kialakítását célzó folyamatokról.

- 323 Ez az útmutató ösztönözni kívánja az egyezségen alapuló megoldás kialakítására irányuló folyamatoknak a gyermekeket érintő nemzetközi családjogi viták békés rendezésére történő alkalmazását.
- 324 A közvetítésen túl számos további, egyezségen alapuló megoldás kialakítását célzó folyamatot dolgoztak ki, és ezeket különböző országokban sikerrel alkalmazzák a családjogi vitákban.³⁸⁶ Ide tartozik a „békéltetés”, a „szülői koordináció”, a „korai semleges értékelés”, valamint a konfliktusmegoldási képviselői modellek, úgymint a „kollaboratív jogérvényesítésen” vagy a „kooperatív jogérvényesítésen” alapuló megközelítés.
- 325 A felsoroltak közül a „**békéltetés**” – amelyet gyakran az ítélkező bíró végez a bírósági eljárás során – az egyik leginkább irányító jellegű vitarendezési folyamat. Amint azt a fenti „Fogalom meghatározások” című részben hangsúlyoztuk, a békéltetést bizonyos esetekben összetévesztik a közvetítéssel. A közvetítés során a semleges harmadik fél nem lehet olyasvalaki, aki döntést hozhat a felek ügyében; a közvetítő mindössze előmozdítja a felek közötti kommunikációt, és segítséget nyújt nekik ahhoz, hogy saját maguk találják meg a vitájukat rendező megoldást. Békéltetéskor ezzel szemben a semleges

383 Uo.

384 A Központi Hatóságoknak és más szervezeteknek a tájékoztatásnyújtás előmozdításában játszott szerepéről lásd a fenti 4.1. szakaszt.

385 Lásd a családok nemzetközi szintű szétválásáról szóló Washingtoni Nyilatkozatot (a fenti 160. lábjegyzet).

386 A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény különböző Szerződő Államaiban elérhető alternatív vitarendezési folyamatokról további információk olvashatók az 1980. évi egyezmény alapján kidolgozott Országprofilok (a fenti 121. lábjegyzet) 20. fejezetében.

- harmadik fél sokkal nagyobb befolyást gyakorolhat a konfliktus megoldására.³⁸⁷ A békéltetést számos országban rendszeresen alkalmazzák családjogi vitákkal kapcsolatos bírósági eljárásokban, különösen válási vagy a szülői felelősséget érintő eljárások során.³⁸⁸ Az ügyben eljáró bíró által végzett békéltetés, adott esetben, és ha megvalósítható, a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli ügyekben is egyszerűen alkalmazható annak érdekében, hogy a késedelem kockázata nélkül bírósági megállapodás szülessen.
- 326 Az Amerikai Egyesült Államok egyes joghatóságai „**szülői koordinációs**” programokat kínálnak olyan súlyos konfliktussal terhelt felügyeleti és láthatási ügyekben, ahol a szülőkről már több ízben kiderült, hogy nem képesek vagy nem hajlandók tiszteletben tartani a bírósági határozatokat vagy a szülői megállapodásokat.³⁸⁹
- „A szülői koordináció olyan gyermekközpontú alternatív vitarendezési folyamat, amelynek során egy közvetítői képesítéssel és tapasztalattal rendelkező mentálhigiénés szakember vagy jogász segítséget nyújt az egymással komoly konfliktusban álló szülők számára szülői feladattervük végrehajtásához azáltal, hogy hozzájárul a vita időszerű rendezéséhez, tájékoztatja a szülőket a gyermekek szükségleteiről, valamint a felek és/vagy a bíróság előzetes jóváhagyásával a bírósági határozat vagy a megbízási szerződés hatályán belül döntéseket hoz.”³⁹⁰
- 327 A szülői koordinátort a felügyeleti eljárásban illetékes bíróság jelöli ki. A „szülői koordináció” módszerét a felügyelettel kapcsolatos, súlyos konfliktussal járó jogvitákról szóló, az Amerikai Ügyvédi Kamara által finanszírozott 2000. évi interdiszciplináris konferencia ajánlása nyomán dolgozták ki.
- 328 A családjogi viták egyezségeen alapuló megoldását ösztönző további eszköz a „**korai semleges értékelés**”,³⁹¹ amelynek keretében a felek megkapják jogi helyzetük nem kötelező érvényű szakértői értékelését, és ennek alapján egyezségeen alapuló megoldásra irányuló tárgyalásokat folytathatnak.³⁹² Ez a folyamat például az Amerikai Egyesült Államok egyes joghatóságain belül vehető igénybe, ahol egy vagy több szakértő által vezetett két–három órás „korai semleges értékelési” ülésekre kerülhet sor, amelyek bizalmas jellegűek.³⁹³
- 329 Az egyezségeen alapuló megoldás kialakítására irányuló folyamatoknak a különböző jogrendszerekben tapasztalható támogatását tükrözi az is, hogy az ügyvédek körében átalakulóban van a családjogi segítő tevékenység megítélése. Az ügyvédek ma egyre inkább úgy vélik, hogy a megállapodás elérése a lehető legjobb eredmény ügyfeleik számára.
- 330 E tekintetben mindenképpen említést érdemel két érdekes folyamat, amelyek egyike a „**kollaboratív jogérvényesítési**” modell. E számos joghatóságon belül használt modell³⁹⁴ szerint a feleket érdekelő problémamegoldó tárgyalási módszereket alkalmazó „kollaboratív jogászok” segítik abban, hogy bíróságon kívül rendezzék a vitát.³⁹⁵ Ha az ügyet megállapodás hiányában bírósági eljárás keretében kell megoldani, a kollaboratív jogászok a továbbiakban nem láthatják el a képviselőt, a feleknek ezért ilyenkor új képviselőre van szükségük. Egyes joghatóságokon belül, például az Amerikai Egyesült Államok néhány államában hosszabb ideje sikerrel alkalmazzák a kollaboratív jogérvényesítési modellt. E jogrendszerek némelyike időközben jogszabályt vagy „etikai véleményt” dolgozott ki a „kollaboratív jogérvényesítésre” vonatkozóan.³⁹⁶

387 A közvetítés és a békéltetés közötti különbségekről részletesebb leírás található a fenti „Fogalom meghatározások” című szakasz „Közvetítés” szócikkében.

388 **Marokkóban** például a válási ügyekben hozott bírósági határozatot megelőzően kísérletet kell tenni a házastársak összebékítésére, lásd a **marokkói** családjogi törvénykönyv (*Code de la Famille - Bulletin Officiel No 5358 du 2 ramadan 1426*, 2005. október 6., 667. o.) 81. cikkét, elérhető a következő címen: < www.justice.gov.ma >. Hasonlóképpen **Olaszországban** is kötelező kísérletet tenni a különválási vagy bontóperes eljárásokban a házastársak összebékítésére, lásd a Polgári eljárási törvénykönyv 708. cikkét, valamint a házasság felbontásáról szóló olasz törvény 1. cikkét és 4. cikke (7) bekezdését (Legge i 1970. december, No 898, *Disciplina dei casi di scioglimento del matrimonio*, *Gazzetta Ufficiale n.306*, 1970. december 3.).

389 Lásd: N. ver Steegh (a 8. lábjegyzetben idézett mű), 663. és 664. o.

390 Lásd: „Guidelines for Parenting Coordination” (Útmutató a szülői koordinációhoz), kidolgozta az Association of Family and Conciliation Courts (Családjogi és Békéltető Bíróságok Egyesülete, AFCC) szülői koordinációval foglalkozó munkacsoportja, 2005. május, elérhető a következő címen: < <http://www.afccnet.org/Portals/0/PublicDocuments/Guidelines/AFCCGuidelinesforParentingcoordinationnew.pdf> > (utolsó megtekintés: 2012. június 14.).

391 A további információkról lásd többek között: N. ver Steegh (a 8. lábjegyzetben idézett mű), 663. o.

392 Uo.

393 Uo. Korai semleges értékelést **Kanadában (Manitobában)** is alkalmaznak, lásd az 1980. egyezmény alapján kidolgozott Országprofilok (a fenti 121. lábjegyzet) 20. szakaszának a) pontját.

394 A kollaboratív jogérvényesítési modellt jelenleg többek között az **Amerikai Egyesült Államokban, az Egyesült Királyságban (Anglia és Wales, Észak-Írország), Kanadában (Alberta, Brit Columbia, Manitoba, Új-Skócia, Saskatchewan)** és **Izraelben** alkalmazzák, lásd az 1980. évi egyezmény alapján kidolgozott Országprofilok (a fenti 121. lábjegyzet) 20. szakaszának a) pontját.

395 A további információkról lásd többek között: N. ver Steegh (a 8. lábjegyzetben idézett mű), 667. o.

396 Uo., 667 és 668. o.

- 331 A békés konfliktusmegoldási képviselőt másodikként modellezze a „**kooperatív jogérvényesítés**”. A „kooperatív jogérvényesítési” modell a „kollaboratív jogérvényesítési” modell alapelveit követi azzal a kivétellel, hogy a képviselők az ügy bíróság elé utalása esetén sem veszítik el képviselői státuszukat.³⁹⁷
- 332 Nemzetközi családjogi viták esetén mérlegelni kell azoknak a folyamatoknak az alkalmazását is, amelyek a nemzeti családjogi viták egyezségeen alapuló megoldásának kialakítására vehetők igénybe. Ezeket a folyamatokat azonban – amint azt fent a közvetítéssel összefüggésben is kifejtettük – a nemzetközi családjogi viták sajátos kihívásaihoz, és különösen a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben felmerülő sajátos nehézségekhez kell igazítani. A gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben például nem javasolt a kollaboratív jogérvényesítési modell alkalmazása, a szülőknek ugyanis újabb jogi képviselőkre lehet szükségük, ha az e folyamat eredményeképpen létrejött megállapodás csak bírósági közreműködéssel nyilvánítható kötelező érvényűvé, és ezért képviselőik ebben a szakaszban kénytelenek visszalépni.
- 333 Az ebben az útmutatóban foglalt, közvetítéssel kapcsolatos bevált gyakorlatokat e további folyamatok jellemzőinek megfelelően át kell alakítani.
- 334 Javasolt, hogy az államok saját joghatóságukon belül nyújtsanak tájékoztatást a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben igénybe vehető, egyezségeen alapuló megoldás kialakítását célzó folyamatokról. Ez a tájékoztatás a Központi Hatóságok vagy a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontok közreműködésével is végezhető.³⁹⁸

16 A közvetítés és az egyezségeen alapuló megoldás kialakítására irányuló hasonló folyamatok alkalmazása a Hágai Egyezmény hatályán kívül eső ügyekben

- A közvetítés és az egyezségeen alapuló megoldás kialakítására irányuló hasonló folyamatok alkalmazását a gyermekeket érintő nemzetközi családjogi vitákban is ösztönözni kell, különös tekintettel azokra az ügyekre, amelyekre a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény vagy annak megfelelő más eszközök nem alkalmazandók.
- Az államoknak – a máltai folyamattal összefüggő közvetítési struktúrák kialakításának alapelveiben³⁹⁹ foglaltakkal összhangban – elő kell mozdítaniuk az ilyen ügyekben alkalmazható közvetítési struktúrák létrehozását. Különösen mérlegelniük kell a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontok kijelölését az elérhető közvetítési és más kapcsolódó szolgáltatásokra, a nemzetközi családjogi közvetítéshez szükséges speciális képzéssel kapcsolatos bevált gyakorlatok népszerűsítésére és a nemzetközi közvetítés folyamatára vonatkozó információk terjesztése érdekében. Ezzel egyidejűleg segítséget kell nyújtani a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások kötelező érvényűvé nyilvánításához az érintett jogrendszerekben.
- Szükség esetén az országoknak „meg kell vizsgálniuk, hogy kívánatos-e a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások végrehajtása érdekében szabályozási vagy jogalkotási rendelkezéseket bevezetni”.⁴⁰⁰

- 335 Amennyiben a gyermeket érintő nemzetközi családjogi vitában két olyan állam vesz részt, amelyek között nem hatályos a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény, az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény vagy valamely más vonatkozó nemzetközi vagy regionális jogi keret, a közvetítés vagy az egyezségeen alapuló megoldás kialakítására irányuló más folyamat lehet az egyetlen eljárási út, illetve az egyetlen módja annak, hogy érvényesülhessen az érintett gyermeknek az ENSZ gyermekjogi egyezményében foglalt azon joga, miszerint „mindkét szülőjével rendszeresen személyes kapcsolatot és közvetlen érintkezést” tartson fenn.⁴⁰¹

397 Uo., 668. o.

398 A Központi Hatóságoknak és más szervezeteknek a tájékoztatásnyújtás előmozdításában játszott szerepéről lásd a fenti 4.1. szakaszt.

399 Lásd alább az 1. mellékletet.

400 Uo.

401 Lásd a 10. cikk (2) bekezdését.

- 336 A vonatkozó regionális vagy nemzetközi eszközök alkalmazhatatlansága természetesen nem érinti a szülők számára a nemzeti jog által biztosított jogorvoslatokat. Olyan ügyekben azonban, ahol gyermekek jogellenes külföldre vitelére került sor, vagy a gyermek feletti felügyeletet vagy a vele való kapcsolattartást érintő más határon átnyúló jogvita van folyamatban, az alkalmazandó regionális vagy nemzetközi jogi keret hiánya miatt az érintett joghatóságokon belül rendszerint ellentmondó határozatok születnek, így a konfliktus jogi úton történő rendezése gyakran zsákutcába jut.
- 337 A fent leírtak szerint⁴⁰² a máltai folyamattal összefüggő közvetítéssel foglalkozó munkacsoport kidolgozta a máltai folyamattal összefüggő közvetítési struktúrák kialakításának alapelveit. Az államoknak az ezen alapelvekben foglaltakkal összhangban elő kell mozdítaniuk a közvetítési struktúrák létrehozását. Különösen mérlegelniük kell a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontok kijelölését az elérhető közvetítési szolgáltatásokra vonatkozó információk és más releváns ismeretek terjesztése érdekében. Mindemellett az államoknak népszerűsíteniük kell a közvetítők nemzetközi családjogi közvetítésre vonatkozó képzésével, valamint a nemzetközi közvetítés folyamatával kapcsolatos bevált gyakorlatokat.
- 338 Az ebben az útmutatóban foglalt bevált gyakorlatok, amelyek a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény hatálya alá tartozó, gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítésre vonatkoznak, más ügyekben is alkalmazhatók. Az 1980. évi egyezmény hatálya alá tartozó, gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekhez hasonlóan a közvetítés ilyenkor is a lehető legnagyobb körültekintéssel kell végezni, és a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodást úgy kell kidolgozni, hogy az összhangban álljon a szóban forgó joghatóságok szabályaival, és ott végrehajthatóvá lehessen nyilvánítani. Az idő szintén lényeges tényezőnek bizonyul, amennyiben nincs a jogellenes elviteli ügyekre alkalmazandó regionális vagy nemzetközi jogi keret; az eltávolodás elkerülése érdekében mielőbb helyre kell állítani a gyermek és a hátrahagyott szülő közötti kapcsolatot.
- 339 Mindent összevetve, alkalmazandó regionális vagy nemzetközi jogi keret hiányában a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben végzett közvetítés rendkívül sajátos körülmények között zajlik. A közvetítés kudarca esetén, illetve ha a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodást az érintett joghatóságokban végrehajthatóvá nyilvánítják, de annak gyakorlati végrehajtása valamilyen okból megghiúsul, a felek a megoldás érdekében nem folyamodhatnak bírósági eljáráshoz. Ennélfogva elengedhetetlen, hogy az ilyen ügyekben kialakított egyezségeken alapuló megoldásokat az egyes érintett jogrendszerekben még azok gyakorlati végrehajtásának megkezdése előtt jogilag kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá nyilvánítsák. Ily módon a közvetítés felülemelkedhet a különböző érintett jogrendszerekből fakadó ellentmondásos helyzeten; ezt követően az egyes érintett jogrendszerekben a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás alapján egységes jogi véleményt alakítanak ki az ügyről.
- 340 A határon átnyúló családjogi vitában részt vevő felek számára minden lehetséges támogatást meg kell adni ahhoz, hogy a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodást az érintett jogrendszerekben kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá nyilvánítsák. A megállapodás joghatással történő felruházásához szükséges lépésekről szóló tájékoztatást egy központi szervnek, például a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontnak kell biztosítani.⁴⁰³ Szükség esetén az államoknak „meg kell vizsgálniuk, hogy kívánatos-e a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások végrehajtása érdekében szabályozási vagy jogalkotási rendelkezéseket bevezetni”.⁴⁰⁴
- 341 A gyermek feletti felügyeletet vagy a vele való kapcsolattartást érintő olyan nemzetközi családjogi vitákban eljáró közvetítőknek, amelyek esetében nincs alkalmazandó nemzetközi vagy regionális jogi keret, tisztában kell lenniük felelősségük mértékével. Fel kell hívniük a felek figyelmét a vonatkozó regionális vagy nemzetközi jogi eszközök alkalmazhatatlanságából fakadó jogi következményekre, valamint arra, hogy jogi szaktanácsot kell kérniük, és hogy a megállapodást még a gyakorlati végrehajtás megkezdése előtt végrehajthatóvá kell nyilvánítani az érintett jogrendszerekben. A feleket tájékoztatni kell, milyen különleges következményekkel jár az, hogy a jövőre vonatkozó felügyeleti és kapcsolattartási határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozóan nem léteznek nemzetek feletti szabályok. Meg kell érteniük, hogy még ha megállapodásukat a közvetítést követően mindkét (valamennyi) érintett joghatóságban végrehajthatóvá nyilvánítják is, a körülmények megváltozása a jövőben befolyásolhatja a megállapodás végrehajthatóságát. A megállapodás tartalmának módosítását minden esetben mindkét (valamennyi) jogrendszerben el kell ismertetni, ami a felek részéről együttműködést kíván.

402 Lásd a 14. bekezdést, valamint a 112. és azt követő bekezdéseket.

403 A nemzetközi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontok szerepéről további információk találhatóak a közvetítési struktúrák kialakításának alapelveit ismertető alábbi 1. mellékletben, valamint a fenti 4.1. szakaszban.

404 Lásd: A közvetítési struktúrák kialakításának alapelvei (uo.).

Mellékletek

Mellékletek I

A MÁLTAI FOLYAMATTAL ÖSSZEFÜGGŐ KÖZVETÍTÉSI STRUKTÚRÁK KIALAKÍTÁSÁNAK ALAPELVEI

készítette a munkacsoport az Állandó Hivatal közreműködésével

A A KÖZPONTI KAPCSOLATTARTÓ PONT

Az államoknak létre kell hozniuk / ki kell jelölniük a nemzetközi családjogi közvetítésért felelős központi kapcsolattartó pontot, amely közvetlenül vagy közvetítő útján az alábbi feladatokat látja el:

- Kapcsolattartó pontként szolgál a magánszemélyek számára, és ezzel egyidejűleg hálózati csomópontként szolgál a határon átnyúló családjogi vitákkal foglalkozó közvetítők számára.
- Információkat nyújt az adott országban elérhető családjogi közvetítési szolgáltatásokról, többek között a következők rendelkezésre bocsátásával:
 - > a családjogi közvetítők jegyzéke, ezen belül a közvetítők elérhetőségei, a képzésükkel, nyelvtudásukkal és tapasztalatukkal kapcsolatos információk;
 - > a nemzetközi családjogi vitákban közvetítési szolgáltatást nyújtó szervezetek jegyzéke;
 - > a közvetítés költségeivel kapcsolatos információk;
 - > az alkalmazott / igénybe vehető közvetítési modellekre vonatkozó információk; valamint
 - > a közvetítés lebonyolításának módjára és az annak keretében érintett lehetséges témakörökre vonatkozó információk.
- Tájékoztatás nyújtásával elősegíti a másik szülő / a gyermek adott országon belüli tartózkodási helyének meghatározását.
- Tájékoztatást nyújt arra vonatkozóan, hová lehet fordulni családi joggal és a jogi eljárásokkal kapcsolatos szaktanácsért.
- Tájékoztatást nyújt a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás kötelező érvényűvé nyilvánításának módjára vonatkozóan.
- Tájékoztatást nyújt a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás végrehajtására vonatkozóan.
- Tájékoztatást nyújt a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás hosszú távú megvalósíthatóságát biztosító, rendelkezésre álló támogatás formáiról.
- A hálózatépítés, a képzési programok és a bevált gyakorlatok cseréjének ösztönzése révén előmozdítja a különböző szakértők közötti együttműködést.
- A titoktartás alapelvét figyelembe véve rendszeresen összegyűjti és a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszi a központi kapcsolattartó pontok által kezelt ügyek számára és jellegére, a meghozott intézkedésekre és az eredményekre, többek között a közvetítések eredményére vonatkozó információkat, amennyiben ezek ismertek.

A tájékoztatást az adott állam hivatalos nyelvén, valamint angolul vagy franciául kell biztosítani.

A Hágai Konferencia Állandó Hivatalát értesíteni kell a központi kapcsolattartó pont vonatkozó elérhetőségi adatairól, úgymint levelezési cím, telefonszám, e-mail cím és a felelős(ök) neve, valamint az általuk beszélt nyelvek.

A központi kapcsolattartó ponthoz intézett információ- vagy segítségkéréseket mielőbb fel kell dolgozni.

Ahol erre lehetőség van, a központi kapcsolattartó pontnak a hivatalos nyelven, valamint angolul vagy franciául közzé kell tennie honlapján a közvetítési szolgáltatásokkal kapcsolatos lényeges információkat. Amennyiben a kapcsolattartó pont nem tudja biztosítani ezt a szolgáltatást, az Állandó Hivatal interneten hozzáférhetővé teheti a központi kapcsolattartó ponttól kapott információkat.

B KÖZVETÍTÉS

1 A központi kapcsolattartó pontok által azonosított közvetítők / közvetítő szervezetek jellemzői

A központi kapcsolattartó pontnak többek között az alábbi jellemzőket kell figyelembe vennie a nemzetközi családjog területén tevékenykedő közvetítők vagy közvetítő szervezetek azonosításakor és jegyzékbe vételekor:

- családjogi közvetítéssel kapcsolatos szakmai megközelítés és megfelelő vonatkozó képzés (a nemzetközi családjogi közvetítést is ideértve)
- a több kultúrát érintő nemzetközi családjogi viták terén szerzett jelentős tapasztalat
- a vonatkozó nemzetközi és regionális jogi eszközök ismerete és az azokban való jártasság
- a vonatkozó (nemzeti és nemzetközi) kapcsolati hálózathoz való hozzáférés
- a különböző jogrendszerek ismerete, valamint arról való tájékozottság, hogy az érintett joghatóságokon belül a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások hogyan nyilváníthatók végrehajthatóvá vagy kötelező érvényűvé
- közigazgatási és szakmai támogatáshoz való hozzáférés
- a szolgáltatások igazgatásának, nyilvántartásának és értékelésének strukturált és szakszerű megközelítése
- a nemzetközi családjogi közvetítéssel összefüggő releváns (tárgyi/kommunikációs stb.) erőforrásokhoz való hozzáférés
- a közvetítési szolgáltatást az alkalmazásának helye szerinti állam jogilag elismeri, ha van ilyen elismerési rendszer
- nyelvi kompetencia.

Általánosan elfogadott, hogy azokban az államokban, ahol a nemzetközi közvetítési szolgáltatások fejlődése még korai szakaszában van, a fent felsoroltak közül számos jellemző csupán célkitűzés, és ezen a ponton még nem várható el azok teljesítése.

2 A közvetítési folyamat

Elismert tény, hogy a családjogi közvetítés területén az egyes országok rendkívül szerteágazó eljárásokat és módszereket alkalmaznak. Léteznek azonban általános alapelvek, amelyeket a közvetítési folyamatra alkalmazandó jogszabályokkal összhangban követni kell a közvetítés során:

- az ügy közvetítésre való alkalmasságának eseti alapon történő vizsgálata
- tájékoztatáson alapuló beleegyezés
- önkéntes részvétel
- segítségnyújtás a szülők számára a gyermek érdekeit és jólétét figyelembe vevő megállapodás kidolgozásához
- semlegesség
- méltányosság

- az anyanyelv vagy olyan nyelv(ek) használata, amelye(ke)n a résztvevők könnyedén kifejezik magukat
- titoktartás
- pártatlanság
- interkulturális kompetencia
- tájékozott döntéshozatal és a jogi tanácsadáshoz való megfelelő hozzáférés.

3 A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás

Amikor a határon átnyúló családi vitákban eljáró közvetítők segítséget nyújtanak a megállapodások kidolgozásához, minden esetben szem előtt kell tartaniuk a megállapodás tényleges alkalmazását. A megállapodásnak összeegyeztethetőnek kell lennie a vonatkozó jogrendszerekkel. A felügyeletre és a kapcsolattartásra vonatkozó megállapodásokat a lehető legkonkrétabban kell megfogalmazni, és azoknak figyelembe kell venniük a kapcsolódó gyakorlati vonatkozásokat. A megállapodás által érintett két joghatóság nyelvének különbözősége esetén annak szövegét mindkét nyelven el kell készíteni, ha ez leegyszerűsíti a jogilag kötelező érvényűvé nyilvánítás folyamatát.

C A KÖZVETÍTÉS EREDMÉNYEKÉPPEN LÉTREJÖTT MEGÁLLAPODÁS KÖTELEZŐ ÉRVÉNYŰVÉ NYILVÁNÍTÁSA

A felügyeletet és a kapcsolattartást érintő nemzetközi családi vitákkal foglalkozó közvetítőknek szorosan együtt kell működniük a felek jogi képviselőivel.

A megállapodás végrehajtásának megkezdése előtt azt a vonatkozó joghatóságokon belül végrehajthatóvá és kötelező érvényűvé kell nyilvánítani.

Az érintett joghatóságok központi kapcsolattartó pontjának a vonatkozó eljárásokkal kapcsolatos információkkal kell segítenie a feleket.

Szükség esetén az országok megvizsgálhatják, hogy kívánatos-e a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások végrehajtása érdekében szabályozási vagy jogalkotási rendelkezéseket bevezetni.

Mellékletek II

A MÁLTAI FOLYAMATTAL ÖSSZEFÜGGŐ KÖZVETÍTÉSI STRUKTÚRÁK KIALAKÍTÁSÁNAK ALAPELVEIRE VONATKOZÓ INDOKOLÁS

készítette a munkacsoport az Állandó Hivatal közreműködésével

HÁTTÉR

A 2009. március 31. és április 2. között megrendezett ülésén a Hágai Magánjogi Konferencia általános ügyeivel és politikájával foglalkozó Tanács a máltai folyamattal összefüggésben megbízást adott egy közvetítési struktúrák kidolgozásának előmozdításával foglalkozó munkacsoport létrehozására. Ezek a közvetítési struktúrák elősegítenék a gyermekek feletti felügyeletet és a velük való kapcsolattartást érintő határon átnyúló családjogi viták rendezését, többek között a gyermek másik államba történő egyoldalú elvitelkor olyan esetekben, ahol *a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény, valamint a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, 1996. október 19-i Hágai Egyezmény* nem alkalmazandó.

Az említett munkacsoport létrehozására vonatkozó ajánlás a 2009. március 23–26. között a San Giljanban megrendezett, a határon átnyúló családjogi kérdésekkel foglalkozó harmadik Máltai Konferencián készült.

2009 júniusában néhány, demográfiai tényezők és eltérő jogi hagyományaik alapján kiválasztott országot, köztük a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény egyes Szerződő Államait és több nem szerződő államot szakértő kijelölésére kértek fel. Ezek közé az államok közé tartozott az Amerikai Egyesült Államok, Ausztrália, az Egyesült Királyság, Egyiptom, Franciaország, India, Jordánia, Kanada, Malajzia, Marokkó, Németország és Pakisztán. Ezenfelül néhány független közvetítési szakértőt is meghívtak a munkacsoportba.

A munkacsoport két, telefonkonferencia keretében zajló ülést tartott 2009. július 30-án és 2009. október 29-én, majd 2010. május 11. és 12. között személyes találkozóra is sor került a kanadai Ottawában. Az ülések elnökségét a kanadai Lillian Thomsen és a pakisztáni Tasszaduk Hussein Dzsilani bírósági elnök látta el. Valamennyi ülésen angol, francia és arab nyelvű szinkrontolmácsolást biztosítottak. A munkacsoport telefonkonferencia-üléseit megelőzően két kérdőívet küldtek körbe a meglévő közvetítési struktúrákról, illetve a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások végrehajthatóságáról, és az ezekre érkezett válaszokat közzétették a Hágai Konferencia honlapján (< www.hcch.net >, „Work in progress” [Folyamatban lévő munka], majd „Child Abduction” [Gyermekek jogellenes elvitele] menüpont).

Az első telefonkonferencia alkalmával a munkacsoport megállapította, hogy fontos volna minden országban központi kapcsolattartó pontot létrehozni, amely tájékoztatást nyújtana az egyes joghatóságokon belül elérhető közvetítési szolgáltatásokról. A második telefonkonferencia-ülést követően a munkacsoport megkezdte a közvetítési struktúrák kialakítására vonatkozó „alapelvetervezetek” kidolgozását, amelyeket a 2010. május 11–12-i kanadai személyes találkozón folytatott részletes megbeszélést, majd a kanadai találkozón részt venni nem tudó szakértőkkel folytatott egyeztetéseket követően véglegesítettek.

A máltai folyamattal összefüggő közvetítési struktúrák kialakításának alapelvei

Az „alapelveket” olyan hatékony közvetítési struktúrák létrehozásához dolgozták ki, amelyeket a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezményhez és az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezményhez vagy más vonatkozó eszközökhöz nem csatlakozó államokat érintő, gyermekekkel kapcsolatos határon átnyúló családjogi vitákban lehetne alkalmazni. Alkalmazandó nemzetközi vagy regionális jogi keret hiányában gyakran kizárólag közvetítés vagy hasonló egyezményes vitarendezési eszközök révén alakítható ki olyan megoldás, amely biztosítja, hogy az érintett gyermek mindkét szülőjével továbbra is kapcsolatot tarthasson fenn.

Meg kell jegyezni, hogy a határon átnyúló családjogi közvetítési struktúrák létrehozása a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény és az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény hatálya alá tartozó határon átnyúló családjogi viták szempontjából is lényeges. Mindkét egyezmény szorgalmazza a családi konfliktusok közvetítés vagy hasonló eszközök útján történő békés rendezését. Az alapelvek tehát egyúttal hasznos kiegészítésként is szolgálnak az egyezmények által alkotott nemzetközi jogi kerethez.

Az „alapelvek”

Az „alapelvek” központi kapcsolattartó pont létrehozására szólítanak fel, amely többek között az egyes joghatóságokon belül elérhető közvetítési szolgáltatásokról, a közvetítéshez való hozzáférésről és más fontos kapcsolódó kérdésekről, például a vonatkozó jogi információkról nyújt tájékoztatást.

A. RÉSZ

Az „alapelvek” A. része ismerteti, hogy milyen információkat kell nyújtani, és azokat milyen módon kell a központi kapcsolattartó ponton keresztül elérhetővé tenni.

A nemzetközi családjogi közvetítési szolgáltatásokra vonatkozó információknak mindenekelőtt tartalmazniuk kell az ilyen szolgáltatásokat nyújtó közvetítők vagy közvetítő szervezetek jegyzékeit. A jegyzékekben fel kell tüntetni a közvetítő képzésével, nyelvtudásával és tapasztalatával kapcsolatos információkat, valamint elérhetőségi adatait. A központi kapcsolattartó pontnak ezenfelül tájékoztatást kell nyújtania a közvetítés költségeiről, beleértve a közvetítés díját és más kapcsolódó költségeket. A központi kapcsolattartó pontnak továbbá magával a közvetítési folyamattal kapcsolatos információkat is közzé kell tennie, úgymint az alkalmazott / igénybe vehető közvetítési modellek, a közvetítés lebonyolításának módja és a közvetítés keretében érinthető témakörök. A tájékoztatás során törekedni kell a részletességre; információkkal kell szolgálni a társmediáció, valamint a társmediáció egyedi formái, például a kétoldalú nemzeti közvetítés elérhetőségéről is.

A központi kapcsolattartó pontnak emellett információk nyújtásával kell elősegítenie a másik szülő / a gyermek adott országon belüli tartózkodási helyének meghatározását. Hasonlóképpen információval kell szolgálnia arról, hová lehet fordulni családi joggal és a jogi eljárásokkal kapcsolatos szaktanácsért, és hogy hogyan nyilvánítható kötelező érvényűvé, illetve hogyan hajtható végre a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás. Tekintettel a családjogi vitákban részt vevő felek sokszor szűkös anyagi lehetőségeire, a költségeket részletesen fel kell tüntetni; fel kell hívni a figyelmet a díjmentes (pro bono) szolgáltatásokra vagy a kedvező árú jogi szaktanácsadást nyújtó szolgálatokra, ha vannak ilyenek. A központi kapcsolattartó pontnak továbbá tájékoztatnia kell a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás hosszú távú megvalósíthatóságát biztosító, rendelkezésre álló támogatás formáiról.

A központi kapcsolattartó pontnak – a különböző szakértők közötti együttműködésnek a hálózatépítés, a képzési programok és a bevált gyakorlatok cseréjének ösztönzése révén történő előmozdításával – javítania kell és meg kell szilárdítania a nemzetközi családjogi viták békés rendezése terén folytatott, határon átnyúló együttműködést. Végezetül a titoktartás alapelvét figyelembe véve a központi kapcsolattartó pontnak részletes statisztikai adatokat kell gyűjtenie az általa kezelt ügyekről, és azokat nyilvánosan hozzáférhetővé kell tennie.

B. RÉSZ

A B. részben található „alapelvek” tárgya (1) a nemzetközi közvetítési szolgáltatások központi kapcsolattartó pontok általi azonosítására vonatkozó bizonyos követelmények, (2) a közvetítési folyamat és (3) a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás.

Az „alapelvek” a B. rész (1) pontjában felsorolják a közvetítők vagy közvetítő szervezetek több olyan jellemzőjét, amelyeket a központi kapcsolattartó pontnak a nemzetközi közvetítési szolgáltatások azonosításakor és jegyzékbe vételekor figyelembe kell vennie. Ezzel egyidejűleg az „alapelvek” elismerik, hogy a családjogi ügyekben alkalmazott nemzetközi közvetítési szolgáltatások fejlődése számos államban még korai szakaszában van, valamint hogy egyes felsorolt jellemzők még csupán célkitűzések. Az „alapelveket” végrehajtó államok azonban remélhetőleg ösztönözni fogják az e jellemzőknek megfelelő közvetítési szolgáltatások fokozatos fejlesztését.

A B. rész (2) pontja néhány olyan átfogó általános alapelvet sorol fel, amelyeket a közvetítési folyamatra alkalmazandó jogszabályokkal összhangban a nemzetközi családjogi közvetítés során követni kell. Felismerve, hogy ezek az alapelvek a különböző jogrendszerekben némileg eltérő értelmezést nyerhetnek, valamint annak érdekében, hogy bevált gyakorlatok jöhessenek létre, a dokumentum nem kapcsol konkrét definíciókat ezekhez az általános alapelvekhez. Megjegyzendő, hogy a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény alapján jelenleg kidolgozás alatt álló bevált gyakorlati útmutató jóval részletesebben tárgyalja majd az említett általános alapelvekre vonatkozó bevált gyakorlatokat.

A B. rész (3) pontja bizonyos olyan fontos szempontokat emel ki, amelyeket a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásban azért kell figyelembe venni, hogy a megállapodást az érintett jogrendszerekben kötelező érvényűvé lehessen nyilvánítani. A közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodás kidolgozására vonatkozó bevált gyakorlatokról szintén a gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény alapján készülő, közvetítésről szóló bevált gyakorlatról szóló útmutató szolgál részletesebb információkkal.

C. RÉSZ

A C. rész elismeri annak fontosságát, hogy a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodást még annak végrehajtását megelőzően valamennyi érintett jogrendszerben kötelező érvényűvé és végrehajthatóvá nyilvánítsák. Felhívja továbbá a figyelmet a felek jogi képviselőivel folytatott szoros együttműködés szükségességére. Ezzel egyidejűleg előírja a központi kapcsolattartó pont számára, hogy a vonatkozó eljárásokkal kapcsolatos információkkal segítse a feleket.

Záró megjegyzés

A munkacsoport ebben az indokolásban be kívánta mutatni azon álláspontját, miszerint a nem részes államoknak körültekintően mérlegelniük kell *a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló 1996. október 19-i Hágai Egyezmény, továbbá a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény megerősítésének vagy az említett egyezményekhez történő csatlakozásnak az előnyeit.*

A Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia

Állandó Hivatala

6, Scheveningseweg

2517 KT Hága

Hollandia

Telefon: +31 70 363 3303

Fax: +31 70 360 4867

E-mail: secretariat@hcch.net

Honlap: www.hcch.net

ISBN 978-92-79-32400-0

9 789279 324000

doi:10.2838/56572